

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 14 Απριλίου 2022, με την ακόλουθη σύνθεση: Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Αγγελική Πανουτσακοπούλου και Χριστίνα Κούνα, Σύμβουλοι, Ελένη Ροζάκη (εισηγήτρια) και Παναγιώτα Τάγαρη, Πάρεδροι (με συμβουλευτική ψήφο).

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε η Πάρεδρος στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας, Χαρίκλεια Ζάχου, που αναπληρώνει νόμιμα τον κωλυόμενο Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας.

Γραμματέας: Γεωργία Φραγκοπανάγου, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από ... αγωγή (Α.Β.Δ. ...)

Του ..., κατοίκου ... (οδός ...), ο οποίος παρέστη μετά του πληρεξουσίου του δικηγόρου Ιωάννη Θωμόπουλου (Α.Μ./Δ.Σ.Ναυπλίου 204),

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, το οποίο παρέστη διά της Παρέδρου του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Μαρίας Γραμματικάκη.

Κατά τη συνεδρίαση παρέστη και το ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» (ΕΦΚΑ) και ήδη «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (e- ΕΦΚΑ)», νομίμως εκπροσωπούμενο, υπό την ιδιότητά του ως φορέα που από 1.1.2017 έχει την αρμοδιότητα πληρωμής και από 1.5.2018 την αρμοδιότητα κανονισμού της σύνταξης των συνταξιούχων του Δημοσίου, βάσει του άρθρου 100 του ν. 4387/2016 και των ΚΥΑ 124456/0092/13.12.2016 και 2915/783/17.1.2018, το οποίο επίσης παρέστη διά της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Μαρίας Γραμματικάκη.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο του ενάγοντος ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της αγωγής.

Την εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου και του e- ΕΦΚΑ, η οποία ζήτησε την απόρριψη της αγωγής.

Την Πάρεδρο στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, η οποία πρότεινε την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020 «Ενιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο» (Α' 127), μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e - presence.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο και

Αποφάσισε τα εξής:

1. Με την υπό κρίση αγωγή, όπως το αίτημά της παραδεκτώς περιορίστηκε, με το από 12.4.2022 νομίμως κατατεθέν υπόμνημα [άρθρα 62, 136 παρ. 2 και 349 του ν. 4700/2020] και κατ' εκτίμηση του περιεχομένου της, όπως αυτό αναπτύσσεται με το ως άνω υπόμνημα, ο ενάγων, συνταξιούχος βουλευτής ζητεί να υποχρεωθεί το Ελληνικό

Δημόσιο να του καταβάλει το ποσό των 10.524,97 ευρώ, νομιμοτόκως από την γέννηση των σχετικών αξιώσεών του, άλλως από την επίδοση της αγωγής. Το ποσό αυτό που ο ενάγων ζητεί ως ευθέως εκ του νόμου οφειλόμενο, άλλως βάσει των διατάξεων των άρθρων 105 ΕισΝΑΚ και 914 ΑΚ, αντιστοιχεί στα ποσά συντάξεων που αυτός ισχυρίζεται ότι στερήθηκε κατά το διάστημα από 20.12.2016 έως και 31.1.2018, άλλως στην ισόποση ζημία που αυτός φέρεται να υπέστη κατά το ως άνω διάστημα από την παράνομη παράλειψη των οργάνων του εναγομένου να εκδώσουν πράξη κανονισμού βουλευτικής σύνταξης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 και την 16345/19.11.2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής.

2. Η υπό κρίση αγωγή παραδεκτώσ στρέφεται κατά του Ελληνικού Δημοσίου [βλ. άρθρο 72 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ΚΔΔ), που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α' 97) και εφαρμόζεται αναλόγως κατ' άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρο 12 του ν. 3472/2006 (Α' 135), τα οποία ίσχυαν κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο άσκησης της ένδικης αγωγής (βλ. άρθρα 349 παρ. 1 και 350 παρ. 1 του ν. 4700/2020), βλ. ήδη άρθρο 131 του ν. 4700/2020]. Και τούτο, διότι οι επίδικες αξιώσεις έχουν ως βάση τους την παράνομη, κατά τους ισχυρισμούς του ενάγοντος, παράλειψη των συνταξιοδοτικών οργάνων του Ελληνικού Δημοσίου να εκδώσουν πράξη κανονισμού βουλευτικής σύνταξης, στο πλαίσιο της οργανωτικής ένταξης των συνταξιούχων βουλευτών, ως ειδικής κατηγορίας συνταξιούχων, στο συνταξιοδοτικό σύστημα του Δημοσίου [βλ. κατωτέρω σκέψεις 45 έως 57 της παρούσας, άρθρα 2 και 6 του ν. δ/τος 99/1974 (Α' 295), 66 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (π.δ. 169/2007, Α' 210), πρβλ. ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 1505, 1102/2023, 1341, 1141/2022, II Τμ. 1113/2020, 748/2018, 1054/2011).

3. Εξ άλλου, η υπό κρίση αγωγή που, κατ' ορθό νομικό χαρακτηρισμό, αποτελεί αποζημιωτική αγωγή ερειδόμενη στις διατάξεις των άρθρων 105 ΕισΝΑΚ και 914 ΑΚ και όχι ευθεία αγωγή, αφού οι επίδικες αξιώσεις δεν γεννήθηκαν ευθέως εκ του νόμου αλλά από την κατά τους ισχυρισμούς του ενάγοντος παράνομη παράλειψη των συνταξιοδοτικών οργάνων του Δημοσίου να εκδώσουν την συστατική της συνταξιοδοτικής έννομης σχέσης πράξη, ήτοι πράξη απονομής βουλευτικής σύνταξης σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 και την 16345/19.11.2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (βλ. άρθρο 63 παρ. 2 του ΚΔΔ, αναλόγως εφαρμοζόμενου κατ' άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, ως αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρο 12 του ν. 3472/2006 και ήδη άρθρο 111 παρ. 2 του ν. 4700/2020, άρθρα 2 και 6 του ν. δ/τος 99/1974 και 66 του π.δ/τος 169/2007, βλ. και ΕλΣυν Τρίτο Τμ. 832/2021), επειδή α) ασκήθηκε σε χρόνο (11.1.2018), κατά τον οποίο ίσχυε η πλήρης αυτοτέλεια της αγωγής, χωρίς να απαιτείται η προηγούμενη άσκηση έφεσης κατά της πράξης ή παράλειψης κανονισμού της σύνταξης από την οποία φέρεται να γεννήθηκαν οι αξιώσεις του ενάγοντος (βλ. άρθρα 78 και 80 παρ. 2 του ΚΔΔ, αναλόγως εφαρμοζόμενων βάσει του άρθρου 123 του π.δ/τος 1225/1981, ως αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρο 12 του ν. 3472/2006 και τις διατάξεις των άρθρων 116 παρ. 7 και 139 σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 349 και 350 του ν. 4700/2020, καθώς και επί της αυτοτέλειας της αγωγής ΕλΣυνΟλ 484/2018, 2594/2016, 3021/2012, 375/2006, II Τμ. 3284, 3989/2014, 4957, 2451, 1795, 1794, /2013, 3590/, 2952012, 1711, 2130, 2948/2011, III Τμ. 4849/2013, 1101, 2716/2009, 17, 18/2011) και β) αφορά σε αξιώσεις ερειδόμενες στο παράνομο παράλειψης που φέρεται να συντελέστηκε, σε χρόνο κατά τον οποίο δεν προβλεπόταν ότι η άσκηση έφεσης κατ' αυτής αποτελούσε όρο του παραδεκτού για την άσκηση αγωγής προς ικανοποίηση σχετικών αξιώσεων (βλ. άρθρο 116 παρ. 7, σε συνδυασμό με το άρθρο 350 του ν. 4700/2020 και πρβλ. άρθρα 279 του ΚΔΔ, 77 παρ. 5 του π.δ/τος 18/1989, Α' 8, 24 παρ. 1 του ΕισΝΑΚ, πρβλ. ΣτΕ Ολ 654/1993, ΣτΕ 374/2020, 2972/2015, 2116, 670/1981 περί της γενικής αρχής του διοικητικού δικονομικού δικαίου, κατά την οποία οι όροι του παραδεκτού ενός ενδίκου βοηθήματος καθορίζονται από το ισχύον κατά τον χρόνο έκδοσης της προσβαλλομένης νομοθετικό πλαίσιο, ενόψει και των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας και της προβλεψιμότητας των δικονομικών κανόνων

πρόσβασης στο δικαστήριο, που απορρέουν από τις διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, βλ. ΕλΣυν II Τμ. 1439, 1529/2020 πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 2.2.2016, Παπαϊωάννου κατά Ελλάδος, παρ. 45-46, της 13.1.2011, Ευαγγέλου κατά Ελλάδας, σκ. 22-23, της 15.12.2011, Poitot κατά Γαλλίας, παρ. 42 επ., της 1.2.2007, Paljic κατά Γερμανίας, σκ. 43), είναι παραδεκτή, παρά το γεγονός ότι κατά της επίδικης παράλειψης ο ενάγων δεν έχει ασκήσει την προβλεπόμενη κατά τον χρόνο συντέλεσής της έφεση [βλ. άρθρο 66 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (π.δ. 169/2007, Α' 210), άρθρα 48 επ. π.δ/τος 1225/1981 και ήδη άρθρο 116 παρ. 6 του ν. 4700/2020].

4. Για την άσκηση της ένδικης αγωγής έχει καταβληθεί τέλος δικαστικού ενσήμου, πλέον νομίμων επιβαρύνσεων συνολικής αξίας 111,48 ευρώ (βλ. το ... ηλεκτρονικό παράβολο), το οποίο υπερβαίνει το κατά νόμο απαιτούμενο δικαστικό ένσημο [άρθρο 2 παρ. 1 του ν. ΓΠΟΗ/1912, Α' 3, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με την περ. 6 της υποπαραγράφου ΠΓ.1 του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α' 222), όπως αυτή τροποποιήθηκε με την παρ. 16 του άρθρου 40 του ν. 4111/2013 (Α' 18/διορθ. Σφαλμ. Α' 33), που ανέρχεται συνολικά σε 47,93 ευρώ [10.524,97 ευρώ -6000 ευρώ X 8% + νόμιμες επιβαρύνσεις], δεδομένου ότι δεν απαιτείται η καταβολή δικαστικού ενσήμου για τις επίδικες αξιώσεις μέχρι του ποσού των 6.000,00 ευρώ (βλ. άρθρο 274 παρ. 2 του ΚΔΔ, σε συνδυασμό με άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως ίσχυε και ήδη άρθρο 313 παρ. 2 του ν. 4700/2020). Συνεπώς, το υπερβάλλον τέλος δικαστικού ενσήμου, ποσού 63,55 ευρώ, πρέπει να επιστραφεί στον ενάγοντα ως αχρεωστήτως καταβληθέν, ανεξαρτήτως της έκβασης της δίκης (βλ. άρθρο 313 παρ. 4 του ν. 4700/2020 και ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 1688/2021, ΙΙΙ Τμ. 184/2019, 177/2017).

5. Κατόπιν αυτών, η κρινόμενη αγωγή που έχει ασκηθεί και κατά τα λοιπά παραδεκτώσ, είναι περαιτέρω ερευνητέα, ως προς την νομική και ουσιαστική της βασιμότητα.

6. Από το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, που ορίζει ότι «ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας», το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος που προβλέπει ότι «καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη», καθώς και από τη διάταξη του άρθρου 25 παρ. 1 του Συντάγματος που ορίζει ότι «Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους. ... Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας», απορρέουν, μεταξύ άλλων, οι αρχές του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας. Οι αρχές αυτές που κατατείνουν στην διασφάλιση της προσωπικής ευημερίας, κατ' αρχήν, δεν επιτρέπουν την αιφνίδια μεταβολή ουσιωδών στοιχείων της σταθερά διαμορφωμένης νομικής και πραγματικής κατάστασης των προσώπων, στη διατήρηση των οποίων είχαν δικαιολογημένα αποβλέψει κατά την διαμόρφωση του σχεδίου ζωής τους, μεταξύ άλλων, και κατά τον καθορισμό των συνθηκών και του επιπέδου διαβίωσής τους, παρά μόνο στο μέτρο που η μεταβολή αυτή προβλέπεται σε σαφείς και διαφανείς ρυθμίσεις και δικαιολογείται από άλλες συρρέουσες και βαρύνουσες στο συγκεκριμένο πεδίο νομοθετικής παρέμβασης συνταγματικές αρχές και στο βαθμό που, ενόψει της αρχής της αναλογικότητας, τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των αρχών αυτών και των δικαιωμάτων ή των νομίμων προσδοκιών των θιγομένων από την μεταβολή του νομοθετικού καθεστώτος (βλ. ΕλΣυν Ολ. 599/2021, 1277, 32/2018, 244/2017, Πρακτ. της 4ης Ειδ.Συν/σης της 31.10.2012, ΣτΕ Ολ. 602/2003, ΣτΕ 1508/2002, αποφ. ΕΔΔΑ της

2.4.2015 Dimech κατά Μάλτας, σκ. 64, της 7.2.2013, Fabris κατά Γαλλίας, σκ. 66). Στο πλαίσιο αυτό κάθε επέμβαση πρέπει α) να προβλέπεται σε ρητές και σαφείς διατάξεις, β) να είναι πρόσφορη και κατάλληλη για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού, γ) να παρίσταται αναγκαία, υπό την έννοια ότι για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου δημοσίου σκοπού δεν είναι δυνατή η επιλογή άλλου εξίσου αποτελεσματικού, αλλά λιγότερου επαχθούς, μέτρου και δ) να είναι αναλογική, να τελεί, δηλαδή, σε εσωτερική αλληλουχία με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ώστε η αναμενόμενη ωφέλεια να μην υπολείπεται της προκαλούμενης από αυτήν βλάβης (βλ. ΕλΣυνΟλ 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΕλΣυν Ολ 599/2021, 1196/2009, 2712/2008, 2437/2007, 2287/2005, 1492/2002, ΣτΕ Ολ. 229, 228/2014, ΑΠ Ολ. 5/2013).

7. Περαιτέρω, στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος που ορίζει ότι «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου» καθιερώνεται η αρχή της ισότητας, η οποία, όπως έχει παγίως κριθεί, αποτελεί συνταγματικό κανόνα που επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση των τελούντων υπό τις αυτές ή παρόμοιες συνθήκες προσώπων. Ο κανόνας αυτός δεσμεύει τα συντεταγμένα όργανα της Πολιτείας και, ειδικότερα, τόσο τον κοινό νομοθέτη κατά την άσκηση του νομοθετικού έργου, όσο και τη Διοίκηση, όταν θεσπίζει κατά νομοθετική εξουσιοδότηση κανονιστική ρύθμιση. Η παραβίαση της συνταγματικής αυτής αρχής ελέγχεται από τα δικαστήρια, ώστε να διασφαλίζεται η πραγμάτωση του κράτους δικαίου και η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας καθενός με ίσους όρους. Κατά τον δικαστικό αυτό έλεγχο, που είναι έλεγχος ορίων και όχι ορθότητας των νομοθετικών επιλογών, αναγνωρίζεται στον κοινό νομοθέτη ή την κατ' εξουσιοδότηση θεσμοθετούσα Διοίκηση η ευχέρεια να ρυθμίζει με ενιαίο ή με διαφορετικό τρόπο τις ποικίλες προσωπικές ή πραγματικές καταστάσεις και σχέσεις, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις υφιστάμενες κοινωνικές, οικονομικές, επαγγελματικές ή άλλες συνθήκες, που συνδέονται με καθεμία από τις καταστάσεις ή σχέσεις αυτές, με βάση γενικά και αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία τελούν σε συνάφεια προς το αντικείμενο της ρύθμισης. Πρέπει, όμως, η επιλεγόμενη ρύθμιση να κινείται μέσα στα όρια που διαγράφονται από την αρχή της ισότητας, τα οποία αποκλείουν τόσο την έκδηλα άνιση μεταχείριση, είτε με τη μορφή της εισαγωγής ενός καθαρά χαριστικού μέτρου ή προνομίου μη συνδεδεμένου προς θεμιτά αξιολογικά κριτήρια, είτε με τη μορφή της επιβολής αδικαιολόγητης επιβάρυνσης ή της αφαίρεσης δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται ή παρέχονται από προϋφιστάμενο ή συγχρόνως τιθέμενο γενικότερο κανόνα, όσο και την αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες, με βάση όλως τυπικά ή συμπτωματικά ή άσχετα μεταξύ τους κριτήρια (βλ. ΑΕΔ 1/2012, ΕλΣυν Ολ.1277, 32/2028, 244/2017, 2654/2013, 2340/2009, ΣτΕ Ολ. 1286/2012 κ.ά.).

8. Ακολούθως, στην παράγραφο 5 του αυτού άρθρου 4 του Συντάγματος που ορίζει ότι «Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους», κατοχυρώνεται η αρχή της ισότητας των πολιτών στα δημόσια βάρη. Η αρχή αυτή αναλύεται στις επιμέρους ειδικότερες αρχές της καθολικότητας των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας της συνεισφοράς σε σχέση με τις δυνάμεις του συνεισφέροντος. Ως δημόσια δε βάρη νοούνται κάθε είδους υποχρεωτικές, χρηματικές ή υλικές οριστικές παροχές των πολιτών προς το Κράτος, όπως φόροι, τέλη, δασμοί, κοινωνικοί πόροι, εισφορές, περιορισμός στο ύψος καταβαλλόμενων παροχών, εφ' όσον επιβάλλονται χωρίς ειδικό αντάλλαγμα υπέρ της βαρυνόμενης με αυτά κατηγορίας. Ενόψει των αρχών αυτών, ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια να καθορίζει τις μορφές των δημοσίων βαρών, ήτοι των οικονομικών επιβαρύνσεων για τη δημιουργία δημοσίων εσόδων προς κάλυψη των δαπανών του Κράτους, που δύνανται να επιβληθούν στους βαρυνόμενους πολίτες με ποικίλες μορφές, περιορίζεται, όμως, από τις ανωτέρω αρχές, με τις οποίες επιδιώκεται από τον συνταγματικό νομοθέτη η πραγμάτωση της αρχής του κοινωνικού κράτους δικαίου, όπως κατοχυρώνεται στην προεκτεθείσα παράγραφο 1 του άρθρου 25 του Συντάγματος. Από την ανωτέρω διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 4 του Συντάγματος, δεν αποκλείεται τα δημόσια βάρη να

επιβάλλονται σε ορισμένο μόνο κύκλο προσώπων (κοινωνικοοικονομικές ομάδες) ή πραγμάτων, εφ' όσον, όμως, δικαιολογείται η επιβάρυνση του κύκλου αυτού σε σχέση με τις μη βαρυνόμενες κατηγορίες, δηλαδή μόνον εάν δικαιολογείται από αντικειμενικά κριτήρια που τελούν σε συνάφεια με το ρυθμιζόμενο θέμα, όπως η σύνδεση της βαρυνόμενης κοινωνικοοικονομικής ομάδας με τον υπηρετούμενο από τη ρύθμιση σκοπό και η ωφέλεια που αυτή αντλεί από τον κοινωνικό ή οικονομικό τομέα στον οποίο αφορά η νομοθετική παρέμβαση ή από την ιδιαίτερη εισφοροδοτική ικανότητα της επιλεγείσας ως αποκλειστικά βαρυνόμενης κατηγορίας (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1277, 32, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2469-2471/2008, ΣτΕ 4986/2012, 3143/2015), η επιβολή δε του βάρους γίνεται επί συγκεκριμένης ύλης, πρόσφορης να καταδείξει την ικανότητα συμβολής της κατηγορίας και συναφούς προς τη θεσπιζόμενη ρύθμιση (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 1241/2015).

9. Εξ άλλου, οι δημόσιοι πόροι διανέμονται, κατά την άσκηση της γενικής δημοσιονομικής, οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής (βλ. άρθρα 82 παρ. 1 του Συντάγματος περί της χαρασσόμενης από την Κυβέρνηση γενικής πολιτικής της Χώρας, 79 παρ. 8 του Συντάγματος περί της ψήφισης από την Ολομέλεια της Βουλής των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και 106 του Συντάγματος, περί του προγραμματισμού και συντονισμού της οικονομικής δραστηριότητας στη Χώρα, προς διασφάλιση της οικονομικής ανάπτυξης όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας ενόψει της εδραίωσης της κοινωνικής ειρήνης και της προστασίας του γενικού συμφέροντος), με γνώμονα την αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου, κατ' άρθρο 25 παρ. 1 α' του Συντάγματος, που περιλαμβάνει τις θεμελιώδεις συνταγματικές αρχές της προστασίας των ατομικών, κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων, της εθνικής, κοινωνικής, ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος), της δίκαιης αποταμίευσης (άρθρα 21, 25 παρ. 1 α και 4, 26 και 120 του Συντάγματος), αλλά και της διασφάλισης της κοινωνικής ευημερίας, καθώς και της υπόστασης, της ασφάλειας και της βιωσιμότητας του ίδιου του Κράτους. Οι αρχές αυτές συνθέτουν το συνταγματικό περίγραμμα της διανεμητικής δικαιοσύνης, εντός του οποίου ο νομοθέτης διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτίμησης κατά τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής, δηλαδή ένα ευρύ φάσμα δικαστικά ανέλεγκτης πολιτικής εκτίμησης και επιλογής, ενόψει, αφενός της προβλεπόμενης στην παράγραφο 1 του άρθρου 106 του Συντάγματος αρμοδιότητας του Κράτους επί του συντονισμού και προγραμματισμού της οικονομικής δραστηριότητας για την προστασία του γενικού συμφέροντος και δη της κοινωνικής ευημερίας και αφετέρου της θεσπιζόμενης στο άρθρο 26 του Συντάγματος αρχής της διάκρισης των λειτουργιών.

10. Στο πλαίσιο αυτό, από τις διατάξεις του άρθρου 79 του Συντάγματος (με τις οποίες καθορίζεται η διαδικασία ψήφισης του προϋπολογισμού των εσόδων και εξόδων του Κράτους, του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους, καθώς και έγκρισης των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης), σε συνδυασμό με αυτές του άρθρου 73 παρ. 2 (με τις οποίες καθορίζεται η προπαρασκευαστική – γνωμοδοτική διαδικασία πριν από την ψήφιση συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων που συνεπάγονται μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες) και εκείνες του άρθρου 75 (στις οποίες προβλέπεται η υποχρεωτική σύνταξη προκαταρκτικής έκθεσης για την κάλυψη της δαπάνης που συνεπάγονται νομοσχέδια με δημοσιονομικές επιπτώσεις), εκδηλώνεται η μέριμνα του συντακτικού νομοθέτη για την ορθή δημοσιονομική διαχείριση (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, Πρακτικά της 4^{ης} Γεν. Συν/σης της 5.2.2021, της 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014 και πρβλ. ΣτΕ Ολ. 3409, 3408, 1685/2013, 3668/2006). Με τις ρυθμίσεις δε αυτές θεσπίζονται και ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις για τον οικονομικό προγραμματισμό και τον τρόπο διάθεσης των πεπερασμένων δημοσίων πόρων, που πρέπει να διανέμονται με σεβασμό της, επίσης συνταγματικής περιωπής, αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, η οποία αποτελεί αναγκαίο μέσο για τη διασφάλιση της συνέχειας στην οικονομική λειτουργία του Κράτους και της εκτέλεσης της κατά το Σύνταγμα αποστολής του (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτ. 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014 και

στο πνεύμα αυτό πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2115, 1116/2014, 1284, 1283, 668/2012 και αποφάσεις ΕΔΔΑ της 15.10.2013 “Rimantas Savickas κατά Λιθουανίας”, της 8.10.2013 “Mateus και Januario κατά Πορτογαλίας”, της 7.5.2013 “Ιωάννα Κουφάκη και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδος”, της 20.6.2012, “Panfile κατά Ρουμανίας”, σκ. 16, της 13.12.2011 “Lakićení και λοιποί κατά Σερβίας”, σκ. 61 και της 15.9.2009, “Moskal κατά Πολωνίας”). Περαιτέρω, από τις προεκτεθείσες ρυθμίσεις των άρθρων 73 παρ. 2, 75 και 79 του Συντάγματος συνάγεται ότι κάθε επέμβαση στη δημοσιονομική σφαίρα, που συνεπάγεται επιβάρυνση των δημοσίων κεφαλαίων, απαιτεί την εξέταση των δημοσιονομικών επιπτώσεων βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων. Ειδικότερα, απαιτείται η ένταξη των πολιτικών στόχων με οικονομικό φορτίο σε έναν ορθολογικό συνολικό σχεδιασμό, βάσει των αρχών και των πορισμάτων της δημοσιονομικής και της οικονομικής επιστήμης, που περιλαμβάνει την ανάλυση των δημοσιονομικών δεδομένων και κινδύνων, την εξέταση των άμεσων και μελλοντικών δημοσιονομικών επιπτώσεων, αλλά και την εξέταση όλων των εναλλακτικών λύσεων για την επίτευξη της ηπιότερης δυνατής επιβάρυνσης των δημοσίων πόρων, προκειμένου να διασφαλισθεί η αρχή της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτ. 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014 και, κατ’ αναλογία, επί των επιπτώσεων των επεμβάσεων στους φυσικούς πόρους κατά τη διαμόρφωση του περιβαλλοντικού, χωροταξικού σχεδιασμού, ΣτΕ Ολ. 3920/2010, 3396-7/2010, 3037/2008, 705/2006, 1569/2005 κ.ά.).

11. Συναφώς, τα νομοθετικά μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής που λαμβάνονται, ενόψει της διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, είτε αυτά προσλαμβάνουν ευρύτερο θεσμικό – διαρθρωτικό χαρακτήρα είτε είναι πιο περιορισμένης εμβέλειας, ακόμα και όταν λαμβάνονται σε συνθήκες δημοσιονομικής κρίσης, απαιτείται να αιτιολογούνται και να εντάσσονται κατά τρόπο διαφανή, συνεκτικό, συστηματικό και αποτελεσματικό στο συνολικό οικονομικό σχεδιασμό του Κράτους και στο ειδικότερο πεδίο κοινωνικοοικονομικής δράσης με το οποίο σχετίζονται, ώστε να παρίσταται, κατ’ αρχήν, θεμιτή η επιβολή τους από την άποψη του υπηρετούμενου με αυτά σκοπού (βλ. ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 1277, 32/2018, 244/2017 πρβλ. ΣτΕ Ολ. 668/2012, 3578/2010, ΔΕΕ της 19.5.2009, C-171/07 και C-172/07 «Apothekerkammer des Saarlandes», σκ. 42, της 9.7.1981, C-169/80 «Administration des douanes κατά Société anonyme Gondrand Frères και Société anonyme Garancini», σκ. 17 και ΕΔΔΑ της 28.3.2000 “Baranowski κατά Πολωνίας”, σκ. 52). Δύναται δε ο νομοθέτης να αξιώνει από όλους τους πολίτες να εκπληρώνουν το χρέος της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 4 του άρθρου 25 του Συντάγματος, ενώ ειδικά σε περιόδους παρατεταμένης οικονομικής κρίσης μπορεί να θεσπίζει μέτρα περιστολής των δημοσίων δαπανών που συνεπάγονται σοβαρή οικονομική επιβάρυνση μεγάλων κοινωνικοοικονομικών ομάδων, λόγω της άμεσης εφαρμογής και αποτελεσματικότητας των επιβαλλόμενων σε βάρος τους μέτρων για τον περιορισμό του δημοσίου ελλείμματος. Η δυνατότητα, όμως, αυτή δεν είναι απεριόριστη, αλλά έχει ως όριο τις προεκτεθείσες συνταγματικές αρχές του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της αναλογικότητας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου και της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών, οι οποίες επιτάσσουν το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής να κατανέμεται μεταξύ όλων των κοινωνικοοικονομικών ομάδων, αναλόγως των δυνάμεων αυτών. Συνεπώς, η όποια νομοθετική επέμβαση στα δικαιώματα και τις νόμιμες προσδοκίες των βαρυνόμενων με τα μέτρα κατηγοριών, που συνεπάγεται την επιβολή δημοσίων βαρών και συντελείται στο πλαίσιο διαρθρωτικής - δημοσιονομικής προσαρμογής για την αντιμετώπιση οικονομικής κρίσης με στόχο τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, απαιτείται από το Σύνταγμα να μην παραβιάζει τις ανωτέρω αρχές. Ενόψει δε και της αρχής της αναλογικότητας, επιβάλλεται να τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των προσδοκιών των πολιτών αφενός και των αρχών που υπηρετούνται με την επιβολή των μέτρων αφετέρου, ενώ η οξύτητα της κρίσης και η ανάγκη άμεσης αντιμετώπισής της

προς διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας αποτελεί κριτήριο το οποίο συνεκτιμάται κατά τον έλεγχο συμβατότητας των θεσπιζόμενων μέτρων προς τις ανωτέρω αρχές (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017).

12. Προκειμένου δε να καθίσταται εφικτός ο κατ' άρθρα 87 παρ. 2 και 93 παρ. 4 του Συντάγματος ουσιαστικός και πλήρης δικαστικός έλεγχος της συμβατότητας των επιβαλλόμενων μέτρων προς τις ανωτέρω συνταγματικές εγγυήσεις, στην περίπτωση που τα μέτρα επιβάλλονται σε συγκεκριμένη κοινωνικοοικονομική ομάδα και συνεπάγονται σοβαρή και διαρκή οικονομική επιβάρυνση της ομάδας αυτής, απαιτείται ειδική αιτιολόγηση και τεκμηρίωση της οικείας νομοθετικής ρύθμισης. Η ειδική αυτή αιτιολόγηση μπορεί να προέρχεται από την ίδια τη ρύθμιση ή από τα συνοδευτικά αυτής κείμενα, όπως η κατ' άρθρο 74 παρ. 1 του Συντάγματος σχετική αιτιολογική έκθεση, οι προπαρασκευαστικές εργασίες για την ψήφιση των σχετικών νομοθετικών μέτρων, από στοιχεία στα οποία οι εργασίες αυτές αναφέρονται, όπως ειδικές τεχνικές επιστημονικές μελέτες ή πορίσματα ειδικών επιτροπών στα οποία στηρίχθηκε η νομοθετική πρωτοβουλία. Η τήρηση της διαδικαστικής αυτής εγγύησης κρίνεται από τον δικαστή, με βάση το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η επίδικη νομοθετική παρέμβαση και τις συγκεκριμένες δημοσιονομικές και νομικές περιστάσεις κάθε περίπτωσης (βλ. ΕλΣυνΟλ 32/2018, 244/2017, πρβλ. αποφ. ΔΕΕ της 17.3.2011, C-221/09 «AJD Tuna Ltd κατά Drettur tal-Agrikoltura us-Sajd, Avukat Generali», σκ. 58), προϋποθέτει δε ότι προκύπτει ή συνάγεται με σαφήνεια και ακρίβεια ο ειδικότερος σκοπός που επιδιώκεται από τα μέτρα αυτά, ενόψει του πλαισίου στο οποίο εντάσσονται και των δημοσιονομικών προβλημάτων που πρόκειται να θεραπεύσουν, ενώ η ένταση της υποχρέωσης αιτιολόγησης κλιμακώνεται ανάλογα με την επείγουσα ή μη φύση των προς αντιμετώπιση δημοσιονομικών προβλημάτων, τον άμεσο ή διαρθρωτικό χαρακτήρα των επιχειρούμενων μεταβολών, τον παροδικό ή διαρκή, τον τεχνικό ή μη χαρακτήρα των μέτρων, το μέγεθος, την έκταση και ένταση αυτών (βλ. ΕλΣυν Ολ. 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 4327/2014, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 1664/2011, 2204/2010, ΔΕΕ απόφ. της 7.9.2006, C-310/04, «Ισπανία κατά Επιτροπής», σκ. 57 έως 66). Περαιτέρω, από τη σχετική αιτιολογία, η οποία συνιστά και το εργαλείο δικαστικού ελέγχου της τήρησης των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων και αρχών, μεταξύ των οποίων και η αρχή της ισότητας ενώπιον του νόμου και της ισότητας στα δημόσια βάρη, απαιτείται να προκύπτει η σχέση της βαρυνόμενης κατηγορίας προς το ρυθμιζόμενο ζήτημα, η ικανότητα αυτής να συνεισφέρει για την διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας του συγκεκριμένου τομέα της κοινωνικής ή οικονομικής δράσης του Κράτους, συνδεόμενη αφενός με την ωφέλεια που πορίζεται η βαρυνόμενη κατηγορία από τον τομέα αυτόν και αφετέρου με το σύνολο των λοιπών επιβαρύνσεων που της έχουν επιβληθεί, η αναγκαιότητα και η προσφορότητα των επιβαλλόμενων μέτρων σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, η εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων, καθώς και η κατ' αρχήν στάθμιση από τον νομοθέτη των διακυβευόμενων συμφερόντων, με την τήρηση μίας δίκαιης ισορροπίας μεταξύ αυτών (πρβλ. ΕλΣυνΟλ 4327/2014, ΣτΕΟλ. 2287-2290/2015, 1664/2011, 2204/2010, πρβλ. αποφ. ΔΕΚ της 7.9.2006, C-310/04 «Ισπανία κατά Επιτροπής», σκ. 57 έως 66). Κατά τον δικαστικό έλεγχο της αιτιολογίας των νομοθετικών παρεμβάσεων, ο οποίος παραμένει έλεγχος ορίων και όχι της ορθότητας των ουσιαστικών εκτιμήσεων του νομοθέτη ή της σκοπιμότητας των κατ' αρχήν επιλογών του κατά τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής, ζητήματα που ανάγονται αποκλειστικά στη σφαίρα της πολιτικής του ευθύνης, ελέγχεται ο σκοπός που υπηρετούν τα νομοθετικά μέτρα σε συνάρτηση και προς το γενικότερο κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται, η κατ' αρχήν στάθμιση από τον νομοθέτη των επιμέρους συμφερόντων υπό το πρίσμα των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων και αρχών, καθώς και η μετά τη στάθμιση αυτή, τυχόν, πρόδηλη υπέρβαση του περιθωρίου εκτίμησης του νομοθέτη και σύγκρουση των τιθέμενων ρυθμίσεων προς τις εν λόγω συνταγματικές διατάξεις και αρχές. Άλλωστε, ο βαθμός διακινδύνευσης της δημοσιονομικής ισορροπίας συνιστά λόγο που σταθμίζεται κατά τη δικαιολόγηση της επιβολής των μέτρων και της

έκτασης αυτών σε σχέση με την επέμβαση σε δικαιώματα ή νόμιμες προσδοκίες των πολιτών, δεν συνιστά, όμως, κατά το Σύνταγμα, θεμιτό μηχανισμό κάμψης των ανωτέρω ουσιαστικών και διαδικαστικών εγγυήσεων, αφού αυτό περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες για την αντιμετώπιση επειγουσών καταστάσεων (βλ. άρθρο 44 παρ. 1 και άρθρο 76 παρ. 4 και 5 του Συντάγματος, όπως αυτό συμπληρώνεται από τον Κανονισμό της Βουλής και ΕλΣυν Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017).

13. Ο συνταγματικός νομοθέτης έχει επιφυλάξει διαχρονικά ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς για τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς (άμεσα και έμμεσα όργανα του Κράτους) που συνδέονται με ειδική νομική σχέση με το Κράτος (βλ. μεταξύ άλλων τη νομοθετική πράξη ΧΝΒ' του 1861, άρθρα 94, 114 και 49 εδ. γ' του Συντάγματος του 1927, άρθρα 61, 87 επ., 98 εδ. δ' και 101 του Συντάγματος του 1952). Ειδικότερα, το Σύνταγμα του 1975, όπως ισχύει και μετά τις ύστερες αναθεωρήσεις του, περιλαμβάνει διατάξεις από τις οποίες απορρέει, μεταξύ άλλων, η ιδιαίτερη θέση των δικαστικών λειτουργών (άρθρα 87 και επ.), του κυρίου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (άρθρο 100 Α), των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας (άρθρα 45, 23 παρ. 2 και 29 παρ. 3), των πανεπιστημιακών (άρθρο 16), των ιατρών που υπηρετούν σε κρατικούς φορείς για την προστασία της υγείας των πολιτών (άρθρο 21 παρ. 3) και των δημοσίων υπαλλήλων (άρθρα 103 και 104). Περιέχει δε και ειδικές διαδικαστικές ρυθμίσεις για την προπαρασκευή και τη νομοπαραγωγική διαδικασία επί των συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων (άρθρα 73 παρ. 2 και 3), την απονομή των συντάξεων (άρθρο 80), αλλά και την ειδική αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών από την απονομή σύνταξης (άρθρο 98 παρ. 1 περ. στ'), με την επιφύλαξη της ειδικότερης δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και των διατάξεων του εκτελεστικού του Συντάγματος ν. 3038/2002, επί ζητημάτων που αφορούν ειδικά τους δικαστικούς λειτουργούς και το κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και δύνανται ταυτόχρονα να επηρεάσουν τη συνταξιοδοτική κατάσταση ευρύτερου κύκλου των προσώπων αυτών. Από το σύνολο των ρυθμίσεων αυτών συνάγεται ότι το Σύνταγμα υποδέχεται ως ιδιαίτερο θεσμό το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020/2020, 1388, 1277, 32/2018, 244/2017, Πρακτ. Ολομ. 1ης Ειδ. Συν/σης 20.4.2016, πρβλ ΑΕΔ 16/1983, ΑΠ 701/2014, 968/2013).

14. Το ιδιαίτερο υπηρεσιακό καθεστώς των ανωτέρω κατηγοριών ερείδεται επί της αρχής ότι το Κράτος, λόγω της αποστολής του, δεν αποτελεί έναν κοινό εργοδότη και για το λόγο αυτόν υπάγει τις σχέσεις του με τα όργανά του σε ιδιάζον μονομερώς θεσπιζόμενο νομικό καθεστώς, πυρήνα του οποίου αποτελεί η ειδική λειτουργική σχέση που συνδέει το Κράτος με τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς από την ίδρυση του υπηρεσιακού τους δεσμού με τον διορισμό τους (βλ. ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020/2020, ΣτΕ 773/2017, 2209/1977, 99/1930) και οι ειδικότερες εγγυήσεις που περιβάλλουν κάθε κατηγορία (βλ. άρθρο 88 παρ. 1 του Συντάγματος για την ισοβιότητα των δικαστικών λειτουργών, άρθρα 92 παρ. 1 και 4 και 103 παρ. 4 του Συντάγματος για τη μονιμότητα των δικαστικών και εν γένει των δημοσίων υπαλλήλων). Οι επιμέρους πτυχές της σχέσης αυτής παραλλάσσουν αναλόγως του λειτουργήματος και των καθηκόντων κάθε κατηγορίας, η σχέση δε αυτή διέπεται από την αρχή της αξιοκρατίας κατά την πρόσβαση και εξέλιξη στις δημόσιες θέσεις (βλ. άρθρα 4 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 103 του Συντάγματος ΑΕΔ 30/1985, ΕλΣυν Ολ. 599, 504/2021, 2020/2020, ΣτΕ Ολ. 1120-1124/2016, 527/2015, 3593- 3595/2008), ενώ συνεπάγεται και ιδιαίτερες δεσμεύσεις λόγω της φύσης της, με στόχο τη διασφάλιση της αμερόληπτης, διαφανούς, ορθολογικής, αποτελεσματικής και αδιάλειπτης λειτουργίας του Κράτους [βλ. ενδεικτικά: α) Σχετικά με τους δικαστικούς λειτουργούς, τα άρθρα 26, 87 παρ. 1 και 2, 88 παρ. 2 του Συντάγματος για την εξασφάλιση της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας τους και την ισοτιμία της δικαστικής λειτουργίας με τις άλλες δύο κρατικές λειτουργίες, νομοθετική και εκτελεστική, με γνώμονα τη διασφάλιση αποτελεσματικής δικαστικής

προστασίας στους πολίτες, κατ' άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος, 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, 19 παρ. 1 εδ. β' της ΣΕΕ, 47 εδ. β' του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (αποφ. Ειδ. Δικ. άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2018, αποφ. ΔΕΕ της 7.2.2019, C- 49/18 Carlos Escribano Vindel κατά Ministerio de Justicia, σκ. 66, της 27.2.2018, C- 64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses κατά Tribunal de Contas, σκ. 44 και 45, αποφ. ΕΔΔΑ της 23.6.2016, Baka κατά Ουγγαρίας, της 26.4.2006, Zubko και λοιποί κατά Ουκρανίας), αλλά και τα άρθρα 23 παρ. 2 και 29 παρ. 3 του Συντάγματος για την απαγόρευση της απεργίας και της εκδήλωσης υπέρ ή κατά πολιτικών κομμάτων, μεταξύ άλλων και στην κατηγορία αυτή, καθώς και το άρθρο 100 Α του Συντάγματος για το status των εξομοιούμενων με τους δικαστικούς λειτουργούς μελών του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (βλ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 156/2009, 166/2008, ΕλΣυν Ολ. 2497/2016, 6/2008), β) ως προς το ιατρικό προσωπικό του δημοσίου, τα άρθρα 5 παρ. 5, 21 παρ. 3 και 22 παρ. 5 του Συντάγματος για την προστασία της υγείας των πολιτών και την παροχή των υπηρεσιών αυτών από ιατρικό προσωπικό που καλύπτει ιδιαίτερες απαιτήσεις για τη διασφάλιση υπηρεσιών υγείας υψηλού επιπέδου (βλ. ΣτΕ Ολ. 431/2018, 1634/2009, 2267/2005), γ) αναφορικά με τα μέλη ΔΕΠ των ΑΕΙ, το άρθρο 16 του Συντάγματος και την απορρέουσα από την αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας ειδικότερη θεσμική εγγύηση της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας της κατηγορίας αυτής λειτουργών, προς διασφάλιση της αδέσμευτης επιστημονικής σκέψης, έρευνας και διδασκαλίας (βλ. ΣτΕ Ολ. 4741/2014 και ήδη στο ίδιο πνεύμα ΣτΕ Ολ. 479-481/2018 για τα μέλη Ε.Π. των ΤΕΙ), δ) σχετικά με τους στρατιωτικούς των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, τα άρθρα 45, 23 παρ. 2 και 29 παρ. 3 του Συντάγματος για την ιδιαίτερη θέση και τις δεσμεύσεις τους λόγω της ένταξής τους στον πυρήνα του Κράτους (βλ. ΣτΕΟλ 2192- 2196/2014) και ε) σχετικά με τους δημοσίους υπαλλήλους, που στελεχώνουν την δημόσια διοίκηση, το άρθρο 103 του Συντάγματος, με τις εγγυήσεις της μονιμότητας και τις δεσμεύσεις που συνοδεύουν τον διορισμό τους (βλ. ΕλΣυν ΙΙ Τμ. 1176/2018, ΣτΕ 2639/2008, 7μ., 1754/2008,7μ.].

15. Εξ άλλου, εγγενές στοιχείο της ειδικής λειτουργικής σχέσης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με το Κράτος και άμεση απόρροια των θεσμικών εγγυήσεων που συγκροτούν το status των κατηγοριών αυτών συνιστά και το συνταγματικά κατοχυρωμένο δημοσίου δικαίου δικαίωμά τους σε μισθό, το οποίο, όταν πρόκειται για γεγενημένη αξίωση, εμπίπτει ευθέως στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος που περιλαμβάνει και τα περιουσιακά δικαιώματα, ενώ από τις εκτιθέμενες στη σκέψη 6 της παρούσας συνταγματικές αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 17 παρ.1 του Συντάγματος, συνάγεται ότι προστατεύονται και οι νόμιμες περιουσιακές προσδοκίες (βλ. στο πνεύμα αυτό ΕλΣυν Ολ. 1277/2018, 244/2017). Τόσο δε οι γεγενημένες μισθολογικές αξιώσεις όσο και οι νόμιμες επ' αυτών προσδοκίες απολαμβάνουν της συρρέουσας επικουρικής προστασίας του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (βλ. ΕΔΔΑ Eskelinen κατά Φινλανδίας, απόφ. της 19.4.2007, σκ. 40 επ., ΕλΣυν Ολ 2020/2020, 137/2019, ΣτΕ 6/2010, 2032/2009, ΑΠ Ολ. 104/2009).

16. Περαιτέρω, ο μισθός που καταβάλλεται στα πρόσωπα αυτά δεν συνιστά αντάλλαγμα για ορισμένη εργασία, όπως στην περίπτωση της ιδιωτικού δικαίου εργασιακής σχέσης, αλλά παροχή προσαρμοσμένη στην ειδική λειτουργική σχέση που τα συνδέει με το Κράτος. Η παροχή δε αυτή, ενταγμένη κατά τρόπο συνεπή και συνεκτικό στην κατά τα άρθρα 26 παρ. 2, 79 παρ. 8, 82 παρ. 1 και 106 του Συντάγματος ευρύτερη δημοσιονομική πολιτική του Κράτους, πρέπει, ενόψει και των συνταγματικά κατοχυρωμένων στα άρθρα 73 παρ. 2, 75, 79 και 80 του Συντάγματος αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (βλ. σκέψη 10 της παρούσας, ΕλΣυν Ολ. 1277/2018, 32/2018, 244/2017 και συγκριτικά απόφ Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 5.5.2015, 2 BvL 17/09), να

εξασφαλίζει στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, ανάλογες της θέσης, των καθηκόντων, των συνθηκών απασχόλησης, του χρόνου υπηρεσίας και της υπηρεσιακής τους εξέλιξης, παρέχοντάς τους τα αναγκαία οικονομικά εχέγγυα για την απερίσπαστη άσκηση των καθηκόντων τους και την αποτροπή φαινομένων οικονομικής εξάρτησης και διαφθοράς [βλ. ενδεικτικά α) για τους δικαστικούς λειτουργούς το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος και αποφ. Ειδ. Δικ. άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος, μεταξύ άλλων, 255/2021, 1-4/2018, β) για τους ιατρούς του ΕΣΥ βλ. ΣτΕ Ολ. 431/2018, γ) για τα μέλη ΔΕΠ των ΑΕΙ, βλ. ΣτΕ Ολ. 4741/2014, δ) για τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, βλ. ΣτΕ Ολ. 2192/2014 και ε) για τους δημοσίους υπαλλήλους βλ. ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020/2020, Π Τμ. 1176/2018, ΣτΕ Ολ. 890/1956, ΑΠ 768/1989 και βλ. συγκριτικά απόφ. Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 27.9.2005, 2 BvR 1387/02, της 5.5.2015, 2BVL 17/09, ενόψει της απορρέουσας από το άρθρο 33 παρ. 5 του Θεμελιώδους Νόμου αρχής της ανάλογης προς το λειτούργημα διατροφής των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών).

17. Στο πλαίσιο της ειδικής λειτουργικής σχέσης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών εντάσσεται και η θεσμική εγγύηση του ειδικού τους συνταξιοδοτικού καθεστώτος, η έννοια δε της «σύνταξης» στις οικείες συνταγματικές ρυθμίσεις (άρθρα 73 παρ. 2, 80, 88 παρ. 2 και 98 παρ. 1 περ. στ' του Συντάγματος) είναι νομικά προκαθορισμένη από τις διατάξεις των προϊσχυόντων Συνταγμάτων και ιδίως των νομοθετημάτων που είχαν εκδοθεί σε εκτέλεσή τους και αποτελεί άμεση απόρροια του status της κατηγορίας αυτής ασφαλισμένων, κατά τα εκτιθέμενα στη σκέψη 14 (πρβλ. ΑΕΔ 1/2004, 4/2001, 5/1999, ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020/2020). Όπως δε συνάγεται από το σύνολο των ισχυουσών κατά τη θέσπιση του Συντάγματος του 1975 συνταξιοδοτικών διατάξεων (βλ. μεταξύ άλλων τις διατάξεις του α.ν. 1854/1951 της 23/23 Ιουνίου 1951 «Περί απονομής των Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων», Α' 182, του ν. 3163/1955 «περί συνταξιοδότησεως του προσωπικού του Ι.Κ.Α.» Α' 71), ως «σύνταξη» προεχόντως νοείται η ισόβια περιοδική παροχή που καταβάλλεται στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς αντί μισθού και ως συνέχεια αυτού, μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό υπηρεσία, για τη δε απονομή της εφαρμόζονται ενιαίοι κανόνες, προσαρμοσμένοι στην ιδιομορφία της σχέσης δημοσίου δικαίου που τους συνδέει με την υπηρεσία (βλ. αποφ. Ειδ. Δικ. άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2018, 34/2011, 105/2008, 112/2007, 112/2007, 32, 30, 22, 9, 3/2006, ΕλΣυν Ολ 1477, 504/2021, 2020/2020, 137/2019, 1388, 1277, 32/2018, 244/2017). Η έννοια αυτή διευρύνθηκε χωρίς, όμως, να αλλοιωθεί ο πυρήνας της, με την προσθήκη και άλλων κατηγοριών δικαιούχων, είτε διότι οργανικά ή λειτουργικά προσομοιάζουν με τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, είτε λόγω της ιδιαίτερης προσφοράς τους προς την Πολιτεία (βλ. μεταξύ άλλων π.δ. 167/2000 «Κώδικας Συντάξεων Προσωπικού Σιδηροδρόμων», Α' 154, π.δ. 168/2007 «Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο, με τον τίτλο "Κώδικας Πολεμικών Συντάξεων", των διατάξεων που ισχύουν για την απονομή των πολεμικών συντάξεων», Α' 209, άρθρο 1 του ν. 3075/2002, Α' 297, για τις συντάξεις των καλλιτεχνών και ΕλΣυν Ολ. 1510/1996, 966/1999), ή με την όλως εξαιρετική και γι' αυτό συνταγματικά ανεκτή δυνατότητα ειδικών κατηγοριών υπαλλήλων του Δημοσίου ή ν.π.δ.δ. να επιλέγουν ως ασφαλιστικό καθεστώς εκείνο των κοινών ασφαλισμένων στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης (βλ. μεταξύ άλλων την παρ. 6 του άρθρου 11 του ν.δ. 4277/1962, Α' 191, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 4 του ν.δ. 4579/1966, Α' 234), χωρίς όμως να μεταβάλλεται ούτε η φύση του δικαιώματός τους, ούτε η δικαιοδοσία επί των σχετικών διαφορών (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, 1668/2003, πρβλ. ΣτΕ Ολ 2491/1988, ΣτΕ 387/1990).

18. Κατ' αντιστοιχία προς το δικαίωμα σε μισθό (βλ. σκέψη 15), το δικαίωμα σε σύνταξη του δημοσίου λειτουργού, υπαλλήλου και στρατιωτικού, συνιστά ωσαύτως συνταγματικά κατοχυρωμένο δημοσίου δικαίου δικαίωμα, το οποίο, όπως και το δικαίωμα σε μισθό, εμπίπτει στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του

Συντάγματος, ως γεγενημένη αξίωση, ενώ προστατεύεται και ως νόμιμη προσδοκία βάσει της ως άνω συνταγματικής διάταξης σε συνδυασμό με τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (βλ. στο πνεύμα αυτό ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, II Τμ. 2076, 1176/2018). Περαιτέρω, εμπίπτει και υπό τις δύο μορφές στο πεδίο προστασίας του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, ως στοιχείο της ειδικής νομικής σχέσης των κατηγοριών αυτών πολιτών με το Κράτος (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ Κοκκίνης κατά Ελλάδα, απόφ. της 6.11.2008, σκ. 29, Ρεβελιώτης κατά Ελλάδα, απόφ. της 4.12.2008, σκ. 27, Αποστολάκης κατά Ελλάδα, απόφ. της 22.10.2009, σκ. 29, Khoniakina κατά Γεωργίας, απόφ. της 19.6.2012, σκ. 69 επ., Κωσταδήμας κατά Ελλάδα, απόφ. της 26.6.2012, σκ. 29, ΕλΣ Ολ. 3023, 441/2012, 1031/2011, 984, 166, 26/2010 2274/1997).

19. Εξ άλλου, το ύψος της σύνταξης, επιβάλλεται να τελεί σε εύλογη αναλογία προς τις αποδοχές ενεργείας, αναλόγως των ιδιαίτερων υπηρεσιακών συνθηκών εκάστης κατηγορίας, εξασφαλίζοντας για τους δικαιούχους και μετά την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, ανάλογες της θέσης, των καθηκόντων, του χρόνου υπηρεσίας και της υπηρεσιακής τους εξέλιξης [βλ. σχετικά τη νομοθετική αποτύπωση της αρχής αυτής στα άρθρα 10 και 41 του β.δ/τος της 31ης Οκτωβρίου 1935, στα άρθρα 9 και 34 των διαδοχικά ισχυσάντων Συνταξιοδοτικών Κωδίκων του α.ν. 1854/1951, του π.δ/τος 1041/1979, του π.δ/τος 166/2000, Α' 153 και π.δ/τος 169/2007, Α' 210, που ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο, Ειδ. Δικ. άρθρου 88 παρ. 2, αποφ. 1-4/2018, ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020/2020, 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, ΕλΣυν Ολ 504/2021, 2020/2020, Πρακτ. Ολ. 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, 9ης Γεν. Συν/σης της 27.5.2015, και συγκριτικά αποφ. Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 27.9.2005, 2 BvR 1387/02, της 5.5.2005, 2BVL 17/09, άρθρο L1 του Γαλλικού Συνταξιοδοτικού Κώδικα (Loi 64-1339 1964-12-29) και αποφ. Γαλλικού Συνταγματικού Συμβουλίου της 28.5.2010, no 2010-QPC, Γαλλ. Συμβουλίου της Επικρατείας της 18.7.2006, no 274664].

20. Ειδικότερα, από τις συνταγματικές διατάξεις για το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και των θεσμικών εγγυήσεων που το περιβάλλουν, καθεστώς το οποίο οι ίδιοι επιλέγουν στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους ελευθερίας (άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος), την απορρέουσα από τα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της αξιοκρατίας που διέπει το σύνολο της υπηρεσιακής τους κατάστασης, δηλαδή τον διορισμό, την πρόσληψη αλλά και τη σταδιοδρομία σε δημόσια θέση, σε συνδυασμό και προς τις συνταγματικές αρχές του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος), του κοινωνικού κράτους δικαίου (άρθρο 25 παρ. 1α του Συντάγματος), των συνταγματικών αρχών της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας (άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος), καθώς και του ατομικού δικαιώματος στην περιουσία (άρθρο 17 παρ. 1 του Συντάγματος), συνάγεται ότι οι καταβαλλόμενες μετά τον τερματισμό του εργασιακού βίου συντάξεις πρέπει να τελούν σε εύλογη αναλογία, δηλαδή σε εύλογη ποσοτική σχέση, με τις αποδοχές από την ενεργό υπηρεσία. Και τούτο, ως αναγκαίο αντιστάθμισμα των ιδιαίτερων δεσμεύσεων που συνεπάγεται για την προσωπική τους κατάσταση η ειδική λειτουργική τους σχέση με το Κράτος και η εκτέλεση των καθηκόντων τους, ώστε να διατηρείται ένα επαρκές ποσοστό αναπλήρωσης του εισοδήματος ενεργείας στους αποχωρούντες από την υπηρεσία δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, να μη διαταράσσεται σε δυσανάλογο βαθμό το βιοτικό επίπεδο των συνδεομένων με ειδική υπαλληλική ή λειτουργική με το Κράτος σχέση, σε σύγκριση με αυτό που είχαν εξασφαλίσει κατά τον ενεργό υπηρεσιακό τους βίο και να μην μειώνεται κατά τρόπο δραστικό και αιφνίδιο το εισόδημά τους, με την ανατροπή καταστάσεων στις οποίες δικαιολογημένα είχαν αποβλέψει [βλ. ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020/2020, 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017 σκ. VI. Α.3. και Πρακτ. 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, που εκδόθηκαν στο πλαίσιο γνωμοδότησης της Διοικητικής Ολομέλειας

επί του σχεδίου νόμου «Ενιαίο σύστημα κοινωνικής ασφάλειας - Εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης», στα οποία περιέχεται παρατήρηση, επί του άρθρου 14 αυτού, ότι «η αποσύνδεση της σύνταξης από τον μισθό ενεργείας, στο μέτρο που θίγει τη δίκαιη αναλογία μεταξύ αποδοχών και σύνταξης δύναται να εγείρει ζητήματα αντισυνταγματικότητας», πρβλ. ΣτΕ Ολομ. αποφ. 2287-2290/2015 σχετικά με την ηπιότερης έντασης αρχή της αναλογίας σύνταξης και μισθού ενεργείας στο σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, και συγκριτικά βλ. τις συγγενείς αρχές που ισχύουν στη Γαλλία και τη Γερμανία και, ειδικότερα, το άρθρο 1 του Γαλλικού Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων που προβλέπει ότι: «Το ύψος της σύνταξης προσδιορίζεται βάσει του επιπέδου, της διάρκειας και της φύσης της ενεργού υπηρεσίας, ώστε να εγγυάται στο δικαιούχο υλικές συνθήκες διαβίωσης σύμφωνες με το status της υπηρεσίας του» και τη σχετική απόφαση Γαλλικού Συμβουλίου της Επικρατείας της 29.12.2014, Νο 377293, καθώς και την απορρέουσα από το άρθρο 33 παρ. 5 του Γερμανικού Συντάγματος [Θεμελιώδους Νόμου της Βόννης (Grundgesetz)] αρχή της ανάλογης με το λειτούργημα διατροφής των κρατικών υπαλλήλων και λειτουργών (Alimentationsprinzip), σύμφωνα με την οποία το Κράτος υποχρεούται να διασφαλίζει στους δημοσίους υπαλλήλους και λειτουργούς εφ' όρου ζωής, δηλαδή και μετά τον τερματισμό του εργασιακού τους βίου, συνθήκες διαβίωσης ανάλογες με τη θέση τους στην ιεραρχία, την ευθύνη που συνεπάγεται το λειτούργημά τους και τη σημασία του για το κοινωνικό σύνολο, σε αντιστοιχία με την εξέλιξη των οικονομικών συνθηκών και του γενικού επιπέδου διαβίωσης, σχετ. και οι αποφάσεις του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας της 27.9.2005 - 2BvR 1387/02 και της 5.5.2015 -2BvL 17/09 και ΕλΣ Ολ. 1277/2018].

21. Η αρχή δε της εύλογης αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενεργείας επιβάλλει: (α) την τήρηση μιας εύλογης κατ' αρχήν θετικής αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενεργείας και συντάξεων, η πρακτική αποτελεσματικότητα της οποίας επιτάσσει τη διαμόρφωση του ύψους των συντάξεων κατά το δυνατόν εγγύτερα προς τις αποδοχές εξόδου από την υπηρεσία (βλ. π.χ. άρθρα 9 και 34 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα), (β) τη μη διατάραξη της εύλογης αυτής σχέσης με τη λήψη μονομερών μέτρων επί των συντάξεων (όπως π.χ. με την επιβολή βαρών δυσανάλογα μεγαλύτερων σε σχέση με τα επιβαλλόμενα στις αποδοχές ενεργείας), (γ) την επιβολή βαρών κατά τρόπο συμβατό με τη λειτουργία της σύνταξης, λαμβάνοντας υπ' όψη την κλιμάκωση των συντάξεων ανάλογα με το καθεστώς κάθε κατηγορίας, δηλαδή τη σημασία του λειτούργηματος ή της υπηρεσίας, την ευθύνη που συνεπάγεται, τις υπηρεσιακές συνθήκες, τη θέση των δικαιούχων στην ιεραρχία, ενόψει και της αρχής της αξιοκρατίας, καθώς και με τη διάρκεια της απασχόλησης, κατά τρόπο ώστε να μη θίγεται η αρχή της εύλογης αναλογίας υπό τη θετική της όψη (ανωτέρω στοιχ. α), (δ) τη λήψη υπόψη για τον προσδιορισμό του ύψους της σύνταξης, σε περίπτωση περικοπής της λόγω δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, των αποδοχών ενεργείας και όχι του κατώτατου ορίου προστασίας του ελάχιστου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης, κατ' άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, ώστε το βιοτικό επίπεδο των συνταξιούχων να μην αφίσταται ουσιωδώς από εκείνο που είχαν εξασφαλίσει κατά το τέλος του ενεργού υπηρεσιακού τους βίου και της καταληκτικής υπηρεσιακής και μισθολογικής τους εξέλιξης, (ε) την ειδική αιτιολόγηση και τεκμηρίωση του καθορισμού του ύψους των συντάξεων των εξελθόντων της υπηρεσίας σε σχέση με τους τρέχοντες μισθούς των αντίστοιχων εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, υπό το φως της κατ' άρθρο 4 παρ.1 του Συντάγματος αρχής της αναλογικής μισθολογικής ισότητας λόγω της κατ' αρχήν ομοιότητας των υπηρεσιακών συνθηκών εν ενεργεία και συνταξιούχων και (στ) την ειδική αιτιολόγηση και τεκμηρίωση του ύψους των μισθών και των συντάξεων σε σχέση με τρέχοντα δημοσιονομικά και οικονομικά δεδομένα, ενόψει κυρίως των δεικτών του εν γένει επιπέδου διαβίωσης, την ειδική αιτιολόγηση της επιβολής βαρών επί των συντάξεων σε σχέση με τις αποδοχές ενεργείας, καθώς και του συστήματος των συντελεστών και των κλιμακώσεων αυτών, προκειμένου να καθίσταται εφικτός ο έλεγχος των ως άνω στοιχείων [βλ. ΕλΣυν Ολ.

1975/2021, 1277/2018, ειδικώς δε για τους δικαστικούς λειτουργούς και τα μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την διέπυσα τις συντάξεις τους αρχή της σταθερής αναλογίας, βλ. αποφ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2018, 171/2016, 6/2015, 203/2014, 73/2012, ΕλΣυνΟλ 1330-1332/2023, 4327/2014, 1316/2001, ΣτΕ 3540, 3541/2003, το άρθρο 6 παρ. 6.4 του Ευρωπαϊκού Χάρτη για το καθεστώς των δικαστών, ο οποίος εγκρίθηκε στις 8-10 Ιουλίου 2010 στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και δεν έχει δεσμευτική ισχύ, αποφ. ΔΕΕ της 7.2.2019, C- 49/18 Carlos Escrivano Vindel κατά Ministerio de Justicia, σκ. 66, της 27.2.2018, C- 64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses κατά Tribunal de Contas, σκ. 44 και 45, αποφ. ΕΔΔΑ της 23.6.2016, Baka κατά Ουγγαρίας, της 26.4.2006, Zubko και λοιποί κατά Ουκρανίας]. Δοθέντος δε, ότι η εξειδίκευση των κριτηρίων της εύλογης αναλογίας εξαρτάται από πολύπλοκες θεωρήσεις, επαφίεται στον κοινό νομοθέτη να δώσει συγκεκριμένη αριθμητική αποτύπωση στις συνταγματικές απαιτήσεις της εύλογης αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενεργείας και σύνταξης, όπως και να διαρρυθμίσει περαιτέρω τις βάσεις υπολογισμού σύμφωνα με τα ανωτέρω κριτήρια, εξισορροπώντας επί τη βάση οικονομικών μελετών, τις νόμιμες προσδοκίες των δικαιούχων και τις απαιτήσεις της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, οι δε επιλογές του υπόκεινται σε οριακό δικαστικό έλεγχο (βλ. ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020/2020, 137/2019).

22. Περαιτέρω, εναπόκειται, κατ' αρχήν, στην ευχέρεια του νομοθέτη, ενόψει και των εκάστοτε δημοσιονομικών συνθηκών να μεταβάλλει για το μέλλον το μισθολογικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, ως προς το ύψος του μισθού, τον τρόπο καθορισμού του, καθώς και ως προς τον συντελεστή αντιστοίχισης μεταξύ των αποδοχών ενεργείας και συντάξεων, χωρίς να επιβάλλεται η διατήρηση του υφιστάμενου μισθολογικού καθεστώτος ή του συστήματος κανονισμού, ανακαθορισμού ή αναπροσαρμογής των συντάξεων ορισμένης κατηγορίας λειτουργών ή υπαλλήλων του δημοσίου, δοθέντος ότι δεν κατοχυρώνεται ούτε από την εθνική ούτε από τη διεθνή έννομη τάξη δικαίωμα σε αποδοχές ή συντάξεις συγκεκριμένου ύψους (βλ. ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020/2020, 137/2019, 287/2008 και πρβλ. ΣτΕ Ολ. 1286, 1283/2012 και Ε.Δ.Δ.Α. Skorkiewicz κατά Πολωνίας, απόφαση επί του παραδεκτού της 1.6.1999, Νο 39860/98, Domalewski κατά Πολωνίας, απόφαση επί του παραδεκτού της 15.6.1999, Νο 34610/97, Kjartan Asmundsson κατά Ισλανδίας, απόφαση της 30.3.2005, Νο 60669/00, Lakicevic and Others κατά Μοντενέγκρο και Σερβίας, απόφαση της 13.3.2012, Nos 27458, 37205, 37207, 33604/07, σκ. 60 επ. ιδίως δε σκέψη 70, Stefanetti και άλλοι κατά Ιταλίας, απόφαση της 15.4.2014, Nos 21838, 21849, 21852, 21855, 21860, 21863, 21869 και 21870/10, σκ. 60 επ.). Η ρυθμιστική, όμως, αυτή επέμβαση του νομοθέτη δεν δύναται να θίγει, ούτε το ιδιαίτερο μισθολογικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς κάθε κατηγορίας λειτουργών και υπαλλήλων του Κράτους, όπως αυτό απορρέει από το Σύνταγμα, αλλά ούτε και να παραβιάζει τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας (βλ. σκέψη 6 της παρούσας) και ειδικότερα την προεκτεθείσα αρχή της αναλογίας αποδοχών ενεργείας και συντάξεων, όπως αυτή ισχύει για κάθε κατηγορία λειτουργών και υπαλλήλων (βλ. σκ. 19 και, μεταξύ άλλων, για τους δικαστικούς λειτουργούς απόφ. Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ.2 του Συντάγματος 257, 255/2021, 1-4/2018, 57/2010, 21, 13/2006, ΕλΣυν Ολ 1330-1332/2023, 4327/2014 και 1316/2001, ΣτΕ Ολ. 3540/2003, απόφ. ΕΔΔΑ της 26.4.2006, Zubko και λοιποί κατά Ουκρανίας, για τους στρατιωτικούς ΕλΣ Ολ. 137/2019, για τους ιατρούς του ΕΣΥ ΕλΣυν Ολ. 7412/2015, για τα μέλη ΔΕΠ των ΑΕΙ ΕλΣ Ολ. 1506/2016). Απαιτείται, περαιτέρω, να είναι αιτιολογημένη και να εμπεριέχει την αναγκαία τεκμηρίωση, ώστε να είναι εφικτός ο δικαστικός έλεγχος της τήρησης των αρχών αυτών, με τα προεκτεθέντα κριτήρια (βλ. σκ. 33).

23. Στο ίδιο πλαίσιο, ο νομοθέτης έχει, επίσης, κατ' αρχήν την ευχέρεια, ενόψει της κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος αξίωσης της πολιτείας για εκπλήρωση του χρέους εθνικής, κοινωνικής ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης και προς διασφάλιση

των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της δίκαιης αποταμίευσης για τις επόμενες γενεές, να επιβάλλει βάρη στις συντάξεις των λειτουργών και υπαλλήλων του δημοσίου, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος, με ποικίλες μορφές (περικοπή του ύψους της σύνταξης, επιβάρυνση αυτής με εισφορές κ.ά.). Οι αρχές, όμως, της ισότητας ενώπιον του νόμου και της ισότητας στα δημόσια βάρη, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 1 και 5 του Συντάγματος (βλ. σκέψεις 7 και 8 της παρούσας), απαιτούν τα βάρη αυτά που επιβάλλονται στο πλαίσιο της συνταξιοδοτικής σχέσης, να τελούν σε συνάφεια τόσο προς το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς της κατηγορίας αυτής, όσο και προς το σκοπό που επιδιώκει η νομοθετική παρέμβαση, ενόψει και του γενικότερου κανονιστικού πλαισίου. Απαιτείται, τέλος, αναλόγως της φύσης του επιβαλλόμενου βάρους, της διάρκειάς του, του διαρθρωτικού ή μη χαρακτήρα του, της έκτασης και της έντασης αυτού, να αιτιολογείται ειδικά η επιλογή της κατηγορίας αυτής, η σύνδεσή της με την εισαγόμενη ρύθμιση, η ιδιαίτερη ικανότητα συνεισφοράς της, ενόψει και των λοιπών βαρών που της έχουν επιβληθεί, η τήρηση μίας, κατ' αρχήν δίκαιης, ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού και των παρεμβάσεων στο ύψος της σύνταξης, με την εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων, καθώς και η διασφάλιση της αρχής της (εύλογης ή σταθερής κατά περίπτωση) αναλογίας σύνταξης και μισθού ενεργείας υπό την προεκτεθείσα έννοια, όπως ισχύει για κάθε κατηγορία (βλ. αποφ. Ειδ. Δικ. άρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2018, ΕλΣυν Ολ. 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, 4327/2014 και πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015).

24. Το σύστημα, άλλωστε, ασφάλισης της κατηγορίας αυτής συνταξιούχων, των εξομοιουμένων προς αυτήν κατηγοριών και όσων έλκουν κατά νόμο από αυτούς δικαίωμα σύνταξης, παρά τις όποιες δευτερεύουσες εξαιρέσεις και αποκλίσεις, όπως διαχρονικά οργανώθηκε από τον νομοθέτη, σε εκτέλεση των σχετικών συνταγματικών ρυθμίσεων, προσιδιάζει στα συστήματα επαγγελματικής ασφάλισης. Τα συστήματα αυτά αφορούν σε ιδιαίτερες κατηγορίες εργαζομένων, όπως οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί, στο πλαίσιο δε αυτών η συνταξιοδοτική παροχή καταβάλλεται λόγω της ειδικής σχέσης των δικαιούχων με τον εργοδότη, αποτελώντας όρο της απασχόλησής τους, όπως και στην περίπτωση του κατοχυρωθέντος με το Σύνταγμα θεσμού, ενώ, όπως προεκτέθηκε, για την απονομή της και τον καθορισμό του ύψους της εφαρμόζονται κανόνες συνδεόμενοι με την ιδιοτυπία της σχέσης δημοσίου δικαίου που συνδέει το δημόσιο λειτουργό, υπάλληλο και στρατιωτικό με την υπηρεσία, οι δε καταβαλλόμενες στο πλαίσιο του συστήματος αυτού συνταξιοδοτικές παροχές, ως αμοιβές, συνδεόμενες με τις αποδοχές της ενεργού υπηρεσίας, εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, «για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία», ΕΕ L 303, σ. 16 και της Οδηγίας 2006/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2006, για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης (αναδιτύπωση) (ΕΕ L 204, σ. 23), (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, 4324/2014, 1571/2011, Πρακτ. Ολ. 9ης Γεν. Συν/σης της 27.5.2015, απόφ. ΔΕΕ της 15.1.2019, C-258/17, Ε.Β. κατά Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter BVA, σκ. 45, της 21.1.2015, C- 529/13 Georg Felber κατά Bundesministerin für Unterricht, Kunst und Kultur, σκ. 20 έως 23, της 26.3.2009, C-559/07 «Επιτροπή κατά Ελλάδος», σκ. 31, 32, 42, 52, της 1.4.2008, C-267/06 «Tadao Maruko κατά Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen», αποφ. ΕΔΔΑ της 3.3.2011 «Klein κατά Αυστρίας», σκ. 57, της 2.2.2010 «Aizpurua Ortiz κλπ. κατά Ισπανίας», σκ. 38, της 22.10.2009 «Αποστολάκης κατά Ελλάδος», σκ. 29 και 35, απόφ. της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της 13.7.1988, «Sture Stigson»).

25. Στο ίδιο πλαίσιο, το κόστος της σύνταξης βαρύνει κατ' αρχήν τον κρατικό προϋπολογισμό, ήτοι το Δημόσιο Ταμείο (βλ. τους διαχρονικά ισχύοντες συνταξιοδοτικούς κώδικες και ειδικότερα άρθρο 1 του β.δ/τος της 31ης Οκτωβρίου 1935, Α' 505, άρθρο 1 του α.ν. 1854/1951, άρθρο 1 του π.δ/τος 1041/1979, Α' 292, άρθρο 1 του

π.δ/τος 166/2000 και άρθρο 1 του π.δ/τος 169/2007 και βλ. ΑΕΔ 28, 2/2004), ενώ το βάρος αυτό δύναται να αναδέχεται και ο προϋπολογισμός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου (βλ. μεταξύ άλλων τον ανωτέρω ν. 3163/1955, ΕλΣυν Ολ. 32/2018, 244/2017, 1510/1996 και βλ. απόφ. ΔΕΚ της 22.11.1995, C- 443/93, Βουγιούκας κατά Ελλάδος, για την ένταξη όσων λαμβάνουν σύνταξη υπό το καθεστώς του ν. 3163/1955 από το ΙΚΑ στο ελληνικό ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων). Η καταβολή της σύνταξης τελεί πάντοτε υπό την εγγύηση του Κράτους και δη του Δημοσίου, για όσους αντλούν το συνταξιοδοτικό τους δικαίωμα από αυτό ως εργοδότη, αλλά και για όσους εντάσσονται υπό την ιδιότητα του δημοσίου λειτουργού ή υπαλλήλου στην οργανωτική δομή ν.π.δ.δ. και λαμβάνουν σύνταξη είτε απευθείας από το Δημόσιο Ταμείο, είτε από άλλον φορέα, στον οποίο έχει κατά νόμο μεταβιβασθεί η αρμοδιότητα κανονισμού και πληρωμής των συντάξεων και έχει αναδεχθεί το βάρος καταβολής τους (οργανικό κριτήριο, βλ. συναφώς ΕλΣυν 2020/2020). Η συνταξιοδοτική δε παροχή, στο βαθμό που αποτελεί συνέχεια των αποδοχών (λειτουργικό κριτήριο, βλ. ΕλΣυν Ολ. 2020/2020), δεν συνδέεται με τον σχηματισμό διακριτού ασφαλιστικού κεφαλαίου από τις εισφορές των εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών. Ειδικότερα, η υποχρέωση καταβολής εισφορών - κρατήσεων, ως όρος για την παροχή σύνταξης στην κατηγορία αυτή δικαιούχων (βλ. άρθρα 6 του 1902/1990, Α' 138, και 20 παρ. 2 του ν. 2084/1992, Α' 165), μπορεί να θεσμοθετείται στο πλαίσιο του εν λόγω ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος, όχι υπό μορφή δημοσίων βαρών, κατά την έννοια του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος, αλλά ως τμήμα της αμοιβής τους, δύναται δε να επιβάλλονται ως προϋπόθεση για τη γένεση συνταξιοδοτικής προσδοκίας και την απονομή σύνταξης μετά την έξοδο από την υπηρεσία, ενόψει της αρχής της εν ευρεία εννοία ανταποδοτικότητας (βλ. ΕλΣυν Ολ. 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ 2083/2013, 3302, 3143, 1898, 475/2011, 3553/2010), λειτουργώντας και ως μέσο χρηματοδότησης των συντάξεων της κατηγορίας αυτής, στο πλαίσιο της επαγγελματικής και διαγενεακής αλληλεγγύης, χωρίς να τελούν υποχρεωτικά σε ευθεία αναλογία, αλλά πάντως σε εύλογη και δίκαιη αναλογία προς το ύψος της καταβλητέας σύνταξης, ενόψει των συνταγματικών αρχών της ισότητας, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας, αλλά και της συνταγματικής προστασίας των περιουσιακών δικαιωμάτων και προσδοκιών, κατ' άρθρο 17 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (βλ. ΕλΣυν Ολ. 32/2018, 244/2017, 1/2014, 2651/2011, 2298/2010, 1296/2006, 2366/2004, πρβλ. ΣτΕ 1970/2002, 1022/2005, 3487/2008).

26. Περαιτέρω, όπως συνάγεται από τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2 και 80 του Συντάγματος, οι νόμοι με τους οποίους οργανώνεται το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, όσων έλκουν από αυτούς συνταξιοδοτικό δικαίωμα, καθώς και των εξομοιούμενων προς αυτούς κατηγοριών, και με τους οποίους (νόμους) καθορίζονται οι όροι απονομής σ' αυτούς συντάξεων, φέρουν τα χαρακτηριστικά οργανικών του Συντάγματος νόμων, καθόσον με αυτούς υλοποιείται η κατά τα ανωτέρω συνταγματική θεσμική εγγύηση, επιβάλλεται δε να είναι ειδικοί, συμβατοί προς το συνταγματικά κατοχυρωμένο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα και να υποβάλλονται στην προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Η κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος γνωμοδοτική παρέμβαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, πέραν του ότι πλαισιώνει σε διαδικαστικό επίπεδο τη θεσμική εγγύηση για το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. σκέψη 13 της παρούσας) εντάσσεται, επίσης, στο σύστημα των συνταγματικών εκείνων ρυθμίσεων από τις οποίες απορρέουν οι αρχές της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (βλ. άρθρα 79 και επόμενα και 75 παρ. 2 του Συντάγματος και ΕλΣυν Ολ. 244/2017, Πρακτ. Ολομ. της 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 3409, 3408, 1685/2013, 3668/2006 και άρθρο 126 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δημοσιονομική πειθαρχία των κρατών μελών της Ένωσης, αλλά και άρθρα 310 και 317

της ΣΛΕΕ για την εκτέλεση του προϋπολογισμού της Ένωσης βάσει της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και πρβλ. απόφ. ΔΕΕ της 15.11.2011, C- 539/09 Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκ. 38, 60, 81). Σκοπεί δε, στην εξασφάλιση της ενότητας και της ορθολογικής οργάνωσης κατά την διάρθρωση του δημόσιου συνταξιοδοτικού συστήματος στο σύνολό του και καλύπτει τόσο την εναρμόνιση των κανόνων στο εσωτερικό του συστήματος, όσο και τη συμβατότητα των επιμέρους ρυθμίσεων προς την εν γένει συνταγματική έννομη τάξη, ενόψει και της τήρησης της δημοσιονομικής ισορροπίας (βλ. ΕλΣυνΟλ. Πρακτ. της 5ης Γεν. Συν/σης της 29.3.2017, Θέμα Β΄, 16ης Γεν.Συν/σης της 13.6.1998, Θέμα Α΄, ΕλΣ Ολ. 310/1985). Η τήρηση της διάταξης αυτής, η οποία αναφέρεται στα εξωτερικά τυπικά στοιχεία κατάρτισης του νόμου (βλ. ΑΕΔ 4/1988), υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο, με συνέπεια κάθε νόμος συνταξιοδοτικού περιεχομένου, που εκδόθηκε χωρίς προηγουμένως να προκληθεί η σχετική προς το περιεχόμενό του γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, να αντίκειται στο Σύνταγμα και να μην εφαρμόζεται (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1576/2011, 2450/2008, 2405, 386/2007). Καθιερώνεται, επίσης, με τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2 και 80 του Συντάγματος και η αρχή της ειδικότητας των συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων, κατά την οποία δεν επιτρέπεται να αναγράφονται συνταξιοδοτικές διατάξεις σε νόμους το κύριο περιεχόμενο των οποίων αφορά σε άλλα, μη συνταξιοδοτικά θέματα, χωρίς ωστόσο να αποκλείεται να τεθούν σε συνταξιοδοτικό νόμο και διατάξεις άλλου περιεχομένου. Σκοπός της συνταγματικής ρύθμισης περί του ανισχύρου της διάταξης που θεσπίζεται κατά παρέκκλιση της διαδικασίας αυτής, η τήρηση της οποίας υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο ως αναγόμενη, επίσης, στα εξωτερικά τυπικά στοιχεία κατάρτισης του νόμου, συνίσταται όχι σε αυτή καθ' εαυτή τη μη αλλοίωση της τελικής μορφής του νόμου ως αμιγώς συνταξιοδοτικού, αλλά στη μη διαφυγή του ελέγχου διατάξεων που συνάπτονται με το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1636/1992, Πρακτ. 5ης Γεν. Συν/σης της 29.3.2017). Η συνταγματική επιταγή περί της ειδικότητας των συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων, για τα οποία απαιτείται η προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, επιβάλλεται να τηρείται ακόμη και όταν οι θεσπιζόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις εμπεριέχονται σε ιδιαίτερο (αυτοτελές) κεφάλαιο νομοσχεδίου, που περιλαμβάνει και άλλου περιεχομένου διατάξεις στα λοιπά κεφάλαιά του (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτ. 5ης Γεν. Συν/σης της 29.3.2017, Θέμα Β΄, 1ης Ειδ.Συν/σης της 20.2.2012, 2ης Ειδ.Συν/σης της 28.3.2012).

27. Περαιτέρω, βάσει του άρθρου 98 παρ. 1 εδ. στ΄ του Συντάγματος, κάθε διαφορά από σύνταξη, αναφεύμενη στο πλαίσιο του συνταγματικώς κατοχυρωμένου ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, των εξομοιούμενων προς αυτούς κατηγοριών και όσων έλκουν από αυτούς δικαίωμα σύνταξης, εμπίπτει στην ειδική και αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την επιφύλαξη της ειδικότερης δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος,

28. Η λειτουργία της σύνταξης, υπό την προεκτεθείσα συνταγματική έννοια, ως στοιχείου της ειδικής νομικής σχέσης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με το Κράτος και ως συνέχειας των αποδοχών ενεργείας τους, που συνιστά και τον πυρήνα της οργάνωσης και λειτουργίας του ειδικού συνταξιοδοτικού τους συστήματος (βλ. σκέψεις 13, 14 και 17 έως 23 της παρούσας), σαφώς διακρίνεται από τις παροχές που καταβάλλονται στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης, θεσμού κατοχυρωθέντος ρητώς στο Σύνταγμα μόλις με την αναθεώρηση του 1975, που όριζε στο άρθρο 22 παρ. 4 αυτού ότι «Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει» (ήδη άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, μετά την δημοσίευση του από 6.4.2001 Ψηφίσματος της Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής), η οποία συνίσταται, στην έναντι καταβολής εισφοράς, προστασία του ασφαλισμένου από την επέλευση κινδύνων (γήρας, ασθένεια, αναπηρία κλπ.) που μειώνουν ή εξαλείφουν την ικανότητά του να εργάζεται (ασφαλιστικοί κίνδυνοι) και, συνακόλουθα, τείνουν να υποβαθμίσουν τις συνθήκες διαβίωσής του [βλ. ΕλΣυν Ολ. 32/2018, 244/2017, ΣτΕ Ολ.

2287-2290/2015, βλ. συναφώς το άρθρο 9 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, το οποίο έχει υπογραφεί στη Νέα Υόρκη στις 19.12.1966 με τη φροντίδα των Ηνωμένων Εθνών και κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 1532/1985, Α' 45, τη ΔΣΕ 102/1952, κυρωθείσα με τον ν. 3251 της 1/2-6-55, Α' 140, τη Διεθνή Σύμβαση «περί του Ευρωπαϊκού Κώδικος Κοινωνικής Ασφαλείας», που είχε υπογραφεί στο Στρασβούργο στις 16.4.1964 και κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 1136/1981 (Α' 61), το άρθρο 12 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 1426/1984, Α' 34, καθώς και το άρθρο 34 παρ.1 και 2 του ΤΙΤΛΟΥ IV 34 του ΤΙΤΛΟΥ IV «ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ» του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2007/C 303/01, 2010/C 83/02)]. Τούτο δε, ακόμη και όταν από τις παροχές αυτές δύνανται να επωφελούνται και οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι ή στρατιωτικοί (βλ. ΑΕΔ 28/2004, Ειδ. Δικ. αρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 143, 142/2009, 10/2006, ΕλΣυνΟλ 32, 244/2017, ΣτΕ 226/2012), ή όταν πρόκειται για κοινωνικοασφαλιστικές παροχές που χαρακτηρίζονται σε επίπεδο νόμου ως «συντάξεις», υπό την έννοια της περιοδικώς καταβαλλόμενης ασφαλιστικής παροχής, καθόσον αυτές δεν έχουν χαρακτήρα αμοιβής, αλλά τον χαρακτήρα κοινωνικοασφαλιστικής παροχής μετά την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου (βλ. ΑΕΔ 2/2004).

29. Ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια να οργανώνει το ειδικό σύστημα συνταξιοδότησης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, τόσο ως προς τον τρόπο λειτουργίας του φορέα συνταξιοδότησης και των χρηματοδοτικών του μέσων (κρατικός προϋπολογισμός, σύσταση αποθεματικών κεφαλαίων ή ειδικών λογαριασμών για την χρηματοδότηση των συντάξεων), όσο και ως προς τους όρους και τις προϋποθέσεις καταβολής των συνταξιοδοτικών παροχών. Ειδικότερα, δύναται να μεταφέρει στο συνταξιοδοτικό αυτό σύστημα, κατ' αναλογία, ρυθμίσεις ή αρχές της κοινωνικής ασφάλισης, σεβόμενος, όμως, τα βασικά χαρακτηριστικά του θεσμού, όπως αποτυπώθηκαν στο Σύνταγμα, διασφαλίζοντας τη λειτουργική συνέχεια της υπαλληλικής με τη συνταξιοδοτική σχέση, την εγγυητική λειτουργία του Κράτους και δη του Δημοσίου, ως εν ευρεία έννοια εργοδότη για τη χρηματοδότηση και την καταβολή των συντάξεων, και μόνο στο βαθμό που οι ρυθμίσεις και οι αρχές αυτές είναι συμβατές προς τις ιδιαιτερότητες του ειδικού αυτού συστήματος συνταξιοδότησης, όπως αυτές απορρέουν από το Σύνταγμα και έχουν οργανωθεί από τον ίδιο τον νομοθέτη (βλ. σκέψεις 13 έως 27 της παρούσας, ΕλΣυνΟλ. 504/2021, 2020/2020, 32/2018, 244/2017). Στο πλαίσιο αυτό, ο φορέας παροχής της σύνταξης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και ειδικότερα το Δημόσιο ή άλλος φορέας, που αναλαμβάνει κατά τον νόμο την παροχή σύνταξης στους αποχωρούντες από την υπηρεσία, δεν ενεργεί ως οργανισμός ή φορέας κοινωνικής ασφάλισης (βλ. ΕλΣυν Ολ. 32/2018, 244/2017, 992/2015, 918/2012, 3299/2013, ΣτΕ 1296/2015, 2087/2012, 3037/2007, 1970/2002 κ.ά., ΕλΣ Πρακτ. 1ης Ειδ. Συν/σης 20.4.2016).

30. Η θεσμική αυτή εγγύηση της ειδικής συνταξιοδοτικής προστασίας της κατηγορίας αυτής σε ό,τι αφορά την καταβολή κύριας σύνταξης, ήτοι της ισόβιας περιοδικής παροχής που συνδέεται με την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία, η οποία, για την κατηγορία αυτή συνταξιούχων, συνιστά, κατά τα προεκτεθέντα, όχι κάλυψη ασφαλιστικού κινδύνου, αλλά συνέχεια του μισθού που ελάμβαναν κατά τον ενεργό υπηρεσιακό τους βίο, υπερκαλύπτει τις θεσμικές εγγυήσεις του κοινωνικού δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλιση κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος και των κυρίων συνταξιοδοτικών παροχών που καταβάλλονται στο πλαίσιο του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος για την κάλυψη κινδύνων (γήρας, αναπηρία, θάνατος). Για το λόγο δε αυτό, το συνταξιοδοτικό δικαίωμα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, συνιστά το «λειτουργικό αντίστοιχο/ισοδύναμο» του δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλιση και, ως εκ τούτου, με τη διακριτή του κατοχύρωση και ρύθμιση δεν θίγεται η κατοχυρωμένη στο 22 παρ. 5 του Συντάγματος αρχή της υποχρεωτικότητας και καθολικότητας της κοινωνικής ασφάλισης (κύριας και επικουρικής) που παρέχεται από το Κράτος ή από νομικά πρόσωπα με δημόσιο κατά τούτο χαρακτήρα, τη βιωσιμότητα

της οποίας εγγυάται το Κράτος (βλ. επί των αρχών αυτών ΑΕΔ 5/2002, 87/1997, ΕλΣυν Ολ. 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 2200/2010, 2180/2004). Συνεπώς, όχι μόνο δεν επιβάλλεται εκ του Συντάγματος, αλλά ούτε και επιτρέπεται, ενόψει της πρακτικής εναρμόνισης των κατοχυρωμένων από αυτό διακριτών θεσμικών εγγυήσεων, η ένταξη της κατηγορίας αυτής στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης καθ' υποκατάσταση του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματός τους σε ασφάλιση και καταβολή σύνταξης από το Δημόσιο ή από άλλον ειδικά συνεστημένο προς τούτο ανάδοχο φορέα. Και τούτο, διότι αντίθετη εκδοχή θα οδηγούσε σε ευθεία παραβίαση της οικείας συνταγματικής θεσμικής εγγύησης για το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, ενώ τυχόν κατάργηση της «σύνταξης», υπό την προεκτεθείσα συνταγματική έννοια που είναι ιστορικά συνυφασμένη με το ειδικό υπηρεσιακό και ασφαλιστικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, ή η πλήρης εξομοίωσή της με παροχή κοινωνικής ασφάλισης, θα έθιγε τον πυρήνα των οικείων διατάξεων του Συντάγματος (βλ. σκέψεις 14 και 16 της παρούσας), στερώνοντας τους κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα (βλ. ΕλΣυν Ολ. 32/2018, 244/2017, Πρακτ. 3ης Ειδ. Συν/σης της 24.6.2010).

31. Αντιθέτως, για τις λοιπές κατηγορίες εργαζομένων και εν γένει απασχολούμενων, η δράση των οποίων εντάσσεται στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου, όπου κυρίαρχο είναι το συμβατικό στοιχείο των εννόμων σχέσεων και η κατ' αρχήν ελεύθερη ατομική και συλλογική διαπραγμάτευση των οικονομικών όρων αυτών, ως αντάλλαγμα για τις παρεχόμενες υπηρεσίες, ενόψει της αρχών της ιδιωτικής και συλλογικής αυτονομίας, κατ' άρθρα 5 παρ. 1 και 22 του Συντάγματος, χωρίς τις δεσμεύσεις που συνεπάγεται η ειδική λειτουργική σχέση με το Κράτος, επιβάλλεται η ένταξη στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης προκειμένου να μην θίγεται ο πυρήνας του κοινωνικού δικαιώματος, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος (βλ. ΕλΣυν Ολ. 2020/2020, 32/2018, 244/2017 και για την κοινωνική ασφάλιση ως θεσμική εγγύηση αλλά και τις υποχρεώσεις που συνεπάγεται για το Κράτος βλ. ΑΕΔ 87/1997, ΕλΣυν Ολ., 244/2017, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 2202/2010, 3487/2008, 3096, 3101/2001, 5024/1987). Τούτο δε, ανεξαρτήτως του εάν δύναται να προβλέπεται και επάλληλο σύστημα πρόσθετων κοινωνικοασφαλιστικών παροχών και για τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς.

32. Τέτοια, άλλωστε, ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης με συνέπεια την οργανωτική, λειτουργική και θεσμική του αλλοίωση, δεν δικαιολογείται ούτε από την κατ' άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της ισότητας, η οποία, όπως προεκτέθηκε (βλ. σκέψη 7 της παρούσας), επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση των τελούντων υπό τις αυτές ή παρόμοιες συνθήκες προσώπων, ενώ δεν επιτρέπει την αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες, με βάση όλως τυπικά ή συμπτωματικά ή άσχετα μεταξύ τους κριτήρια (βλ. ΑΕΔ 1/2012, ΕλΣ Ολ. 32/2018, 244/2017, 2654/2013, 2340/2009, ΣτΕ Ολ. 1286/2012 κ.ά.). Και τούτο, διότι το ίδιο το Σύνταγμα διακρίνει τα δύο παραλλήλως ισχύοντα ασφαλιστικά συστήματα, κατατάσσοντας τους εντασσόμενους σ' αυτά σε διακριτές κατηγορίες με αντικειμενικά και εύλογα κριτήρια αναγόμενα στο είδος της απασχόλησής τους και του νομικού δεσμού που τους συνδέει με τον εργοδότη, ενόψει και του ιδιάζοντος χαρακτήρα της ειδικής λειτουργικής σχέσης που συνδέει τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς με το Κράτος (βλ. σκέψη 14 της παρούσας και ΑΕΔ 16/1989), παρέχει δε στους τελευταίους προστασία όχι ταυτόσημη αλλά κατ' αρχήν ισοδύναμη με εκείνη των κυρίων συνταξιοδοτικών παροχών που χορηγούνται στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης, όπως προεκτέθηκε, και υπό την επιφύλαξη των επιμέρους νομοθετικών ρυθμίσεων που υλοποιούν την οικεία θεσμική εγγύηση, με συνέπεια να μην τίθεται ζήτημα παραβίασης της αρχής της ισότητας (βλ. κατ' αναλογία επί των όρων εφαρμογής της αρχής της ισότητας μεταξύ δημοσίων υπαλλήλων και μισθωτών ιδιωτικού δικαίου

στο πλαίσιο της Οδηγίας 2000/78 απόφ. ΔΕΕ της 9.3.2017, C-406/15, Petya Milkova κατά Izpalnitelen direktor na Agentsiata za privatizatsia i sledprivatizatsionen kontrol, σκ. 60 επ.). Επομένως, η κατ' επίκληση της αρχής της ίσης μεταχείρισης διαρθρωτική ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα και η πλήρης οργανωτική και λειτουργική ταύτιση της σύνταξης με τις αντίστοιχες κοινωνικοασφαλιστικές παροχές, ήτοι η εφαρμογή της αρχής αυτής σε μη ομοειδείς κατηγορίες, δεν συμβαδίζει με την κατά το Σύνταγμα διακριτή λειτουργία των συστημάτων αυτών και συνιστά ευθεία παραβίαση των οικείων συνταγματικών ρυθμίσεων (βλ. σκέψεις 17 έως 29 της παρούσας), αλλά και της ίδιας της προεκτεθείσας αρχής της αναλογικής ισότητας κατ' άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος (βλ. ΕλΣυν Ολ. 32/2018, 244/2017, Πρακτ. Ολομ. 3ης Ειδ. Συν/σης της 24.6.2010 και 4ης Ειδ. Συν/σης της 29.6.2010, όπου και σχετικές ειδικές επί του ζητήματος παρατηρήσεις και πρβλ. ΣτΕ 3693/2015, 3412-13/2013 7μ., 1077/2003 7μ., 3294/2011 7μ.).

33. Τέλος, το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών είναι σαφώς διακριτό και παρέχει όλως διάφορες και μείζονες εγγυήσεις από τις έσχατες εγγυήσεις κοινωνικής προστασίας, στο πλαίσιο της κοινωνικής πρόνοιας που απαιτείται να παρέχει το Κράτος, κατ' εφαρμογή των άρθρων 21 παρ. 1, 2, 3 και 6 του Συντάγματος, υπό τη μορφή παροχών σε χρήμα ή σε είδος, προς συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, με σκοπό την εξασφάλιση στοιχειώδους επιπέδου αξιοπρεπούς, κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, διαβίωσης, οι οποίες δεν συνδέονται με την παροχή εργασίας και την καταβολή εισφορών (βλ. ΕλΣυν Ολ. 2020/2020, II Τμ. 1176/2018, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 660/2016, βλ. συναφώς και άρθρο 11 παρ. 1 και 2 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και 34 παρ. 3 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

34. Παράλληλα, ενόψει της κατ' άρθρο 26 του Συντάγματος αρχής της διάκρισης των λειτουργιών και της διακριτής θεσμικής κατοχύρωσης της νομοθετικής λειτουργίας (βλ. και άρθρα 73 επ. του Συντάγματος), το Σύνταγμα στο Τμήμα Γ' που επιγράφεται «Βουλή» και στο Κεφάλαιο Τρίτο του οικείου Τμήματος που φέρει τον τίτλο «Καθήκοντα και Δικαιώματα των Βουλευτών», περιλαμβάνει σειρά διατάξεων για τις αρχές και τις θεσμικές εγγυήσεις που συνθέτουν το ιδιαίτερο λειτουργικό και προσωπικό καθεστώς των βουλευτών, με γνώμονα την απρόσκοπτη εκπλήρωση του δημοσίου λειτουργήματός τους (άρθρα 51 έως και 63). Ειδικότερα, στο πλαίσιο των θεμελιωδών αρχών του θεσπιζόμενου από το Σύνταγμα αντιπροσωπευτικού κοινοβουλευτικού συστήματος (άρθρα 1 παρ. 1 και 51 παρ. 2 του Συντάγματος), ήτοι της δημοκρατικής αρχής, της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας (άρθρο 1 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος), της αρχής της ίσης πολιτικής ελευθερίας (άρθρα 4 παρ. 1, 5 παρ. 1, 51 παρ. 3 και 55 παρ. 1 του Συντάγματος), σε αρμονία και προς τις απαιτήσεις του άρθρου 3 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, στο οποίο κατοχυρώνεται το δικαίωμα σε ελεύθερες εκλογές (βλ. συναφώς αποφ. ΕΔΔΑ της 15.6.2006, Λυκουρέζος κατά Ελλάδος, της 1.7.1997, Γείτονας και λοιποί κατά Ελλάδος) και της διασφάλισης της πρακτικής τους αποτελεσματικότητας, ο βουλευτής που αποκτά το αιρετό του αξίωμα από την ημέρα της εκλογής του (βλ. ΑΕΔ 13/1997) και αναλαμβάνει τα καθήκοντά του από την δόση του προβλεπόμενου όρκου (άρθρο 59 παρ. 1 του Συντάγματος και άρθρο 3 του Κανονισμού της Βουλής, ερμηνευόμενα σε αρμονία με τις διατάξεις των άρθρων 13 παρ. 1 εδ. β του Συντάγματος και 9 της ΕΣΔΑ, πρβλ. και απόφ. ΕΔΔΑ της 18.2.1999, Buscarini κατά Αγίου Μαρίνου) περιβάλλεται με πλήρη ανεξαρτησία συνείδησης και έκφρασης (αρχή της ελεύθερης και μη επιτακτικής/ δεσμευτικής εντολής, άρθρο 60 παρ.1 σε συνδυασμό με το άρθρο 51 παρ. 2 του Συντάγματος), δυνάμενος, ως εκ τούτου, να παραιτηθεί κατ' ελεύθερη βούληση (άρθρο 60 παρ. 2 του Συντάγματος). Απόρροια δε της αρχής της ελεύθερης εντολής αποτελούν και οι ειδικότερες θεσμικές εγγυήσεις του ανεύθυνου και του ακαταδίωκτου των βουλευτών καθώς και το δικαίωμα άρνησης

μαρτυρίας, υπό τις ειδικότερες διαρρυθμίσεις του Συντάγματος (άρθρα 61 και 62 του Συντάγματος), ερμηνευόμενες σε αρμονία και προς τις απαιτήσεις των άρθρων 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 11.2.2010 Συγγελίδης κατά Ελλάδος, της 16.11.2006, Τσαλκτζής κατά Ελλάδος).

35. Ακολούθως, με τις διατάξεις του άρθρου 63 του Συντάγματος ολοκληρώνεται το ειδικό πλαίσιο εγγυήσεων των βουλευτών με τη θέσπιση υπέρ αυτών ειδικών υλικών λειτουργικών προνομίων. Συγκεκριμένα στο ανωτέρω άρθρο του Συντάγματος προβλέπεται ότι: «1. Οι βουλευτές, για την άσκηση του λειτουργήματός τους, δικαιούνται από το Δημόσιο αποζημίωση και δαπάνες· το ύψος τους καθορίζεται με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής. 2. Οι βουλευτές απολαμβάνουν συγκοινωνιακή, ταχυδρομική και τηλεφωνική ατέλεια, που η έκτασή της καθορίζεται με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής. 3. Αν βουλευτής απουσιάσει αδικαιολόγητα σε περισσότερες από πέντε συνεδριάσεις το μήνα, κρατείται υποχρεωτικά, για κάθε απουσία, το ένα τριακοστό της μηνιαίας αποζημίωσής του». Με τις διατάξεις αυτές θεσπίζονται πρόσθετες οικονομικής φύσης θεσμικές εγγυήσεις που περιβάλλουν το αξίωμα του βουλευτή, κατοχυρώνεται δε με αυτές και προσωπικό δικαίωμα του βουλευτή, ως λειτουργού πλήρους απασχόλησης, στις προβλεπόμενες υλικές παροχές, καλύπτοντας την αξίωση του να λαμβάνει τα αναγκαία για την άσκηση του δημοσίου λειτουργήματός του οικονομικά αντισταθμίσιμα λόγω της ολικής ή μερικής απομάκρυνσής του από την άσκηση του επαγγέλματός του [βλ. ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 1102/2023 και ως προς τα ασυμβίβαστα των βουλευτών βλ. άρθρο 57 του Συντάγματος, όπως επαναδιατυπώθηκε κατά την Αναθεώρηση του Συντάγματος έτους 2001 (Α' 84/17.4.2001) βλ. και ύστερη αναθεώρηση έτους 2008 (Α' 102/2.6.2008), ΑΕΔ 13/2020, 11/2008, 5/2007, 11/2003 κ.α., για τη λειτουργία του ασυμβίβαστου υπό το φως του άρθρου 3 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, απόφ. ΕΔΔΑ της 15.6.2006, Λυκουρέζος κατά Ελλάδος, πρβλ. απόφαση του ΒVerfG της 5.11.1975 -1BvR 193/74 -«(...) η κατάλληλη για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας των βουλευτών αποζημίωση πρέπει να παρέχει σε αυτούς και τις οικογένειές τους επαρκή μέσα διαβίωσης καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας τους (...)]. Προέχοντες δε σκοπούς του οικείου θεσμού συνιστούν αφενός η πραγμάτωση της δημοκρατικής αρχής, της αντιπροσωπευτικότητας των εκλογών και της δι' αυτών διατυπούμενης λαϊκής εντολής, καθώς και της ουσιαστικής ίσης πολιτικής ελευθερίας (βλ. ανωτέρω σκέψη 34, βλ. ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 1102/2023 και πρβλ. συγκριτικά Corte Suprema di Cassazione, Sez. Unite Civile, Ordinanza n. 25211 del 10.11.2020), υπό την έννοια της πρόβλεψης των αναγκαίων υλικών συνθηκών για την πραγματική διασφάλιση του παθητικού εκλογικού δικαιώματος και της παροχής κινήτρου για τη συμμετοχή στο νομοθετικό σώμα πολιτών από όλες τις κοινωνικοοικονομικές ομάδες και εισοδηματικές τάξεις και αφετέρου η διασφάλιση της ανεξαρτησίας του βουλευτή, φορέα της ελεύθερης λαϊκής εντολής, να ασκεί το λειτουργήμα του χωρίς εξωγενείς οικονομικές εξαρτήσεις (βλ. ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 1102/2023, πρβλ. συγκριτικά ΣτΕ 200/2024, 431/2023, απόφ. Γεν. Δικ. της 18.10.2011, T-430/09, Johh Rubert Purvis κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 59 και άρθρο 48 παρ. 3 του Γερμανικού Συντάγματος).

36. Στο πλαίσιο αυτό, η βουλευτική αποζημίωση, στον βαθμό που καταβάλλεται συνεπεία της κατοχής του βουλευτικού αξιώματος, συνιστά δε υλική αντανάκλαση των θεσμικών εγγυήσεων που περιβάλλουν το δημόσιο λειτουργήμα του βουλευτή, ως μέλους θεσμικού οργάνου και δη αμέσου οργάνου του Κράτους στη λειτουργία του οποίου μετέχει με την ελεύθερη ψήφο του και όχι στο πλαίσιο ενάσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας υπό οποιαδήποτε μορφή εξάρτησης ή υπηρεσιακής σχέσης, δεν συνιστά μισθό, ούτε υπό την έννοια της αντιπαροχής που καταβάλλεται για την παροχή ορισμένης εργασίας, όπως στην περίπτωση των πάσης φύσης μισθωτών, ούτε υπό την έννοια της παροχής που παρέχεται στο πλαίσιο ειδικής λειτουργικής υπηρεσιακής σχέσης με το κράτος που ιδρύεται με τον διορισμό δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. σκέψεις 14 και 16 της παρούσας και εξελικτικά το άρθρο 64 του

Συντάγματος της Τροιζήνας που χαρακτήριζε την οικεία παροχή «μισθό» και την υιοθέτηση διαχρονικώς από τα διάδοχα ελληνικά Συντάγματα του όρου «αποζημίωση» προς αποσαφήνιση της λειτουργίας της παροχής και της διαστολής της από την παροχή που καταβάλλεται σε μισθωτούς δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου στο πλαίσιο υπηρεσιακής σχέσης ή έναντι της παρεχόμενης από αυτούς εργασίας βλ. επί της φύσης της παροχής βλ. ΕλΣυνΟλ 183/1993, 394/1994, 3/2013, 113/2017, 11/2021, ΕλΣυν Τέταρτο Τμήμα 1102/2023, II Τμ. 333/2003, 171, 901/2006, 86/2007, 1040/2007, πρβλ. συγκριτικά ΑΕΔ 22/1985, ΣτΕ 200/2014, 431/2023 και απόφ. ΔΕΕ της 3.4.2014, C- 281/13, Λόρδος Inglewood κλπ. κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 72, απόφ. ΕΔΔΑ της 11.10.2005, M. Papon κατά Γαλλίας). Περαιτέρω δεν αποτελεί ούτε αμοιβή στο πλαίσιο άσκησης ελεύθερης δραστηριότητας, αφού η σχετική παροχή δεν καταβάλλεται με σκοπό την αποκόμιση κέρδους, στοιχείο εγγενές της άσκησης επαγγέλματος (πρβλ. συγκριτικά ΣτΕ 431/2023 και Cour administrative d' appel de Versailles 21VE00461 της 21.9.2021).

37. Περαιτέρω, σε αρμονία προς την θεμελιώδη αρχή της αυτονομίας της Βουλής (άρθρο 65 του Συντάγματος), οι συνταγματικές επιταγές για την καθιέρωση των υλικών προνομίων των βουλευτών, περιλαμβανομένης της βουλευτικής αποζημίωσης, υλοποιούνται όχι με νόμο αλλά με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (άρθρο 63 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος) που μπορεί να εμπεριέχεται και στον Κανονισμό της ως διάταξη αυτού (βλ. ΕλΣυνΟλ 2365/2014, II Τμ. 324/2017, 2068/2016, 345/2012 κ.α., ΣτΕ Ολ 2130-2134, 1960, 1961/2023). Στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Βουλής, ως συνταγματικό της προνόμιο, ανήκει ο καθορισμός του ύψους της καταβαλλόμενης σε κάθε βουλευτή αποζημίωσης και των λοιπών παροχών, καθόσον αυτή ψηφίζει τον κρατικό προϋπολογισμό, κατά το άρθρο 79 παρ. 1 του Συντάγματος, και καταρτίζει και ψηφίζει τον δικό της προϋπολογισμό εξόδων στο πλαίσιο της κατά το άρθρο 65 παρ. 1 του Συντάγματος πλήρους αυτονομίας της [βλ. και άρθρο 120 του Κώδικα Κανονισμού Εργασιών της Βουλής (μέρος κοινοβουλευτικό), Α' 106/1987, το οποίο ορίζει στην παρ. 5 ότι «Ο προϋπολογισμός της Βουλής που εγκρίνεται με απόφασή της είναι υποχρεωτικά εκτελεστός και καταχωρίζεται χωρίς καμία μεταβολή στο γενικό προϋπολογισμό του Κράτους»]. Επειδή δε αυτή έχει και την εποπτεία των αναγκών τις οποίες καλούνται να καλύψουν τα μέλη της, ώστε να είναι σε θέση να εκπληρώσουν απερίσπαστοι και με πλήρη ανεξαρτησία τα καθήκοντά τους, είναι αποκλειστικώς αρμόδια να καθορίσει το ύψος της αποζημίωσης των μελών της και να ορίσει αυτό είτε αυτοτελώς είτε σε σχέση με τις αποδοχές οργάνων των άλλων δύο λειτουργιών, λαμβάνοντας υπόψη και τις, επιπλέον της αποζημίωσης, παροχές που προβλέπονται για τους βουλευτές προς κάλυψη δαπανών τους [π.χ. δαπάνη για την οργάνωση και λειτουργία γραφείου: άρθρο 2 παρ. 4 του Ζ' Ψηφίσματος του 1975, όπως έχει τροποποιηθεί, ταχυδρομικά τέλη: άρθρο 2 παρ. 1 περ. α του εν λόγω Ζ' Ψηφίσματος, όπως έχει τροποποιηθεί, συγκοινωνιακή ατέλεια: άρθρο 2 παρ. 2 και 3 του ίδιου Ζ' Ψηφίσματος, έξοδα κίνησης: απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής ληφθείσα κατά την συνεδρίαση ΡΠ' της 14.5.1991 (Α' 82), όπως έχει τροποποιηθεί, χρηματοδοτική μίσθωση αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης με εταιρεία leasing: απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής ληφθείσα κατά την συνεδρίαση ΞΗ' της 7.2.2003 (Α' 33)], καθώς και για την συμμετοχή τους στις διαρκείς επιτροπές της Βουλής και στην Διάσκεψη των Προέδρων αυτής (άρθρα 37 παρ. 2 και 167 παρ. 5 του Κανονισμού της Βουλής, βλ. ΣτΕ Ολ 2130-2134/2023). Το ποσό, άλλωστε, της βουλευτικής αποζημίωσης πρέπει να ανέρχεται σε τέτοιο ύψος ώστε ο δικαιούχος αφενός να δύναται να επιτελεί αποτελεσματικά την αποστολή που του έχει ανατεθεί από το Σύνταγμα (βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 1102/2023, ΣτΕ Ολ 2130-2134/2023, πρβλ. αποφ. του Γενικού Δικαστηρίου Johh Rubert Purvis κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 59, της 15.7.2015, T-115/13, Gert-Jan Dennekamp κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σκ. 122) και αφετέρου - με δεδομένο ότι ενδέχεται να μην διαθέτει εισόδημα από άλλη πηγή - να είναι σε θέση να ανταποκρίνεται επαρκώς στις βιοτικές ανάγκες του ίδιου και της οικογένειάς του. Ενόψει αυτών, η ευρύτατη κυριαρχική εξουσία της Βουλής οριοθετείται από το ίδιο το Σύνταγμα και δεν δύναται να ασκείται κατά τρόπο που αναιρεί την πρακτική

αποτελεσματικότητα της οικείας θεσμικής εγγύησης θίγοντας τον πυρήνα της, οι όποιες δε μειώσεις του ύψους της πρέπει να γίνονται εντός των ορίων που χαράσσονται από τις συνταγματικές αρχές διανεμητικής δικαιοσύνης και δη του κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας, της κοινωνικής αλληλεγγύης, της αναλογικότητας και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. σκέψη 9 της παρούσας). Εξ άλλου, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 63 του Συντάγματος (βλ. ανωτέρω σκέψη 35 της παρούσας) στον βουλευτή που απουσιάζει αδικαιολόγητα σε πάνω από πέντε συνεδριάσεις του νομοθετικού σώματος τον μήνα επιβάλλεται κύρωση, υπό μορφή περιορισμού του δικαιώματος σε αποζημίωση, που συνίσταται σε περικοπή του ύψους της μηνιαίας αποζημίωσης κατά το 1/30 του ύψους της. Ενόψει, τέλος, του ειδικού λειτουργικού σκοπού της εν λόγω παροχής από τις διατάξεις του άρθρου 63 του Συντάγματος συνάγεται ότι δεν μπορεί να επιβληθεί επ' αυτής άλλος νομοθετικός περιορισμός και, ως εκ τούτου, περιβάλλεται κατ' αρχήν, με τις εγγυήσεις του ανεκχώρητου και του ακατάσχετου, στον βαθμό που αυτές δεν επιβάλλεται να υποχωρήσουν λόγω της συνδρομής, σε δεδομένο βιοτικό πεδίο, άλλων βαρυνουσών συνταγματικών αρχών (όπως π.χ. της κατ' άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος προστασίας της οικογένειας, σε περίπτωση που η προς ικανοποίηση απαίτηση αφορά σε διατροφή).

38. Στο πλαίσιο αυτό, με την απόφαση της Βουλής, που ελήφθη κατά την ΚΔ'22.12.1964 συνεδρίασή της, ορίσθηκε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 75 του Συντάγματος του 1952, που περιελάμβανε αντιστοίχου περιεχομένου διατάξεις προς τις προεκτεθείσες ρυθμίσεις του άρθρου 63 του ισχύοντος Συντάγματος, ότι «η μηνιαία βουλευτική αποζημίωσις είναι ίση προς το σύνολον των μηνιαίων αποδοχών (μετά του ανωτάτου ορίου των πάσης φύσεως παρεχομένων επιδομάτων και προσαυξήσεων) του Ανωτάτου Δικαστικού Λειτουργού». Η απόφαση αυτή της Βουλής, επικυρώθηκε και διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 1 του Ζ'/1975 Ψηφίσματος της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής (Α' 23/18.2.1975), κατά την πρώτη περίοδο της παραγράφου 1 του οποίου «Η βουλευτική αποζημίωσις, ως αυτή έχει καθορισθή δι' αποφάσεως της Βουλής, ληφθείσης κατά την συνεδρίασιν ΚΔ' αυτής της 22ας Δεκεμβρίου 1964, διατηρουμένης εν ισχύϊ, υπόκειται εις τας κάτωθι μόνον κρατήσεις: α) [...] β) [...]». Σύμφωνα δε με την παράγραφο 2 του άρθρου 111 του ισχύοντος Συντάγματος, το εν λόγω Ζ'/1975 Ψήφισμα εξακολουθεί να ισχύει και κατά τις αντιτιθέμενες στο Σύνταγμα διατάξεις του και επιτρέπεται να τροποποιηθεί ή να καταργηθεί με νόμο, ενώ, συναφώς, και κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 12 του ίδιου αυτού Ψηφίσματος, οι διατάξεις του «δύνανται να τροποποιώνται δια νόμου».

39. Ειδικότερα, με την ανωτέρω από 22.12.1964 απόφασή της η Βουλή επέλεξε κυριαρχικά, συνεκτιμώντας τις απορρέουσες από το άρθρο 26 του Συντάγματος αρχές της διάκρισης των λειτουργιών, της ισοτιμίας και ισοδυναμίας αυτών (βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 1102/2023, πρβλ. ΕλΣυνΟλ1316/2001, 1136/2003, αποφάσεις 21/2006, 89/2013, 6/2015 του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, ΣτΕ Ολ 2130-2134/2023), να προσδιορισθεί το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης κατ' αρχήν με παραπομπή στις συνολικές αποδοχές του Ανώτατου Δικαστικού Λειτουργού και δη του Πρόεδρου των Ανώτατων Δικαστηρίων του Κράτους, υπό την έννοια ότι η βουλευτική αποζημίωση, εξισώνεται αριθμητικά με τις αποδοχές αυτές, όπως καθορίζονται από το εκάστοτε ισχύον για τους δικαστικούς λειτουργούς ειδικό μισθολόγιο, το οποίο θεσπίζεται με τυπικό νόμο (βλ. και ΣτΕ Ολ 2130-2134/2023). Η σύνδεση δε της βουλευτικής αποζημίωσης με τις συνολικές αποδοχές του Ανώτατου Δικαστικού Λειτουργού είχε ως συνέπεια ότι κάθε τροποποίηση του ειδικού μισθολογίου των δικαστικών λειτουργών, όσον αφορά τον βασικό μισθό, τα πάσης φύσεως επιδόματα και τις προσαυξήσεις που προβλέπεται από το εν λόγω μισθολόγιο ότι καταβάλλονται σταθερά κατά μήνα για την άσκηση των κυρίων καθηκόντων των λειτουργών αυτών, επέφερε, κατά την έννοια της ανωτέρω απόφασης της Βουλής, αυτοδικαίως την άμεση αντίστοιχη μεταβολή του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης, χωρίς να χρειάζεται να

ληφθεί σχετικώς απόφαση από την Ολομέλεια της Βουλής [βλ. σελ. 712 και 716 των πρακτικών συζητήσεων της ΚΔ' συνεδρίασης της Βουλής της 22.12.1964, στις οποίες αναφέρεται ότι η βουλευτική αποζημίωση πρέπει να καθορισθεί «σταθερώς και απαρασαλεύτως, συνδεδεμένη με το κρατικόν μισθολόγιον» και να εξισούται «προς το σύνολον των πάσης φύσεως μηνιαίων αποδοχών του Ανωτάτου Δικαστικού Λειτουργού, ήτοι του βασικού μηνιαίου μισθού, μετά των πάσης φύσεως επιδομάτων και προσαυξήσεων», βλ.ΕλΣυνΟλ 1796/2018, 113/2017, 2592/2016, 3/2013, 1505/2001, 183/1993, Πρακτικά 26ης Γεν. Συν./17.9.1986, Τέταρτο Τμ. 1102/2023, ΙΙ Τμ. 345/2012, ΣτΕ Ολ 2130-2134, 1960, 1961/2023, πρβλ. συγκριτικά παρομοίου περιεχομένου διατάξεις άρθρο 11 AbgG, όπου ορίζεται ότι οι μηνιαίες αποδοχές μέλους της γερμανικής Ομοσπονδιακής Βουλής αντιστοιχούν στις αποδοχές δικαστή ανώτατου ομοσπονδιακού δικαστηρίου, πρβλ. επίσης, άρθρο 11 της απόφασης 2005/684/ΕΚ, Ευρατόμ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 28ης Σεπτεμβρίου 2005, για τη θέσπιση του καθεστώτος των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΕ 2005, L 262, σ. 1), η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 14 Ιουλίου 2009 όπου ορίζεται η αποζημίωση των ευρωβουλευτών ανέρχεται στο 38,5% των βασικών αποδοχών του δικαστή του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων].

40. Ενόψει αυτών, το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης υπολογιζόταν διαχρονικά με βάση το ρυθμιστικό πλαίσιο για το ειδικό μισθολόγιο των δικαστικών λειτουργών [βλ. μεταξύ άλλων τις διατάξεις του ν. 755/1978 «Περί ρυθμίσεως των αποδοχών των λειτουργών της τακτικής και διοικητικής δικαιοσύνης ...» (Α' 32), του ν. 1587/1986 «Ειδικές μισθολογικές ρυθμίσεις δικαστικών λειτουργών» (Α' 37), του άρθρου 14 του ν. 1968/1991 «Ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης» (Α' 150), του άρθρου 6 παρ. 3 του ν. 2207/1994 (Α' 65), του Κεφαλαίου Α' του ν. 2521/1997 «Ειδικό μισθολόγιο δικαστικών λειτουργών» (Α' 174) (άρθρα 1 έως και 7) και εν τέλει του Κεφαλαίου Α του Μέρους Β του ν. 3205/2003 «Μισθολογικές ρυθμίσεις λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α., μονίμων στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και αντιστοιχών της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος και άλλες συναφείς διατάξεις» (Α' 297) (άρθρα 29 έως και 31), όπως αυτές διαδοχικώς τροποποιήθηκαν και ισχύουν].

41. Στο πλαίσιο αυτό, με τις διατάξεις του άρθρου 57 του ν. 3691/2008 (Α' 166) θεσπίσθηκε από 1.1.2008 νέο, αυξημένο σε σχέση με το θεσπισθέν με τα άρθρα 29 και 30 του ν. 3205/2003 μισθολόγιο των δικαστικών λειτουργών, ειδικώς δε στην παράγραφο 12 του ως άνω άρθρου 57 ορίσθηκε ότι: «Οι διατάξεις του άρθρου αυτού δεν εφαρμόζονται σε όσους εξομοιώνονται μισθολογικά με δικαστικούς λειτουργούς ή με μέλη του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Όπου στην κείμενη νομοθεσία υπάρχουν διατάξεις που παραπέμπουν για τον καθορισμό αποδοχών στις αποδοχές των δικαστικών λειτουργών και των μελών του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, αυτές θεωρούνται ότι παραπέμπουν στις αποδοχές των δικαστικών λειτουργών και των μελών του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί μέχρι και την ισχύ του ν. 3670/2008 (ΦΕΚ 117 Α') 13. [...]». Όπως, όμως, γίνεται παγίως δεκτό από τη νομολογία της Ολομέλειας του παρόντος Δικαστηρίου, με τις διατάξεις αυτές δεν μεταβλήθηκε ο κατά τα ανωτέρω προσδιορισμός της βουλευτικής αποζημίωσης, με παραπομπή στις εκάστοτε οριζόμενες συνολικές αποδοχές του Ανωτάτου Δικαστικού Λειτουργού. Και τούτο, διότι αφενός μεν οι βουλευτές δεν μπορεί, κατά τα προεκτεθέντα, να θεωρηθούν ως «μισθολογικά εξομοιούμενοι» με δικαστικούς λειτουργούς, αφού σε αυτούς καταβάλλεται αποζημίωση και όχι μισθός (βλ. σκέψη 36 της παρούσας), η δε διασύνδεση της βουλευτικής αποζημίωσης με τις συνολικές αποδοχές του Ανωτάτου Δικαστικού Λειτουργού έγκειται αποκλειστικά και μόνο στον προσδιορισμό του ύψους αυτής και αφετέρου εκφεύγει της αρμοδιότητας του κοινού νομοθέτη η αποσύνδεση του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης από τις αποδοχές που προβλέπονται κάθε φορά για τους Προέδρους των Ανωτάτων Δικαστηρίων, δοθέντος ότι, σύμφωνα με το άρθρο 63 παρ. 1 του

Συντάγματος, για τον καθορισμό του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης, απαιτείται απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής και δεν αρκεί διάταξη τυπικού νόμου (βλ. σκέψη 37 της παρούσας, ΕΛΣυνΟλ 2255, 2258, 2365, 2370, 3861, 4337/2014, 1155, 1157, 2942, 2943, 3407/2015, Τέταρτο Τμ. 1102/2023 κ.α.).

42. Περαιτέρω, με την 3603/2009 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (Α΄ 57), που ελήφθη κατά την ΡΙΔ΄ συνεδρίασή της στις 3 Απριλίου 2009, επήλθαν μεταβολές στο ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τα τηρηθέντα πρακτικά της προαναφερόμενης Συνεδρίασης Βουλής (Πρακτικά Βουλής, ΙΒ΄ Περίοδος, Σύνοδος Β΄, σελ. 7645-7646), στον κατάλογο των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης της συγκεκριμένης συνεδρίασης είχε περιληφθεί, μεταξύ των ειδικών θεμάτων προς συζήτηση και ψήφιση, και το ζήτημα της παρακράτησης ποσοστού 5% από τη βουλευτική αποζημίωση υπέρ του Εθνικού Ταμείου Κοινωνικής Συνοχής (Ε.ΤΑ.Κ.Σ.) για ένα έτος. Η Ολομέλεια ψήφισε τη σχετική απόφαση, αφού έλαβε υπόψη, όπως αναφέρεται στα πρακτικά, τα άρθρα 63 παρ. 1 και 65 παρ. 1 του Συντάγματος και το άρθρο 1 του Ζ΄/1975 Ψηφίσματος της Ε΄ Αναθεωρητικής Βουλής, καθώς και «την πρόσφατη παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση [...] και τις εξ αυτής επιπτώσεις στην οικονομία και την κοινωνία που καθίστανται ιδιαίτερα αισθητές στα φυσικά πρόσωπα και τα νοικοκυριά με χαμηλό ετήσιο εισόδημα και [...] την ανάγκη έκφρασης κοινωνικής αλληλεγγύης εκ μέρους της Βουλής των Ελλήνων προς όσους στην παρούσα συγκυρία τελούν σε ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες». Στη συνέχεια, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω πρακτικά, ο Πρόεδρος της Βουλής εξέθεσε τα εξής: «[...] εκφράζοντας όλους τους βουλευτές και τη σύμφωνη γνώμη τους για την παρακράτηση από τη βουλευτική αποζημίωση αυτού του ποσού [εννοείται το προαναφερθέν 5%], θέλω να κάνω γνωστό και στο Σώμα αλλά και σ' ολόκληρο τον ελληνικό λαό τα κάτωθι: Πρώτον, γνωρίζετε ότι οι Βουλευτές με απόφαση και του Προέδρου της Βουλής αλλά και των Αρχηγών των κομμάτων δεν δέχτηκαν να εφαρμοστεί το 2008 η αύξηση της βουλευτικής αποζημίωσης παρακολουθώντας σύμφωνα με το Ζ΄ ψήφισμα τις αποδοχές του Προέδρου του Αρείου Πάγου και συνεπώς αυτό το οποίο κατά συνταγματική πρόβλεψη με το Ζ΄ ψήφισμα καθορίζεται. [...] Επίσης, όπως οι δικαστικοί, [...] [οι βουλευτές] δεν θα λάβουν καμμία αύξηση στη βουλευτική αποζημίωση για το 2009. Ακόμα, οι Βουλευτές συμμετέχουν ανάλογα με το ατομικό συνολικό εισόδημα του 2007 που δηλώθηκε το 2008 και στα ποσά που θα συνεισφέρουν εκείνοι που έχουν συνολικά εισοδήματα από 60.000 ευρώ και πάνω, δηλαδή από 1.000 ευρώ μέχρι και 25.000 ευρώ. [...] Συνεπώς πρώτον από τη βουλευτική αποζημίωση, [...] παρακρατείται το 10% από την πρώτη μέρα της εκλογής των Βουλευτών υπέρ των κομμάτων. Δεύτερον, θεσπίζεται τώρα, για ένα χρόνο, η παρακράτηση του 5% από τη βουλευτική αποζημίωση. Δεν θα λάβουν καμμία αύξηση το 2009. Δεν πήραν την αύξηση των δικαστών από το 2008, σύμφωνα με την αύξηση του μισθού και των αποδοχών των δικαστών. Ακόμα, θα συμμετάσχουν με το ατομικό συνολικό εισόδημα πάνω από τα 60.000 ευρώ. Συνεπώς, συμμετέχουν με τέσσερις τρόπους στην όλη διαδικασία από τη βουλευτική αυτή αποζημίωση, [...] Αυτή την ανακοίνωση ήθελα να κάνω. Πιστεύω ότι βρίσκω σύμφωνους και τους τριακόσιους Βουλευτές, όλες τις πολιτικές δυνάμεις και όλους όσους βρίσκεστε αυτήν την ώρα στην Εθνική Αντιπροσωπεία». Κατόπιν τούτου, αναφέρεται στα πρακτικά ότι ο Πρόεδρος της Βουλής έθεσε το εξής ερώτημα: «Η Βουλή εγκρίνει;», ότι «ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ» απάντησαν «Μάλιστα, μάλιστα» και ότι ο Πρόεδρος της Βουλής διαπίστωσε ότι «Η Βουλή ενέκρινε ομοφώνως». Η ληφθείσα κατά την ανωτέρω συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής απόφαση, η οποία ελήφθη κατά τη διάρκεια δημόσιας συνεδρίασης του Κοινοβουλίου, δημοσιεύθηκε στα πρακτικά της Βουλής (της Συνεδρίασης ΡΙΔ΄ της 1.4.2009), σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 166 παρ. 1 του Κώδικα Κανονισμού Εργασιών της Βουλής, ενώ κατά το σκέλος αυτής που αφορά στην παρακράτηση από τη βουλευτική αποζημίωση ποσού αντιστοιχούντος στο 5% της εν λόγω αποζημίωσης και την απόδοση του ποσού αυτού στο Εθνικό Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής, προκειμένου να διατεθεί κατά τον σκοπό του Ταμείου αυτού, δημοσιεύθηκε στο φύλλο 57 της 3.4.2009

του Α' τεύχους της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως με τον αριθμό 3603, κατ' εφαρμογή του άρθρου 91 του Κανονισμού της Βουλής (μέρος Β').

43. Στη συνέχεια, κατά την ΚΖ' συνεδρίαση της 18.11.2015 (Κοινοβουλευτικής Περιόδου ΙΖ') η Ολομέλεια της Βουλής αποφάσισε την τροποποίηση του Ζ'/1975 Ψηφίσματος ως προς το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης. Η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Α' 151/ 19.11.2015) με αριθμό 16345 και έναρξη ισχύος, κατά ρητή πρόβλεψή της, από 1.1.2016. Με την δε παράγραφο 1 αυτής προβλέφθηκε η αντικατάσταση του «α' εδαφίου» [πρόκειται περί της πρώτης περιόδου της παραγράφου 1, στη συνέχεια της οποίας παρατίθενται δύο περιπτώσεις με τα στοιχεία α και β, με τις οποίες θεσπίζονται δύο κρατήσεις που γίνονται στη βουλευτική αποζημίωση] της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του Ζ' Ψηφίσματος της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής, ως εξής: «Η βουλευτική αποζημίωση, όπως καθορίστηκε με την απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, που ελήφθη κατά τη Συνεδρίαση ΚΔ' της 22ας Δεκεμβρίου 1964 και όπως διατηρείται σε ισχύ, μειωμένη στο σύνολο των αποδοχών του Προέδρου του Αρείου Πάγου όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί πριν από την έναρξη ισχύος του νόμου 3691/2008, μειώνεται περαιτέρω κατά 10%, με μείωση του βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος, και υπόκειται στις εξής κρατήσεις: ...». Στο προοίμιο της αποφάσεως αυτής αναφέρεται ότι ελήφθησαν υπόψη, μεταξύ άλλων «... 2. Τα πρακτικά της Συνεδρίασης ΡΙΔ' της 1ης Απριλίου 2009, της Ολομέλειας της Βουλής, κατά την οποία εγκρίθηκε ομόφωνα πρόταση του Προέδρου της Βουλής να μην παρακολουθήσει η βουλευτική αποζημίωση την αύξηση των αποδοχών του Προέδρου του Αρείου Πάγου κατ' εφαρμογή του Ν. 3691/2008. 3. Την έμπρακτη ευαισθησία του Σώματος στη δοκιμασία της ελληνικής κοινωνίας, λόγω της οικονομικής κρίσης. 4. Την ανάγκη περαιτέρω μείωσης, κατά 10%, της βουλευτικής αποζημίωσης που καταβάλλεται σήμερα, με αποτέλεσμα συνολική μείωση 38% περίπου σε σχέση με τις σημερινές αποδοχές του Προέδρου του Αρείου Πάγου, ώστε να μειωθούν, αντίστοιχα, οι δαπάνες του Προϋπολογισμού της Βουλής».

44. Με τις ανωτέρω αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής (σκέψεις 42 και 43 της παρούσας) επιχειρήθηκε διαδοχικά στο πλαίσιο της αυτονομίας του οικείου θεσμικού οργάνου και ενόψει των αρχών της εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. σκέψεις 9 και 10 της παρούσας), με δεδομένη την οξεία δημοσιονομική κρίση της Χώρας για την οποία το κοινοβουλευτικό σώμα διά των αποφάσεων αυτών ανέλαβε μέρος της θεσμικής ευθύνης (βλ. τη 2010/182 απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 16ης Φεβρουαρίου 2010 (L83/13), με την οποία διαπιστώθηκε και επισημοποιήθηκε η κατάσταση υπερβολικού ελλείμματος, στην οποία είχε περιέλθει η Ελληνική Δημοκρατία), μία πρωτογενής επέμβαση στο ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης η οποία κλιμακώθηκε ως εξής: α) Με την πρώτη εκ των ανωτέρω αποφάσεων αφενός μεν, κατά το δημοσιευθέν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως σκέλος της, αποφασίστηκε η παρακράτηση ποσού 5% επί της βουλευτικής αποζημίωσης υπέρ του Εθνικού Ταμείου Κοινωνικής Συνοχής και αφετέρου κατά το μη δημοσιευθέν αλλά περιληφθέν στα Πρακτικά της Βουλής μέρος αυτής αποφασίστηκε διά σχετικής προτάσεως του Προέδρου της Βουλής, ως διατάκτη των δαπανών της και διά της αποδοχής του νομοθετικού σώματος, η καθήλωση της βουλευτικής αποζημίωσης στο ύψος στο οποίο αυτή ανερχόταν μέχρι την θέση σε ισχύ των ανωτέρω διατάξεων του άρθρου 57 του ν. 3691/2008. Με το δεύτερο αυτό σκέλος της απόφασης εκδηλώθηκε η αυτοδέσμευση του νομοθετικού σώματος και δη όσων βουλευτών κατείχαν κατά τον χρόνο λήψης της το αιρετό αξίωμα και ενέκριναν το περιεχόμενό της να μην ενεργοποιηθεί ως προς αυτούς και άρα να ανασταλεί, καθ' ο μέρος τους αφορούσε, η εφαρμογή της απορρέουσας από το Ζ'/1975 Ψήφισμα ρήτρας αυτόματης αντίστοιχησης του ύψους της αποζημίωσής τους προς τις αποδοχές του Προέδρου Ανωτάτου Δικαστηρίου, στο ύψος που αυτή ανερχόταν μετά τις αυξήσεις που επέφερε το ως άνω άρθρο 57 του ν. 3691/2008 (βλ. στο πνεύμα αυτό, ως προς τους τότε εν ενεργεία βουλευτές ΣτΕ Ολ 1960, 1961/2023 και για την μη επέκταση της εφαρμογής της σε

τρίτους μη μετέχοντες κατά τον τότε χρόνο στη Βουλή βλ. ΕλΣυν 783, 908, 1245/2018, 1600/2020 κ.α., Τέταρτο Τμ. 1102/2023) και β) με την δεύτερη εξ αυτών, που δημοσιεύθηκε προσηκόντως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, αποφασίστηκε εντός των ορίων της κυριαρχικής εξουσίας της Βουλής και των αρχών που τη διέπουν ως προς το συγκεκριμένο πεδίο αυτονομίας της (βλ. σκέψη 37 της παρούσας) - αφού ελήφθη υπ' όψιν η κατά τα ανωτέρω αυτοδέσμευση των βουλευτών να μη λαμβάνουν το πλήρες ποσό της δικαιούμενης βουλευτικής αποζημίωσης ενόψει της ενσκήψασας δημοσιονομικής κρίσης - ο εφεξής επαναπροσδιορισμός του ύψους της αποζημίωσης αυτής με παραπομπή στις διαμορφωθείσες πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 3691/2008 συνολικές αποδοχές των Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων, ώστε από 1.1.2016 η βουλευτική αποζημίωση να υπολογίζεται, καταρχήν, με βάση τα αριθμητικά μεγέθη του ν. 3205/2003, ως αρχικώς ίσχυαν, μειωμένου όμως του ύψους του βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος σε ποσοστό 10% (βλ. ΕλΣυν II Τμ. 2068/2016, 782, 783, 908, 1245/2018, 1591, 1592, 1593, 1600/2020, 1598/2021, 155, 1141, 1341/2022).

45. Εξ άλλου, ενόψει του ιδιαίτερου λειτουργικού status των βουλευτών (βλ. σκέψη 34 της παρούσας), έχει διαχρονικά επιφυλαχθεί γι' αυτούς ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς [βλ. σχετικώς τον ν. 4642/1930, «Περί Ιδρύσεως Ταμείου Ασφάλισης Βουλευτών και Γερουσιαστών» (Α' 146), πόροι του οποίου ήταν η κράτηση 5% επί της αποζημίωσης, το ύψος δε του βοηθήματος οριζόταν σε τόσα εικοστά πέμπτα της βουλευτικής αποζημίωσης των τελευταίων δώδεκα μηνών, όσα τα έτη της συμμετοχής στο Ταμείου, τον α.ν. 1418/1950, «Περί επανυστάσεως του Ταμείου Ασφάλισης Βουλευτών» (ΤΑΒ) (Α' 239), πόροι του οποίου ήταν η κράτηση 7% επί του ποσού της βουλευτικής αποζημίωσης, το ύψος δε της μηνιαίας σύνταξης αντιστοιχούσε σε τόσα εικοστά πέμπτα του ποσού της κατά τον προ της συνταξιοδότησης του τελευταίου μήνα βουλευτικής αποζημίωσης όσα και τα έτη της ασφαλίσεως, το β.δ. 852/1961, «Περί Κωδικοποιήσεως εις ενιαίον κείμενο των περί Ταμείου Ασφάλισης Βουλευτών ισχυουσών διατάξεων» (Α' 213), με τις διατάξεις του οποίου αυξήθηκε η κράτηση σε 13% επί του ποσού της παρεχομένης σε κάθε ασφαλισμένο μηνιαίας αποζημίωσης, προβλέφθηκε δε ότι η σύνταξη καταβάλλεται εφόσον ο ασφαλισμένος έχει χρόνο ασφάλισης 12 ετών ανεξαρτήτως ηλικίας, ή έχει συμπληρώσει το 60ο έτος της ηλικίας του και έχει χρόνο ασφάλισης οκτώ έτη, ή έχει εκλεγεί τέσσερις φορές, ή έχει συμπληρώσει το 62ο έτος και έχει χρόνο ασφάλισης πέντε έτη, ενώ, το ποσό της μηνιαίας σύνταξης αντιστοιχούσε σε ίσα προς τα έτη ασφαλίσεως εικοστά πέμπτα του συνόλου των συντάξιμων αποδοχών κρατικού λειτουργού, βάσει των αποδοχών του οποίου καθορίζεται η βουλευτική αποζημίωση, το ν.δ. 128/1973 (Α' 210), με τις διατάξεις του οποίου προβλέφθηκε ότι δικαιούνται συντάξεως εκ του Δημοσίου Ταμείου οι διατελέσαντες βουλευταί επί τέσσερα (4) πλήρη έτη, η σύνταξη δε συνίστατο σε ποσό ίσο προς το ¼ της σύνταξης Υπουργού, που έχει συνολικήν υπηρεσίαν τριών (3) ετών, προσαυξανόμενη κατά ποσοστό 3% για κάθε μήνα άσκησης του λειτουργήματος πέραν του τετάρτου (4ου) έτους και μέχρι του δεκάτου (10ου), και κατά ποσοστόν 1% έκαστον μήνα πέραν του δεκάτου έτους, ενώ, η σύνταξη μπορούσε να καταβληθεί από της συμπληρώσεως του 55ου έτους της ηλικίας, αδιακρίτως δε ηλικίας εφόσον έχουν συμπληρώσει πλήρη 10ετή υπηρεσίας, το ν.δ. 99/1974, επί του οποίου και κατωτέρω ανάπτυξη στις σκέψεις 46 έως 53 της παρούσας, βλ. ήδη και τις διατάξεις της παρ. 1Α της Υποπαρ. Β1 του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α' 222/12-11-2012), με τις οποίες ορίσθηκε ότι οι βουλευτές που για πρώτη φορά αποκτούν το αξίωμα μετά την 1.1.2013 ασφαρίζονται για κύρια σύνταξη, πρόσθετη ασφάλιση και υγειονομική περίθαλψη, στους φορείς που ασφαλιζόνταν πριν την εκλογή τους στο αξίωμα αυτό και ο χρόνος της θητείας τους λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης στους φορείς αυτούς, βλ. ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 1102/2023 και μακροσυγκριτικά ως προς το δικαίωμα βουλευτικής σύνταξης στα κράτη μέλη της ΕΕ, βλ. την από 1.2.2021 μελέτη με τίτλο «MEP's Pension Rights before and after the Members' Statute in 2009», αναρτηθείσα στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου).

46. Στο πλαίσιο αυτό, το ν.δ. 99/1974 «Περί συνταξιοδότησεως των Προέδρων ή Αντιπροέδρων Κυβερνήσεως, των Βουλευτών, ως και των οικογενειών αυτών» (Α' 295), ορίζει στο άρθρο 2, ως αρχικώς ίσχυε, «1. Δικαιούνται ισοβίου συντάξεως εκ του Δημοσίου Ταμείου οι διατελέσαντες και εφ' εξής διατελούντες Βουλευταί επί τέσσερα (4) τουλάχιστον πλήρη έτη, συνεχώς ή διακεκομμένως (...)", ενώ, με την παρ. 20 του άρθρου 20 του ν. 3513/2006 (Α' 265) προστέθηκε στην ως άνω παρ. 1 του άρθρου 2 και δεύτερο εδάφιο, όπου ορίζεται ότι: «Για τους Βουλευτές οι οποίοι είναι παντελώς τυφλοί, παραπληγικοί ή τετραπληγικοί, καθώς και όσοι πάσχουν από υπερφωσφατασαιμία ή από Βήτα ομόζυγο μεσογειακή ή δρεπανοκυτταρική ή μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία και υποβάλλονται σε μετάγγιση ή από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια τελικού σταδίου και υποβάλλονται σε αιμοκάθαρση ή περιτονοϊκή κάθαρση ή έχουν υποστεί μεταμόσχευση μυελού των οστών ή συμπαγών οργάνων (καρδιά, πνεύμονες, ήπαρ, πάγκρεας και νεφροί), εφόσον για τις περιπτώσεις αυτές συντρέχει ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%, αρκεί η συμπλήρωση δύο (2) πλήρων ετών συνεχούς ή διακεκομμένης βουλευτικής θητείας και η σύνταξή τους καταβάλλεται από της συμπλήρωσεως του πεντηκοστού πέμπτου (55ου) έτους της ηλικίας τους, ανεξαρτήτως του χρόνου που απέκτησαν τη βουλευτική τους ιδιότητα. (...)). Ακολούθως, με τις διατάξεις του άρθρου 3 ν. 3670/2008 «Αύξηση συντάξεων του Δημοσίου, εισοδηματική πολιτική έτους 2008 και άλλες διατάξεις» (Α' 117), ορίστηκε ότι: «1. Για τους βουλευτές που αποκτούν για πρώτη φορά την ιδιότητα αυτή από την επομένη της έναρξης ισχύος του παρόντος νόμου βουλευτική περίοδο, ο χρόνος βουλευτικής θητείας που προβλέπεται από τις διατάξεις του πρώτου και δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν.δ. 99/1974 (ΦΕΚ 295/Α'), όπως ισχύουν, ορίζεται σε οκτώ (8) και τέσσερα (4) έτη, αντίστοιχα».

47. Περαιτέρω, στο άρθρο 4 του ως άνω ν.δ/τος 99/1974 ορίστηκε στην παρ. 2 αυτού, ότι «Το ποσόν της μηνιαίας συντάξεως των περί ων η παρ. 1 του άρθρου 2 του παρόντος ορίζεται εις το έν τέταρτον (1/4) των ογδοήκοντα εκατοστών (80%) του συνόλου των εκάστοτε συνταξίμων αποδοχών του Αρειοπαγίτου. Το κατά το προηγούμενον εδάφιο ποσόν προσαυξάνεται κατά ποσοστόν είκοσι πέντε τοις εκατόν (25%) δι' έκαστον επί πλέον πλήρες έτος βουλευτείας πέραν του δεκάτου έτους. Εν ουδεμία περιπτώσει το ποσόν της κατά τα ανωτέρω μηνιαίας συντάξεως δύναται να είναι ανώτερον των ογδοήκοντα εκατοστών (80%) των κατά την παρ. 2 του παρόντος συνταξίμων αποδοχών», στην παρ. 3 ότι «Ως συνταξίμες αποδοχαί, κατά τας διατάξεις του παρόντος, νοούνται ο βασικός μισθός μεθ' ολοκλήρου του επιδόματος ευδοκίμου παραμονής εν τω αυτώ βαθμώ και πολυετούς υπηρεσίας» και στην παρ. 4, ότι «Αι εκάστοτε ισχύουσαι διατάξεις περί του ποσού της συντάξεως των οικογενειών των τακτικών δημοσίων υπαλλήλων εφαρμόζονται και επί των περί ων τα άρθρα 1 περ. γ' και 3 του παρόντος οικογενειών». Στη συνέχεια, στο άρθρο 8 του Ζ' Υψηρίσματος του 1975 (βλ. σκέψη 38 της παρούσας), με το οποίο δεν μεταβλήθηκε το ειδικό σύστημα υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, ορίστηκε ότι «Η σύνταξις των περί ων το άρθρον 1 και η παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν.Δ. 99/74 λογίζεται βάσει της εκάστοτε καταβαλλομένης βουλευτικής αποζημιώσεως. Εν ουδεμία περιπτώσει το ποσόν της ανωτέρω καταβαλλομένης μηνιαίας συντάξεως δύναται να είναι ανώτερον του 80% της μηνιαίας βουλευτικής αποζημιώσεως...», ενόψει δε αυτού, η παράγραφος 2 του ως άνω άρθρου 4 του ν.δ/τος 99/1974, αντικαταστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 29 του ν. 1694/1987 (Α' 35-διόρθ. σφαλμ. Α' 42) ως εξής: «2. Το ποσό της μηνιαίας σύνταξης των προσώπων της παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν.Δ. 99/1974 ορίζεται στο ένα τέταρτο του συνόλου της βουλευτικής αποζημίωσης που καταβάλλεται εκάστοτε. Το ποσό αυτό προσαυξάνεται κατά ποσοστό 25 τοις εκατό για κάθε πλήρες έτος βουλευτείας μέχρι το δέκατο έτος και κατά ποσοστό 10 τοις εκατό για κάθε επί πλέον πλήρες έτος βουλευτείας πέραν του δεκάτου έτους. Σε καμμία περίπτωση το ποσό της μηνιαίας σύνταξης δεν μπορεί να είναι ανώτερο του 80 τοις εκατό του συνόλου της βουλευτικής αποζημιώσεως».

48. Ακολούθως, με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του ν.δ/τος 99/1974 ορίστηκε ότι : «Η κατά το προηγούμενον άρθρον σύνταξις καταβάλλεται εις μεν τους μετά την έναρξιν της ισχύος του παρόντος νόμου διατελούντας υπό τινα των εν άρθρ. 1 και 2 αυτού ιδιοτήτων από της επιούσης της αποχωρήσεως αυτών εκ της θέσεως των, εξαιρέσει των μη συμπληρωσάντων το 55ον έτος της ηλικίας των Βουλευτών, εις ους η σύνταξις επιβάλλεται από της συμπληρώσεως του έτους τούτου ...», ενώ σύμφωνα με τις ύστερες ρυθμίσεις των άρθρων 3 και 18 παρ. 3 εδ. β΄ του ν. 2084/1992 «Αναμόρφωση της Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις» (Α΄ 165) για όσους εκλέχθηκαν μετά την 1.1.1993 το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης ανήλθε στο 65^ο έτος (βλ. ήδη και τις ρυθμίσεις της Υποπαραγράφου Β1 παρ. 1 περ. ι της Παραγράφου Β του ν. 4093/2012 για όσους εκλέγονται μετά την 1.1.2013). Εξ άλλου, στην παράγραφο 2 του άρθρου 5 του οικείου ν.δ/τος, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρου 30 παρ. 1 του ν. 955/1979 (Α΄189), ορίζεται ότι : «Η υπό των διατάξεων του παρόντος νομοθετικού διατάγματος προβλεπομένη σύνταξις καταβάλλεται, ανεξαρτήτως εάν οι δικαιούχοι ταύτης δικαιούνται και ετέρας συντάξεως ή βοηθήματος εκ του Δημοσίου ή Ασφαλιστικού τινος Οργανισμού κυρίας ή επικουρικής ασφαλίσεως. ...».

49. Περαιτέρω σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 6 του ν.δ/τος 99/1974 «1. Αι κατά το παρόν Νομοθετικόν Διάταγμα, συντάξεις ... κανονίζονται παρά της Υπηρεσίας Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, εφαρμοζομένων εν τω κανονισμώ τούτω των διατάξεων του Α.Ν. 599/1968 "περί της διαδικασίας κανονισμού των συντάξεων του Δημοσίου (...)", ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 7 του ίδιου ν.δ/τος «Δια θέματα αναφερόμενα εις την υπό του παρόντος συνταξιοδότησιν και μη ρυθμιζόμενα υπ' αυτού, εφαρμόζονται αναλόγως αι διατάξεις του Α.Ν. 1854/1951, ως ετροποποιήθη και συνεπληρώθη μεταγενεστέρως». Τέλος, στο άρθρο 8 του ίδιου ν.δ/τος προβλέπεται ότι: «1. Επί του ποσού πάσης και δι' οιονδήποτε λόγον καταβαλλομένης παροχής εις τους εν ενεργεία τελούντας Βουλευτάς, ένεκα της ιδιότητος των ταύτης, επιβάλλεται κράτησις υπέρ του Δημοσίου, λόγω συντάξεως 2. Το προϊόν της κατά την προηγούμενην παράγραφον κρατήσεως εν ουδεμία περιπτώσει επιστρέφεται εις τους καταβάλλοντας αυτήν, έστω και αν ούτοι δεν δικαιωθούν, τελικώς, συντάξεως εκ του Δημοσίου» (βλ. συναφώς και τις διατάξεις των άρθρων 18 παρ. 3 εδ. β σε συνδυασμό με εκείνες του άρθρου 17 του ν. 2084/1992 για τις κρατήσεις από τις συντάξεις των βουλευτών εφόσον αποκτούν για πρώτη φορά την ασφαλιστέα βουλευτική ιδιότητα μετά την 1.1.1993).

50. Με τις προεκτιθέμενες διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 θεσπίστηκε ειδικό σύστημα απονομής και υπολογισμού της σύνταξης, μεταξύ άλλων και των φορέων της εκτελεστικής και νομοθετικής λειτουργίας, το οποίο προσιδιάζει αποκλειστικά στον τρόπο εκλογής των βουλευτών. Το ιδιότυπο αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα, σε ό,τι αφορά τους βουλευτές, συνδέεται με τις ιδιαίτερες θεσμικές εγγυήσεις που περιβάλλουν το αξίωμά τους (βλ. σκέψεις 34 και 35 της παρούσας), η δε σύνταξη, στο πλαίσιο του συστήματος αυτού, αποτελεί συνέχεια της βουλευτικής αποζημίωσης μετά την λήξη της βουλευτικής θητείας και την συμπλήρωση των εκάστοτε προβλεπομένων χρονικών προϋποθέσεων. Συνιστά ειδική παροχή που εντάσσεται στις νομοθετικές εγγυήσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος και σκοπεί αφενός στην διασφάλιση επαρκών πόρων διαβίωσης προς ενίσχυση του δικαιώματος του εκλέγεσθαι υπό όρους ουσιαστικής ισότητας και αφετέρου στην περαιτέρω εγγύηση της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των βουλευτών οι οποίοι, με την συνταγματική πρόνοια για την καταβολή βουλευτικής αποζημίωσης και την νομοθετική πρόβλεψη της συνέχισης καταβολής μέρους αυτής ως σύνταξης μετά την εκπνοή της εντολής τους, διευκολύνονται να σχεδιάζουν υπό όρους οικονομικής αυτονομίας και ασφάλειας τόσο την συμμετοχή τους στις εκλογές όσο και την ίδια την άσκηση του δημοσίου λειτουργήματός τους αλλά και την αποχώρησή τους από την εκλογική διαδικασία προς ανανέωση του νομοθετικού σώματος [βλ. ΕλΣυνΟλ 1316/2001, Τέταρτο Τμ. 1102/2023, πρβλ. συγκριτικά ΣτΕ 200/2024, απόφ. του Γενικού Δικαστηρίου της 18.10.2011, T-430/09, Johh Rubert Purvis

κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 59, απόφ. της 15.7.2015, T-115/13, Gert-Jan Dennekamp κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σκ. 122, πρβλ. BVerfG Απόφαση της 21.10.1971 (2 BvR 367/69), Rn. 32, Διάταξη n. 25211/10.11.2020 του Corte Suprema di Cassazione, Sez. Unite Civile και Απόφαση n. 18265/7.5 -8.7.2019 του ίδιου δικαστηρίου, πρβλ. U.S. Congress, Senate Special Committee on the Organization of Congress, Legislative Reorganization Act of 1946, report to accompany S. 2177, 79th Cong., 2nd sess., May 31, 1946, S.Rept. 79-1400 (Washington: GPO, 1946), p. 9., όπου το αντίστοιχο δικαίωμα σύνταξης αναφέρεται ως κίνητρο που εξυπηρετεί τον θεμιτό σκοπό της ανανέωσης των μελών].

51. Επειδή δε, το ιδιαίτερο αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα εμφανίζει θεσμικές αναλογίες με το συνταγματικώς κατοχυρωμένο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και των προς αυτούς εξομοιούμενων (βλ. αναλυτικά σκέψεις 13 έως 18 της παρούσας), καθόσον α) ο πυρήνας του ιδιότυπου αυτού συστήματος εντοπίζεται στην ειδική λειτουργική σχέση των βουλευτών με το Κράτος, ως μελών του νομοθετικού σώματος που ασκούν δημόσιο λειτούργημα (βλ. σκέψεις 34, 35, 45 και 50 της παρούσας και πρβλ. σκέψη 14 για το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών), β) η σύνταξη αποτελεί συνέχεια της βουλευτικής αποζημίωσης, που αποκρυσταλλώνει τις θεσμικές εγγυήσεις με τις οποίες περιβάλλεται το δημόσιο λειτούργημα του βουλευτή και συμπληρώνει την θεσμική του προστασία μετά την λήξη της θητείας του εφόσον πληρούνται οι λοιπές προϋποθέσεις του νόμου, τελεί δε για τον λόγο αυτό σε σχέση εύλογης αναλογίας προς το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης (βλ. σκέψεις 35 και 47 της παρούσας και πρβλ. σκέψεις 17 και 19 έως 21 για την φύση της σύνταξης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και την διέπουσα αυτήν αρχή της εύλογης αναλογίας με τις αποδοχές ενέργειες), γ) οι προβλεπόμενες εισφορές δεν σκοπούν στον σχηματισμό διακριτού ασφαλιστικού κεφαλαίου, αλλά συνιστούν τμήμα των παροχών που καταβάλλονται στους βουλευτές (βλ. σκέψη 35 της παρούσας), η δε θεσμοθέτησή τους αποβλέπει αφενός στην άμεση χρηματοδότηση του συνταξιοδοτικού τους συστήματος και αφετέρου στην γένεση συνταξιοδοτικής προσδοκίας για την απονομή σύνταξης μετά την πλήρωση των όρων θεμελίωσης του δικαιώματος, ενόψει της αρχής της εν ευρεία εννοία (μη αμιγούς) ανταποδοτικότητας (πρβλ. σκέψη 25 της παρούσας για την λειτουργία των εισφορών στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών) και δ) η βουλευτική σύνταξη δεν αποτελεί κοινωνικοασφαλιστική παροχή υπό την έννοια του άρθρου 22 παρ. 5 του Συντάγματος, αφού δεν εντάσσεται σε σύστημα κάλυψης κινδύνων αλλά ούτε και προνοιακή παροχή κατ' άρθρο 21 του Συντάγματος (βλ. αναλυτικά σκέψεις 28, 29 και 33 της παρούσας), με τις διατάξεις του ως άνω νδ/τος 99/1974 συνδέθηκε οργανωτικά και λειτουργικά το σύστημα αυτό με τον κύριο θεσμικό κορμό του συνταγματικά κατοχυρωμένου ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. ΕλΣυνΟλ 1316/2001, Τέταρτο Τμ. 1102/2023). Ειδικότερα, ορίσθηκε ως υπόχρεος για την καταβολή των βουλευτικών συντάξεων φορέας το Δημόσιο (άρθρο 2 του ν.δ/τος 99/1974) και απονεμήθηκε η αρμοδιότητα κανονισμού των οικείων παροχών στα συνταξιοδοτικά του όργανα με βάση τις διαδικαστικές ρυθμίσεις για την απονομή συντάξεων του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος του Δημοσίου (άρθρο 6 του ν.δ/τος 99/1974), ενώ περιελήφθη και ρήτρα παραπομπής στον Συνταξιοδοτικό Κώδικα, ήτοι στο οργανικό νομοθέτημα που διέπει το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα του Δημοσίου (βλ. σκέψη 26 της παρούσας), για κάθε ζήτημα που δεν ρυθμίζεται από το ν.δ. 99/1974 (άρθρο 7 του τελευταίου αυτού διατάγματος).

52. Ενόψει δε των ιδιαιτεροτήτων του καθεστώτος των βουλευτών σε σχέση με τους λοιπούς δημοσίους λειτουργούς και ιδίως ενόψει α) του τρόπου με τον οποίο αναδεικνύονται στο αξίωμα και αποκτούν την αντίστοιχη ιδιότητα – εκλογή στη περίπτωση των βουλευτών (βλ. σκέψεις 34 και 35 της παρούσας), διορισμός στην

περίπτωση των δημοσίων λειτουργιών που εντάσσονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα του Δημοσίου (βλ. σκέψεις 14 και 20 της παρούσας), β) της αβεβαιότητας ως προς την συνεχή άσκηση του αντιστοίχου λειτουργήματος λόγω της μεταβλητότητας των προτιμήσεων του εκλογικού σώματος στην περίπτωση των βουλευτών σε αντίθεση με το σύστημα εξελισσόμενης σταδιοδρομίας των δημοσίων λειτουργιών που εντάσσονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου με διαβαθμίσεις αναλόγως της κατηγορίας και με εγγυήσεις ισοβιότητας ή μονιμότητας κατά περίπτωση (βλ. σκέψεις 14, 16 και 20 της παρούσας) και γ) του κινδύνου απώλειας πόρων και αδυναμίας αναπλήρωσης του εισοδήματος εξαιτίας και των κατά περίπτωση ιδιαίτερων δεσμεύσεων των βουλευτών ως προς την άσκηση επαγγέλματος (βλ. τα επαγγελματικά ασυμβίβαστα που προβλέπονται στο άρθρο 57 του Συντάγματος, όπως αυτό διαχρονικώς ίσχυε και επ' αυτών βλ. ΑΕΔ 11/2003, απόφ. ΕΔΔΑ της 15.6.2006, Λυκουρέζος κατά Ελλάδος), με κίνδυνο αποξένωσης ακόμη και απώλειας της επαγγελματικής δραστηριότητας που ασκούσε ο βουλευτής πριν από την εκλογή του, διαχρονικά ο νομοθέτης προσέδιδε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στο συνταξιοδοτικό σύστημα των φορέων της νομοθετικής λειτουργίας. Συγκεκριμένα, στο ν.δ. 99/1974 προβλέπονται διακριτοί όροι θεμελίωσης και υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης σε σχέση με τους αντίστοιχους όρους που προβλέπονται στον Συνταξιοδοτικό Κώδικα για την θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος των δημοσίων λειτουργιών και υπαλλήλων καθώς και σωρευτική καταβολή της βουλευτικής σύνταξης με τυχόν συρρέουσα σύνταξη από το Δημόσιο. Τούτο δε, σε αρμονία προς την αρχή της αναλογικής διαφοροποιητικής ισότητας, κατ' άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος (βλ. σκέψη 7 της παρούσας) καθόσον οι σχετικές διακρίσεις δικαιολογούνται από τις συνθήκες άσκησης του λειτουργήματός τους, ως εκ της διαφορετικής νομικής και πραγματικής κατάστασης των δύο κατηγοριών (βλ. ΕλΣυνΟλ1316/2001, 1136/2003, 1938/2009, 827/2011, Τέταρτο Τμ. 1102/2023, πρβλ. ΕλΣυν 256/2021).

53. Περαιτέρω, το ύψος της βουλευτικής σύνταξης υπολογίζεται, επίσης σε αρμονία προς την αρχή της αναλογικής – διαφοροποιητικής ισότητας, κατά τρόπο αποκλίνοντα από τον αντίστοιχο των λοιπών λειτουργιών του Δημοσίου, ως αναλογία του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης, της οποίας αποτελεί συνέχεια, εισήχθη δε και στην περίπτωση αυτή ο κανόνας της εύλογης αναλογίας των δύο μεγεθών, ήτοι της βουλευτικής σύνταξης προς την βουλευτική αποζημίωση, με βάση τα έτη θητείας (βλ. ΕλΣυνΟλ 1136/2003 και πρβλ. ΣτΕ 200/2024). Εδικότερα, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις (βλ. άρθρο 4 παρ. 2 του ν.δ/τος 99/1974, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει), η μηνιαία βουλευτική σύνταξη αντιστοιχεί στο ένα τέταρτο του συνόλου της εκάστοτε καταβαλλόμενης βουλευτικής αποζημίωσης, το οποίο προσαυξάνεται κατά ποσοστό 25% για κάθε πλήρες έτος βουλευτείας μέχρι το δέκατο έτος και κατά ποσοστό 10% για κάθε επί πλέον πλήρες έτος βουλευτείας πέραν του δεκάτου έτους. Επιπλέον τίθεται ως ανώτατο όριο βουλευτικής σύνταξης το ποσό που αντιστοιχεί στο 80% της βουλευτικής αποζημίωσης (βλ. ανωτέρω σκέψη 47 της παρούσας και ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 1505, 1102/2023).

54. Στο πλαίσιο αυτό, η κατ' άρθρο 2 του ν.δ/τος 99/1974 και 8 του Ζ'/1975 Ψηφίσματος της Βουλής βουλευτική σύνταξη συνιστά δημοσίου δικαίου δικαίωμα (πρβλ. απόφ. της 18.10.2011 του Γενικού Δικαστηρίου, Τ-430/09, Johh Rubert Purvis κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 61], το οποίο εμπίπτει στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος (πρβλ. απόφ. Γενικού Δικαστηρίου της 15.10.2020, Τ 389/19 έως Τ 394/19, Τ 397/19, Τ 398/19, Τ 403/19, Τ 404/19, Τ 406/19, Τ 407/19, Τ 409/19 έως Τ 414/19, Τ 416/19 έως Τ 418/19, Τ 420/19 έως Τ 422/19, Τ 425/19 έως Τ 427/19, Τ 429/19 έως Τ 432/19, Τ 435/19, Τ 436/19, Τ 438/19 έως Τ 442/19, Τ 444/19 έως Τ 446/19, Τ 448/19, Τ 450/19 έως Τ 454/19, Τ 463/19 και Τ 465/19, Maria Teresa Corpo Gavazzi κλπ. κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 218), ως γεγεννημένη αξίωση, ενώ, προστατεύεται και ως νόμιμη προσδοκία βάσει της ως άνω συνταγματικής διάταξης σε συνδυασμό με τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της

δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 1505, 1102/2023, πρβλ. στο πνεύμα αυτό ΕλΣυν Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, Τέταρτο Τμ. 957/2021, ΙΙ Τμ. 2076, 1176/2018).

55. Περαιτέρω, εναπόκειται, κατ' αρχήν, στην ευχέρεια του νομοθέτη, ενόψει και των εκάστοτε δημοσιονομικών συνθηκών να μεταβάλλει για το μέλλον το συνταξιοδοτικό καθεστώς των βουλευτών, δοθέντος ότι δεν κατοχυρώνεται ούτε από την εθνική ούτε από τη διεθνή έννομη τάξη δικαίωμα σε συντάξεις συγκεκριμένου ύψους (πρβλ. σκέψη 22 της παρούσας για την αντίστοιχη ευχέρεια του νομοθέτη στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών). Ειδικότερα, ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια, στο βαθμό που δεν επηρεάζονται ήδη θεμελιωμένα δικαιώματα, να τροποποιεί τους όρους απονομής της βουλευτικής σύνταξης [αύξηση του ελάχιστου χρόνου βουλευτείας και του ορίου ηλικίας, βλ. ενδεικτικώς άρθρο 3 παρ. 1 ν. 3670/2008 με τις διατάξεις του οποίου αυξήθηκε ο ελάχιστος χρόνος βουλευτείας στα οκτώ έτη καθώς και άρθρο 18 του ν. 2084/1992 με τις διατάξεις του οποίου τροποποιήθηκε το ηλικιακό όριο καταβολής της σύνταξης], όπως και στην περίπτωση του θεσμικά συγγενούς ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος του Δημοσίου. Παράλληλα, ενόψει της κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος αξίωσης της Πολιτείας για εκπλήρωση του χρέους εθνικής, κοινωνικής, ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης και προς διασφάλιση των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της δίκαιης αποταμίευσης για τις επόμενες γενεές (βλ. σκέψεις 6,7, 9, 10 και 11 της παρούσας), δύναται, κατ' αντιστοιχία προς τα ισχύοντα στις συντάξεις των λοιπών δημοσίων λειτουργών (βλ. σκέψη 23 της παρούσας) να επιβάλλει βάρη και στις βουλευτικές συντάξεις, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος, με ποικίλες μορφές (περικοπή του ύψους της σύνταξης, επιβάρυνση αυτής με εισφορές κ.ά., πρβλ. προπαρατεθείσα. απόφ. Γενικού Δικαστηρίου της 15.10.2020, Τ - 389/19 κ.α. κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 191). Και τούτο χωρίς να απαιτείται η έκδοση απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής για την επιβολή αυτών, αφού με τις διατάξεις του άρθρου 63 παρ. 1 του Συντάγματος (βλ. σκέψεις 35 και 37 της παρούσας), ο συνταγματικός νομοθέτης ρητώς επιτάσσει μόνο τον καθορισμό του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής. Ωστόσο, στο πλαίσιο αυτό, η αρχή της ισότητας στα δημόσια βάρη, κατ' άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος (βλ. σκέψη 8 παρούσας), απαιτεί τα βάρη αυτά που επιβάλλονται στο πλαίσιο της ειδικής αυτής συνταξιοδοτικής σχέσης, να τελούν σε συνάφεια τόσο προς το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς της κατηγορίας αυτής, όσο και προς τον σκοπό που επιδιώκει η νομοθετική παρέμβαση, ενόψει και του γενικότερου κανονιστικού πλαισίου. Απαιτείται, τέλος, αναλόγως της φύσης του επιβαλλόμενου βάρους, της διάρκειάς του, του διαρθρωτικού ή μη χαρακτήρα του, της έκτασης και της έντασης αυτού, να αιτιολογείται ειδικά η επιλογή της κατηγορίας αυτής, η σύνδεσή της με την εισαγόμενη ρύθμιση, η ιδιαίτερη ικανότητα συνεισφοράς της, ενόψει και των λοιπών βαρών που της έχουν επιβληθεί, η τήρηση μίας, κατ' αρχήν δίκαιης, ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού και των παρεμβάσεων στο ύψος της σύνταξης, με την εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων (βλ. σκέψεις 9, 10, 11, 12 της παρούσας, βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 1102/2023, πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, 4327/2014 και ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015).

56. Τέλος, τα θεσπιζόμενα διαρθρωτικά ή/και δημοσιονομικά μέτρα που επιβάλλουν βάρη στις βουλευτικές συντάξεις βάρη πρέπει να μην αντιβαίνουν στις απορρέουσες από τα άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 Συντάγματος αρχές του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας (βλ. σκέψη 6 της παρούσας), οι οποίες, δεν επιτρέπουν την αιφνίδια μεταβολή ουσιωδών στοιχείων της σταθερά διαμορφωμένης νομικής και πραγματικής κατάστασης των συνταξιούχων βουλευτών, στη διατήρηση των οποίων είχαν δικαιολογημένα αποβλέψει κατά την διαμόρφωση του σχεδίου ζωής τους, μεταξύ άλλων, και κατά τον καθορισμό των συνθηκών και του επιπέδου διαβίωσής τους, παρά μόνο στο μέτρο που η μεταβολή αυτή δικαιολογείται από

άλλες συρρέουσες και βαρύνουσες στο συγκεκριμένο πεδίο νομοθετικής παρέμβασης συνταγματικές αρχές και στο βαθμό που, ενόψει της αρχής της αναλογικότητας, τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των αρχών αυτών και των δικαιωμάτων ή των νομίμων προσδοκιών των θιγόμενων από την μεταβολή του νομοθετικού καθεστώτος. Και τούτο, πολλώ μάλλον, καθόσον το ιδιότυπο κατά τα προεκτεθέντα ειδικό καθεστώς του ν.δ/τος 99/1974, παρά τις ύστερες τροποποιήσεις, εφαρμόστηκε επί δεκαετίες, με αποτέλεσμα οι ρυθμίσεις του να προσλάβουν πάγιο χαρακτήρα, θεμελιώνοντας νόμιμες περιουσιακές προσδοκίες για όσους εντάσσονται σ' αυτό (βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 1505, 1102/2023). Στο πλαίσιο αυτό, ενόψει της διασύνδεσης του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης και της βουλευτικής σύνταξης (βλ. άρθρο 4 του ν.δ/τος 99/1974), που έχει ως επακόλουθο την αναπροσαρμογή της καθοριζόμενης, σε ποσοστό επί της βουλευτικής αποζημίωσης, σύνταξης, σε περίπτωση νέου μειωτικού προσδιορισμού του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης, η επενέργεια της απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής επί θεμελιωμένων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων πρέπει να κείται εντός των ορίων που διαγράφουν οι ανωτέρω συνταγματικές αρχές [βλ. ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 1505, 1102/2023, όπου και συγκριτικές παραπομπές σε απόφ. Γενικού Δικαστηρίου της 15.10.2010, Τ 389/19 κ.α.. κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σκ. 181-182 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, σε αντίθετη κατεύθυνση Conseil d'État απόφαση της 4ης Ιουλίου 2003, No 254850, συναφώς βλ. ΕΔΔΑ απόφ. της 11.10.2005, Ραρον κατά Γαλλίας (αρ. προσφ. 344/04) πρβλ. επίσης στο πλαίσιο του ιταλικού δικαίου απόφ. ΕΔΔΑ της 28.4.2009, Savino κλπ. κατά Ιταλίας, (αρ. προσφυγής 17214/05, 203299/05, 42113/04), ιδίως σκ. 64, 78, 97 και γενικά ως προς την αυτονομία του Κοινοβουλίου βλ. μεταξύ άλλων, αποφ. ΕΔΔΑ της 17.5.2016, Karácsony κλπ κατά Ουγγαρίας σκ. 142-143, της 3.12.2009, Kart κατά Τουρκίας, σκ. 82-83, 93-94 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, πρβλ. Conseil Constitutionnel, Décision n 92-306 DC du 21 février 1992 ως προς τα όρια του δικαστικού ελέγχου, καθώς και ΣτΕ 1311/2020]. Ειδικότερα, η εκ μέρους του συνταγματικού νομοθέτη ανάθεση, στο πλαίσιο της εσωτερικής αυτονομίας της Βουλής, του καθορισμού του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ολομέλειας αυτής (βλ. σκέψη 37 της παρούσας), συνεπάγεται, κατ' αρχήν, τον όλως οριακό δικαστικό έλεγχο της σχετικής απόφασης, ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν θίγεται ο πυρήνας της συνταγματικής κατοχύρωσης της αποζημίωσης κατ' άρθρο 63 του Συντάγματος, λαμβανομένης πάντως υπ' όψιν της σύμπραξης των δικαιούχων στην λήψη της σχετικής απόφασης (βλ. σκέψη 37 της παρούσας και στο πνεύμα αυτό ΣτΕ Ολ 1960, 1961/2023). Σε βαθύτερο αλλά πάντως επίσης οριακό δικαστικό έλεγχο υπόκεινται και οι αντανακλαστικές συνέπειες της απόφασης αυτής επί θεμελιωμένων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, στον βαθμό που αφορούν σε τρίτους αποδέκτες της απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής. Στο πλαίσιο αυτό, χωρίς να ελέγχεται καθ' εαυτήν η συνταγματικότητα της απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής σε σχέση με το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης για τους εν ενεργεία βουλευτές, ελέγχεται δικαστικά εάν ο βάσει αυτής νέος επί τα χείρω υπολογισμός της βουλευτικής σύνταξης αντιβαίνει ή όχι στις ανωτέρω συνταγματικές αρχές (βλ. σκέψεις 12 και 54 της παρούσας, ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 1102/2023 και στο πνεύμα αυτό ΣτΕ Ολ 1960, 1961/2023).

57. Τέλος, στο άρθρο 46 του ν. 1202/1981 «Περί τρόπου υπολογισμού των δημοσιονομικών και των προς αυτά εξομοιούμενων συντάξεων, αυξήσεως των συντάξεων των μη καθοριζόμενων βάσει μισθού ενεργείας και ρυθμίσεως ετέρων συνταξιοδοτικών θεμάτων» (Α' 247) ορίζεται, υπό τον τίτλο «Συνταξιοδότησις των Ελλήνων Αντιπροσώπων εις την Συνέλευσιν των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων», ότι: «1. Αι εκάστοτε ισχύουσαι διατάξεις περί συνταξιοδότησεως των βουλευτών εφαρμόζονται αναλόγως και δια την συνταξιοδότησιν των Ελλήνων αντιπροσώπων εις την Συνέλευσιν των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Ομοίως, αι εκάστοτε ισχύουσαι διατάξεις περί συνταξιοδότησεως των οικογενειών των βουλευτών εφαρμόζονται και διά την συνταξιοδότησιν των οικογενειών των Ελλήνων αντιπροσώπων εις την Συνέλευσιν των

Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. 2. Προϋπηρεσία Ελλήνων αντιπροσώπων εις την Συνέλευσιν των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ως βουλευτών εις το Ελληνικόν Κοινοβούλιον και αντιστρόφως, λαμβάνεται υπ' όψιν, τόσον διά την θεμελίωσιν δικαιώματος συντάξεως, όσον και διά την επαύξησιν του ποσού ταύτης. 3. Οι Έλληνες αντιπρόσωποι εις την Συνέλευσιν των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δεν δικαιούνται συντάξεως εκ του Δημοσίου, εφ' όσον διά την υπηρεσίαν των ταύτην έτυχον συντάξεως εξ οιασδήποτε άλλης πηγής το αυτό ισχύει και διά τας οικογενείας των εκ τούτων αποβιούντων». Με τις διατάξεις αυτές, ο εθνικός νομοθέτης αναγνωρίζοντας την ανάγκη θεσμικής θωράκισης και κατοχύρωσης του δικαιώματος του εκλέγεσθαι και της προσωπικής και οικονομικής ανεξαρτησίας σε όσους εκλέγονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επέκτεινε τις ρυθμίσεις για το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς των βουλευτών του εθνικού κοινοβουλίου, ενόψει της ταυτότητας της νομικής τους κατάστασης και σε όσους διετέλεσαν μέλη του κοινοτικού αυτού οργάνου, στον βαθμό που για την θητεία τους αυτή δεν λαμβάνουν σύνταξη από άλλη πηγή (βλ. συναφώς την αιτιολογική έκθεση της ως άνω διατάξης, ΕλΣυνΟλ Πρακτικά της 5^{ης} Ειδ. Συν/σης της 13.5.1981 και ΕλΣυνΠ Τμ. 193/2018, 625/2017, 2409/2016, 5002, 3252/2015). Συνεπώς, το σύνολο των διατάξεων, των εγγυήσεων και των αρχών που διέπουν τους όρους απονομής και τον καθορισμό του ύψους της βουλευτικής σύνταξης για τα μέλη του εθνικού κοινοβουλίου (βλ. αναλυτικά σκέψεις 46 έως 56 της παρούσας) ισχύουν και ως προς τις συντάξεις των μελών του Ευρωκοινοβουλίου εφόσον υπάγονται στο ίδιο εθνικό συνταξιοδοτικό καθεστώς [βλ. ως προς την θεσμική εξέλιξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, άρθρα 138 της ΣυνΘΕΟΚ, 190 έως 200 της ΣΕΚ και ήδη άρθρα 223 έως 233 ΣΛΕΕ, για το status των ευρωβουλευτών που προσομοιάζει με το καθεστώς των μελών του εθνικού κοινοβουλίου (βλ. συναφώς σκέψεις 34 και 35 της παρούσας) βλ. μεταξύ άλλων τις Αποφάσεις 76/787, 2002/772 και ήδη την απόφ. 2005/684/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 28.9.2005 (ΕΕL 262), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, καθώς και το Πρωτόλλο αρ. 7 περί των Προνομίων και Ασυλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2010, C 83) και σχετικά με το συνταξιοδοτικό καθεστώς των μελών του Κοινοβουλίου, βλ. μεταξύ άλλων τις διαδοχικώς ισχύουσες αποφάσεις του Προεδρείου του Ευρωκοινοβουλίου τις 24 και 25.5.1982 και της 13.9.1995 για την θέσπιση προσωρινού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των μελών του Ευρωκοινοβουλίου και συναφώς επί του καθεστώτος αυτού, βλ. απόφ. του Πρωτοδικείου της 26.10.2000, T-83/99, T-84/99 και T-85/99, Carlo Ripa di Meana, Leoluca Orlando, Gastone Parigi κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και απόφ. Γενικού Δικαστηρίου της 15.10.2020, T 389/19 έως T 394/19, T 397/19, T 398/19, T 403/19, T 404/19, T 406/19, T 407/19, T 409/19 έως T 414/19, T 416/19 έως T 418/19, T 420/19 έως T 422/19, T 425/19 έως T 427/19, T 429/19 έως T 432/19, T 435/19, T 436/19, T 438/19 έως T 442/19, T 444/19 έως T 446/19, T 448/19, T 450/19 έως T 454/19, T 463/19 και T 465/19, Maria Teresa Corro Gavazzi κλπ. κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, βλ. επίσης την από 12.6.1990 απόφαση του Προεδρείου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όπως διαδοχικώς τροποποιήθηκε και ίσχυε για την θέσπιση κανόνων σχετικά με το σύστημα συμπληρωματικής (προαιρετικής συνταξιοδότησης) των βουλευτών του Ευρωκοινοβουλίου και για το επικουρικό συνταξιοδοτικό καθεστώς αυτών εν αναμονή της θέσπισης ενιαίου συνταξιοδοτικού συστήματος των Ευρωβουλευτών, βλ. συναφώς και αποφ. Γενικού Δικαστηρίου της 15.9.2021, Richard Ashworth κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 15.9.2021, T- 240/20 και T-245/20, Σταύρος Αρνατουτάκης και λοιποί κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 5.5.2021, T- 695/19, Enrico Falqui κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 18.10.2011, T- 439/09, Purvis κατά Κοινοβουλίου, της 13.3.2013, T-229/11, T-226/11, Lord Inglewood που επικυρώθηκε με την απόφ. ΔΕΕ της 3.4.2014, C- 281/13, βλ. επίσης Διάταξη του Γενικού Δικαστηρίου της 7.10.2019, T-102/19 και T-132/19, Garriga Polledo και λοιποί κατά Κοινοβουλίου και βλ. ήδη άρθρα 9 και 14 και 25 έως 29, της απόφ. 2005/684/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 28.9.2005, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει και επ' αυτής ΣτΕ 200/2024].

58. Εξ άλλου, το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, η οποία κυρώθηκε μαζί με το εν λόγω Πρωτόκολλο με το ν.δ. 53/1974 (Α' 256) και αποδόθηκε στη δημοτική γλώσσα με το άρθρο πρώτο του π.δ/τος 76/2022 «Μεταγλώττιση-απόδοση στη δημοτική γλώσσα της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και του Πρώτου (Πρόσθετου) Πρωτοκόλλου της» (Α' 205)], ορίζει, υπό τον τίτλο «Προστασία της περιουσίας», ότι: «Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της περιουσίας του. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί την περιουσία του παρά μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας και υπό τους όρους που προβλέπουν ο νόμος και οι γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου ...». Στην έννοια δε της περιουσίας περιλαμβάνονται και όλα τα δικαιώματα «περιουσιακής φύσης», καθώς και τα κεκτημένα «οικονομικά συμφέροντα». Καλύπτονται, επομένως, με τις διατάξεις αυτές και τα ενοχικά δικαιώματα και, ειδικότερα, απαιτήσεις, είτε έχουν αναγνωρισθεί με δικαστική ή διαιτητική απόφαση είτε έχουν απλώς γεννηθεί κατά το εθνικό δίκαιο, εφόσον υπάρχει νόμιμη προσδοκία, με βάση το ισχύον μέχρι τον χρόνο της προσφυγής στο δικαστήριο δίκαιο, ότι μπορούν να ικανοποιηθούν δικαστικώς (βλ. ΕΔΔΑ, *Pressos Compania Naviera S.A.* και λοιποί κατά Βελγίου, απόφ. της 20.11.1995, σκ. 28 επόμ., *Draon* κατά Γαλλίας, απόφ. της 6.10.2005, σκ. 65 επόμ., ΕλΣυν Ολ. 3023, 441/2012, 1031/2011, 2274/1997, ΣτΕ 3613/2013, 1285/2012 Ολομ., 730/2010, 6/2010, 2031/2009, 3428/2006, ΑΠ 40/1998). Στις απαιτήσεις αυτές περιλαμβάνονται και οι αξιώσεις καθώς και οι νόμιμες προσδοκίες επί συντάξεων, στον βαθμό που συνιστούν όρους απασχόλησης λειτουργών και υπαλλήλων του Κράτους και καταβάλλονται σ' αυτούς είτε ως μισθός και δη ως άμεση απόρροια της εργασιακής τους σχέσης είτε αυτομάτως ως κοινωνική παροχή, και ανεξαρτήτως της προηγούμενης καταβολής εισφορών ή μη (βλ. επί των αποδοχών απόφ. ΕΔΔΑ της 19.4.2007, *Eskelinen* κατά Φινλανδίας, σκ. 40 επ., ΣτΕ 6/2010, 2032/2009, ΑΠ Ολ. 104/2009 και επί των συντάξεων και κοινωνικών παροχών *Stec* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, απόφ. της 6.7.2005, *Κοκκίνης* κατά Ελλάδα, απόφ. της 6.11.2008, σκ. 29, *Ρεβελιώτης* κατά Ελλάδα, απόφ. της 4.12.2008, σκ. 27, *Αποστολάκης* κατά Ελλάδα, απόφ. της 22.10.2009, σκ. 29, *Khoniakina* κατά Γεωργίας, απόφ. της 19.6.2012, σκ. 69 επ., *Κωσταδήμας* κατά Ελλάδα, απόφ. της 26.6.2012, σκ. 29, ΕλΣυν Ολ. 137/2019, 3023, 441/2012, 1031/2011, 984, 166, 26/2010 2274/1997 και ανωτέρω σκέψεις 15 και 18 της παρούσας). Συναφώς, στο πεδίο προστασίας του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, εμπίπτει και το θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα των βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων ευρωβουλευτών, καθώς και οι εξ αυτού απορρέουσες συνταξιοδοτικές νόμιμες προσδοκίες και απαιτήσεις. Και τούτο καθόσον, κατά την εθνική έννομη τάξη, η βουλευτική σύνταξη έχει μεν θεσμοθετηθεί ως συνέχεια της βουλευτικής αποζημίωσης, πλην δεν ρυθμίζεται με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής αλλά με κοινές νομοθετικές διατάξεις, οι οποίες υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο (βλ. ΕλΣυνΟλ1316/2001, 1136/2003, 1938/2009, 827/2011, Τέταρτο Τμ. 1102/2023), ενώ το σύστημα των βουλευτικών συντάξεων έχει προσαρτηθεί οργανωτικά στο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και, εκτός των ειδικών όρων διαρρύθμισης του σχετικού δικαιώματος (βλ. σκέψεις 50 και 52 της παρούσας), κατά τα λοιπά παρακολουθεί διαχρονικώς τις περί συντάξεων του Δημοσίου ρυθμίσεις (βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 1102/2023, πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 3023, 441/2012, 1031/2011, 984, 166, 26/2010, 2274/1997, πρβλ. *a contrario* απόφ. ΕΔΔΑ της 11.10.2005, *Paron* κατά Γαλλίας, με την οποία κρίθηκε το όλως διάφορο ζήτημα ότι υπόθεση αφορώσα σε αίτημα συνταξιοδοτικής αποκατάστασης πειθαρχικώς διωχθέντος βουλευτή που προϋποθέτει έλεγχο πράξεων του Γαλλικού Κοινοβουλίου είναι πολιτικής και όχι αστικής φύσης υπό την έννοια του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ και δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ).

59. Περαιτέρω, αν και το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ εφαρμόζεται κατ' αρχήν στην υφιστάμενη περιουσία του ατόμου και δεν γεννά το

πρώτον δικαίωμα κτήσης περιουσίας (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 7.7.2011, Stummer κατά Αυστρίας, παρ. 82), σε ορισμένες περιπτώσεις η «νόμιμη προσδοκία» κτήσης ή διατήρησης ενός περιουσιακού στοιχείου σε ορισμένη έκταση, όπως μίας συνταξιοδοτικής παροχής και δη της προβλεπόμενης στην εθνική έννομη τάξη βουλευτικής σύνταξης, μπορεί να εμπίπτει στο πεδίο προστασίας της ως άνω διάταξης της Σύμβασης (βλ. μεταξύ άλλων, απόφ. ΕΔΔΑ της 11.7.2007, Anheuser-Busch Inc. κατά Πορτογαλίας, παρ. 65). Προκειμένου να ενταχθεί στο πεδίο προστασίας του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, η περιουσιακή αυτή προσδοκία επιβάλλεται να είναι πιο συγκεκριμένη και ώριμη από μία απλή ελπίδα απόκτησης δικαιώματος και να στηρίζεται σε νομική διάταξη ή σε δικαστική απόφαση (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 27.4.1998, Bellet, Huertas και Vialatte).

60. Το σύστημα προστασίας των περιουσιακών δικαιωμάτων και των νομίμων προσδοκιών της ΕΣΔΑ δεν περιορίζει την κυριαρχική ευχέρεια των κρατών να αποφασίσουν σχετικά με το εάν θα θεσμοθετήσουν σύστημα ασφάλισης, ποιά χαρακτηριστικά θα του προσδώσουν, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο θα καθορίσουν τους όρους απονομής και το ύψος των συνταξιοδοτικών - ασφαλιστικών παροχών (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 26.6.2014, Sukhanov και Ilchenko κατά Ουκρανίας, της 3.6.2014, Kolesnyk κατά Ουκρανίας, παρ. 83, 89 and 91, της 3.6.2014, Fakas κατά Ουκρανίας, παρ. 34, 37-43, 48). Εάν, πάντως, ένα Συμβαλλόμενο Κράτος θεσπίσει διατάξεις στις οποίες προβλέπεται η καταβολή ορισμένης συνταξιοδοτικής – ασφαλιστικής παροχής – είτε κατόπιν καταβολής εισφορών είτε όχι – τότε η σχετική νομοθεσία, όπως η προβλεπόμενη στο άρθρο 2 του ν.δ/τος 99/1974 βουλευτική σύνταξη, με τα προεκτεθέντα χαρακτηριστικά (βλ. σκέψεις 45 έως 56 της παρούσας), πρέπει να θεωρηθεί ότι εισάγει ένα περιουσιακό συμφέρον εμπίπτον στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 13.12.2016, Béláné Nagy κατά Ουγγαρίας, παρ. 82, της 6.7.2005, Stec κατά Ηνωμένου Βασιλείου, παρ. 54). Εξ άλλου, η Σύμβαση δεν εγγυάται μεν ως δικαίωμα την καταβολή συντάξεων ορισμένου ύψους (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 13.3.2012, Lakicevic και λοιποί κατά Μοντενέγκρο και Σερβίας, σκ. 60 επ. και ιδίως σκέψη 70, της 15.4.2014, Stefanetti και άλλοι κατά Ιταλίας, σκ. 60 επ., της 12.10.2004, Kjartan Ásmundsson, παρ. 39, της 15.6.1999, Domalewski κατά Πολωνίας), όταν όμως μία προβλεπόμενη στο νόμο παροχή καταργείται, μειώνεται ή παύει να καταβάλλεται, τότε η κατάργηση αυτή, η μείωση ή η παύση καταβολής ενδέχεται να αποτελεί επέμβαση στην περιουσία που πρέπει να δικαιολογηθεί (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 13.12.2016, Béláné Nagy κατά Ουγγαρίας, παρ. 84, 25.10.2011, Valkov και λοιποί κατά Βουλγαρίας, παρ. 84, της 17.4.2012, Grudić κατά Σερβίας, παρ. 72). Εξ άλλου, η πληρωμή εισφορών σε ένα συνταξιοδοτικό σύστημα μπορεί υπό συγκεκριμένες περιστάσεις να θεμελιώσει μία νόμιμη περιουσιακή προσδοκία σε ένα ποσοστό του σχηματιζόμενου ασφαλιστικού κεφαλαίου, όταν οι παροχές είναι ευθέως συναρτημένες με το ύψος των εισφορών. Ακόμη όμως και αν θεωρηθεί ότι το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου εγγυάται, υπό ορισμένες περιστάσεις, σε πρόσωπα που έχουν καταβάλει εισφορές το δικαίωμα απόληψης μίας σύνταξης από το οικείο συνταξιοδοτικό σύστημα, σε κάθε πάντως περίπτωση δεν θεμελιώνεται δικαίωμα σε ορισμένο ύψος σύνταξης (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 13.12.2016, Béláné Nagy κατά Ουγγαρίας, παρ. 83).

61. Προκειμένου δε να είναι σύμφωνη με την Σύμβαση μία επέμβαση σε περιουσιακής φύσης αγαθό, όπως στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα και στις εξ αυτού απορρέουσες νόμιμες προσδοκίες, πρέπει να προβλέπεται από νομοθετικές ή άλλου είδους κανονιστικές διατάξεις, που ενόψει των αρχών της υπεροχής του δικαιώματος και της ασφάλειας δικαίου πρέπει να είναι σαφείς και προβλέψιμες, να εξυπηρετεί λόγους δημοσίου συμφέροντος και να τηρείται μια δίκαιη ισορροπία μεταξύ του συμφέροντος αυτού και της προστασίας του σχετικού δικαιώματος. Στο πλαίσιο αυτό, η εκτίμηση του νομοθέτη σχετικά αφενός με την συνδρομή λόγου δημοσίου συμφέροντος επιβάλλοντος τον περιορισμό περιουσιακού δικαιώματος και αφετέρου με την επιλογή της ακολουθητέας πολιτικής για την εξυπηρέτηση του δημοσίου αυτού συμφέροντος

υπόκειται σε οριακό μόνο δικαστικό έλεγχο, στο πλαίσιο της Σύμβασης. Τούτο δε, καθόσον οι εθνικές αρχές διαθέτουν ευρύ περιθώριο εκτίμησης όσον αφορά στον καθορισμό της κοινωνικής πολιτικής τους και ως προς την επιλογή των πλέον πρόσφορων μέτρων για την διαρθρωτική οργάνωση των συνταξιοδοτικών θεσμών και την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ δημοσίων δαπανών και εσόδων, υπό την προϋπόθεση ότι οι σχετικές επιλογές του εθνικού νομοθέτη δεν στερούνται προδήλως λογικής βάσης (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 8.7.2004 Στέφανος Κλιάφας και λοιποί κατά Ελλάδα, σκ. 23-25, της 18.2.2009 Andrejeva κατά Λετονίας, σκ. 83, της 30.9.2010 επί του παραδεκτού της προσφυγής της Vesna Hasani κατά Κροατίας, σκ. 3, της 25.10.2011 Valkon και λοιποί κατά Βουλγαρίας, σκ. 91 και 100, της 13.12.2011 Lakicevic και λοιποί κατά Μαυροβουνίου και Σερβίας, σκ. 61, της 20.3.2012 Ionel Panfile κατά Ρουμανίας, σκ. 16, της 8.10.2013 Da Conceicao Mateus και Santos Januario κατά Πορτογαλίας, σκ. 22, της 15.10.2013 επί του παραδεκτού των προσφυγών των Rimantas Savickas και λοιπών κατά Λιθουανίας, σκ. 91, της 15.4.2014 Stefanetti και λοιποί κατά Ιταλίας, σκ. 52 και 56, της 24.6.2014 επί του παραδεκτού των προσφυγών των Laszlo Markovics και λοιπών κατά Ουγγαρίας, σκ. 35, της 24.7.2014 Marija Bozic κατά Κροατίας, σκ. 48). Το περιθώριο αυτό εκτίμησης είναι ευρύτερο όταν τα επίδικα ζητήματα αφορούν στον καθορισμό προτεραιοτήτων σε σχέση με τη χρήση των περιορισμένων πόρων του Κράτους (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 7.5.2013 επί του παραδεκτού των προσφυγών της I. Κουφάκη κατά Ελλάδα και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδα, σκ. 31). Ειδικότερα, η διασφάλιση της βιωσιμότητας και αειφορίας του συνταξιοδοτικού συστήματος συνιστά λόγο δημοσίου συμφέροντος που δικαιολογεί τη λήψη διαρθρωτικών και δημοσιονομικών μέτρων, ιδίως σε περιπτώσεις που τα μέτρα αυτά αποσκοπούν σε εξορθολογισμό των συνταξιοδοτικών παροχών, ενόψει και της αρχής της κοινωνικής αλληλεγγύης (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 18.2.2009 Andrejeva κατά Λετονίας, σκ. 86, της 25.10.2011 Valkon και λοιποί κατά Βουλγαρίας, σκ. 98, της 20.3.2012, Ionel Panfile κατά Ρουμανίας, σκ. 9 και 21, της 7.5.2013 επί του παραδεκτού των προσφυγών της I. Κουφάκη κατά Ελλάδα και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδα, σκ. 38-41, της 8.10.2013 Da Conceicao Mateus και Santos Januario κατά Πορτογαλίας, σκ. 25-26, της 15.10.2013 επί του παραδεκτού των προσφυγών των Rimantas Savickas και λοιπών κατά Λιθουανίας, σκ. 92). Στο μέτρο δε που ο νομοθέτης δεν υπερβαίνει τα όρια της ευχέρειάς του, επιλέγοντας ένα μέτρο που μπορεί να θεωρηθεί εύλογο και πρόσφορο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, τυχόν ύπαρξη εναλλακτικών λύσεων δεν καθιστά από μόνη της μη αιτιολογημένη την επέμβαση στο δικαίωμα της περιουσίας, η δε Σύμβαση δεν παρέχει νομική βάση για τον έλεγχο της ορθότητας της επιλογής και του τρόπου άσκησης της σχετικής κυριαρχικής νομοθετικής εξουσίας (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 24.6.2014 επί του παραδεκτού των προσφυγών των Laszlo Markovics και λοιπών κατά Ουγγαρίας, σκ. 39, της 7.5.2013 επί του παραδεκτού των προσφυγών της I. Κουφάκη κατά Ελλάδα και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδα, σκ. 48, της 8.10.2013, Da Conceicao Mateus και Santos Januario κατά Πορτογαλίας, σκ. 28). Αποτελεί, πάντως, υπέρβαση της ευχέρειας αυτής όταν οι περιορισμοί ή τα μέτρα που λαμβάνονται θίγουν την ίδια την ουσία και τον πυρήνα του συνταξιοδοτικού δικαιώματος (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 5.9.2017, Fabian κατά Ουγγαρίας, παρ. 65 επ., της 20.3.2012 Ionel Panfile κατά Ρουμανίας, παρ. 15 και 16).

62. Στο πλαίσιο αυτό, κάθε επέμβαση πρέπει να τελεί σε εύλογη σχέση αναλογικότητας προς τον επιδιωκόμενο με το μέτρο δημόσιο σκοπό (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 5.9.2017, Fabian κατά Ουγγαρίας, παρ. 65, της 30.6.2005, Jahn και λοιποί κατά Γερμανίας, παρ. 115), ενώ δεν επιτυγχάνεται δίκαιη ισορροπία όταν ο ενδιαφερόμενος υφίσταται ένα προσωπικό και υπερβολικό βάρος (βλ. μεταξύ άλλων αποφ. ΕΔΔΑ της 5.9.2017, Fabian κατά Ουγγαρίας, παρ. 65, της 12.10.2004, Kjartan Ásmundsson, παρ. 45). Κατά τον σχηματισμό της κρίσης σχετικά με το εάν επιβλήθηκε ένα υπερβολικό και δυσανάλογο βάρος, επιβάλλεται να συνεκτιμηθούν α) το πλαίσιο στο οποίο λαμβάνεται το μέτρο και οι βαρύνουσες αρχές που το διέπουν, επί συνταξιοδοτικών δε μέτρων οι αρχές διανεμητικής δικαιοσύνης που διατρέχουν το συνταξιοδοτικό σύστημα και ιδίως οι

επιμέρους πτυχές της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης που αποτελούν θεμέλια της οργάνωσης και λειτουργίας του (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 15.4.2014, Stefanetti και άλλοι κατά Ιταλίας, παρ. 55, της 31.5.2011, Maggio και λοιποί κατά Ιταλίας, παρ. 61) και β) η μορφή, η ένταση και τα κριτήρια της επέμβασης (ολοσχερής απώλεια, αναστολή, μείωση, τυχόν διαφορετική μεταχείριση κατηγοριών). Όταν, κατόπιν εκτίμησης των κριτηρίων αυτών, διαπιστώνεται ότι η επέμβαση οδηγεί σε προσβολή του πυρήνα του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, κατά τρόπο μάλιστα που το άτομο να υφίσταται απώλεια σημαντικού μέρους ή και του συνόλου του εισοδήματός του, τότε καταφάσκει και η παραβίαση του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 5.9.2017, Fabian κατά Ουγγαρίας, παρ. 65, της 13.12.2016, Béléne Nagy κατά Ουγγαρίας, παρ. 116 έως 118, της 12.10.2004, Kjartan Ásmundsson, παρ. 39).

63. Τέλος, τυχόν διαφορετική μεταχείριση των προσώπων σχετικά με τα περιουσιακά τους δικαιώματα, όπως το συνταξιοδοτικό δικαίωμα και με τις με αυτό συνδεδεμένες νόμιμες περιουσιακές προσδοκίες, ελέγχεται ως προς τη συμβατότητά της προς το άρθρο 14 της ΕΣΔΑ, που ορίζει ότι «Η απόλαυση των δικαιωμάτων και ελευθεριών, που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση, πρέπει να εξασφαλιστεί χωρίς καμία διάκριση που να βασίζεται ιδίως στο φύλο, τη φυλή, το χρώμα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική προέλευση, τη συμμετοχή σε εθνική μειονότητα, την περιουσία, τη γέννηση ή κάθε άλλη κατάσταση» (για την συμπληρωματική και αυτόνομη λειτουργία της διάταξης αυτής σε σχέση με τα λοιπά ουσιαστικά δικαιώματα της Σύμβασης, βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 5.9.2017, Fabian κατά Ουγγαρίας, παρ. 112, της 16.3.2010, Carson και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, παρ. 63). Προκειμένου δε να τεθεί ζήτημα παραβίασης του άρθρου 14 της ΕΣΔΑ σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ πρέπει να διαπιστώνεται διαφορετική μεταχείριση προσώπων σε σχέση με την περιουσιακή τους σφαίρα (δικαιώματα/νόμιμες προσδοκίες) που τελούν σε ανάλογες ή σε παρόμοιες κατά τα ουσιαστικά σημεία τους καταστάσεις (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 13.7.2010, Clift κατά Ηνωμένου Βασιλείου, παρ. 66), ενώ μία κατ' αρχήν διαπιστωμένη διαφορετική μεταχείριση μεταξύ κατηγοριών ατόμων ως προς την περιουσία τους δεν οδηγεί άνευ ετέρου σε παραβίαση του άρθρου 14 της ΕΣΔΑ, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης. Ειδικότερα, τέτοια παραβίαση καταφάσκει σε περίπτωση διάκρισης α) λόγω ενός ταυτοτικού χαρακτηριστικού του ατόμου (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 5.9.2017, Fabian κατά Ουγγαρίας, παρ. 113, της 16.3.2010, Carson και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, παρ. 61) ή β) εάν δεν υφίσταται μία αντικειμενική και εύλογη δικαιολόγηση της διακριτικής μεταχείρισης, δηλαδή η διάκριση δεν υπηρετεί έναν νόμιμο και θεμιτό σκοπό ή δεν διαπιστώνεται εύλογη σχέση αναλογικότητας μεταξύ της διάκρισης ως μέσου και του υπηρετούμενου με αυτήν σκοπού (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 5.9.2017, Fabian κατά Ουγγαρίας, παρ. 113, της 3.10.2013, Γιαβή κατά Ελλάδας, παρ. 38, της 9.7.2009, Zeïbek κατά Ελλάδας, παρ. 46, της 31.3.2009, Weller κατά Ουγγαρίας, παρ. 27). Ο εθνικός νομοθέτης διαθέτει ένα κατ' αρχήν πεδίο ευχέρειας προκειμένου να καθορίσει εάν και σε ποιο βαθμό διαφορές μεταξύ ανάλογων, ως προς άλλα σημεία, καταστάσεων δικαιολογούν διαφορετική μεταχείριση, το δε εύρος του επιτρεπτού κατά τη Σύμβαση περιθωρίου εκτίμησης στην εισαγωγή διακρίσεων συναρτάται με το πλαίσιο στο οποίο αυτή θεσπίζεται και τις ιδιαίτερες περιστάσεις αυτού (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 5.9.2017, Fabian κατά Ουγγαρίας, παρ. 114, της 7.7.2011, Stummer κατά Αυστρίας, παρ. 88). Το πεδίο αυτό είναι ευρύτερο όταν πρόκειται για την λήψη μέτρων κοινωνικοοικονομικής στρατηγικής, ως εκ της εγγύτερης γνώσης από τον εθνικό νομοθέτη του δημοσίου συμφέροντος που πρέπει να υπηρετηθεί στο συγκεκριμένο πεδίο, οι σχετικές δε νομοθετικές επιλογές πρέπει κατ' αρχήν να γίνονται σεβαστές και στο πλαίσιο εφαρμογής της Σύμβασης εκτός εάν στερούνται προδήλως λογικής βάσης (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ 5.9.2017, Fabian κατά Ουγγαρίας, παρ. 115, της 16.3.2010, Carson και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, παρ. 61). Ενόψει αυτών και στον βαθμό που λαμβάνονται μέτρα περιορισμού των καταβλητέων συνταξιοδοτικών

παροχών πρέπει αυτά να εφαρμόζονται κατά τρόπο που να μην εισάγει αδικαιολόγητες και δυσανάλογες διακρίσεις (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 5.9.2017, Fabian κατά Ουγγαρίας, παρ. 115, της 13.12.2011, Lakićević και λοιποί κατά Σερβίας, παρ. 55).

64. Πριν από την επισημοποίηση της ελληνικής δημοσιονομικής κρίσης το έτος 2010 (βλ. σχετικώς και σκέψη 44 της παρούσας), η προβλεπόμενη στο άρθρο 2 του ν.δ/τος 99/1974 βουλευτική σύνταξη υπολογιζόταν με βάση τα άρθρα 8 του Ζ'/1975 Ψηφίσματος της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής και 4 παρ. 2 του οικείου ν.δ/τος, ως αναλογία της βουλευτικής αποζημίωσης (βλ. αναλυτικά σκέψεις 47 και 53 της παρούσας). Η αποζημίωση αυτή, σύμφωνα με την απόφαση της Βουλής που ελήφθη κατά την ΚΔ'/22.12.1964 συνεδρίασή της και επικυρώθηκε και διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 1 του Ζ'/1975 Ψηφίσματος της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής (βλ. σκέψη 38 της παρούσας), εξισωνόταν με τις αποδοχές εν ενεργεία Προέδρου Ανωτάτου Δικαστηρίου, που κατά τον χρόνο εκείνο και ήδη από 1.1.2008, καθορίζονταν με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α του Μέρους Β του ν. 3205/2003 (βλ. σκέψη 40 της παρούσας), όπως αυτές είχαν τροποποιηθεί με τις ρυθμίσεις του άρθρου 57 του ν. 3691/2008. Και τούτο, καθόσον οι τελευταίες αυτές ρυθμίσεις, έχοντας επέμβει αυξητικά στο ειδικό μισθολόγιο των δικαστικών λειτουργών, επέδρασαν αυτομάτως στο ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης, ως συντελεστή καθορισμού του ύψους της βουλευτικής σύνταξης [βλ. αναλυτικά σκέψη 41 της παρούσας και ΕλΣυνΟλ 2255, 2258, 2365, 2370, 3861, 4337/2014, 1155, 1157, 2942, 2943, 3407/2015 και a contrario σε σχέση με τη μη επέκταση στις βουλευτικές συντάξεις της καταβληθείσας στους δικαστικούς λειτουργούς έκτακτης παροχής του άρθρου 5 παρ. 9 του ν. 3620/2007 (Α' 276), όπως αυτή τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 24 του ν. 3867/2010 (Α' 128) και της κατ' εξουσιοδότηση του οικείου άρθρου εκδοθείσας 2/1601/0022/30.1.2008 κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης (Β' 149) κατόπιν των 13, 23, 24/2006 αποφάσεων του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος βλ. ΕλΣυνΟλ 11/2021, 1066, 5, 3, 2/2013, πρβλ.ΣτΕ Ολ 2130-2134/2023]. Σε αντίθεση δε με το ποσό της καταβαλλόμενης βουλευτικής αποζημίωσης, που καθηλώθηκε μόνον για τους εν ενεργεία βουλευτές στο επίπεδο που είχε καθορισθεί με τις οικείες διατάξεις του ν. 3205/2003, ως αυτές ίσχυαν πριν από τις αυξήσεις που επέφεραν οι ρυθμίσεις του άρθρου 57 του ν. 3691/2008, σύμφωνα με την 3603/2009 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, που ελήφθη κατά την ΡΙΔ' συνεδρίασή της στις 3 Απριλίου 2009 (βλ. σκέψη 42 της παρούσας και στο πνεύμα αυτό ΣτΕ Ολ 1960, 1961/2023), ως εκ της μη δημοσίευσης της απόφασης αυτής στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, κατά το σκέλος της αναστολής αύξησης της βουλευτικής αποζημίωσης (βλ. αναλυτικά σκέψη 44 της παρούσας) και της μη επέλευσης εννόμων συνεπειών σε τρίτους, όπως οι συνταξιούχοι βουλευτές, η βουλευτική σύνταξη δεν έπρεπε να επηρεασθεί μειωτικά από την τελευταία ως άνω απόφαση της Βουλής και όφειλε να διατηρηθεί στο ύψος που είχε αυτομάτως ανέλθει από 1.1.2008 μετά την αυξητική τροποποίηση των αποδοχών του Προέδρου Ανωτάτου Δικαστηρίου με τις διατάξεις του άρθρου 57 του ν. 3691/2008 (βλ. ΕλΣυνΟλ 2255, 2258, 2365, 2370, 3861, 4337/2014, 1155, 1157, 2942, 2943, 3407/2015, Τέταρτο Τμ. 1102/2023, II Τμ. 324/2017, 1243/2018).

65. Περαιτέρω, επί του ποσού της βασικής βουλευτικής σύνταξης, όπως αυτή υπολογιζόταν από την συνταξιοδοτική διοίκηση, προσανξημένης με τις επιμέρους πρόσθετες παρακολουθηματικές αυτής παροχές, που καταβάλλονταν σε όλες τις συντάξεις του Δημοσίου, επήλθαν και οι επακολουθήσασες διαδοχικές μειώσεις και περικοπές, στο πλαίσιο των μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής που θεσπίστηκαν προς αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης της Χώρας. Ειδικότερα, ενόψει της από το Σύνταγμα υποχρέωσης διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. σκέψη 10 της παρούσας) και της παράλληλης υποχρέωσης του Κράτους να τηρεί τις απορρέουσες από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ν. 3671/2008, Α' 129) δεσμεύσεις (βλ. μεταξύ άλλων άρθρο 119 παρ. 3 ΣΛΕΕ για την υποχρέωση των κρατών

μελών να διασφαλίζουν υγιή δημόσια οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών και άρθρο 126 ΣΛΕΕ για την αποφυγή υπερβολικών ελλειμμάτων και την τήρηση δημοσιονομικής πειθαρχίας εκ μέρους των κρατών μελών), θεσπίστηκαν αρχικώς οι νόμοι 3833/2010 «Προστασία της εθνικής οικονομίας - Επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης» (Α' 40) και 3845/2010 «Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη - μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο» (Α' 65) [βλ. σχετικώς και την 2010/182 απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 16ης Φεβρουαρίου 2010, με την οποία κατά τα ήδη εκτεθέντα, διαπιστώθηκε η κατάσταση υπερβολικού ελλείμματος στην οποία είχε περιέλθει η Ελληνική Δημοκρατία και η ανάγκη λήψης μέτρων για τη μείωσή του]. Με τους νόμους αυτούς και κατ' επίκληση της ραγδαίας οικονομικής κρίσης ελήφθησαν άμεσα και επείγοντα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής για την εξοικονόμηση πόρων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, μεταξύ των οποίων και μειώσεις των αποδοχών και των συντάξεων του Δημοσίου, καθώς και των συντάξεων των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης. Στο δεύτερο εκ των ανωτέρω νομοθετημάτων (ν. 3845/2010) προσαρτήθηκαν ως Παραρτήματα III και IV, αντιστοίχως, το «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής - 3 Μαΐου 2010» και το «Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής - 3 Μαΐου 2010», που αποτελούν τα δύο από τα τρία μέρη, από τα οποία απαρτίζεται το υπογραφέν στις 3.5.2010 «Μνημόνιο Συνεννόησης» (Memorandum of Understanding). Από τις αιτιολογικές εκθέσεις των ως άνω νόμων και των νόμων που επακολούθησαν [βλ. ν. 3847/10 «Επανακαθορισμός των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδείας για τους συνταξιούχους και βοηθηματούχους του Δημοσίου» (Α' 67), ν. 3863/2010 «Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις» (Α' 115), ν. 3865/2010 «Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις» (Α' 120), ν. 3985/2010 «Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (Α' 151) και ν. 3986/2011 «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (Α' 152)] διαπιστώνονται, μεταξύ άλλων, η οξεία και βαθιά δημοσιονομική κρίση την οποία διέρχεται η χώρα, το υπέρογκο δημόσιο χρέος και η επιτακτική ανάγκη λήψης μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής, οι παθογένειες και η μη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, στην οποία συμβάλλει και η γήρανση του πληθυσμού σε συνδυασμό με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, η ανάγκη λήψης μέτρων άμεσης απόδοσης αλλά και διαρθρωτικών, για την εξοικονόμηση πόρων και τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, η υπέρμετρη επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού με τη συνταξιοδοτική δαπάνη (σύμφωνα με τη αιτιολογική έκθεση του ν. 3865/2010 το συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων υπαλλήλων απορροφούσε πάνω από το 10% των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού), η οποία έβαινε διαρκώς αυξανόμενη (βλ. αιτιολογική έκθεση του ν. 3895/2010) και η ανάγκη απελευθέρωσης πόρων και για άλλες λειτουργίες του κράτους.

66. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο αυτό επιβλήθηκαν οι ακόλουθες περικοπές στις καταβαλλόμενες από το Δημόσιο συντάξεις, περιλαμβανομένων και των βουλευτικών: Με το άρθρο μόνο παρ. 1 του ν. 3847/2010 θεσπίστηκαν περικοπές και μειώσεις στα επιδόματα εορτών και αδείας των συνταξιούχων και βοηθηματούχων του Δημοσίου, αναλόγως της ηλικίας τους, οι οποίες κρίθηκαν συμβατές με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ με την 1388/2018 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου.

67. Περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου 38 του ν. 3863/2010 και του άρθρου 11 παρ. 1 και 2 του ν. 3865/2010 επιβλήθηκε από 1.8.2010 στις συντάξεις του Δημοσίου, άνω των 1.400,01 ευρώ μηνιαία Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ), η οποία υπολογίζεται επί του συνόλου της σύνταξης και όχι κλιμακωτά, με ποσοστά 3%, 4%, 5%, 6%, 7%, 8%, 9% και 10% αναλόγως του ύψους της σύνταξης, τα ως άνω δε ποσοστά αναπροσαρμόστηκαν από 1.8.2011 σε 6%, 7%, 9%, 10%, 12%, 13% και 14% αντίστοιχα,

με τη διάταξη του άρθρου 44 παρ. 10 του ν. 3986/2011 (Α' 52/1.7.2011, βλ. και όμοια ρύθμιση του άρθρου 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011, Α' 180/22.8.2011), ενώ με την παρ. 11 του άρθρου 44 του προαναφερθέντος ν. 3986/2011 επιβλήθηκε, από 1.8.2011, στις συντάξεις άνω των 1.700,01 ευρώ των συνταξιούχων που δεν έχουν συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας τους, επιπλέον μηνιαία εισφορά υπολογιζόμενη ομοίως επί του συνόλου της σύνταξης που απομένει μετά την παρακράτηση της ΕΑΣ και όχι κλιμακωτά, με ποσοστά 6%, 8% και 10% αναλόγως του ύψους της σύνταξης. Η εισφορά αυτή, για το διάστημα έως 31.12.2018, κατά το οποίο το κύριο μέρος της διενεργήθη για την κάλυψη ελλειμμάτων των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης στο πλαίσιο του συνταγματικώς διακριτού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, κρίθηκε αντίθετη με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ με τις 244/2017 (με την οποία μετατέθηκαν τα αποτελέσματα της κρίσης περί αντισυνταγματικότητας από την ημερομηνία δημοσίευσής της και εντεύθεν, ήτοι από 7.2.2017 και εφεξής, βλ. συναφώς και ΕΔΔΑ της 12.2.2019, Φραντζεσκάκη και λοιποί κατά Ελλάδα), 32/2018, 504 και 1821/2021 αποφάσεις της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, ενώ για το διάστημα από 1.1.2019 και εφεξής, κατά το οποίο η εισφορά διατίθεται για την ενίσχυση του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ), ήτοι Αποθεματικού Εθνικής Σύνταξης που σκοπεί στη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος, κρίθηκε σύμφωνη με το Σύνταγμα και συμβατή με την ΕΣΔΑ με την 1477/2021 απόφαση της Ολομέλειας.

68. Εν συνεχεία, με την παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015» (Α' 226), προβλέφθηκαν από 1.11.2011 περαιτέρω μειώσεις στις συντάξεις του Δημοσίου, ανερχόμενες στο 40% του ποσού της μηνιαίας κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ για όσους συνταξιούχους δεν είχαν συμπληρώσει το 55^ο έτος της ηλικίας και στο 20% του ποσού της μηνιαίας κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.200 ευρώ για όσους συνταξιούχους είχαν υπερβεί το ως άνω ηλικιακό όριο, οι διατάξεις δε αυτές κρίθηκαν συμβατές με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ με την 1975/2021 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου (βλ. και ΕλΣυνΟλ Πρακτικά της 10ης Γεν. Συν/σης της 3.6.2015).

69. Περαιτέρω και ενόψει της συνεχιζόμενης δημοσιονομικής κρίσης, με τον ν. 4046/2012 «Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας» (Α' 28) εγκρίθηκε το Σχέδιο του Μνημονίου Συνεννόησης (Memorandum of Understanding) μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος ως προαπαιτούμενο για την υπογραφή και τη θέση σε ισχύ των Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, τα σχέδια των οποίων επίσης εγκρίθηκαν με τον ίδιο νόμο και προσαρτήθηκαν σ' αυτόν ως Παράρτημα V (άρθρο 1 παρ. 1) (βλ. συναφώς και την αιτιολογική έκθεση του οικείου νόμου). Στο δε «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής», το οποίο προσαρτάται στον ν. 4046/2012 ως Παράρτημα VI (βλ. σελ. 696 επ., Α' 28) και στο οποίο περιγράφονται οι στόχοι, η στρατηγική και οι προοπτικές για την Ελληνική οικονομία, περιλαμβάνονταν επιπλέον μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής αφορώντα στις συντάξεις του Δημοσίου.

70. Στο πλαίσιο αυτό, με το άρθρο 1 του ν. 4051/2012 «Ρυθμίσεις συνταξιοδοτικού περιεχομένου και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις εφαρμογής του Μνημονίου Συνεννόησης του ν. 4046/2012» (Α' 40), και με στόχο την υλοποίηση των ανωτέρω μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής (βλ. σχετικώς την αιτιολογική έκθεση του ν. 4051/2012) ορίσθηκε ότι από 1.1.2012 και με την επιφύλαξη των ειδικών εξαιρέσεων του νόμου

αναπροσαρμόζεται μειωτικά κατά 12% το ποσό της μηνιαίας κύριας σύνταξης των συνταξιούχων του Δημοσίου που υπερβαίνει τα χίλια τριακόσια (1.300) ευρώ, οι σχετικές δε ρυθμίσεις κρίθηκε ότι εναρμονίζονται με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ με την 1975/2021 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου (βλ. συναφώς και ΕΛΣυνΟΛ Πρακτικά της 5ης Γεν. Συν/σης της 29.3.2017).

71. Στο ίδιο πλαίσιο, ο ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012), επέφερε, κατ' επίκληση της διασφάλισης της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος (βλ. συναφώς και την αιτιολογική έκθεση του νόμου), διαρθρωτικές και δημοσιονομικές μεταβολές, μεταξύ άλλων και επί των βουλευτικών συντάξεων. Ειδικότερα α) με τις διατάξεις της περ.α της υποπαραγράφου Β1 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ορίστηκε ότι παύουν να ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 2 του ν.δ. 99/1974 για όσους αποκτούν για πρώτη φορά την ιδιότητα του Βουλευτή την επομένη της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του παρόντος νόμου, τα πρόσωπα δε αυτά ασφαλιζονται για κύρια σύνταξη, πρόσθετη ασφάλιση και υγειονομική περίθαλψη, στους φορείς που ασφαλιζονταν πριν την εκλογή τους στα αξιώματα αυτά και ο χρόνος της θητείας τους λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης στους φορείς αυτούς, β) με τις περ. β, γ και δ της ίδιας υποπαραγράφου προβλέφθηκαν μειώσεις σε περίπτωση συρροής βουλευτικής με άλλης φύσεως απολαβές από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα ή το Δημόσιο κατά περίπτωση και γ) με την περ. θ της εν λόγω υποπαραγράφου και δοθέντος ότι σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 2 του ν.δ/τος 99/1974 προβλέπεται για τους βουλευτές η κατ' εξαίρεση σωρευτική καταβολή της βουλευτικής σύνταξης με λοιπές συντάξεις από το Δημόσιο ή από φορείς κοινωνικής ασφάλισης (βλ. σκέψεις 48 και 52 της παρούσας) ορίστηκε ότι οι καταβαλλόμενες κατά την 1.1.2013 και εφεξής κανονιζόμενες συντάξεις των βουλευτών που λαμβάνουν και δεύτερη κύρια σύνταξη από οποιοδήποτε φορέα κοινωνικής ασφάλισης ή το Δημόσιο, μειώνονται κατά 20% και κατά ποσοστό 30% εάν τα πρόσωπα αυτά λαμβάνουν και τρίτη σύνταξη συμπεριλαμβανομένης και της βουλευτικής, για τις τελευταίες δε αυτές ρυθμίσεις της ως άνω περ. θ και τα εγειρόμενα ζητήματα συμβατότητάς τους με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ έχει ήδη παραπεμφθεί προδικαστικό ερώτημα, κατ' άρθρο 162 του ν. 4700/2020 στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου με την 1102/2023 απόφαση του παρόντος Τμήματος.

72. Επιπλέον, με τον ίδιο νόμο επιβλήθηκαν πρόσθετες μειώσεις στις καταβαλλόμενες από το Δημόσιο συντάξεις, όπως οι βουλευτικές και συγκεκριμένα, α) οι κλιμακωτές περικοπές της σύνταξης ή των συντάξεων ύψους άνω των 1.000 ευρώ, σύμφωνα με την Υποπαραγράφο Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του οικείου νόμου [όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 4111/2013 (Α' 18) με έναρξη ισχύος - σύμφωνα με την παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου - από 19.11.2012], οι οποίες κρίθηκαν αντίθετες στο Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ για όλες τις συντάξεις του Δημοσίου με την 1277/2018 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου κατά το πρώτο στάδιο εφαρμογής τους, ήτοι μέχρι έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 και τον βάσει του άρθρου 14 αυτού επανυπολογισμό των συντάξεων με απορρόφηση των ως άνω μειώσεων (βλ. σχετικός κατωτέρω σκέψεις 78 έως 172 της παρούσας), ενώ για το μετά την έναρξη ισχύος του τελευταίου ως άνω νόμου κρίθηκαν σύμφωνες με υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές με την 1975/2021 απόφαση της Ολομέλειας (βλ. ειδικώς για τους δικαστικούς λειτουργούς τις 1-4/2018 αποφάσεις του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος), ενώ ως προς τις βουλευτικές συντάξεις και τα εγειρόμενα ζητήματα συμβατότητας με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ έχει παραπεμφθεί προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου με την 1102/2023 απόφαση του παρόντος Τμήματος και β) η από 1.1.2013 ολοσχερής κατάργηση των επιδομάτων Χριστουγέννων και Πάσχα καθώς και του επιδόματος αδειάς [βλ. άρθρο 5 του ν. 2592/1998 (Α' 57) και άρθρο μόνο του ν. 3847/2010], σύμφωνα με την υποπαρ. Β4 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ίδιου

νόμου, οι οποίες κρίθηκαν συνταγματικές και εναρμονιζόμενες με την ΕΣΔΑ με την 1389/2021 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου.

73. Εξ άλλου, στον βαθμό που τα ανωτέρω μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής επιβλήθηκαν στο σύνολο των συντάξεων του Δημοσίου για την αντιμετώπιση διαρθρωτικών προβλημάτων και δημοσιονομικών υπερβάσεων του ευρύτερου συνταξιοδοτικού συστήματος του Δημοσίου, στο οποίο εντάσσονται και οι βουλευτικές συντάξεις (βλ. σκέψη 51 της παρούσας), κατ' επίκληση των αρχών της κοινωνικής αλληλεγγύης (ενδοταμειακής – διαταμειακής και ενδογενεακής/ διαγενεακής) και της δίκαιης αποταμίευσης (βλ. σκέψεις 9, 10 και 11 της παρούσας), και με αποκλειστικό γνώμονα την διασφάλιση της υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, οι ανωτέρω αποφάσεις της Ολομέλειας, με τις οποίες κρίθηκαν κατά περίπτωση, στο πλαίσιο πρότυπης δίκης ή εξέτασης προδικαστικών ερωτημάτων (άρθρο 108 Α του του π.δ/τος 1225/1981 και ήδη άρθρα 162 και 163 του ν. 4700/2020), τα γενικότερου ενδιαφέροντος και με συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ζητήματα της συμβατότητας ή μη των διατάξεων με τις οποίες επιβλήθηκαν τα οικεία συνταξιοδοτικά βάρη στο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, με τις συνταγματικές αρχές της αξίας του ανθρώπου, του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της προστασίας των περιουσιακών δικαιωμάτων και των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών των δικαιούχων, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών, καθώς και των επικουρικών εγγυήσεων προστασίας των περιουσιακών δικαιωμάτων και προσδοκιών κατά την ΕΣΔΑ, καλύπτουν, κατ' αρχήν, και την συμβατότητα ή μη των ίδιων περικοπών επί των βουλευτικών συντάξεων με τις οικείες υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές. Και τούτο, διότι λόγω του πλαισίου στο οποίο ελήφθησαν τα οικεία νομοθετικά μέτρα και του προεκτεθέντος σκοπού τους, η ιδιαίτερη φύση και λειτουργία της βουλευτικής σύνταξης δεν αποτελεί βαρύνοντα λόγο ικανό να διαφοροποιήσει τις σχετικές παραδοχές της Ολομέλειας για την κατηγορία αυτή συντάξεων, στις οποίες δύνανται επίσης να επιβάλλονται βάρη για την θεραπεία σκοπών δημοσίου συμφέροντος και δη της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος στο οποίο εντάσσονται (βλ. αναλυτικά σκέψεις 54 και 55 της παρούσας), με συνέπεια οι οικείες αποφάσεις της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, που αποτελούν μηχανισμό ερμηνευτικής αποσαφήνισης των σχετικών νομικών ζητημάτων, καθώς και εναρμόνισης της νομολογίας του Δικαστηρίου (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1385, 1377, 1376/2021, απόφ. ΕΔΔΑ της 23.5.2019, Σινέ Τσαγκαράκη κατά Ελλάδος, σκ. 49), να επιβάλλεται για λόγους ασφάλειας δικαίου, ισότητας των διαδίκων και ορθής απονομής της δικαιοσύνης να υιοθετηθούν και ως προς τα αντίστοιχα νομικά ζητήματα από την επιβολή των οικείων περικοπών στις βουλευτικές συντάξεις (βλ. στο πνεύμα αυτό ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 1102/2023). Τα ανωτέρω, πάντως, με την επιφύλαξη, αφενός των επιμέρους ζητημάτων που αναφύονται ειδικώς ως προς τις βουλευτικές συντάξεις για τα οποία έχουν ήδη παραπεμφθεί σχετικά προδικαστικά ερωτήματα στην Ολομέλεια, κατ' άρθρο 162 του ν. 4700/2020 (βλ. ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 1102/2023) και αφετέρου ενόψει των αρχών του νόμιμου δικαστή και της δίκαιης δίκης (άρθρα 8 παρ. 1 και 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ), στον βαθμό που δεν μεταβλήθηκαν τα νομοθετικά δεδομένα επί των οποίων θεμελιώθηκαν οι αποφάσεις της Ολομέλειας ή οι συνθήκες παραγωγής της και εφόσον δεν συντρέχουν άλλες νομικές ή πραγματικές παράμετροι που δεν εξετάστηκαν και δεν συνεκτιμήθηκαν απ' αυτήν (βλ. ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020, 742/2020, Τέταρτο Τμ. 705/2023, 957/2021, II Τμ. 930/2019, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 1439/2020).

74. Ακολούθως, το ύψος των βουλευτικών συντάξεων αναπροσαρμόστηκε εκ νέου μειωτικά, κατόπιν της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής της ΚΖ' συνεδρίασης της 18.11.2015, με την οποία, στο πλαίσιο της έμπρακτης συμβολής των μελών του Κοινοβουλίου στο χρέος εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης κατά την αντιμετώπιση της συνεχιζόμενης οικονομικής κρίσης, αποφασίστηκε η τροποποίηση του Ζ'/1975 Ψηφίσματος ως προς το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης. Ειδικότερα, η

αποζημίωση αυτή από 1.1.2016 ισούται πλέον με το σύνολο των αποδοχών του Προέδρου Ανωτάτων Δικαστηρίων, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α του Μέρους Β του ν. 3205/2003, πριν από την έναρξη ισχύος του νόμου 3691/2008, μειωμένων κατά 10%, διά της μείωσης του βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος (βλ. αναλυτικά σκέψη 43 της παρούσας), κατ' εφαρμογήν δε των διατάξεων του άρθρου 2 του ν.δ/τος 99/1974 και της άμεσης διασύνδεσης του ύψους των βουλευτικών συντάξεων με το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης, μειώθηκαν αντιστοίχως από την ως άνω ημερομηνία και οι βουλευτικές συντάξεις (βλ. σκέψεις 46, 50 και 53 της παρούσας).

75. Επειδή, άλλωστε α) η ως άνω απόφαση της Βουλής ελήφθη εντός του συνταγματικού πλαισίου αυτονομίας της, κατ' άρθρο 63 παρ. 1 του Συντάγματος, να επιλέγει κυριαρχικά την ποσοτική βάση υπολογισμού της αποζημίωσης, αναλόγως των εκάστοτε κρατούσων συνθηκών, κατά τρόπο ώστε να ανταποκρίνεται το ύψος της στην βασική συνταγματική της αποστολή και να μην θίγεται η πρακτική της αποτελεσματικότητα (βλ. σκέψη 37 της παρούσας), β) η απόφαση αυτή είχε ως γνώμονα την κατ' άρθρο 25 παρ. 1 γ του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 26 παρ. 1 α και 73 έως 80 του Συντάγματος, έμπρακτη αναγνώριση της διαχρονικής θεσμικής ευθύνης του νομοθετικού σώματος και της ενεργού συμβολής του στο χρέος της εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης στο πλαίσιο αντιμετώπισης της συνεχιζόμενης δημοσιονομικής κρίσης (βλ. σκέψεις 43 και 44 της παρούσας), με συνέπεια να υφίσταται θεμιτός λόγος διαφοροποίησης του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης από το επίπεδο των αποδοχών του Προέδρου Ανωτάτου Δικαστηρίου από τις οποίες γίνεται μόνο ποσοτική και όχι λειτουργική αποσύνδεση αφού το ειδικό μισθολόγιο των δικαστικών λειτουργών, όπως μάλιστα αυτό είχε διαμορφωθεί πριν από την δημοσιονομική κρίση, εξακολουθεί να αποτελεί το κατ' αρχήν σύστημα αναφοράς με μία περαιτέρω εύλογη μείωση του βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος κατά 10%, σε αρμονία προς τις απορρέουσες από τα άρθρα 26 παρ. 1 και 3 του Συντάγματος αρχές της διάκρισης και της ισοτιμίας της νομοθετικής και δικαστικής λειτουργίας, γ) δεν υφίσταται υπέρτερης τυπικής ισχύος διάταξη ή αρχή που να κωλύει την εφεξής μεταβολή του ύψους της βουλευτικής σύνταξης (βλ. σκέψη 55 της παρούσας και στο πνεύμα αυτό ΣτΕ Ολ 2130-2134/2023), γ) η σύμμετρη αντανάκλαστική μείωση της βουλευτικής σύνταξης με βάση την σαφή και προβλέψιμη εφαρμογή ρύθμιση του άρθρου 2 του ν.δ/τος 99/1974 και του άρθρου 8 του Ζ/1975 Ψηφίσματος, συνιστά απόρροια της φύσης της σύνταξης αυτής ως συνέχειας της βουλευτικής αποζημίωσης προς ενίσχυση των θεσμικών εγγυήσεων που περιβάλλουν τον βουλευτή, εναρμονίζεται δε με την αρχή της εύλογης αναλογίας της βουλευτικής σύνταξης με το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης, ενώ αντίθετη εκδοχή θα αναιρούσε το δικαιολογητικό θεμέλιο θέσπισης της βουλευτικής σύνταξης ως παραπληρωματικής της αποζημίωσης παροχής μετά την λήξη της θητείας των αιρετών οργάνων (βλ. σκέψεις 50 και 53 της παρούσας) και δ) το επιβαλλόμενο στις βουλευτικές συντάξεις πρόσθετο βάρος δικαιολογείται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κατηγορίας αυτής συνταξιούχων που θεμελιώνουν το σχετικό δικαίωμά τους στην ιδιότητα του μέλους του νομοθετικού σώματος και μετέχοντος στην κοινοβουλευτική λειτουργία, στον πυρήνα της οποίας τοποθετείται η διασφάλιση της υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας που δύναται να δικαιολογήσει μία πρόσθετη θεσμική ευθύνη συμμετοχής στα δημόσια βάρη όταν λαμβάνονται μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής (βλ. άρθρα 79 και 80 του Συντάγματος, σκέψεις 10, 55 και 56 της παρούσας), πρέπει να γίνει δεκτό ότι, κατ' αρχήν, ενόψει αφενός των λειτουργικών ιδιαιτεροτήτων της βουλευτικής σύνταξης και αφετέρου του οριακού επί των σχετικών επεμβάσεων δικαστικού ελέγχου (βλ. σκέψεις 37 και 56 της παρούσας) και με την επιφύλαξη όλων ιδιαίτερων προσωπικών περιστάσεων των δικαιούχων, τις οποίες οι ίδιοι οφείλουν να επικαλεσθούν και να αποδείξουν (πρβλ. ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 957/2021, II Τμ. 930/2019, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 1439/2020), η μείωση αυτή, συμποσούμενη και με τις προηγούμενες περικοπές (βλ. σκέψεις 64 έως και 70 της παρούσας),

παρίσταται συμβατή με τις αρχές της αξίας του ανθρώπου, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας και δεν προσβάλλει τον πυρήνα του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και τις εξ αυτού απορρέουσες νόμιμες προσδοκίες των δικαιούχων κατά το Σύνταγμα (βλ. σκέψεις 6, 11, 54, 55 και 56 της παρούσας) ενώ, ως εκ του ευρέος περιθωρίου εκτίμησης των εθνικών αρχών, δεν παραβιάζει ούτε και τις ελάχιστονες επικουρικές εγγυήσεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (βλ. σκέψεις 57 έως 61 της παρούσας και ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 1102/2023).

76. Εξ άλλου, η σχετική μείωση που επέρχεται μόνον στην βουλευτική σύνταξη, βάσει του άρθρου 2 του ν.δ/τος 99/1974 σε συνδυασμό με την ως ανω απόφαση της Βουλής και δεν πλήττει τις λοιπές καταβαλλόμενες από το Δημόσιο συντάξεις και δη των εντασσομένων στις άλλες δύο λειτουργίες (δικαστική και εκτελεστική) δεν αποτελεί βάρος προεχόντως και κυρίως συνδεδεμένο με την διαρθρωτική βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος στο πλαίσιο της ταμειακής ή διαταμειακής ενδογενεακής και διαγενεακής κοινωνικής αλληλεγγύης αλλά αντανάκλαστική συνέπεια της μείωσης της βουλευτικής αποζημίωσης στην ειδική αυτή κατηγορία συνταξιούχων, καθόσον η βουλευτική σύνταξη, ως βασικό μέγεθος, συνδεδεμένη θεσμικά και λειτουργικά με την βουλευτική αποζημίωση της οποίας αποτελεί συνέχεια παρακολουθεί το ύψος αυτής απορροφώντας τόσο τις αυξήσεις όσο και τις μειώσεις της, στον βαθμό που κατά τα ανωτέρω δεν προσβάλλεται ο πυρήνας του δικαιώματος και οι περιβάλλουσες αυτό υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχές (βλ. σκέψεις 50 και 53 της παρούσας). Συνεπώς, η επίρριψη του βάρους αυτού αποκλειστικά στους συνταξιούχους βουλευτές, ως ειδικής κατηγορίας δικαιούχων, παρίσταται θεμιτή και δικαιολογημένη είναι συμβατή με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της σύνταξής τους και δεν εγείρει ζήτημα αντίθεσης στα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 σε συνδυασμό με το άρθρο 26 του Συντάγματος (βλ. σκέψεις 7 και 8 της παρούσας και στο πνεύμα αυτό ΣτΕ Ολ 2130-2134/2023), ενώ η διάκριση αυτή εντάσσεται στο περιθώριο ευχέρειας των εθνικών αρμοδίων οργάνων, βασίζεται σε αντικειμενικά και εύλογα κριτήρια και δεν στερείται προδήλως λογικής βάσης, ώστε να εγείρεται ζήτημα παραβίασης του άρθρου 14 της ΕΣΔΑ σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής (βλ. σκέψη 62 της παρούσας και στο πνεύμα αυτό ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 1102/2023 και πρβλ. ΕλΣυνΟλ 827/2011, 1136/2003, 1316/2001).

77. Κατόπιν αυτών, υπό το καθεστώς του ν.δ/τος 99/1974 και των άρθρων 2, 4 και 5 αυτού, καθώς και του άρθρου 8 του Ζ' /1975 Ψηφίσματος, σε συνδυασμό με την 16345/2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, η βουλευτική σύνταξη, κλιμακούμενη με βάση τα έτη βουλευτείας, υπολογίζεται ως αναλογία της βουλευτικής αποζημίωσης, η οποία πλέον από 1.1.2016 ανέρχεται στο ύψος των αποδοχών Προέδρου Ανωτάτου Δικαστηρίου βάσει των διατάξεων του Κεφαλαίου Α του Μέρους Β του ν. 3205/2003, ως αυτές ίσχυαν πριν από την τροποποίησή τους με τις διατάξεις του ν. 3691/2008, μειωμένου όμως του ύψους του βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος σε ποσοστό 10% (ανερχόμενη πλέον στο ύψος των 5.135,04 Ευρώ), συνυπολογιζομένων και των κατ' ιδίαν περικοπών που συντελέστηκαν με τους διαδοχικώς εκδοθέντες μνημονιακούς νόμους στον βαθμό που δεν έχουν κριθεί ή δεν ήθελε κριθούν αντίθετες στο Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ από την Ολομέλεια του παρόντος Δικαστηρίου [α. με την περικοπή των δώρων εορτών και του επιδόματος αδείας, βάσει του άρθρου μόνου του ν. 3847/2010 και της υποπαρ. Β4, παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, αναλόγως των κατ' ιδίαν όρων ανά δικαιούχο, β. χωρίς την περικοπή της ΕΑΣ έως τις 31.12.2018 και με τον υπολογισμό της οικείας περικοπής από 1.1.2019 και εφεξής, γ. με την περικοπή του άρθρου 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011, δ. με την περικοπή του άρθρου 1 του ν. 4051/2012, δ. χωρίς την περικοπή της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 για το διάστημα μέχρι την θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016, ενώ για το μετά την δημοσίευση του νόμου αυτού διάστημα το ζήτημα εκκρεμεί ενώπιον της Ολομέλειας, κατόπιν σχετικού προδικαστικού ερωτήματος παραπεμφθέντος με την 1102/2023

απόφαση του παρόντος Δικαστηρίου και τέλος ε. με την επιφύλαξη της κρίσης της Ολομέλειας επί σχετικού εκκρεμούς προδικαστικού ερωτήματος επίσης παραπεμφθέντος με την τελευταία ως άνω απόφαση του παρόντος Τμήματος, για την περικοπή της περ. θ της υποπαρ. Β1 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012]. Τα ίδια, άλλωστε, ισχύουν και ως προς τα εντασσόμενα, κατ' άρθρο 46 του ν. 1202/1981, στο εθνικό ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των βουλευτών μέλη του Ευρωκοινοβουλίου (βλ. αναλυτικά σκέψη 57 της παρούσας και πρβλ. κατ' αναλογία ως προς την συμβατότητα των εθνικών μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής και διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας με το ενωσιακό δίκαιο, απόφ. του Γενικού Δικαστηρίου της 5.5.2021, T-695/19, Enrico Falqui κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ιδίως σκ. 102 και επ. και πρβλ. αποφ. ΔΕΕ της 13.6.2017, C- 258/14, Eugenia Florescu, σκ. 56 επ.).

78. Περαιτέρω, ενόψει των δεσμεύσεων που ανέλαβε η Ελληνική Δημοκρατία στο πλαίσιο της συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας [βλ. την παρατιθέμενη στο ν. 4334/2015 «Επείγουσες ρυθμίσεις για τη διαπραγμάτευση και σύναψη συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (Ε.Μ.Σ.)» (Α' 80), Ανακοίνωση του Συμβουλίου Κορυφής («Eurosummit»), που έλαβε χώρα στις Βρυξέλλες στις 12.7.2015, σχετικά με τις δεσμεύσεις της Ελλάδας ενόψει μελλοντικής συμφωνίας με τον Ε.Μ.Σ., μεταξύ των οποίων αναφέρεται και η λήψη εμπροσθοβαρών μέτρων για τη βελτίωση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος, ως μέρος ενός προγράμματος συνολικής αναμόρφωσης του συστήματος αυτού], τέθηκε σε ισχύ ο ν. 4387/2016 (Α' 85). Με τον νόμο αυτό, όπως αρχικώς ίσχυε, θεσπίστηκε, κατά τις εξαγγελίες του «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας» και μεταρρυθμίστηκε το ασφαλιστικό- συνταξιοδοτικό σύστημα» (Α' 85). Ο νόμος δε αυτός άρχισε να ισχύει, κατά το άρθρο 122, από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (12.5.2016).

79. Το πρώτο μέρος του οικείου νόμου φέρει τον τίτλο «Μεταρρύθμιση Ασφαλιστικού - Συνταξιοδοτικού Συστήματος». Ειδικότερα, με το Κεφάλαιο Α' του πρώτου μέρους του εν λόγω νόμου, που επιγράφεται «Αρχές και Όργανα του Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας», εισήχθησαν, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες επιμέρους ρυθμίσεις:

80. Στο άρθρο 1, με τίτλο «Θεμελιώδεις αρχές του Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας», οριζόταν ότι: «1. Οι κοινωνικές παροχές της Πολιτείας χορηγούνται στο πλαίσιο Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας, με σκοπό την εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας, με όρους ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης, αναδιανομής και αλληλεγγύης των γενεών. Το Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας περιλαμβάνει το Εθνικό Σύστημα Υγείας για τις παροχές υγείας, το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Αλληλεγγύης για τις προνοιακές παροχές και το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης για τις ασφαλιστικές παροχές, όπως ρυθμίζεται από το νόμο αυτόν. 2. Η κοινωνική ασφάλιση, η υγεία και η κοινωνική πρόνοια αποτελούν δικαίωμα όλων των Ελλήνων Πολιτών και όσων διαμένουν μόνιμα και νόμιμα στην Ελλάδα. Το Κράτος έχει υποχρέωση για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας και για την απονομή των σχετικών παροχών σε όλους όσοι πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις. 3. Το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης λειτουργεί με ενιαίους κανόνες για όλους τους ασφαλισμένους του Ε.Φ.Κ.Α.».

81. Στο άρθρο 2 του νόμου παρτίθεντο οι οικείοι «εννοιολογικοί προσδιορισμοί» ως εξής: «1. Από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, η κύρια σύνταξη εξ' ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας και εκ μεταβιβάσεως υπολογίζεται ως το άθροισμα δύο τμημάτων: της εθνικής σύνταξης του άρθρου 7 και της ανταποδοτικής σύνταξης του άρθρου 8 του παρόντος. 2. Η Εθνική Σύνταξη δεν χρηματοδοτείται από ασφαλιστικές εισφορές, αλλά απευθείας από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. 3. Το ανταποδοτικό μέρος της σύνταξης υπολογίζεται βάσει των αποδοχών επί των οποίων καταβλήθηκαν εισφορές και του ποσοστού αναπλήρωσης, σύμφωνα με το άρθρο 8 του παρόντος. Το άθροισμα

της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης αποσκοπεί στην εξασφάλιση αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης, όσο το δυνατό εγγύτερα προς εκείνο που είχε ο ασφαλισμένος κατά τη διάρκεια του εργασιακού του βίου. 4. Το ποσό της κατά τα ανωτέρω παραγράφου 1 σύνταξης καταβάλλεται ανά μήνα. 5. Το κράτος έχει πλήρη εγγυητική υποχρέωση για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών. Ειδικές διατάξεις σχετικές με την κρατική χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης καταργούνται».

82. Ακολούθως, στο άρθρο 4, με το οποίο εκκινεί το Β΄ Κεφάλαιο του ως άνω ν. 4387/2016 και το οποίο φέρει τον τίτλο «Συντάξεις Δημοσίων Υπαλλήλων και Στρατιωτικών», ρυθμίζονται τα ζητήματα υπαγωγής στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) των υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου, καθώς και των στρατιωτικών, ως εξής: «1.α. Από 1.1.2017 οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου, οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί της Βουλής, των Ν.Π.Δ.Δ. και των ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμίδας, οι ιερείς και οι υπάλληλοι των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και του Πυροσβεστικού Σώματος, από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου υπάγονται για κύρια σύνταξη στο ασφαλιστικό - συνταξιοδοτικό καθεστώς του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α) που συνιστάται με τις διατάξεις του άρθρου 51 και οι συντάξεις τους κανονίζονται και καταβάλλονται με βάση τις ρυθμίσεις του παρόντος. β. Για τις προϋποθέσεις θεμελίωσης σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος, καθώς και για τα όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης των ανωτέρω προσώπων, εξακολουθούν να έχουν εφαρμογή οι οικείες διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ισχύουν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού. 2.α. Το Δημόσιο εξακολουθεί έως 31.12.2016 να υπολογίζει και να εισπράττει τις ασφαλιστικές εισφορές των προσώπων της περίπτωσης α΄ της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου και να καταβάλλει τις ήδη κανονισθείσες συντάξεις, καθώς και εκείνες που θα κανονισθούν μέχρι την ημερομηνία αυτή, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. β. Οι συντάξεις όσων από τα πρόσωπα της περίπτωσης α΄ της παραγράφου 1 υποβάλλουν αίτηση συνταξιοδότησης από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου έως 31.12.2016 κανονίζονται από το Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. γ. Οι καταβαλλόμενες από το Δημόσιο, κατά την ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του Ε.Φ.Κ.Α., σύμφωνα με τις προβλέψεις του παρόντος νόμου, συντάξεις όσων από τα ανωτέρω πρόσωπα έχουν καταστεί συνταξιούχοι μέχρι την ημερομηνία αυτή, μεταφέρονται στον Ε.Φ.Κ.Α. και καταβάλλονται από αυτόν, λαμβανομένων υπόψη και των διατάξεων του άρθρου 13 περί ανωτάτου ορίου σύνταξης. 3. Οι διατάξεις των ανωτέρω παραγράφων δεν έχουν εφαρμογή: α. για όσους από τα ανωτέρω πρόσωπα υπάγονται στις διατάξεις των νόμων 1897/1990 (Α΄ 120) και 1977/1991 (Α΄ 185), β. για όσους δικαιούνται πολεμική σύνταξη ή σύνταξη αναπήρου οπλίτη ειρηνικής περιόδου ή σύνταξη Εθνικής Αντίστασης Ο.Γ.Α. ή ανασφάλιστου Αγωνιστή Εθνικής Αντίστασης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.δ. 168/2007 (Α΄209), του Π.δ. 169/2007 (Α΄210) και των άρθρων 22 και 27 του Ν. 1813/1988 (Α΄243), γ. για τους λογοτέχνες - καλλιτέχνες που δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 3075/2002 (Α΄ 297), δ. για όσους λαμβάνουν προσωπική σύνταξη, καθώς και ε. για όσους δικαιούνται σύνταξη λόγω ανικανότητας ή λόγω θανάτου που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας και ένεκα ταύτης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.δ. 169/2007 σε συνδυασμό και με αυτές του Π.δ. 168/2007. Τα ανωτέρω πρόσωπα εξακολουθούν να υπάγονται στο ασφαλιστικό - συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου και οι συντάξεις τους κανονίζονται με βάση τις ισχύουσες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου και καταβάλλονται από το Δημόσιο. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή και για τα πρόσωπα στα οποία μεταβιβάστηκε ή μεταβιβάζεται η σύνταξη των υπαγομένων σε αυτές προσώπων. 4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης θα οριστεί κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού».

83. Περαιτέρω, στο άρθρο 5, με τον τίτλο «Ενιαίοι κανόνες ασφάλισης παροχών υπαλλήλων Δημοσίου», ότι: «1. Από 1.1.2017 το συνολικό ποσοστό εισφοράς κλάδου σύνταξης στον Ε.Φ.Κ.Α. ασφαλισμένου και εργοδότη ορίζεται σε 20% επί των συντάξιμων μηνιαίων αποδοχών των προσώπων της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά και κατανέμεται κατά 6,67% σε βάρος του ασφαλισμένου και κατά 13,33% σε βάρος του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, με την επιφύλαξη της περίπτωσης γ' της παραγράφου 2 περίπτωση γ' του παρόντος άρθρου. ... 2. α. Το ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών για τον υπολογισμό της μηνιαίας ασφαλιστικής εισφοράς ασφαλισμένου και εργοδότη συνίσταται στο δεκαπλάσιο του ποσού που αντιστοιχεί στον εκάστοτε προβλεπόμενο κατώτατο βασικό μισθό άγαμου μισθωτού άνω των 25 ετών. ... 3. Οι εισφορές δηλώνονται από τον εργοδότη στην Αναλυτική Περιοδική Δήλωση, σύμφωνα με την ισχύουσα κάθε φορά νομοθεσία του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. 4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, καθορίζονται οι απαιτούμενες διαδικασίες για την εφαρμογή του ποσοστού των ασφαλιστικών εισφορών, τις προσαρμογές στα πληροφοριακά συστήματα και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου αυτού.».

84. Ακολούθως, στο άρθρο 6 του νόμου, με τίτλο «Ειδικές - Μεταβατικές συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου», ορίζονται τα εξής: «1.α. Οι συντάξεις όσων από τα πρόσωπα της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 αποχωρούν από την Υπηρεσία τους λόγω συνταξιοδότησης, μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος, υπολογίζονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ίσχυαν κατά τις 31.12.2014, και καταβάλλονται με τον περιορισμό των διατάξεων του άρθρου 13. β. Η προηγούμενη παράγραφος δεν έχει εφαρμογή για όσα από τα προαναφερόμενα πρόσωπα δεν πληρούν, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, τις προϋποθέσεις άμεσης καταβολής της σύνταξής τους. Τα πρόσωπα αυτά υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου. γ. Οι συντάξεις όσων από τα πρόσωπα της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 αποχωρούν από την Υπηρεσία τους από την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονίζονται, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού. Όσοι από τα ανωτέρω πρόσωπα αποχωρούν από την έναρξη ισχύος του παρόντος και εντός του έτους 2016, σε περίπτωση κατά την οποία το ακαθάριστο ποσό της κανονιζόμενης σύνταξης υπολείπεται κατά ποσοστό άνω του 20%, του ποσού της σύνταξης που θα ελάμβαναν με βάση τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ίσχυαν κατά την 31.12.2014, το ήμισυ της διαφοράς αυτής καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, με ανάλογη εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 14, ενώ για όσους θα αποχωρήσουν εντός του έτους 2017 ή εντός του έτους 2018, η κατά τα ανωτέρω προσωπική διαφορά ανέρχεται στο ένα τρίτο (1/3) της διαφοράς και στο ένα τέταρτο (1/4) αυτής, αντίστοιχα. Οι ανωτέρω προσωπικές διαφορές καταβάλλονται έως 31.12.2018. (Το τελευταίο εδάφιο της περιπτώσεως γ' προστέθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 2 ν. 4472/2017, Α' 74/19.5.2017.) δ. ... 2. ... 3. Οι συντάξεις των προηγούμενων παραγράφων αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 4 του άρθρου 14 του παρόντος [η παρ. 3 τροποποιήθηκε με την διάταξη του άρθρου 68 παρ.1 του ν. 4997/2022, Α' 219/25.11.2022, με την οποία ορίστηκε ότι «οι συντάξεις των προηγούμενων παραγράφων αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 4 του άρθρου 14 του παρόντος]. 4. ... 5....».

85. Περαιτέρω, στο άρθρο 7 του ίδιου ως άνω νόμου, με τίτλο «Εθνική Σύνταξη» ορίζεται, στην παρ. 1 ότι «1. Η Εθνική Σύνταξη καταβάλλεται από τον Ε.Φ.Κ.Α. σε όλους, όσοι θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος ή ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις. ...». Στην παρ. 6 του ίδιου άρθρου, αρχικώς οριζόταν ότι «Για την πρώτη εφαρμογή του νόμου αυτού η εθνική σύνταξη ορίζεται σε τριακόσια ογδόντα τέσσερα (384) ευρώ μηνιαίως και καταβάλλεται ακέραια εφόσον έχουν συμπληρωθεί τουλάχιστον 20 έτη ασφάλισης. Το ποσό της εθνικής σύνταξης βαίνει μειούμενο κατά 2% για κάθε έτος ασφάλισης που υπολείπεται των 20

ετών, εφόσον έχουν συμπληρωθεί τουλάχιστον 15 έτη ασφάλισης. Η εθνική σύνταξη αναπροσαρμόζεται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 3 του άρθρου 14 του παρόντος», ενώ με τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 2 του ν. 4488/2017 (Α' 137) προστέθηκε τρίτο εδάφιο ως εξής ««Η προϋπόθεση συμπλήρωσης δεκαπέντε (15) ετών ασφάλισης για την καταβολή της εθνικής σύνταξης δεν ισχύει για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης με τη συμπλήρωση χρόνου ασφάλισης μικρότερου των δεκαπέντε (15) ετών. Στην περίπτωση αυτή το ποσό της εθνικής σύνταξης δεν μπορεί να υπολείπεται αυτού που αντιστοιχεί στα δεκαπέντε (15) έτη ασφάλισης», το δε τελευταίο εδάφιο της οικείας παραγράφου τροποποιήθηκε με τις ρυθμίσεις του άρθρου 68 παρ. 2 του ν. 4997/2022 (Α 219/25.11.2022), ως ακολούθως: «Η εθνική σύνταξη αναπροσαρμόζεται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 4 του άρθρου 14 του παρόντος».

86. Εν συνεχεία, στο άρθρο 8, με τίτλο «Ανταποδοτική σύνταξη» προβλεπόταν, μεταξύ άλλων, ότι: «1. Οι υπάλληλοι - λειτουργοί του Δημοσίου και οι στρατιωτικοί, οι οποίοι θεμελιώνουν δικαιώματα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, δικαιούνται ανταποδοτικό μέρος σύνταξης, που προκύπτει με βάση τις συντάξιμες αποδοχές της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, το χρόνο ασφάλισης, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 του παρόντος, και τα κατ' έτος ποσοστά αναπλήρωσης, όπως αυτά προκύπτουν από τον πίνακα ο οποίος ενσωματώνεται στην παράγραφο 4, σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων παραγράφων. 2.α. Ως συντάξιμες αποδοχές για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους σύνταξης κύριας ασφάλισης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Ο μέσος αυτός όρος υπολογίζεται ως το ημίγειο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών δια του συνολικού χρόνου ασφάλισής του. Ως σύνολο μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος νοείται το άθροισμα των μηνιαίων αποδοχών που υπόκεινται σε εισφορές, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. ... 3. (όπως η παράγραφος αυτή συμπληρώθηκε με το άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 4488/2017, Α' 137/13.9.2017). Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης των προσώπων των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 6, ως συντάξιμες αποδοχές λαμβάνεται υπόψη, σύμφωνα με την περίπτωση α' της παραγράφου 2, ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών, όπως αυτές ισχύουν κατά περίπτωση με βάση τις διατάξεις της ίδιας παραγράφου, που προκύπτει από το ασφαλιστικό έτος 2002 και έως την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού. Αν δεν προκύπτει χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ασφάλισης ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος), τουλάχιστον πέντε (5) ετών από την 1.1.2002 μέχρι την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού, τότε για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών αναζητείται χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος) και κατά το πριν την 1.1.2002 χρονικό διάστημα και μέχρι τη συμπλήρωση συνολικά έως πέντε (5) ετών ασφάλισης. ... 4. [όπως αυτή προστέθηκε από το άρθρο 94 παρ. 2 του ν. 4461/2017] α. Η αναπροσαρμογή των συντάξιμων αποδοχών, για το διάστημα έως και το 2020, διενεργείται κατά τη μεταβολή του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής. Η προσαύξηση των συντάξιμων αποδοχών για το διάστημα από το 2021 και εφεξής διενεργείται με βάση το δείκτη μεταβολής μισθών, που υπολογίζεται από την ΕΛΣΤΑΤ. β. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Οικονομικών καθορίζονται οι αναγκαίες λεπτομέρειες και η διαδικασία της εφαρμογής του δείκτη μεταβολής μισθών της ΕΛΣΤΑΤ για την αναπροσαρμογή των συντάξιμων αποδοχών.». 5. [όπως αναριθμήθηκε η παράγραφος 4 με το άρθρο 94 παρ. 2 του ν. 4461/2017, Α' 38/28.3.2017] Το τελικό ποσό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης υπολογίζεται για το σύνολο του χρόνου ασφάλισης, με βάση το ποσοστό αναπλήρωσης του κατωτέρω

πίνακα, που προσαρτάται στο τέλος της παρούσας και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της. [Σύμφωνα δε με τον πίνακα αυτόν το ποσοστό αναπλήρωσης είναι για τα έτη 0-15 0,77%, για τα έτη 15,01-18 0,84%, για τα έτη 18,01-21 0,90%, για τα έτη 21,01-24 0,96%, 24,01-27 1,03%, για τα έτη 27,01-30 1,21%, για τα έτη 30,01-33 1,42%, για τα έτη 33,01-36 1,59%, για τα έτη 36,01-39 1,80% και για τα έτη 39,01-42 και περισσότερα 2,00%.] [...] Το συνολικό ακαθάριστο ποσό της ανταποδοτικής σύνταξης, όπως αυτό προκύπτει σύμφωνα με το παρόν άρθρο, δεν μπορεί να υπερβαίνει το ακαθάριστο ποσό των συντάξιμων αποδοχών, όπως αυτές ορίζονται στις παραγράφους 2 και 3. [Το τελευταίο εδάφιο της παρ.5 προστέθηκε με το άρθρο 1 παρ. 4 του ν. 4488/2017, Α' 137/13.9.2017.]».

87. Ακολούθως, στο άρθρο 7 Α του νόμου, που προστέθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 34 του ν.4778/2021 (Α' 26/19.02.2021), θεσπίζονται οι όροι προκαταβολής της σύνταξης, στο άρθρο 9 του ίδιου νόμου ρυθμίζεται το ζήτημα της καταβολής προσωρινής σύνταξης, στο άρθρο 10 η καταβολή οικογενειακής παροχής, στο άρθρο 11 οι συντάξεις αναπηρίας, στο άρθρο 11 Α, που προστέθηκε με το άρθρο 26 παρ. 1 του ν. 4997/2022 (Α 219/25.11.2022) οι όροι καταβολής σύνταξης αναπηρίας από κοινή νόσο και στο άρθρο 12 οι συντάξεις λόγω θανάτου.

88. Περαιτέρω, με το άρθρο 13 του ίδιου νόμου θεσπίστηκε προσωρινό ανώτατο όριο στο ύψος των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων των υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου και των στρατιωτικών, ως εξής: «1. Μέχρι 31.12.2018 αναστέλλεται η καταβολή κάθε ατομικής μηνιαίας σύνταξης των προσώπων που είχαν ήδη καταστεί συνταξιούχοι μέχρι την έναρξη του παρόντος, κατά το μέρος που υπερβαίνει τις δύο χιλιάδες (2.000) ευρώ. Για την εφαρμογή του ανώτατου αυτού ορίου, λαμβάνονται υπόψη το καταβαλλόμενο ποσό συνυπολογιζόμενης της εισφοράς υγειονομικής περίθαλψης υπέρ ΕΟΠΥΥ και της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων του άρθρου 38 του Ν. 3863/2010 (Α' 115), όπως ισχύει, και των παραγράφων 11 και 12 του άρθρου 44 του Ν. 3986/2011 (Α' 152), όπως ισχύει. 2. Κατά την ίδια περίοδο, το άθροισμα του καθαρού ποσού των συντάξεων των παραπάνω προσώπων, που δικαιούται κάθε συνταξιούχος από οποιαδήποτε αιτία από το Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ. ή οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα κύριας ή επικουρικής ασφάλισης δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ. [...] 3. Από 1.1.2019 καταβάλλεται το τυχόν υπερβάλλον ποσό που προκύπτει σε σχέση με [το] ανώτατο όριο των παραγράφων 1 και 2 και το νέο ύψος των συντάξεων όπως θα προκύψει, σύμφωνα με την κατά το άρθρο 14 αναπροσαρμογή τους».

89. Με το τελευταίο δε αυτό άρθρο 14, που φέρει τον τίτλο «Αναπροσαρμογή συντάξεων - προστασία καταβαλλόμενων συντάξεων», όπως ίσχυε κατά την αρχική του διατύπωση, ορίστηκε ότι: «1.α. Σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων του Ε.Φ.Κ.Α. και των θεμελιωδών αρχών του άρθρου 1, οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, κύριες συντάξεις αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με τα άρθρα 7, 8, 13 και 14, βάσει των διατάξεων των επόμενων παραγράφων. β. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους των καταβαλλόμενων, έως την έναρξη ισχύος του παρόντος, συντάξεων, για τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνεται υπόψη ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου κανονίστηκε η ήδη χορηγηθείσα σύνταξη, όπως αυτός είχε διαμορφωθεί πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος, με βάση τους κανόνες αναπροσαρμογής των συντάξιμων αποδοχών του Δημοσίου, που ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθορίζεται κάθε άλλο σχετικό θέμα για την εφαρμογή της διάταξης αυτής. 2.α. Μέχρι την 31.12.2018, οι συντάξεις της προηγούμενης παραγράφου συνεχίζουν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί κατά την 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις. [...]. β. Από 1.1.2019, εφόσον το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των

συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει σε εφαρμογή της παραγράφου 3. [...] 3.α. [...] β. [...]». Η ανωτέρω περίπτωση β της παραγράφου 2 του άρθρου 14 αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 4472/2017 (Α' 74/19.5.2017), ως εξής: «Από την 1.1.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, το υπερβάλλον ποσό περικόπτεται. Το ποσό που περικόπτεται κατά τα ανωτέρω δεν μπορεί να υπερβαίνει το δεκαοκτώ τοις εκατό (18%) της καταβαλλόμενης κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος κύριας σύνταξης του δικαιούχου. Αν, μετά την εφαρμογή της ρύθμισης του ανωτέρω εδαφίου, το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στο δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψη του με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3», ενώ το ίδιο εδάφιο αντικαταστάθηκε εκ νέου με την παράγραφο 1 του άρθρου 1 του ν. 4583/2018, Α' 212, ως εξής: «β. Από 1.1.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με την παράγραφο 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3, όπως ισχύει.». Εν συνεχεία, στο εδάφιο γ' της ίδιας παραγράφου, όπως αυτό προστέθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 4472/2017, ορίζεται ότι «γ. Αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, τότε αυτό προσαυξάνεται, από την 1.1.2019, κατά 1/5 της διαφοράς σταδιακά και ισόποσα εντός πέντε (5) ετών». Ακολούθως, στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου αρχικώς προβλεπόταν ότι «3. α. Το συνολικό ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται μετά τη θέση σε ισχύ του παρόντος, αυξάνεται από την 1.1.2017 κατ' έτος με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με βάση συντελεστή που διαμορφώνεται κατά 50% από τη μεταβολή του ΑΕΠ και κατά 50% από τη μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του προηγούμενου έτους και δεν υπερβαίνει την ετήσια μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή», μετά δε την τροποποίησή του με την παράγραφο 4 άρθρου 1 του ν. 4472/2017, ορίζει ότι «3. α. Το συνολικό ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται μετά τη θέση σε ισχύ του παρόντος αυξάνεται, από την 1.1.2022 κατ' έτος με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με βάση συντελεστή που διαμορφώνεται κατά πενήντα τοις εκατό (50%) από τη μεταβολή του ΑΕΠ και κατά πενήντα τοις εκατό (50%) από τη μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του προηγούμενου έτους και δεν υπερβαίνει την ετήσια μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή», ενώ στο εδάφιο β' της ίδιας παραγράφου προβλεπόταν ότι «β. Οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου με τις οποίες προβλέπεται αναπροσαρμογή ή αύξηση των συντάξεων που καταβάλλονται από αυτό, κατά τρόπο διαφορετικό από τον οριζόμενο στη περίπτωση α' ή με βάση τις ισχύουσες κάθε φορά μισθολογικές διατάξεις, καταργούνται» και στην παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου προβλεπόταν ότι: «4. Από την 1.1.2017 και ανά τριετία, η Εθνική Αναλογιστική Αρχή εκπονεί υποχρεωτικά αναλογιστικές μελέτες, οι οποίες επικυρώνονται από την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αντικείμενο τη συνεχή παρακολούθηση της εξέλιξης της εθνικής συνταξιοδοτικής δαπάνης. Με ειδικό νόμο ανακαθορίζονται οι συντάξεις με στόχο τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος. Το ύψος των ανωτέρω δαπανών για την εθνική, την ανταποδοτική και την επικουρική σύνταξη, προβαλλόμενο έως το έτος 2060, δεν πρέπει να υπερβαίνει το περιθώριο αύξησης των 2,5 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ, με έτος αναφοράς το 2009».

90. Στη συνέχεια, στο ίδιο Κεφάλαιο Β΄ του ν. 4387/2016 και στο άρθρο 15 καθορίζεται ο υπολογισμός του χρόνου ασφάλισης της κατηγορίας αυτής στον ΕΦΚΑ, στο άρθρο 16 τα ασφαλιστικά δικαιώματα όσων έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης, στα άρθρα 17, 18 και 19 ζητήματα παράλληλης, προαιρετικής και διαδοχικής ασφάλισης αντιστοίχως και στο άρθρο 20 θέματα παράλληλης απασχόλησης.

91. Περαιτέρω, στο άρθρο 21 του ίδιου Κεφαλαίου του ν. 4387/2016 προβλέπεται, με τίτλο «Αναλογική Εφαρμογή διατάξεων - Εξουσιοδοτικές διατάξεις», ότι : « Για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται με τις διατάξεις του παρόντος, εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου, όπως ισχύουν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού. Ειδικά, από την ημερομηνία υπαγωγής των προσώπων της περίπτωσης α΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 4 στον Ε.Φ.Κ.Α., για τις εισφορές, παροχές και οφειλές, με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, εφαρμόζονται αναλογικά οι γενικές ή ειδικές διατάξεις που ισχύουν κατά την ανωτέρω ημερομηνία για το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ», ενώ στο άρθρο 22 περιλαμβάνονται ειδικές ρυθμίσεις τροποποίησης του Συνταξιοδοτικού Κώδικα.

92. Τέλος, στο άρθρο 23 του οικείου Κεφαλαίου, με τίτλο «Ρυθμίσεις διαφόρων συνταξιοδοτικών θεμάτων», ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι «... 4.αβ. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται ο τρόπος, ο χρόνος και η διαδικασία καταβολής των αναδρομικών ποσών σύνταξης, που δικαιούνται συνταξιούχοι του Δημοσίου κατά το Ν.δ. 99/1974 (Α΄ 295), καθώς και οι κληρονόμοι τους, λόγω της αναπροσαρμογής των συντάξεών τους με βάση τις διατάξεις του άρθρου 57 του ν. 3691/2008 ... σε εκτέλεση τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων», ενώ στο άρθρο 26 του εν λόγω Κεφαλαίου, με τίτλο «Εκταση Εφαρμογής», προβλέπεται ότι «Οι διατάξεις των προηγούμενων άρθρων, εφαρμόζονται ανάλογα και για τους υπαλλήλους των Ο.Τ.Α. και των άλλων Ν.Π.Δ.Δ. που διέπονται από το ίδιο με τους δημοσίους υπαλλήλους συνταξιοδοτικό καθεστώς, είτε οι συντάξεις τους βαρύνουν το Δημόσιο είτε τους οικείους φορείς, καθώς και για το προσωπικό του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος και των υπαλλήλων των ασφαλιστικών Ταμείων του προσωπικού των Σιδηροδρομικών Δικτύων, που διέπονται από το καθεστώς του ν.δ. 3395/1955 (Α΄ 276)».

93. Εξ άλλου, στο Κεφάλαιο Γ΄ του ίδιου νόμου, περιλαμβάνονται τα άρθρα 27 έως και 37, στα οποία περιέχονται σύμφωνα και με τον τίτλο του Κεφαλαίου οι «Ρυθμίσεις Ασφαλισμένων του Ιδιωτικού Τομέα». Ειδικότερα, στο άρθρο 27, με τίτλο «Εφαρμογή ενιαίων κανόνων ασφαλισμένων στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα», ορίζεται ότι «1. Σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων του Ε.Φ.Κ.Α. και των θεμελιωδών αρχών των άρθρων 1 και 2, οι ρυθμίσεις των άρθρων 4-20 του Κεφαλαίου Β΄ εφαρμόζονται και στους ασφαλισμένους των φορέων, τομέων κλάδων και λογαριασμών που εντάσσονται στον Ε.Φ.Κ.Α. του άρθρου 53, με την επιφύλαξη των επόμενων παραγράφων, ειδικών ρυθμίσεων των άρθρων που ακολουθούν και με εξαίρεση των διατάξεων του Κεφαλαίου Β΄ που, από τη φύση τους, ρυθμίζουν αποκλειστικά τη σχέση των δημοσίων ή στρατιωτικών υπαλλήλων με την υπηρεσία τους. ...».

94. Περαιτέρω, στο Κεφάλαιο Δ΄ του νόμου, που επιγράφεται «Ενιαίοι Κανόνες Εισφορών – Πόροι – Αποκεφαλαιοποίηση του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης», περιλαμβάνονται τα άρθρα 37 έως και 50, όπου περιέχονται, μεταξύ άλλων, γενικοί και ειδικότεροι ανά εντασσόμενο φορέα κανόνες για τον καθορισμό των εισφορών.

95. Εν συνεχεία, στο Κεφάλαιο Ε΄ του νόμου 4387/2016, με τίτλο «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης -Σύσταση – Σκοπός» και στο άρθρο 51 αυτού, με τίτλο «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης – Σύσταση – Σκοπός», ορίζεται ότι: «1. Συνιστάται Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης», αποκαλούμενο στο εξής «Ε.Φ.Κ.Α.», το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής

Αλληλεγγύης και έχει την έδρα του στην Αθήνα. Από 1.1.2017, οπότε και αρχίζει η λειτουργία του ως φορέα κύριας κοινωνικής ασφάλισης, εντάσσονται στον Ε.Φ.Κ.Α. αυτοδίκαια οι υφιστάμενοι φορείς κύριας κοινωνικής ασφάλισης, σύμφωνα με τα άρθρα 53 επ. και ο Ε.Φ.Κ.Α. καθίσταται οιονεί καθολικός διάδοχος αυτών. Το Ν.Α.Τ. και ο Ο.Γ.Α. εξακολουθούν, και μετά την κατά τα ως άνω ένταξή τους, να διατηρούν αυτοτελή νομική προσωπικότητα για την άσκηση των μη ασφαλιστικών τους αρμοδιοτήτων. Ειδικά ως προς το Δημόσιο, περιέρχονται στον Ε.Φ.Κ.Α. οι εν γένει αρμοδιότητες που αφορούν στις συντάξεις του Δημοσίου, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 53, με την επιφύλαξη των οριζόμενων στην παράγραφο 3 του άρθρου 4 του παρόντος. 2. Σκοπός του Ε.Φ.Κ.Α. είναι η κάλυψη των υπακτέων στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α. προσώπων για τους ασφαλιστικούς κινδύνους που προβλέπονται από την οικεία νομοθεσία με την προβλεπόμενη στο νόμο αυτόν χορήγηση: α. μηνιαίας κύριας σύνταξης, λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου στους ασφαλισμένους ή/και στα μέλη της οικογενείας τους. β. η χορήγηση προσυνταξιοδοτικών και άλλων παροχών στους συνταξιούχους ... δ. ειδικών προνοιακών επιδομάτων και ε. κάθε άλλης παροχής σε χρήμα ή υπηρεσιών, για τις οποίες καθίσταται αρμόδιος ο Ε.Φ.Κ.Α. ...».

96. Ακολούθως, στο άρθρο 53, με τίτλο «Ένταξη φορέων, κλάδων, τομέων και λογαριασμών στον Ε.Φ.Κ.Α.», ορίζεται ότι: «1. Ο Ε.Φ.Κ.Α. αποτελείται από ένα (1) κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών, στον οποίο εντάσσονται, σύμφωνα με τα ειδικώς οριζόμενα στο άρθρο 51 του παρόντος, οι παρακάτω φορείς, με τους κλάδους, τομείς και λογαριασμούς τους, πλην των αναφερόμενων στο Κεφάλαιο Στ', ως εξής: ...2. Στον κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών περιέρχονται και οι εν γένει συνταξιοδοτικές αρμοδιότητες, οι οποίες ασκούνται κατά την έναρξη ισχύος του νόμου από τη Γενική Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 4. ...».

97. Στο άρθρο 55, με τον τίτλο «Ασφαλιστέα Πρόσωπα», ότι: «1. Στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α. υπάγονται υποχρεωτικά: α. Οι μέχρι την ένταξη ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι και τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών αυτών των εντασσόμενων φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών, καθώς και οι ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του Δημοσίου και τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών αυτών, οι οποίοι καθίστανται αντιστοίχως ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του Ε.Φ.Κ.Α. β. Όσοι για πρώτη φορά από την κατά τα ανωτέρω ένταξη των φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών αναλαμβάνουν ασφαλιστέα εργασία ή αποκτούν ασφαλιστέα ιδιότητα βάσει των γενικών ή ειδικών ή καταστατικών διατάξεων αυτών, καθώς και τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών αυτών. 2. Οι ασφαλισμένοι των ανωτέρω εντασσόμενων φορέων, κλάδων, τομέων και λογαριασμών, καθώς και του Δημοσίου, εξακολουθούν να διέπονται από τις διατάξεις της νομοθεσίας αυτών, όπως ισχύουν, εκτός όσων ειδικά ορίζει με τις διατάξεις του ο παρών νόμος».

98. Στο άρθρο 56, με τίτλο «Πόροι», όπως αυτό τροποποιήθηκε διαδοχικώς με τις διατάξεις των άρθρων 14 του ν.4455/2017 (Α' 22/23.2.2017) και 3 του ν.4670/2020 (Α 43/28.2.2020.) ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι : «1. Πόρους του κλάδου κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών του ε-Ε.Φ.Κ.Α. αποτελούν: α. Τα έσοδα από τις ασφαλιστικές εισφορές των ασφαλισμένων και εργοδοτών, οι πρόσοδοι περιουσίας, η απόδοση των κεφαλαίων και των αποθεματικών, καθώς και κάθε άλλο έσοδο και πόρος που θεσμοθετείται υπέρ αυτού. β. Τα έσοδα από τις προβλεπόμενες εισφορές υπέρ των φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών που εντάσσονται στον ε-Ε.Φ.Κ.Α., σύμφωνα με το άρθρο 53, οι πρόσοδοι περιουσίας, καθώς και η απόδοση των κεφαλαίων και των αποθεματικών αυτών και κάθε άλλο έσοδο και πόρος που προβλέπεται από διάταξη νόμου. γ. Η επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό για τη χρηματοδότηση της εθνικής σύνταξης».

99. Περαιτέρω, στο μεν άρθρο 72 Α του ν. 4387/2016, υπό τον τίτλο «Μεταβατική διάταξη για συντάξεις Δημοσίου», ορίζεται ότι «Η Γενική Διεύθυνση

Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Οικονομικής και Δημοσιονομικής Πολιτικής συνεχίζει την έκδοση και απονομή συντάξεων του Δημοσίου Τομέα, για τις αιτήσεις που υποβλήθηκαν έως τις 12.5.2016 μέχρι την περαίωση όλων των αιτήσεων. Για τις αιτήσεις συντάξεων του Δημοσίου Τομέα που υποβλήθηκαν από την 13.5.2016 μέχρι την έκδοση της κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 100 του παρόντος, όπως ισχύει, η Γενική Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών εξακολουθεί να ασκεί τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στα άρθρα 48 έως 53 του π.δ. 111/2014 (Α' 178), με την επιφύλαξη όσων ορίζονται διαφορετικά», στο δε άρθρο 100 του οικείου νόμου, προβλέπεται υπό τον τίτλο «Γενικές μεταβατικές διατάξεις Ε.Φ.Κ.Α», στην παρ. 1 και στο εδάφιο β αυτής ότι «Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως διαπιστώνεται η μεταφορά των αρμοδιοτήτων των συντάξεων του δημοσίου τομέα που περιέρχονται στον Ε.Φ.Κ.Α» και στο εδάφιο γ ότι «Μέχρι την έκδοση της ανωτέρω απόφασης, η Γενική Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών εξακολουθεί να ασκεί τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στα άρθρα 48 έως 53 του Π.δ. 111/2014». Κατ' επίκληση δε των διατάξεων της παρ. 1 του ως άνω άρθρου 100 του ν. 4387/2016 εκδόθηκε αφενός η κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016 (Β' 4074), με την οποία ανατέθηκε από 1.1.2017 η καταβολή των συντάξεων του Δημοσίου στον ΕΦΚΑ, ακόμη και των αναδρομικών και αφετέρου η κ.υ.α. 2915/783/17.1.2018 (Β' 55), με την οποία ολοκληρώθηκε μέχρι τις 30.4.2017 η μεταφορά αρμοδιοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών στον ΕΦΚΑ». Τέλος, στο άρθρο 94, με τίτλο «Ειδικές διατάξεις για θέματα παροχών», ορίζεται ότι: «1. Εκκρεμείς αιτήσεις συνταξιοδότησης που έχουν υποβληθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου κρίνονται, ως προς τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης των δικαιούχων κατά τους κανόνες που ίσχυαν σε κάθε φορέα κατά την 31η.12.2014. Οι ρυθμίσεις του άρθρου 14 του παρόντος εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή. Με τον ίδιο τρόπο κρίνονται και οι αιτήσεις συνταξιοδότησης βάσει των οποίων η καταβολή της σύνταξης, σύμφωνα με τις ισχύουσες πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου διατάξεις, ανατρέχει σε χρόνο πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. 2. Αιτήσεις συνταξιοδότησης βάσει των οποίων η καταβολή της σύνταξης, σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυαν πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, αρχίζει μετά την έναρξη ισχύος αυτού, κρίνονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος. Επί αιτήσεων που θα κατατεθούν εντός του 2016, εάν το ποσό της απονεμόμενης σύνταξης υπολείπεται του ποσού της σύνταξης που θα απονεμόταν κατά το προϊσχύσαν καθεστώς σε ποσοστό άνω του 20%, το ήμισυ της διαφοράς καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, με ανάλογη εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 14. Επί αιτήσεων που θα κατατεθούν εντός του 2017 καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά το ένα τρίτο (1/3) της διαφοράς, και επί αιτήσεων που θα κατατεθούν εντός του 2018 το ένα τέταρτο (1/4) της διαφοράς. ...».

100. Σύμφωνα με το Γενικό Μέρος της αιτιολογικής έκθεσης του νόμου «[...] Σκοπός του νομοσχεδίου είναι η πλήρης αναμόρφωση του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, του οποίου οι γενικές αρχές ορίζονται στον νόμο ως εξής: εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας με όρους ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης, αναδιανομής και αλληλεγγύης των γενεών. Α. Αναποτελεσματικότητα, μη βιωσιμότητα και άδικος χαρακτήρας του υφιστάμενου συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Το υφιστάμενο σύστημα κοινωνικής προστασίας είναι άναρχο, κοινωνικά άδικο, αναποτελεσματικό και μη βιώσιμο. Ο σχεδιασμός της κοινωνικής πολιτικής, ιδίως του συστήματος κοινωνικής

ασφάλισης, δεν έγινε ποτέ με στρατηγικό σκοπό την καθολικότητα των παροχών. Αντιθέτως, χαρακτηρίζεται από έντονο κατακερματισμό, που αντανakλά την εν γένει πελατειακή λειτουργία του πολιτικού συστήματος πριν από την κρίση. ... Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, έτσι χαρακτηρίζεται από εκτεταμένη πολυνομία η οποία δημιουργεί έντονες κοινωνικές ανισότητες, αφού αντιμετωπίζει όμοιες περιπτώσεις πολιτών με διαφορετικό τρόπο. Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης (χρόνος ασφάλισης και όρια ηλικίας), τα ποσοστά αναπλήρωσης, οι κατώτατες συντάξεις, οι ασφαλιστικές και εργοδοτικές εισφορές, οι κοινωνικοί πόροι ... και η κρατική χρηματοδότηση διαφέρουν τόσο μεταξύ των ταμείων όσο και μεταξύ ασφαλισμένων στο ίδιο ταμείο. ...

B. Οι στόχοι της μεταρρύθμισης. Η μεταρρύθμιση επιχειρεί για πρώτη φορά την αντιμετώπιση όλων των δομικών αυτών παθογενειών του συστήματος, σε συνθήκες γενικευμένης κρίσης και πρόσθετων μνημονιακών υποχρεώσεων. Το νομοσχέδιο ενσωματώνει όλες τις προβλέψεις του νόμου 4336/2015 (Μνημονίου) εντάσσοντάς τις όμως στο πλαίσιο ενός εντελώς νέου θεσμικού πλαισίου που εξασφαλίζει κανόνες ισονομίας και κοινωνικής δικαιοσύνης. ... Οι δύο θεμελιώδεις αρχές της μεταρρύθμισης είναι η ισονομία και η κοινωνική δικαιοσύνη. Ισονομία, γιατί για πρώτη φορά θεσπίζονται όμοιοι κανόνες για όλους, παλαιούς και νέους συνταξιούχους, εργαζόμενους στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα, μισθωτούς και αυτοαπασχολούμενους. Κοινωνική δικαιοσύνη, γιατί με το νέο θεσμό της εθνικής σύνταξης επιτυγχάνεται αναδιανομή, αμβλύνονται οι κοινωνικές ανισότητες και εξασφαλίζεται επαρκής σύνταξη και για τις επισφαλείς κοινωνικά ομάδες. Ειδικότερα, η Μεταρρύθμιση: - Επιτυγχάνει τη διοικητική αποτελεσματικότητα του συστήματος και απλοποιεί τις διαδικασίες, ενοποιώντας τους φορείς ασφάλισης σε ένα και διακρίνοντας πλήρως προνοιακές και ασφαλιστικές παροχές. Για το σκοπό αυτό, θεσπίζεται ένας, εθνικός φορέας κοινωνικής ασφάλισης με ένταξη σε αυτόν όλων των φορέων κύριας ασφάλισης, χωρίς εξαίρεση, γιατί διαφορετικά το εγχείρημα της ενοποίησης θα υπονομευθεί στο σύνολό του. [...] - Καθιερώνει πλήρη ισονομία, μέσω της ουσιαστικής ενοποίησης του υπάρχοντος καθεστώτος κοινωνικής ασφάλισης με θέσπιση ενιαίων κανόνων για παλαιούς και νέους ασφαλισμένους και ανακαθορισμό των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων. Οι ενιαίοι κανόνες είναι αναγκαίοι, γιατί απέναντι στους βασικούς κινδύνους της ζωής πρέπει όλοι οι ασφαλισμένοι να απολαμβάνουν τον ίδιο βαθμό εθνικής - κοινωνικής αλληλεγγύης. [...] Όσον αφορά στις εισφορές προβλέπονται ενιαία ποσοστά εισφορών με βάση υπολογισμό τους το πραγματικό εισόδημα. Όσον αφορά στις παροχές, καθιερώνεται ενιαίος τρόπος υπολογισμού της σύνταξης, κύριας και επικουρικής, για παλιούς και νέους ασφαλισμένους, με βάση το μέσο εργασιακό εισόδημα και ίδια ποσοστά αναπλήρωσης για όλους. Η συμμετοχή του συνταξιοδοτικού συστήματος στη δημοσιονομική εξυγίανση της χώρας οριοθετείται από το σεβασμό της ισότητας στα βάρη (άρθρο 4, παρ. 5 Συντάγματος). Δεν πρέπει οι συνταξιούχοι να αναλάβουν ένα δυσανάλογο μέρος του κόστους της δημοσιονομικής προσαρμογής. Για τον προσδιορισμό του ποσοστού των εισφορών επί του πραγματικού εισοδήματος, όπως και εν γένει για τον προσδιορισμό της οικονομικής ισορροπίας και βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος ελήφθησαν υπόψη, πέραν των υφιστάμενων κανονιστικών ρυθμίσεων, αναλογιστικές μελέτες-προβολές της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, οι οποίες συντάχθηκαν με επιστημονική βοήθεια από την Διεθνή Οργάνωση Εργασίας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. - Θεσπίζει την εθνική σύνταξη, ώστε να εξασφαλισθεί επαρκής αναπλήρωση εισοδήματος και για τους μακροχρόνια ανέργους, όσους εργάζονται με ατυπικές μορφές εργασίας ή αμείβονται με χαμηλούς μισθούς. Η πρόληψη της φτώχειας με την εξασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης για τον κάθε ηλικιωμένο είναι ένας από τους ακρογωνιαίους λίθους της κοινωνικής ασφάλισης. Κατά τη διάρκεια της κρίσης δημοσίου χρέους η προστασία κατά της φτώχειας των ηλικιωμένων αποκτά διάσταση απόλυτης προτεραιότητας, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τη Eurostat (SILC 2014), το 23, 1% των ατόμων άνω των 65 ετών ζουν στο όριο της φτώχειας. Ο προσδιορισμός του επιπέδου της Εθνικής Σύνταξης σε 384 Ευρώ έγινε με βάση το 60% του διάμεσου εισοδήματος,

σύμφωνα με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. - Διασφαλίζει τη βιωσιμότητα, τη διαγενεακή ισότητα, καθώς και την ίση κατανομή των θυσιών. Η μέριμνα για την προστασία της βιωσιμότητας χάριν των επόμενων γενεών ανάγεται στις συνταγματικές υποχρεώσεις του κράτους ... σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή) για τις Συντάξεις του 2012, το κόστος που συνεπάγεται η μεταρρύθμιση των συντάξεων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από τη δημοσιονομική στρατηγική κι όχι το αντίθετο, δηλαδή ορμώμενοι αποκλειστικά από τη δημοσιονομική εξυγίανση να στενεύουμε το βεληνεκές (κοινωνικό χαρακτήρα) και την αποτελεσματικότητα των ασφαλιστικών μεταρρυθμίσεων. Η αποκατάσταση της βιωσιμότητας, δηλαδή η διατήρηση της ικανότητας του συστήματος να χορηγεί συντάξεις στους τωρινούς και μελλοντικούς συνταξιούχους, δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά υπηρετεί το συμβόλαιο ανάμεσα στις γενεές που βρίσκεται στη βάση κάθε διανεμητικού συστήματος. Με το ισχύον σύστημα η σημερινή γενεά εργαζομένων θα πλήρωνε περισσότερα απ' όσα θα λάβει. Με τη μεταρρύθμιση η αναλογικότητα αποκαθίσταται πλήρως. Μόνον οι πιο αδύναμοι θα λάβουν περισσότερα από όσα έχουν δώσει μέσω των εισφορών τους στο σύστημα, λόγω της ύπαρξης της εθνικής σύνταξης και άλλων ειδικών προβλέψεων για αυτούς. Για τον προσδιορισμό των ποσοστών αναπλήρωσης. Για τον προσδιορισμό των ποσοστών αναπλήρωσης εισοδήματος της αναλογικής/ανταποδοτικής σύνταξης, επί του πραγματικού εισοδήματος, όπως και εν γένει για τον προσδιορισμό της οικονομικής ισορροπίας και βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος ελήφθησαν υπόψη, πέραν των υφιστάμενων κανονιστικών ρυθμίσεων, αναλογιστικές μελέτες-προβολές της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, οι οποίες συντάχθηκαν με επιστημονική βοήθεια από την Διεθνή Οργάνωση Εργασίας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η κοινωνική δικαιοσύνη, με την έννοια της δικαιότερης κατανομής του εθνικού πλούτου, επιτυγχάνεται και με την σύνδεση των συντάξεων με την άνοδο του εθνικού πλούτου, εφόσον αυξάνονται ανάλογα με την εκάστοτε άνοδο του Α.Ε.Π.- Εγγυάται τη διαβίωση των συνταξιούχων με αξιοπρέπεια, και διατηρεί, στο βαθμό του δυνατού, την εγγύτητα με το κεκτημένο κατά τον εργασιακό βίο επίπεδο ζωής. [...] – Επαναφέρει τη συνταγματική νομιμότητα στη ρύθμιση των συντάξεων. Βάσει των ειδικών μελετών που έχουν ήδη καταρτισθεί, σύμφωνα με τα κριτήρια της νομολογίας και θα κατατεθούν στη Βουλή κατά την ψήφιση του νόμου, ορίζονται τα ποσοστά αναπλήρωσης των συντάξεων που επιτρέπει η οικονομική κατάσταση της χώρας. [...] Στο πλαίσιο αυτό γίνεται ανακαθορισμός, κατ' επιταγή των αρχών της συμμετοχικής δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης των γενεών, των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων με αναφορά στο νέο, ενιαίο τρόπο υπολογισμού της κύριας και επικουρικής σύνταξης για παλαιούς και νέους ασφαλισμένους. Παράλληλα όμως εξασφαλίζεται πλήρης προστασία των κύριων συντάξεων, με πρόβλεψη προσωπικής διαφοράς [...]. Η δημιουργία ενός φορέα κοινωνικής ασφαλίσεως με ένταξη σ' αυτόν όλων [των] φορέων ασφαλίσεως (κύριας, επικουρικής και εφ' άπαξ παροχών) με ενιαίους κανόνες για παλαιούς και νέους ασφαλισμένους δεν αντίκειται στο Σύνταγμα υπό την προϋπόθεση ότι στηρίζεται σε μελέτη βιωσιμότητας. Ο ανακαθορισμός των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων με αναφορά στον νέο, ενιαίο, τρόπο υπολογισμού της κύριας και επικουρικής σύνταξεως για παλαιούς και νέους ασφαλισμένους, εφόσον συνεπάγεται μείωση των συντάξεων, δεν αντίκειται στο Σύνταγμα υπό την προϋπόθεση ότι σέβεται τις αρχές της ισότητας της συμμετοχής στα δημόσια βάρη και της κοινωνικής αλληλεγγύης. [...]]».

101. Ακολούθως, στο τμήμα της αιτιολογικής έκθεσης επί των επιμέρους άρθρων και δη επί του Κεφαλαίου Α', αναφέρεται, σχετικά με το άρθρο 1 (βλ. σκέψη 80 της παρούσας), ότι : «Με το άρθρο αυτό τίθενται οι βασικές αρχές του Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας, βασικό συστατικό του οποίου είναι το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα. ... Από το Σύνταγμα και ειδικότερα τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 21, 22 και 25 παράγραφος 1 προκύπτει ο δημόσιος, καθολικός και αναδιανεμητικός χαρακτήρας του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος. Στο πλαίσιο αυτό, το Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας έχει ως στόχο την ουσιαστική απλοποίηση του

συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, την αποκατάσταση της ισότητας, μέσω καθιέρωσης ενιαίων κανόνων, τόσο στο δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα, την ενίσχυση του κοινωνικού, αναδιανεμητικού χαρακτήρα, ενώ, παράλληλα, εγγυάται τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του συστήματος, με γνώμονα την εξασφάλιση πλήρους κοινωνικής προστασίας και αξιοπρεπούς διαβίωσης, με όρους ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης και αναδιανομής. ... Ο βασικός σκοπός της πρόβλεψης «συστήματος» κοινωνικής ασφάλειας είναι ακριβώς η αποκατάσταση της συμπληρωματικότητας και της ισορροπίας μεταξύ των συνιστωσών του. Ο νόμος συμβάλλει στην κατεύθυνση αυτή διακρίνοντας πλήρως τις συνταξιοδοτικές από τις προνοιακές παροχές, μεριμνώντας όμως παράλληλα για την παραπληρωματικότητά τους, ιδίως μέσω της πρόβλεψης της εθνικής σύνταξης. Τέλος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην τρίτη παράγραφο, το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, όπως αυτό προσδιορίζεται με το νόμο αυτό, εφαρμόζεται κατά τρόπο όμοιο, ενιαίο και σύμφωνο με τη συνταγματική αρχή της ισότητας, για όλους χωρίς διάκριση, τόσο στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα όσο και στις διαφορετικές κατηγορίες εργαζομένων, είτε είναι μισθωτοί είτε αυτοαπασχολούμενοι, με ειδικές προσαρμογές, αυτονοήτως, όπου υφίσταται διαφοροποίηση των πραγματικών συνθηκών» και επί του άρθρου 2 (βλ. σκέψη 81 της παρούσας) ότι: « Το άρθρο 2 εισάγει τους ορισμούς των δύο τμημάτων το άθροισμα των οποίων αποτελεί τη σύνταξη γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου, από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, υπό το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης. Τα δύο αυτά τμήματα αντιστοιχούν σε δύο βασικές και αλληλοσυμπληρούμενες αρχές του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, την αρχή της εξασφάλισης ενός ελάχιστου πυρήνα αξιοπρεπούς παροχής και την αρχή της ανταποδοτικότητας, που σκοπεί στην αποκατάσταση, κατά το δυνατό, του προτέρου εισοδήματος, βάσει της αναλογικής σχέσης εισφορών-παροχών. Ειδικότερα, το μεν τμήμα της Εθνικής Σύνταξης αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς εγγυάται ένα κατώτατο ποσό σύνταξης που δεν εξαρτάται από την καταβολή εισφορών ούτε από το ύψος των αποδοχών ή του εισοδήματος του ασφαλισμένου. Κατ' αυτόν τον τρόπο, αφενός, εξασφαλίζει στην ευπαθή ομάδα των χαμηλοσυνταξιούχων ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης, αφετέρου, παρέχει, κατ' αποτέλεσμα, υψηλότερα ποσοστά αναπλήρωσης σε ασφαλισμένους με χαμηλότερες συντάξιμες αποδοχές ή λίγα χρόνια ασφάλισης Τέλος, δεδομένου ότι η Εθνική Σύνταξη δεν χρηματοδοτείται από εισφορές των ασφαλισμένων, αλλά απευθείας από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο κοινωνικής αναδιανομής υπέρ των ασθενέστερων κοινωνικών κατηγοριών. Από την άλλη, η ανταποδοτική σύνταξη υπολογίζεται βάσει των αποδοχών επί των οποίων καταβλήθηκαν εισφορές και των ποσοστών αναπλήρωσης που προβλέπονται στον παρόντα νόμο. Η ανταποδοτική σύνταξη στηρίζεται στην αρχή της ανταποδοτικότητας και αποτελεί το σύνδεσμο μεταξύ συνταξιοδοτικής παροχής, εισφορών και εισοδήματος. Παράλληλα, σύμφωνα με την αρχή της κοινωνικής αλληλεγγύης, το αναλογικό μέρος της σύνταξης χρηματοδοτείται από τις τρέχουσες εισφορές των ασφαλισμένων. Συνολικά, η κατά τα ανωτέρω σύνταξη, δηλαδή, το άθροισμα Εθνικής Σύνταξης και ανταποδοτικού μέρους, αφενός, εξασφαλίζει ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης σε όλους τους ασφαλισμένους, αφετέρου, εγκαθιδρύει ένα στενό δεσμό μεταξύ παροχής, εισφορών και εισοδήματος, με αποτέλεσμα η παροχή να αντιστοιχεί στο επίπεδο διαβίωσης που διήγε ο ασφαλισμένος κατά τη διάρκεια του εργασιακού βίου. Η κανονισθείσα σύνταξη καταβάλλεται ανά μήνα. Τέλος ορίζεται ότι το κράτος, πέραν της υποχρέωσης κάλυψης της δαπάνης της εθνικής σύνταξης από τη φορολογία, έχει πλήρη εγγυητική υποχρέωση για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών και για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των ταμείων, κατά τα οριζόμενα και στο άρθρο 22 παράγραφος 5 του Συντάγματος. Η εγγυητική ευθύνη του κράτους δεν περιορίζεται στη ρυθμιστική υποχρέωση του για την κανονιστική ρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος με τρόπο τέτοιο που να εξασφαλίζει τη βιωσιμότητα του, αλλά και για την κάλυψη τυχόν ελλειμμάτων που παρόλα αυτά θα προκύψουν στον Ε.Φ.Κ.Α.».

102. Περαιτέρω, στην αιτιολογική έκθεση του νόμου επί του Κεφαλαίου Β΄ για τις Συντάξεις των Δημοσίων Υπαλλήλων και Στρατιωτικών, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής **α)** επί του άρθρου 4 (βλ. σκέψη 82 της παρούσας), ότι: «Με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 4 και προκειμένου να υπάρξουν οικονομίες κλίμακας, έτσι ώστε να μειωθεί κατά τρόπο απολύτως ανώδυνο για τους ενδιαφερομένους η συνταξιοδοτική δαπάνη, ορίζεται ότι από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του άρθρου αυτού, οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί, οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι της Βουλής, των ΝΠΔΔ και των υπαλλήλων των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και του Πυροσβεστικού Σώματος που αποχωρούν από την Υπηρεσία από την ανωτέρω ημερομηνία και μετά, υπάγονται στο ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό καθεστώς του ΕΦΚΑ. Επιπλέον, με την υπαγωγή αυτή διασφαλίζεται η ισότητα ως προς την ασφαλιστική αντιμετώπιση των ανωτέρω προσώπων με τους ασφαλισμένους των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (περίπτωση α). Οι ισχύουσες κατά την προαναφερόμενη ημερομηνία διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου που ρυθμίζουν τις προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος, καθώς και τα όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης εξακολουθούν να ισχύουν και μετά την υπαγωγή των ανωτέρω προσώπων στον Ε.Φ.Κ.Α. (περίπτωση β΄). Με τις διατάξεις της παρ. 2 προβλέπεται ότι μέχρι την 31.12.2016 και την πλήρη λειτουργία του Ε.Φ.Κ.Α., το Δημόσιο εξακολουθεί να εισπράττει τις ασφαλιστικές εισφορές των προσώπων της παραγράφου 1 και να καταβάλλει όσες συντάξεις έχουν κανονισθεί μέχρι την ημερομηνία αυτή. Επίσης το Δημόσιο εξακολουθεί να κανονίζει τις συντάξεις όσων έχουν αποχωρήσει από την Υπηρεσία από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του νόμου αυτού και μέχρι την 31.12.2016 με βάση τις διατάξεις του παρόντος νόμου (περ. α και β). Οι καταβαλλόμενες από το Δημόσιο συντάξεις, κατά την ημερομηνία έναρξης πλήρους λειτουργίας του Ε.Φ.Κ.Α., καθώς και οι συντάξεις που θα κανονισθούν, σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης β΄, μεταφέρονται στον Ε.Φ.Κ.Α. και καταβάλλονται από αυτόν, λαμβανομένων υπόψη και των διατάξεων περί ανωτάτου ορίου σύνταξης του άρθρου 13 (περίπτωση γ΄). Με τις διατάξεις της παρ. 3 εξαιρούνται από την υπαγωγή στον Ε.Φ.Κ.Α., τα πρόσωπα που ρητά αναφέρονται στην παράγραφο αυτή, λόγω των απολύτως ιδιαίτερων συνθηκών ασφάλισης/συνταξιοδότησής τους, αφού εκ των πραγμάτων τυχόν υπαγωγή τους στον Ε.Φ.Κ.Α. θα δημιουργήσει επί του παρόντος μείζονα διαχειριστικά προβλήματα. Συγκεκριμένα τα πρόσωπα που εξαιρούνται, σύμφωνα με τα ανωτέρω είναι τα ακόλουθα: α. οι παθόντες από τρομοκρατική ενέργεια ή βίαιο συμβάν. β. όσοι δικαιούνται πολεμική σύνταξη ή σύνταξη αναπήρου οπλίτη ειρηνικής περιόδου ή σύνταξη Εθνικής Αντίστασης ΟΓΑ. ή ανασφάλιστου Αγωνιστή Εθνικής Αντίστασης γ. οι λογοτέχνες – καλλιτέχνες που δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο δ. όσοι λαμβάνουν προσωπικές συντάξεις, καθώς και ε. όσοι δικαιούνται σύνταξη αναπηρίας η οποία προήλθε εξαιτίας της Υπηρεσίας και ένεκα ταύτης. Τα ανωτέρω πρόσωπα εξακολουθούν να υπάγονται στο ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου και οι συντάξεις τους κανονίζονται και καταβάλλονται από το Δημόσιο. Η υπαγωγή στον προαναφερόμενο φορέα και των προσώπων αυτών θα εξετασθεί σε δεύτερη φάση και αφού εξασφαλισθεί η ομαλή ένταξή τους στο φορέα αυτό. 4. Επειδή το ανωτέρω εγχείρημα είναι ιδιαίτερα σημαντικό, δεδομένου ότι αφορά ασφαλισμένους και συνταξιούχους που προσεγγίζουν τις 900.000, με ιδιαίτερες ανά κατηγορία ασφαλιστικές/συνταξιοδοτικές προϋποθέσεις, με τις διατάξεις της παραγράφου 4 ορίζεται ότι με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης θα οριστεί κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των προεκτεθεισών διατάξεων»,

β) επί του άρθρου 5 (βλ. σκέψη 83 της παρούσας), ότι: «Με τις διατάξεις του άρθρου 5 και προκειμένου να διασφαλιστεί η αναφερόμενη στο άρθρο 4 ίση αντιμετώπιση των ασφαλισμένων του Δημοσίου με τους ασφαλισμένους των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, ορίζονται ενιαίοι κανόνες ασφάλισης και παροχών...»,

γ) επί του άρθρου 6 (βλ. σκέψη 84 της παρούσας), ότι: «Με τις διατάξεις του άρθρου αυτού, διασφαλίζεται η ομαλή μετάβαση των ασφαλισμένων του Δημοσίου στο νέο συνταξιοδοτικό καθεστώς . . .».

δ) επί του άρθρου 7 (βλ. σκέψη 85 της παρούσας), ότι: «Με τις διατάξεις του άρθρου 7 καθιερώνεται η Εθνική Σύνταξη, η οποία αποτελεί νέο θεσμό, η λειτουργία του οποίου είναι αφενός αναδιανεμητική, εξασφαλίζοντας υψηλότερες συντάξιμες αποδοχές από όσες θα δικαιολογούσε η αυστηρή ανταποδοτικότητα σε όσους έχουν χαμηλότερα εισοδήματα ή λίγα χρόνια ασφάλισης και αφετέρου εγγυητική, εξασφαλίζοντας για όλους προστασία από την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η Εθνική Σύνταξη καταβάλλεται, υπό την προϋπόθεση θεμελίωσης δικαιώματος σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος ή ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις . . .» και

ε) επί του άρθρου 8 (βλ. σκέψη 86 της παρούσας), ότι: «Με τις διατάξεις του άρθρου 8 καθιερώνεται το αναλογικό μέρος της σύνταξης, το οποίο χορηγείται, εφόσον ο ασφαλισμένος κύριας ασφάλισης θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος ή ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση. Το ποσό του αναλογικού μέρους της σύνταξης υπολογίζεται βάσει των συντάξιμων αποδοχών και του χρόνου ασφάλισης του ασφαλισμένου, σύμφωνα με το άρθρο 15, καθώς και βάσει των ποσοστών αναπλήρωσης του πίνακα της παραγράφου 4. Οι συντάξιμες αποδοχές καθορίζονται ανάλογα με την κατηγορία, στην οποία ανήκει ο ασφαλισμένος. Ειδικότερα, για τους μισθωτούς λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Συγκεκριμένα, ο μέσος όρος προκύπτει από το πηλίκο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου διά του συνολικού χρόνου ασφάλισης. Ως προς τα δύο αυτά μεγέθη, το σύνολο των μηνιαίων αποδοχών ισοδυναμεί με το άθροισμα των μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος και υπόκεινται σε εισφορές, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Όσον αφορά στο χρόνο ασφάλισης, εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο άρθρο 15. Τέλος, κατά τον υπολογισμό των μηνιαίων αποδοχών λαμβάνονται υπόψη οι αποδοχές του ασφαλισμένου για κάθε ημερολογιακό έτος, προσαυξανόμενες κατά την ετήσια μεταβολή μισθών, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, ενώ δεν προσμετράται το τελευταίο έτος ή τμήμα του έτους, κατά το οποίο υποβάλλεται η αίτηση για συνταξιοδότηση. . .».

103. Εξ άλλου, σχετικά με τις ρυθμίσεις ειδικά του ως άνω άρθρου 13 του ν. 4387/2016 περί ανωτάτου ορίου καταβολής σύνταξης (βλ. σκέψη 88 της παρούσας), στην αιτιολογική έκθεση του νόμου αναφέρονται τα εξής: «Με το άρθρο 13 προβλέπονται τα ανώτατα ποσά συντάξεων που θα καταβάλλονται μέχρι την ολοκλήρωση του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής. Σκοπός της μεταβατικής αυτής διάταξης είναι η οικονομική εξυγίανση του ασφαλιστικού συστήματος και η άμβλυνση κοινωνικών αντιθέσεων και ανισοτήτων, ενώ με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η περαιτέρω επιβάρυνση των δικαιούχων μεσαίων και χαμηλών και παράλληλα διασφαλίζεται μεσοπρόθεσμα η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος. Σημειωτέον ότι η ρύθμιση αυτή δεν είναι διαρκής, εφόσον δεν καθιερώνει εις το διηνεκές το προβλεπόμενο ανώτατο όριο. Απλώς αναστέλλεται η καταβολή του επιπλέον του ανωτάτου ορίου τμήματος της σύνταξης, δεν περικόπτεται αυτό οριστικά. Θα καταβληθεί αυτό μετά τη λήξη του προγράμματος προσαρμογής και μετά τον επανυπολογισμό της οικείας σύνταξης, σύμφωνα με το άρθρο 14. Άλλωστε, κατά την πάγια νομολογία το ύψος των συνταξιοδοτικών παροχών δεν αποτελεί σταθερό ποσό, αλλά δύναται να μεταβάλλεται είτε επί τα βελτίω είτε επί τα χείρω, ανάλογα με τις εκάστοτε οικονομικές συνθήκες και, σύμφωνα πάντοτε με αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία εξειδικεύει ο νομοθέτης, εντός των ορίων της ευρείας εξουσίας που αυτός διαθέτει [...]. Περαιτέρω, δεν κατοχυρώνεται, με βάση τη νομολογία του ΕΔΔΑ δικαίωμα σε μισθό ή σύνταξη ορισμένου ύψους [...] με συνέπεια να μην αποκλείεται, κατ' αρχήν, διαφοροποίηση του ύψους συνταξιοδοτικής παροχής αναλόγως με τις εκάστοτε επικρατούσες συνθήκες. Επιπρόσθετα, [...] με βάση

το ευρωπαϊκό δίκαιο και την αρχή της αναλογικότητας, σύμφωνα με την νομολογία του ΕΔΔΑ, εξασφαλίζεται δίκαιη ισορροπία ανάμεσα στην προσβολή των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και την εξυπηρέτηση δημοσίου σκοπού, ο οποίος έγκειται στην αποκατάσταση της ισορροπίας του κοινωνικού προϋπολογισμού [...]. Άλλωστε, βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), το δίκαιο της Ένωσης δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη, όταν θεσπίζουν μέτρα στον τομέα των συντάξεων, να λαμβάνουν υπόψη όχι μόνο λόγους πολιτικού, κοινωνικού ή δημογραφικού χαρακτήρα, αλλά και δημοσιονομικούς λόγους, εφόσον διασφαλίζεται η γενική αρχή της απαγόρευσης διακρίσεων λόγων ηλικίας. [...].».

104. Περαιτέρω, ως προς τις ρυθμίσεις του άρθρου 14 περί αναπροσαρμογής των ήδη καταβαλλόμενων κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 συντάξεων (βλ. σκέψη 89 της παρούσας), όπως οι ρυθμίσεις αυτές είχαν πριν από την τροποποίησή τους κατά τα ανωτέρω, στην αιτιολογική έκθεση του νόμου αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι: «Με βάση το άρθρο 14, επανυπολογίζονται οι συντάξεις που ήδη καταβάλλονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. [...] Εντούτοις, ο νομοθέτης επιλέγει να εισάγει μία ευνοϊκή μεταχείριση για τους ήδη συνταξιούχους προβλέποντας ρητά ότι μέχρι την ολοκλήρωση του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής οι συντάξεις συνεχίζουν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί κατά την 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις, παρακρατούμενης της εισφοράς υπέρ υγειονομικής περίθαλψης [...] η συγκεκριμένη πρόβλεψη στοχεύει στο σεβασμό της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, όπως αυτή προστατεύεται, τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Στην περίπτωση που το ποσό της σύνταξης, όπως επανυπολογίζεται, είναι μεγαλύτερο από το ήδη καταβαλλόμενο, η διαφορά καταβάλλεται σταδιακά, σε βάθος πενταετίας. [...]». Εξ άλλου, στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4472/2017, με το άρθρο 1 παρ. 2 του οποίου προβλέφθηκε το πρώτον, κατά τα ήδη εκτεθέντα, περικοπή, από 1.1.2019, μέχρι ποσοστού 18%, του ποσού της ήδη καταβαλλόμενης σύνταξης, που, μετά την αναπροσαρμογή, υπερβαίνει το προκύπτον βάσει των νέων, ενιαίων κανόνων υπολογισμού ποσό, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Η ρύθμιση αυτή κρίθηκε αναγκαία προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιτυχής ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης στο πλαίσιο του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και να επιτευχθεί σταθερή και άμεση χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας. Απαραίτητη προϋπόθεση προς τούτο είναι η περιστολή της συνταξιοδοτικής δαπάνης κατά ποσοστό 1% του ΑΕΠ για το έτος 2019, η οποία επιτρέπει την περιχαράκωση της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος. [...] Λαμβάνοντας δε υπόψη την αρχή της ίσης κατανομής των βαρών, προβλέπεται ότι η μείωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης θα επιτευχθεί μόνο μέσω της αναπροσαρμογής των συντάξεων εκείνων, το ποσό των οποίων είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων, ούτως ώστε να μην θίγεται η αλληλεγγύη μεταξύ παλαιών και νέων συνταξιούχων [...] [και] να μην διαταραχθεί σημαντικά και αιφνιδίως το επίπεδο διαβίωσης της συγκεκριμένης κατηγορίας συνταξιούχων».

105. Εν συνεχεία, στην αιτιολογική έκθεση του νόμου επί του ως άνω άρθρου 21 (βλ. σκέψη 91 της παρούσας), αναφέρεται ότι «Δεδομένου ότι με το νόμο λαμβάνει χώρα για πρώτη φορά η ουσιαστική ενοποίηση των υφιστάμενων Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης και προκειμένου η ένταξή τους στον Ε.Φ.Κ.Α. να πραγματοποιηθεί χωρίς λειτουργικά και οργανωτικά προβλήματα, στο παρόν άρθρο ορίζεται το νομικό πλαίσιο που θα ισχύει για το διάστημα που θα μεσολαβήσει από την έναρξη ισχύος του παρόντος μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας της ενοποίησης με την έκδοση των σχετικών Υπουργικών Αποφάσεων και Προεδρικών Διαταγμάτων. Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, για τα θέματα που δεν ρυθμίζονται σε αυτό, εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου, όπως ισχύουν κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος νόμου αυτού ...» και επί του άρθρου 23 παρ. 4 β του ν. 4387/2016 σχετικά με την ρύθμιση καταβολής των αναδρομικών

αξιώσεων των συνταξιούχων βουλευτών από την εκτέλεση τελεσίδικων αποφάσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. σκέψη 92 της παρούσας), ότι «Με δικαστικές αποφάσεις της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου έγινε δεκτό ότι οι διατάξεις του άρθρου 57 του ν. 3691/2008 πρέπει να έχουν ανάλογη εφαρμογή και για τα πρόσωπα που έχουν δικαιωθεί σύνταξη από το Δημόσιο, με βάση τις διατάξεις του ν.δ. 99/1974. Επειδή έκτοτε έχουν εκδοθεί από το Ελεγκτικό Συνέδριο αμετάκλητες αποφάσεις σχετικές με το προαναφερόμενο θέμα, οι οποίες με βάση πρακτικά του Τριμελούς Συμβουλίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου πρέπει να εκτελεσθούν άμεσα, γεγονός που επιφέρει ξαφνική και ιδιαίτερα σημαντική δαπάνη του Κρατικού Προϋπολογισμού, με τις προτεινόμενες διατάξεις της παραγράφου 4 (περίπτωση β΄) προβλέπεται ότι ο τρόπος, ο χρόνος και η διαδικασία καταβολής των αναδρομικών που προκύπτουν από την αναπροσαρμογή της σύνταξης των ανωτέρω προσώπων, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, θα καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Η ρύθμιση αυτή κρίθηκε αναγκαία ώστε να μετριασθεί ο αιφνιδιασμός του Κρατικού Προϋπολογισμού από τη δαπάνη που συνεπάγεται η εφαρμογή των ανωτέρω αποφάσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου».

106. Τέλος, στην αιτιολογική έκθεση του νόμου επί του άρθρου 94 (βλ. σκέψη 99 της παρούσας), αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Με τις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου, αποσαφηνίζεται το νομικό πλαίσιο, σύμφωνα με το οποίο κρίνονται οι αιτήσεις συνταξιοδότησης των ασφαλισμένων ως προς τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης. Όπως είναι γνωστό, μέχρι 31.12.2014, ως προς τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης εφαρμόζονταν οι καταστατικές διατάξεις κάθε φορέα ασφάλισης, ενώ με τον ν. 3863/2010 θεσπίστηκε διαφορετικός τρόπος υπολογισμού της σύνταξης, ο οποίος μέχρι σήμερα δεν έχει εφαρμοστεί από τους ασφαλιστικούς φορείς. Με το παρόν σχέδιο νόμου καθιερώνεται νέος τρόπος υπολογισμού της σύνταξης, ο οποίος προβλέπει την εθνική και την ανταποδοτική σύνταξη. Προκειμένου, λοιπόν, να αποφευχθούν τυχόν συγχύσεις σχετικά με το νομικό πλαίσιο που εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση, κρίνεται αναγκαία η παρούσα διάταξη, με την οποία διευκρινίζεται ο τρόπος υπολογισμού των συντάξεων που εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι, για τις εκκρεμείς αιτήσεις συνταξιοδότησης, που έχουν υποβληθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, εφαρμόζονται οι καταστατικές διατάξεις που ίσχυαν σε κάθε φορέα ασφάλισης μέχρι 31.12.2014, ενώ για τις αιτήσεις συνταξιοδότησης βάσει των οποίων η καταβολή της σύνταξης, σύμφωνα με τις ισχύουσες πριν τη δημοσίευση του νόμου αυτού διατάξεις, αρχίζει μετά την έναρξη ισχύος του νόμου, εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στον νόμο αυτό. Επίσης, λαμβάνεται μέριμνα για την προστασία των ώριμων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, όσων δηλαδή υποβάλλουν αίτηση συνταξιοδότησης τα έτη 2016, 2017 και 2018, ώστε, σε περίπτωση που με τον προβλεπόμενο από το παρόντα νόμο τρόπο υπολογισμού της σύνταξης τα ποσά συντάξεων υπολείπονται του ποσού της σύνταξης που θα χορηγηίτο με το προϊσχύσαν καθεστώς κατάποσοστό άνω του 20%, καταβάλλεται στο δικαιούχο ένα ποσοστό της διαφοράς αυτής ως προσωπική διαφορά ...».

107. Συναφώς, η Διοικητική Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο πλαίσιο της κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος γνωμοδότησής της, επί των ως άνω διατάξεων του Κεφαλαίου Β του Μέρους Α του οικείου σχεδίου νόμου, με τα Πρακτικά της 1^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της 20.4.2016, μεταξύ άλλων, διατύπωσε σοβαρές επιφυλάξεις ως προς την συνταγματικότητα του προς θέσπιση τότε νομοσχεδίου λόγω της μη σαφούς διακριτής υποδοχής του συνταγματικά κατοχυρωμένου συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στο νέο συνταξιοδοτικό – ασφαλιστικό σύστημα (βλ. αναλυτικά σκέψεις 13 έως 33 της παρούσας) και της ανεπίτρεπτης απορρόφησής τους στον ΕΦΚΑ, ως φορέα κοινωνικής ασφάλειας. Ειδικότερα δε, επί των αρχικών ρυθμίσεων του άρθρου 4 του οικείου σχεδίου νόμου που περιελάμβανε τις εντασσόμενες και εξαιρούμενες από το νέο σύστημα κατηγορίες συνταξιούχων [στην οποία προβλεπόταν, μεταξύ άλλων, ότι «1.α. Οι υπαγόμενοι στο ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου, τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι της Βουλής, των ΝΠΔΔ

και των ΟΤΑ α' και β' βαθμίδας, οι ιερείς και οι υπάλληλοι των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου καθώς και τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και του Πυροσβεστικού Σώματος, από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου υπάγονται για κύρια σύνταξη στο ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό καθεστώς του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) που συστήνεται με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και οι συντάξεις τους κανονίζονται και καταβάλλονται με βάση τις ρυθμίσεις του παρόντος και τις λοιπές μεταβατικές διατάξεις. ...3. Οι ανωτέρω διατάξεις δεν έχουν εφαρμογή: - για όσους από τα ανωτέρω πρόσωπα υπάγονται στις διατάξεις των νόμων 1897/1990 (120 Α) και 1977/1991 (185 Α) - για όσους δικαιούνται πολεμική σύνταξη ή σύνταξη αναπήρου οπλίτη ειρηνικής περιόδου ή σύνταξη Εθνικής Αντίστασης Ο.Γ.Α. ή ανασφάλιστου Αγωνιστή Εθνικής Αντίστασης, σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 168/2007 (209 Α), του π.δ. 169/2007 (210 Α) και των άρθρων 22 και 27 του ν. 1813/1988 (243 Α). - για τους λογοτέχνες – καλλιτέχνες που δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3075/2002 (297 Α) - για τους βουλευτές και τα αιρετά όργανα των ΟΤΑ α' και β' βαθμίδας που δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 91/1943 (129 Α), του ν.δ. 99/1974 (295 Α) και του άρθρου 9 του ν. 2703/1999 (72 Α) - για όσους λαμβάνουν προσωπική σύνταξη καθώς και- για όσους δικαιούνται σύνταξη αναπηρίας η οποία προήλθε εξαιτίας της υπηρεσίας και ένεκα ταύτης, σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 169/2007, σε συνδυασμό και με αυτές του π.δ. 168/2007. Τα ανωτέρω πρόσωπα εξακολουθούν να υπάγονται στο ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου και οι συντάξεις τους κανονίζονται και καταβάλλονται από το Δημόσιο»] και παράλληλα με τη γενική επιφύλαξη για την συνταγματικά ανεπίτρεπτη αδιάστικτη οργανωτική ένταξη των σχετικών κατηγοριών δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον νέο συνταξιοδοτικό - ασφαλιστικό φορέα διατυπώθηκε επιφύλαξη και ως προς τις εξαιρούμενες κατηγορίες της ανωτέρω παρ. 3 του οικείου άρθρου, στις οποίες περιλαμβάνονταν και οι βουλευτές που συνταξιοδοτούνται υπό το καθεστώς του ν.δ. 99/974, δεδομένης της αποτυπούμενης στο σχέδιο νόμου και την οικεία αιτιολογική έκθεση εξαγγελία ένταξης όλων των συνταξιούχων στο νέο ασφαλιστικό σχήμα. Συγκεκριμένα, κατά το σκεπτικό της Ολομέλειας δεν αιτιολογείται επαρκώς η εξαίρεση των προσώπων που αναφέρονται στην εν λόγω παράγραφο από την υπαγωγή τους στο νέο ΕΦΚΑ, ενόψει μάλιστα και των όσων αορίστως καταγράφονται στην αιτιολογική έκθεση της συγκεκριμένης διάταξης, σύμφωνα με την οποία η «εκ των πραγμάτων υπαγωγή τους στον ΕΦΚΑ θα δημιουργήσει επί του παρόντος μείζονα διαχειριστικά προβλήματα», ενώ «η υπαγωγή στον προαναφερόμενο φορέα και των προσώπων αυτών θα εξεταστεί σε δεύτερη φάση και αφού εξασφαλισθεί η ομαλή ένταξή τους στο φορέα αυτό».

108. Ακολούθως, εκδόθηκε ο ν. 4670/2020 «Ασφαλιστική μεταρρύθμιση και ψηφιακός μετασχηματισμός Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.) και άλλες διατάξεις» (Α' 43), ο οποίος στο Πρώτο του Μέρος, που φέρει τον τίτλο «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης», με έναρξη ισχύος από 1.3.2020, κατ' άρθρο 108 του οικείου νόμου, προβλέπει στο άρθρο 1, υπό τον τίτλο «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης ...», ότι: «Στον ν. 4387/2016 ... προστίθεται άρθρο 51Α ως εξής: «Άρθρο 51Α 1. Το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)» μετονομάζεται από την 1.3.2020 σε «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης», αποκαλούμενος στο εξής «e-Ε.Φ.Κ.Α.». Όπου στην κείμενη νομοθεσία αναφέρεται «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)», νοείται ο «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.)».

109. Ο ίδιος νόμος στο άρθρο 2, με τίτλο «Ένταξη φορέων, κλάδων, τομέων και λογαριασμών στον e-Ε.Φ.Κ.Α», ότι: «Στο άρθρο 53 του ν. 4387/2016, προστίθενται παράγραφοι 4 και 5 και το άρθρο 53 διαμορφώνεται ως εξής: «Άρθρο 53- 1. Ο e-Ε.Φ.Κ.Α. αποτελείται από, έναν (1) κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών, στον

οποίο εντάσσονται, σύμφωνα με τα ειδικώς οριζόμενα στο άρθρο 51 του παρόντος, οι παρακάτω φορείς, με τους κλάδους, τομείς και λογαριασμούς τους, πλην των αναφερόμενων στο Κεφάλαιο ΣΤ', ως εξής: «1. Α. Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών (Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ.). ... Β. Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (Ε.Τ.Α.Π. - Μ.Μ.Ε.). ... Γ. Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (Ε.Τ.Α.Α.). ... Δ. Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.). ... Ε. Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), εκτός του Λογαριασμού Αγροτικής Εστίας. ... ΣΤ. Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (Ν.Α.Τ.), συμπεριλαμβανομένου του Κεφαλαίου Δυτών και του Κεφαλαίου Ανεργίας - Ασθένειας Ναυτικών (Κ.Α.Α.Ν.). Ζ. Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας (Τ.Α.Υ.Τ.Ε.Κ.Ω.). Η. Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (Ε.Τ.Α.Τ.). 2. Στον κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών περιέρχονται και οι εν γένει συνταξιοδοτικές αρμοδιότητες, οι οποίες ασκούνται κατά την έναρξη ισχύος του νόμου από τη Γενική Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 4».

110. Στο άρθρο 3, υπό τον τίτλο «Περιουσία-Πόροι-Επενδύσεις - Τροποποίηση του άρθρου 56 του ν. 4387/2016», προβλέπεται ότι: « Το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 56 του ν. 4387/2016 (Α' 85) τροποποιείται, στο άρθρο προστίθενται παράγραφοι 3 και 4 και αυτό διαμορφώνεται ως εξής: «1. Πόρους του κλάδου κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών του e-Ε.Φ.Κ.Α. αποτελούν: α. Τα έσοδα από τις ασφαλιστικές εισφορές των ασφαλισμένων και εργοδοτών, οι πρόσοδοι περιουσίας, η απόδοση των κεφαλαίων και των αποθεματικών, καθώς και κάθε άλλο έσοδο και πόρος που θεσμοθετείται υπέρ αυτού. β. Τα έσοδα από τις προβλεπόμενες εισφορές υπέρ των φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών που εντάσσονται στον e-Ε.Φ.Κ.Α., σύμφωνα με το άρθρο 53, οι πρόσοδοι περιουσίας, καθώς και η απόδοση των κεφαλαίων και των αποθεματικών αυτών και κάθε άλλο έσοδο και πόρος που προβλέπεται από διάταξη νόμου. γ. Η επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό για τη χρηματοδότηση της εθνικής σύνταξης. ...».

111. Περαιτέρω, στο Μέρος του Τρίτου του ν. 4670/2020, που επιγράφεται «Ασφαλιστικές και Συνταξιοδοτικές Διατάξεις ...» και άρχισε να ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, κατ' άρθρο 108 παρ. 2 αυτού, και στο Κεφάλαιο Α', με τίτλο «Εισαγωγικές Διατάξεις», ορίζεται στο άρθρο 19, υπό τον τίτλο «Αντικατάσταση του άρθρου 1 του ν. 4387/2016», ότι: ««Άρθρο 1 - Αντικείμενο – Σκοπός. 1. Αντικείμενο του νόμου είναι η ρύθμιση της έννομης σχέσης κοινωνικής ασφάλισης δημοσίου δικαίου, υποχρεωτικής για όλους τους εργαζόμενους, μισθωτούς, αυτοτελώς απασχολούμενους, ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες και ειδικές κατηγορίες για τους κινδύνους γήρατος, αναπηρίας, θανάτου, εργατικού ατυχήματος, κύριας και επικουρικής ασφάλισης, εφάπαξ και προνοιακών παροχών, καθώς και η ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον e-Ε.Φ.Κ.Α. Με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων για τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς οι διατάξεις του παρόντος νόμου καταλαμβάνουν όλους όσους παρέχουν εξαρτημένη εργασία έναντι αμοιβής, καθώς και τους αυτοτελώς απασχολούμενους και τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους απασχολούμενους με το αγροτικό επάγγελμα. Η έννομη σχέση της κοινωνικής ασφάλισης επέρχεται αυτοδικαίως με την έναρξη της μισθωτής εργασίας και υποχρεωτικά από την τήρηση των διαδικασιών, που προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις για την έναρξη επαγγέλματος αυτοτελώς απασχολούμενου, ελεύθερου επαγγελματία και αγροτικού επαγγέλματος. 2. Σκοπός του νόμου είναι η εξασφάλιση της επάρκειας των συντάξεων και της βιωσιμότητας του εθνικού κοινωνικοασφαλιστικού και συνταξιοδοτικού συστήματος και του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.ΚΑ.)»

112. Στο άρθρο 20, με τίτλο «Προσθήκη άρθρου 1Α στον ν. 4387/2016» προβλέπεται ότι: «Στο άρθρο 1 του ν. 4387/2016 προστίθεται άρθρο 1Α ως ακολούθως: «Άρθρο 1^Α- Γενικές αρχές - Εγγυητική ευθύνη του Κράτους. Το ασφαλιστικό σύστημα διέπεται από τις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της αναδιανομής, της υποχρεωτικότητας, της ανταποδοτικότητας, της ενότητας, της επάρκειας και της βιωσιμότητας του συστήματος. Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, εγγυάται και διασφαλίζει την επάρκεια των παροχών κύριας και επικουρικής ασφάλισης και τη βιωσιμότητα του ε-Ε.Φ.ΚΑ Έχει εγγυητική υποχρέωση για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών. Ειδικές διατάξεις σχετικές με την κρατική χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης καταργούνται».

113. Στο άρθρο 21, υπό τον τίτλο «Προσθήκη άρθρου 1Β στον ν. 4387/2016», ορίζεται ότι «Στον ν. 4387/2016 προστίθεται άρθρο 1Β ως ακολούθως: «Άρθρο 1Β Πηγές και φύση κανόνων. 1. Οι κανόνες κοινωνικής ασφάλισης αφορούν στο κοινωνικό (γενικό) συμφέρον και είναι αναγκαστικής εφαρμογής. Οι κανόνες κοινωνικής ασφάλισης έχουν πρωταρχική πηγή το Σύνταγμα, θεσπίζονται με νόμο και με πράξεις κανονιστικού περιεχομένου κατ' εξουσιοδότηση νόμου. 2. Οι κανόνες για την απονομή της σύνταξης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών έχουν πρωταρχική πηγή το Σύνταγμα και θεσπίζονται με νόμο, κατόπιν διατύπωσης της προβλεπόμενης στο άρθρο 73 παράγραφος 2 του Συντάγματος γνωμοδότησης του Ελεγκτικού Συνεδρίου. ...».

114. Στο άρθρο 22, με τίτλο «Αντικατάσταση του άρθρου 2 του ν. 4387/2016», ορίζεται ότι: «Το άρθρο 2 του ν. 4387/2016 αντικαθίσταται ως ακολούθως: «Άρθρο 2 - Εννοιολογικοί προσδιορισμοί. Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου νοούνται ως: - Ασφαλισμένοι: Τα πρόσωπα που υποχρεούνται να καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές από την παροχή εξαρτημένης εργασίας έναντι αμοιβής ή από την άσκηση ελεύθερου επαγγέλματος ή αυτοαπασχόληση ή την άσκηση αγροτικού επαγγέλματος. - Έμμεσα ασφαλισμένοι: τα μέλη οικογένειας των ασφαλισμένων, καθώς και των συνταξιούχων γήρατος, αναπηρίας και θανάτου. - Εργοδότες: τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, για λογαριασμό των οποίων παρέχουν την εργασία τους οι μισθωτοί εργαζόμενοι. - Συνταξιούχοι: τα πρόσωπα τα οποία μετά τη συμπλήρωση των προβλεπόμενων προϋποθέσεων λαμβάνουν σύνταξη γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου. - Κύρια σύνταξη: Το ποσό που καταβάλλεται μηνιαίως στους συνταξιούχους ως αναπλήρωση του εισοδήματος μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό απασχόληση και αποτελείται από το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης. Ειδικώς για τους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, σύνταξη είναι το ποσό που καταβάλλεται σε αυτούς, μετά την έξοδό τους από την υπηρεσία, ως συνέχεια της αμοιβής τους, το οποίο, για λόγους δημοσιονομικής βιωσιμότητας και λογιστικής ενότητας του συστήματος, υπολογίζεται σε αντιστοιχία με το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης. - Εθνική σύνταξη: Το ποσό της σύνταξης που χρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό. -Ανταποδοτική σύνταξη: το ποσό της σύνταξης, που αντιστοιχεί στην καταβολή ασφαλιστικών εισφορών βάσει των συντάξιμων αποδοχών, του χρόνου ασφάλισης και του ποσοστού αναπλήρωσης».

115. Ακολούθως, στο Κεφάλαιο Β του ίδιου Μέρους του ν. 4670/2020, που επιγράφεται «Συντάξεις Δημοσίων Υπαλλήλων και Στρατιωτικών», ορίζεται στο άρθρο 23, με τίτλο «Τροποποίηση του άρθρου 5 του ν. 4387/2016 και προσθήκη νέων άρθρων 5Α και 5Β», ότι: «Οι παράγραφοι 1, 2 και 4 του άρθρου 5 του ν. 4387/2016 τροποποιούνται και προστίθενται νέα παράγραφος 5 στο ίδιο άρθρο και νέα άρθρα 5Α και 5Β στον ν. 4387/2016. Τα άρθρα 5, 5Α και 5Β του ν. 4387/2016 διαμορφώνονται ως εξής: «Άρθρο 5. Ενιαίοι κανόνες ασφάλισης παροχών υπαλλήλων Δημοσίου. 1. Από 1.1.2017 το συνολικό ποσοστό εισφοράς κλάδου σύνταξης στον Ε.Φ.Κ.Α. ασφαλισμένου και εργοδότη ορίζεται σε 20% επί των συνταξίμων μηνιαίων αποδοχών των προσώπων της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4, και κατανέμεται κατά 6,67% σε βάρος του ασφαλισμένου και κατά 13,33% σε βάρος του Δημοσίου και των νομικών

προσώπων δημοσίου δικαίου. 2. α) Το ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών για τον υπολογισμό της μηνιαίας ασφαλιστικής εισφοράς των μισθωτών και των εργοδοτών, ορίζεται στο ποσό των έξι χιλιάδων πεντακοσίων (6.500) ευρώ, αναπροσαρμοζόμενο από την 1.1.2023 έως 31.12.2024 κατ' έτος με διαπιστωτική πράξη του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, κατά το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους. Σε περίπτωση αρνητικής τιμής του ως άνω ποσοστού το ποσό των ασφαλιστέων αποδοχών παραμένει στα επίπεδα του προηγούμενου έτους. Από 1.1.2025 και εφεξής το ανώτατο όριο των ασφαλιστέων αποδοχών προσαυξάνεται κατ'έτος κατά τον δείκτη μεταβολής μισθών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη παράγραφο 4 του άρθρου 8. ... 5. Όπου στην κείμενη νομοθεσία αναφέρεται ο Υπουργός Οικονομικών ως αρμόδιος για την έκδοση αποφάσεων επί συνταξιοδοτικών θεμάτων του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.), νοείται εφεξής ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, διατηρούμενης της συναρμοδιότητας του Υπουργού Οικονομικών επί θεμάτων εφαρμογής μισθολογικών διατάξεων επί συνταξιούχων του Δημοσίου. ... Άρθρο 5Α «Ασφάλιση εξωκοινοβουλευτικών μελών της Κυβέρνησης και Υφυπουργών, καθώς και μετακλητών υπαλλήλων», ότι: «1. Τα μέλη της Κυβέρνησης και οι Υφυπουργοί που δεν είναι βουλευτές, καθώς και οι διοριζόμενοι σε οιαδήποτε θέση μετακλητού υπαλλήλου, ανεξαρτήτως σχέσεως εργασίας δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, από την ημερομηνία διορισμού τους διατηρούν το καθεστώς ασφάλισης κύριας και επικουρικής ασφάλισης, υγειονομικής περίθαλψης και εφάπαξ παροχής, στο οποίο υπάγονταν πριν από τον διορισμό τους. Ο σχετικός χρόνος ασφάλισης θεωρείται ότι έχει διανυθεί στο καθεστώς αυτό. ... Άρθρο 5B. Δικαιοδοσία Ελεγκτικού Συνεδρίου. Οι διαφορές που αναφέρονται από την εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου αυτού εμπίπτουν στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, βάσει της περίπτωσης στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 98 του Συντάγματος, με την επιφύλαξη της ειδικής δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου της παραγράφου 2 του άρθρου 88 του Συντάγματος. Καμιά διάταξη του νόμου αυτού δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αφαιρεί ή θίγει τη δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών από την απονομή συντάξεων στους δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους και στους στρατιωτικούς».

116. Εν συνεχεία, στο άρθρο 24 του ίδιου νόμου, με τίτλο «Τροποποίηση του άρθρου 8 του ν. 4387/2016», ορίζεται ότι: «Στην παράγραφο 5 του άρθρου 8 του ν. 4387/2016 ο πίνακας των ποσοστών αναπλήρωσης αριθμείται σε πίνακα 1, αντικαθίσταται το εδάφιο πριν τον πίνακα 1, προστίθενται νέο εδάφιο και πίνακας 2 και το άρθρο 8 του ν. 4387/2016 διαμορφώνεται ως εξής: «Άρθρο 8 - Ανταποδοτική σύνταξη - 1. Οι υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου, καθώς και οι στρατιωτικοί, οι οποίοι θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, δικαιούνται ανταποδοτικό μέρος σύνταξης, που προκύπτει με βάση τις συντάξιμες αποδοχές της παραγράφου 2, τον χρόνο ασφάλισης, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 και τα κατ' έτος ποσοστά αναπλήρωσης, όπως αυτά προκύπτουν από τον πίνακα ο οποίος ενσωματώνεται στην παράγραφο 5, σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων παραγράφων. 2. α. Ως συντάξιμες αποδοχές για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους σύνταξης κύριας ασφάλισης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Ο μέσος αυτός όρος υπολογίζεται ως το ημίγειο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών διά του συνολικού χρόνου ασφάλισής του. Ως σύνολο μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος νοείται το άθροισμα των μηνιαίων αποδοχών που υπόκεινται σε εισφορές, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνονται υπόψη οι αποδοχές του ασφαλισμένου για κάθε ημερολογιακό έτος, προσαυξανόμενες σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 4. ... β. Για τον χρόνο ασφάλισης που αναγνωρίζεται πλασματικά, κατόπιν καταβολής του προβλεπόμενου ποσού εξαγοράς, ως συντάξιμες αποδοχές ορίζεται το ποσό που θα

αποτελούσε τον ασφαλιστέο μηνιαίο μισθό - εισόδημα αν εκλαμβάνονταν ως μηνιαία εισφορά το ποσό που καταβλήθηκε για την εξαγορά κάθε μήνα ασφάλισης. 3. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης των προσώπων των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 6, ως συντάξιμες αποδοχές λαμβάνεται υπόψη ο, σύμφωνα με την περίπτωση α' της παραγράφου 2, μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών, όπως αυτές ισχύουν κατά περίπτωση με βάση τις διατάξεις της ίδιας παραγράφου, που προκύπτει από το ασφαλιστικό έτος 2002 και έως την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου ή λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού. Αν δεν προκύπτει χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ασφάλισης ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος), τουλάχιστον πέντε (5) ετών από την 1.1.2002 μέχρι την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου ή λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού, τότε για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών αναζητείται χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος) και κατά το πριν την 1.1.2002 χρονικό διάστημα και μέχρι τη συμπλήρωση συνολικά έως πέντε (5) ετών ασφάλισης. ... 4.α. Η αναπροσαρμογή των συντάξιμων αποδοχών, για το διάστημα έως και το 2024, διενεργείται κατά τη μεταβολή του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής. Η προσαύξηση των συντάξιμων αποδοχών για το διάστημα από το 2025 και εφεξής διενεργείται με βάση τον δείκτη μεταβολής μισθών, που υπολογίζεται από την ΕΛΣΤΑΤ. β. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και Οικονομικών καθορίζονται οι αναγκαίες λεπτομέρειες και η διαδικασία της εφαρμογής του δείκτη μεταβολής μισθών της ΕΛΣΤΑΤ για την αναπροσαρμογή των συντάξιμων αποδοχών. 5. Το τελικό ποσό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης υπολογίζεται για το σύνολο του χρόνου ασφάλισης, με βάση το ποσοστό αναπλήρωσης του κατωτέρω πίνακα, που προσαρτάται στο τέλος της παρούσας και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της. Το ποσοστό αναπλήρωσης για κάθε έτος ασφάλισης εντός εκάστης κλίμακας ετών, αντιστοιχεί στο ποσοστό που αναγράφεται στην τρίτη στήλη του πίνακα. Έως 30.09.2019 τα ποσοστά αναπλήρωσης για κάθε επιμέρους περίοδο ασφάλισης αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα 1: ... Από την 1.10.2019 τα ποσοστά αναπλήρωσης για κάθε επιμέρους περίοδο ασφάλισης αποτυπώνονται στον ακόλουθο... [Σύμφωνα δε με τον πίνακα αυτόν το ποσοστό αναπλήρωσης από την ως άνω ημερομηνία ανεέρχεται για τα έτη 0-15 0,77%, για τα έτη 15,01-18 0,84%, για τα έτη 18,01-21 0,90%, για τα έτη 21,01-24 0,96%, 24,01-27 1,03%, για τα έτη 27,01-30 1,21%, για τα έτη 30,01-33 1,96%, για τα έτη 33,01-36 2,50%, για τα έτη 36,01-40 2,55% και για τα έτη 40,01 και άνω 0,50%, κατ' έτος.]

117. Τέλος, στο άρθρο 25 του οικείου νόμου, με τίτλο « Τροποποίηση του άρθρου 14 του ν. 4387/2016», προβλέπεται ότι: « Στο άρθρο 14 του ν. 4387/2016 προστίθεται νέα παράγραφος 3, η υφιστάμενη παράγραφος 3 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 αναριθμείται σε 4 και τροποποιείται, και η υφιστάμενη παράγραφος 4 αναριθμείται σε 5. Το άρθρο 14 του ν. 4387/2016 διαμορφώνεται ως εξής: «Άρθρο 14 Αναπροσαρμογή συντάξεων - προστασία καταβαλλόμενων συντάξεων 1. α. Σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων του Ε.Φ.Κ.Α. και των θεμελιωδών αρχών του άρθρου 1, οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, κύριες συντάξεις αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με τα άρθρα 7, 8, 13 και 14, βάσει των διατάξεων των επόμενων παραγράφων. β. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους των καταβαλλόμενων, έως την έναρξη ισχύος του παρόντος, συντάξεων, για τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνεται υπόψη ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου κανονίστηκε η ήδη χορηγηθείσα σύνταξη, όπως αυτός είχε διαμορφωθεί πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος, με βάση τους κανόνες αναπροσαρμογής των συντάξιμων αποδοχών του Δημοσίου, που ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων καθορίζεται κάθε άλλο σχετικό θέμα για την εφαρμογή της διάταξης αυτής. 2. α. Μέχρι τις 31.12.2018, οι συντάξεις της προηγούμενης παραγράφου συνεχίζουν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν

διαμορφωθεί κατά την 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις. Ειδικά ο υπολογισμός της κράτησης υπέρ υγειονομικής περίθαλψης διενεργείται, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 30 του άρθρου 1 του ν. 4334/2015 (Α` 80), όπως ισχύει. β. Από την 1.1.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με την παράγραφο 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο, συμψηφιζόμενο κατ` έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ` εφαρμογή της παραγράφου 4. γ. Αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, τότε αυτό προσauξάνεται, από την 1.1.2019, κατά το ένα πέμπτο της διαφοράς σταδιακά και ισόποσα εντός πέντε (5) ετών. δ. Τα στοιχεία που προκύπτουν από τις περιπτώσεις β` και γ` αποτυπώνονται από την 1η.1.2018 για κάθε ασφαλισμένο στο οικείο πληροφοριακό σύστημα. 3. α. Από την 1.10.2019 οι συντάξεις που έχουν απονεμηθεί ή εκκρεμεί η απονομή τους μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, υπολογίζονται εκ νέου σύμφωνα με τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8. Από την 1.10.2019, καταβάλλονται τυχόν προκύπτουσες αυξήσεις στη σύνταξη. Αν το ποσό των συντάξεων αυτών, όπως επανυπολογίζεται, είναι μικρότερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, το ποσό της διαφοράς που προκύπτει εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά. β.α) Οι κύριες συντάξεις που έχουν απονεμηθεί ή εκκρεμεί η απονομή τους πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 και έχουν επανυπολογισθεί σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 υπολογίζονται εκ νέου από 1.10.2019 σύμφωνα με τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8. β.β) Από την 1.10.2019 αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ` έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ` εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 4α του παρόντος άρθρου. β.γ) Από την 1.10.2019 αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, τότε συνεχίζει να καταβάλλεται η προσωπική διαφορά με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 και το ποσό των συντάξεων προσauξάνεται κατά το ένα πέμπτο της τυχόν πρόσθετης διαφοράς που προκύπτει, για την περίοδο από την 1η Οκτωβρίου 2019 έως την 31η Δεκεμβρίου 2020 και σταδιακά ισόποσα κατ` έτος έως την 31η Δεκεμβρίου 2024. Στην περίπτωση που η προσωπική διαφορά που προκύπτει είναι μικρότερη από την προσωπική διαφορά που προέκυπτε από τον επανυπολογισμό της σύνταξης με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, ολοκληρώνεται η καταβολή της προσωπικής διαφοράς που προκύπτει με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 και η διαφορά των δύο ποσών συμψηφίζεται κατ` έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή της με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ` εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 4α του άρθρου 8. γ. Τα στοιχεία που προκύπτουν από τις περιπτώσεις α` και β` αποτυπώνονται από την 1.1.2020 για κάθε ασφαλισμένο στο οικείο πληροφοριακό σύστημα. 4. α. Το συνολικό ποσό της σύνταξης αυξάνεται από την 1.1.2023 κατ` έτος, με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με βάση συντελεστή που προκύπτει από το άθροισμα του ετήσιου ποσοστού μεταβολής του ΑΕΠ συν το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους διαιρούμενου διά του δύο (2) και δεν υπερβαίνει το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή. β. Οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου με τις οποίες προβλέπεται αναπροσαρμογή ή αύξηση των συντάξεων που καταβάλλονται από αυτό, κατά τρόπο διαφορετικό από τον οριζόμενο στην περίπτωση α`

ή με βάση τις ισχύουσες κάθε φορά μισθολογικές διατάξεις, καταργούνται. 5. Από την 1.1.2017 και ανά τριετία, η Εθνική Αναλογιστική Αρχή εκπονεί υποχρεωτικά αναλογιστικές μελέτες, οι οποίες επικυρώνονται από την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αντικείμενο τη συνεχή παρακολούθηση της εξέλιξης της εθνικής συνταξιοδοτικής δαπάνης. Με ειδικό νόμο ανακαθορίζονται οι συντάξεις με στόχο τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος. Το ύψος των ανωτέρω δαπανών για την εθνική, την ανταποδοτική και την επικουρική σύνταξη, προβαλλόμενο έως το έτος 2060, δεν πρέπει να υπερβαίνει το περιθώριο αύξησης των 2,5 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ, με έτος αναφοράς το 2009.»

118. Στο γενικό μέρος της αιτιολογικής έκθεσης του ανωτέρω νομοθετήματος (ν. 4670/2020) αναφέρονται, μεταξύ άλλων, και τα εξής: «... Με την παρούσα μεταρρυθμιστική τομή επιχειρείται η δημιουργία του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.) και ολοκληρώνεται οριστικά η μεγαλύτερη διοικητική και οργανωτική ενοποίηση, καθώς ενοποιούνται όλοι οι ασφαλιστικοί φορείς απονομής σύνταξης και εφάπαξ παροχής. Στο πλαίσιο αυτό επιβεβαιώνεται η αναγκαία για τη δημοσιονομική ισορροπία του συστήματος και τον οργανωτικό και λειτουργικό του εξορθολογισμό, ένταξη των δημοσίων λειτουργιών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, στο ενιαίο αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα, ως ιδιαίτερης κατηγορίας ασφαλισμένων. ...».

119. Στις εισαγωγικές σκέψεις της ως άνω αιτιολογικής έκθεσης επί των άρθρων 19-22 αναφέρεται «[Μ]ε το άρθρο 22 τροποποιούνται οι εννοιολογικοί προσδιορισμοί των όρων του ασφαλιστικού δικαίου του άρθρου 2 του ν. 4387/2016, προκειμένου να επιτευχθεί η καλύτερη ερμηνευτική προσέγγιση και εφαρμογή του παρόντος νόμου. ... ». Επί δε του άρθρου 23 αναφέρεται «... με την προσθήκη του άρθρου 5B στο ν. 4387/2016 προβλέπεται ρητώς, προκειμένου να μην υπάρξει αμφιβολία ή άλλη ερμηνεία, η δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τις συγκεκριμένες διαφορές που αναφέρονται στην προτεινόμενη διάταξη. Ειδικότερα, με την προτεινόμενη διάταξη ορίζεται ρητώς ότι οι διαφορές του συγκεκριμένου Κεφαλαίου υπάγονται αποκλειστικά στην δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου και κατά τρόπο σαφή ορίζεται ότι καμία διάταξη του προτεινόμενου νόμου δεν πρέπει να ερμηνευθεί με τρόπο κατά τον οποίο αφαιρείται ή θίγεται η δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί διαφορών από την απονομή συντάξεων στους δημοσίους υπαλλήλους και στους στρατιωτικούς. ...».

120. Περαιτέρω, επί του άρθρου 24, στην οικεία αιτιολογική έκθεση αναφέρονται τα εξής: «Με το άρθρο 24 του παρόντος σχεδίου νόμου τροποποιείται το άρθρο 8 του ν. 4387/2016. Σκοπός της προτεινόμενης ρύθμισης είναι η αύξηση του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης, έτσι ώστε αυτή να εξασφαλίζει ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης, αφενός, στους εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα, τους ελεύθερους επαγγελματίες, τους αυτοαπασχολούμενους και αγρότες και, αφετέρου, στους δημόσιους υπαλλήλους, λειτουργούς και στρατιωτικούς, μετά την έξοδό τους από το επάγγελμα ή τη δημόσια υπηρεσία ή το λειτούργημά τους, το οποίο να ανταποκρίνεται στις θεμελιώδεις αρχές του Συντάγματος και τις γενικές αρχές της κοινωνικοασφαλιστικής νομοθεσίας. Η ανταποδοτική σύνταξη στηρίζεται στην αρχή της ανταποδοτικότητας και αποτελεί το σύνδεσμο μεταξύ συνταξιοδοτικής παροχής, εισφορών και εισοδήματος. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης λαμβάνονται υπ' όψιν οι συντάξιμες αποδοχές, ο συνολικός χρόνος ασφάλισης των ασφαλισμένων και τα ποσοστά αναπλήρωσης. Ως συντάξιμες αποδοχές νοείται ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου, διαιρούμενος με τον συνολικό χρόνο ασφάλισής του. Το τελικό ποσό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης υπολογίζεται για το σύνολο του χρόνου ασφάλισης με βάση τα προβλεπόμενα ποσοστά αναπλήρωσης. Τα ποσοστά αναπλήρωσης αυξάνονται προοδευτικά ανά κλίμακα ετών ασφάλισης. ... Με την προτεινόμενη διάταξη τα ποσοστά αναπλήρωσης, όπως προβλέπονται στην παράγραφο 5 του άρθρου 8 του ν. 4387/2016, τροποποιούνται και αυξάνονται ανάλογα με την κλίμακα των ετών ασφάλισης, έτσι ώστε να ενισχυθεί η αρχή της αναλογικότητας στην ανταποδοτική σχέση

μεταξύ εισφορών και παροχών και τελικά να επιτευχθεί η συνολική αύξηση του ποσού της ανταποδοτικής σύνταξης. Στις συντάξεις που έχουν ήδη υπολογιστεί ή εκκρεμεί ο υπολογισμός τους σύμφωνα με τα ... 8 και 28 άρθρα του ν. 4387/2016, η ως άνω αύξηση των ποσοστών αναπλήρωσης θα εφαρμόζεται αναδρομικά από 1.10.2019. Οι επανυπολογισθείσες, σύμφωνα με τα υπ' αρ. 14 και 33 άρθρα του ν. 4387/2016, κύριες συντάξεις υπολογίζονται εκ νέου με τα νέα ποσοστά αναπλήρωσης. Σε όλες τις περιπτώσεις επανυπολογισμού, προστατεύεται το ύψος των καταβαλλόμενων συντάξεων ενώ σε περιπτώσεις που η επανυπολογισθείσα σύνταξη με βάση τα ανωτέρω ποσοστά αναπλήρωσης είναι υψηλότερη της καταβαλλόμενης, καταβάλλεται η διαφορά. Η παρούσα ρύθμιση, εκτός από την εξασφάλιση αυξημένης ανταποδοτικότητας μεταξύ των συνταξιοδοτικών παροχών και των εισφορών καθόλη την διάρκεια του ασφαλιστικού βίου, δημιουργεί κίνητρα για την παραμονή στην εργασία πέρα από τα τριάντα έτη ασφάλισης».

121. Τέλος, επί του άρθρου 25 του οικείου νόμου, στην αιτιολογική έκθεση μνημονεύονται τα εξής: «Με το άρθρο 25 του παρόντος σχεδίου νόμου τροποποιείται το άρθρο 14 του ν. 4387/2016. Με την προτεινόμενη διάταξη ορίζεται ότι από 1η.10.2019 οι συντάξεις οι οποίες έχουν υπολογιστεί με βάση τις διατάξεις του ν. 4387/2016 ή εκκρεμεί ο υπολογισμός τους αναπροσαρμόζονται σύμφωνα με τα ποσοστά αναπλήρωσης, όπως αυτά διαμορφώθηκαν κατόπιν της αναλογιστικής έκθεσης και σε συμμόρφωση με την υπ' αρ. 1891/2019 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας και αποτυπώνονται στην παράγραφο 5 του άρθρου 8 του ν. 4387/2016. Τυχόν προκύπτουσες από τον επανυπολογισμό αυξήσεις θα καταβάλλονται και αυτές από 1η.10.2019. Για όλες τις απονεμηθείσες συντάξεις, καθώς και τις αιτήσεις συνταξιοδότησης που έχουν υποβληθεί έως 30.9.2019, αν το ποσό των συντάξεων αυτών όπως επαναυπολογίζεται είναι μικρότερο εκείνου που προκύπτει από τον υπολογισμό τους σύμφωνα με τα προϊσχύοντα ποσοστά αναπλήρωσης, το ποσόν της διαφοράς που προκύπτει εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά. Προβλέπεται περαιτέρω ότι οι επανυπολογισθείσες, σύμφωνα με την παράγραφο 1 και 2 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016, υπολογίζονται εκ νέου από 1.10.2019 με βάση τα νέα ποσοστά αναπλήρωσης. Από 1.10.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων σύμφωνα με τις διατάξεις πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 είναι μεγαλύτερο εκείνου που προκύπτει από τον επαναυπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 του ιδίου νόμου, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 4α του παρόντος άρθρου. Επιπρόσθετα ορίζεται ότι αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων σύμφωνα με τις διατάξεις πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον επαναυπολογισμό τους σύμφωνα με τον πίνακα 2 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, τότε συνεχίζει να καταβάλλεται η προσωπική διαφορά με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 ενώ το ποσό των συντάξεων προσ αυξάνεται κατά το ένα πέμπτο της τυχόν πρόσθετης διαφοράς που προκύπτει, για την περίοδο από 1η.10.2019 έως 31.12. 2020 και ισόποσα κατ' έτος έως την 31η.12.2024. Στην περίπτωση που η προσωπική διαφορά που προκύπτει είναι μικρότερη από την προσωπική διαφορά που προέκυπτε από τον επαναυπολογισμό της σύνταξης με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8, ολοκληρώνεται η καταβολή της προσωπικής διαφοράς που προκύπτει με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης του πίνακα 1 της παραγράφου 5 του άρθρου 8 και η διαφορά των δύο ποσών συμψηφίζεται κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή της με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 4α του άρθρου 8. Σκοπός της παρούσας ρύθμισης είναι η εφαρμογή των νέων ποσοστών αναπλήρωσης στις ήδη καταβαλλόμενες κύριες συντάξεις, καθώς επίσης σε αυτές των οποίων εκκρεμεί ο υπολογισμός τους και σε αυτές που έχουν επανυπολογιστεί, έτσι ώστε οι δικαιούχοι όλων

των ανωτέρω συντάξεων να δουν στις συντάξεις τους τις τυχόν αυξήσεις, οι οποίες θα προκύψουν από την αναπροσαρμογή των ποσοστών αναπλήρωσης και εν τέλει καμία σύνταξη να μην μειωθεί. Ως εκ τούτου, η συγκεκριμένη πρόβλεψη στοχεύει στον σεβασμό της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και στην προστασία όλων των συνταξιούχων διαμορφώνοντας ένα συνταξιοδοτικό και ασφαλιστικό νομικό πλαίσιο, το οποίο θα διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Προσέτι, ορίζεται στην προτεινόμενη διάταξη ότι το συνολικό ποσό της σύνταξης αυξάνεται από την 1η.1.2023 κατ' έτος, με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με βάση συντελεστή που προκύπτει από το άθροισμα του ετήσιου ποσοστού μεταβολής του ΑΕΠ συν το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους διαιρούμενου δια του δύο (2) και δεν υπερβαίνει το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή».

122. Εξ άλλου, ο ν. 4488/2017 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων, δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες και άλλες διατάξεις» (Α' 137), ορίζει στο άρθρο 22, υπό τον τίτλο «Ασφάλιση αιρετών», ότι: «1. Για τα πρόσωπα της παρούσας παραγράφου καταβάλλονται υπέρ του ΕΦΚΑ και του ΕΤΕΑΕΠ ασφαλιστικές εισφορές για κύρια ασφάλιση, υγειονομική περίθαλψη, επικουρική ασφάλιση και εφάπαξ παροχή, εφόσον προκύπτει υποχρέωση ασφάλισής τους στους σχετικούς κλάδους ασφάλισης, στις εξής περιπτώσεις: ... ε. Βουλευτών που είχαν αποκτήσει την ιδιότητα πριν από την ισχύ του ν. 4093/2012 και ο ανωτέρω χρόνος ασφάλισης θεωρείται ότι έχει διανυθεί στην ασφάλιση του Δημοσίου. Αν τα πρόσωπα της παρούσας περίπτωσης ασκούν παράλληλα επαγγελματική δραστηριότητα, έχουν εφαρμογή οι ρυθμίσεις της παρ. 1 του άρθρου 17 και της παρ. 1 του άρθρου 36 του ν. 4387/2016. Αναφορικά με την υγειονομική τους περίθαλψη, αν ασκούν παράλληλα επαγγελματική δραστηριότητα, διατηρούν το προγενέστερο καθεστώς υγειονομικής περίθαλψης και εάν δεν είχαν προγενέστερη ασφάλιση υπάγονται στον ΕΦΚΑ (πρώην ΟΠΑΔ του πρώην ΙΚΑ - ΕΤΑΜ). στ. Βουλευτών που έχουν αποκτήσει για πρώτη φορά την ιδιότητα μετά από την ισχύ του ν. 4093/2012 και ο ανωτέρω χρόνος ασφάλισης θεωρείται ότι έχει διανυθεί στο προγενέστερο ασφαλιστικό - συνταξιοδοτικό τους καθεστώς (κύριας και επικουρικής ασφάλισης, εφάπαξ παροχής) ή σε εκείνο που προκύπτει κατ' εφαρμογή των παραγράφων 1, 2 και 3 του άρθρου 2 του ν. 3865/2010. Αν τα πρόσωπα της παρούσας περίπτωσης συνεχίζουν παράλληλα να ασκούν την προηγούμενη επαγγελματική τους δραστηριότητα, έχουν εφαρμογή οι ρυθμίσεις της παρ. 2 του άρθρου 36 του ν. 4387/2016 ή οι ρυθμίσεις της περίπτωσης β' της παρ. 2 του άρθρου 5 και της περίπτωσης β' της παρ. 2 του άρθρου 38 του ν. 4387/2016 και ο ανωτέρω χρόνος ασφάλισης θεωρείται ότι έχει διανυθεί στο προγενέστερο ασφαλιστικό - συνταξιοδοτικό τους καθεστώς (κύριας και επικουρικής ασφάλισης και εφάπαξ παροχής). Εάν παράλληλα ασκούν διαφορετική της προηγούμενης επαγγελματική δραστηριότητα έχουν εφαρμογή οι ρυθμίσεις της παρ. 1 του άρθρου 17 και της παρ. 1 του άρθρου 36 του ν. 4387/2016. Αναφορικά με την υγειονομική τους περίθαλψη, αν ασκούν παράλληλα επαγγελματική δραστηριότητα, διατηρούν το προγενέστερο καθεστώς υγειονομικής περίθαλψης και, εάν δεν είχαν προγενέστερη ασφάλιση, υπάγονται στον ΕΦΚΑ (πρώην ΟΠΑΔ του ΙΚΑ - ΕΤΑΜ). 2. Για τα πρόσωπα της παραγράφου 1 καταβάλλονται: α. Για κύρια ασφάλιση, μηνιαία εισφορά στον ΕΦΚΑ, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 5 του ν. 4387/2016, εφαρμοζόμενης της 111482/0092/ 30.11.2016 κοινής υπουργικής απόφασης (Β' 4005) για όσα από τα πρόσωπα της παρ. 1 έχουν διοριστεί μέχρι 31.12.2016. ... β. Για υγειονομική περίθαλψη, μηνιαία εισφορά στον ΕΦΚΑ, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 41 του ν. 4387/2016. γ. Για επικουρική ασφάλιση καταβάλλεται στον Κλάδο Επικουρικής Ασφάλισης του ΕΤΕΑΕΠ η μηνιαία εισφορά έμμισθων ασφαλισμένων του άρθρου 97 του ν. 4387/2016, υπολογιζόμενη επί της βάσης, όπως αυτή προσδιορίζεται στην παράγραφο 3 για την κύρια ασφάλιση. Αν τα πρόσωπα της παρούσας περίπτωσης

ασκούν παράλληλα επαγγελματική δραστηριότητα έχει εφαρμογή η παρ. 2 του άρθρου 96 του ν. 4387/2016. δ. Για εφάπαξ παροχή καταβάλλεται στον Κλάδο Εφάπαξ Παροχών του ΕΤΕΑΕΠ η μηνιαία εισφορά έμμισθων ασφαλισμένων του άρθρου 35 του ν. 4387/2016, υπολογιζόμενη επί της βάσης, όπως αυτή προσδιορίζεται στην παράγραφο 3 του παρόντος για την κύρια ασφάλιση. Αν τα πρόσωπα της παρούσας περίπτωσης ασκούν παράλληλα επαγγελματική δραστηριότητα, έχουν εφαρμογή οι ρυθμίσεις της παρ. 1 του άρθρου 17 και των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 36 του ν. 4387/2016. ...3. Η μηνιαία εισφορά για κύρια ασφάλιση, ασφαλισμένου και εργοδότη, υπολογίζεται επί ... της βουλευτικής αποζημίωσης για τους βουλευτές ... Ως προς το ανώτατο όριο αποδοχών επί του οποίου υπολογίζεται η ασφαλιστική εισφορά, έχουν εφαρμογή οι ρυθμίσεις της περίπτωσης α' της παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 4387/2016. Η εισφορά ασφαλισμένου βαρύνει το πρόσωπο που έχει διοριστεί στις θέσεις της παραγράφου 1 του παρόντος. Η εργοδοτική εισφορά βαρύνει ... την Βουλή των Ελλήνων ...». Στην αιτιολογική έκθεση της οικείας διάταξης αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Με σειρά διατάξεων έχουν ρυθμιστεί θέματα υπαγωγής στην ασφάλιση ειδικών κατηγοριών προσώπων όπως ...βουλευτών ...Βασικό γνώρισμα των ρυθμίσεων αυτών είναι ότι τα ανωτέρω πρόσωπα διατηρούν ως προς την ασφάλισή τους το προγενέστερο ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό τους καθεστώς, και εξακολουθούν να καταβάλουν τις προβλεπόμενες από το προγενέστερο καθεστώς ασφαλιστικές εισφορές κύριας και επικουρικής ασφάλισης, ασθένειας και πρόνοιας. Από 1.1.2017, μετά την εφαρμογή των άρθρων 5, 38, 39 και 40 του ν. 4387/2016, έχουν επέλθει ουσιαστικές μεταβολές στο καθεστώς υπολογισμού των ασφαλιστικών εισφορών Η μεταβολή αυτή στον τρόπο καθορισμού των ασφαλιστικών εισφορών, και γενικότερα η διάκριση των ασφαλισμένων σε μισθωτούς και μη μισθωτούς μετά την ισχύ του ν. 4387/2016, έχει δημιουργήσει προβλήματα στην ασφάλιση των ανωτέρω προσώπων, καθώς προκύπτει ζήτημα προσδιορισμού των ασφαλιστικών τους εισφορών. ...Με την προτεινόμενη ρύθμιση, τα πρόσωπα που διορίζονται σε θέσεις ... βουλευτών ...καταβάλλουν από 1.1.2017 εισφορές έμμισθων για κύρια και επικουρική ασφάλιση, υγειονομική περίθαλψη και εφάπαξ παροχή, εφόσον προκύπτει υποχρέωση ασφάλισής τους στους κλάδους αυτούς. ε. Για τους βουλευτές που είχαν εκλεγεί για πρώτη φορά πριν από την ισχύ του ν. 4093/2012 προβλεπόταν η καταβολή ασφαλιστικής εισφοράς για τη λήψη βουλευτικής σύνταξης από το Δημόσιο. Με την προτεινόμενη ρύθμιση, από 1.1.2017 οι βουλευτές εξακολουθούν να καταβάλλουν μία μηνιαία εισφορά και ο χρόνος αυτός θεωρείται χρόνος ασφάλισης στο Δημόσιο. Εάν οι βουλευτές ασκούν παράλληλα και επαγγελματική δραστηριότητα καταβάλλουν στον ΕΦΚΑ διπλή ασφαλιστική εισφορά: μία ως και δεύτερη για την επαγγελματική τους δραστηριότητα, εφαρμοζομένων των ρυθμίσεων του άρθρου 36 παρ. 1 του ν.4387/2016. Για υγειονομική περίθαλψη, εάν ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα διατηρούν το προγενέστερο καθεστώς υγειονομικής περίθαλψης και εάν δεν είχαν προγενέστερη ασφάλιση υπάγονται στον ΕΦΚΑ (πρώην ΟΠΑΔ– ΙΚΑ – ΕΤΑΜ). στ. Για τους βουλευτές που εκλέγονται για πρώτη φορά μετά την ισχύ του ν. 4093/2012 προβλεπόταν η διατήρηση του προγενέστερου ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού καθεστώτος και καταβάλλονταν οι προβλεπόμενες ανά φορέα ασφάλισης ασφαλιστικές εισφορές ασφαλισμένου και εργοδότη (εφόσον προβλεπόταν εργοδοτική εισφορά). Εάν δεν υπήρχε προγενέστερο ασφαλιστικό καθεστώς υπάγονταν στην ασφάλιση του ΙΚΑ – ΕΤΑΜ ή του ΕΤΑΑ (άρθρο 2 παράγραφοι 1, 2 και 3 του ν. 3865/2010). Με την προτεινόμενη ρύθμιση, από 1.1.2017 καταβάλλεται μία εισφορά και ο χρόνος ασφάλισης θεωρείται ότι έχει διανυθεί στο προγενέστερο ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό καθεστώς ή στο ΙΚΑ – ΕΤΑΜ ή στο ΕΤΑΑ. Για παράδειγμα, βουλευτής που πριν από την εκλογή του ασκούσε εμπορική δραστηριότητα την οποία και διέκοψε μετά την εκλογή, κατέβαλε μέχρι 31.12.2016 εισφορές ελεύθερου επαγγελματία στον ΟΑΕΕ. Από 1.1.2017 καταβάλει μία ασφαλιστική εισφορά και ο χρόνος ασφάλισης θεωρείται χρόνος ασφάλισης στο προγενέστερο καθεστώς. Εάν ο βουλευτής συνεχίζει να ασκεί παράλληλα την

προηγούμενη επαγγελματική του δραστηριότητα καταβάλλει δύο ασφαλιστικές εισφορές: μία ως βουλευτής και δεύτερη για την επαγγελματική του δραστηριότητα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 36 παρ. 2 του ν. 4387/2016 και το άρθρο 5 παρ. 2 και 38 παρ. 2 του ν. 4387/2016 για την πολλαπλή μισθωτή απασχόληση ή έμμισθη εντολή, και θεωρείται ότι ο χρόνος ασφάλισης έχει διανυθεί στο προγενέστερο ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό καθεστώς. Εάν όμως έχει αλλάξει επαγγελματική δραστηριότητα, καταβάλλει και στην περίπτωση αυτή δύο ασφαλιστικές εισφορές, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 36 παρ. 1 του ν. 4387/2016. Για υγειονομική περίθαλψη, εάν ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα διατηρούν το προγενέστερο καθεστώς υγειονομικής περίθαλψης και εάν δεν είχαν προγενέστερη ασφάλιση υπάγονται στον ΕΦΚΑ (πρώην ΟΠΑΔ– ΙΚΑ – ΕΤΑΜ) ...».

123. Από τις εκτιθέμενες στις σκέψεις 78 έως 99 της παρούσας διατάξεις του ν. 4387/2016, όπως αυτός αρχικώς ίσχυε, σε συνδυασμό με τις οικείες αιτιολογικές του σκέψεις (βλ.σκέψεις 100 έως 106 της παρούσας), προκύπτει ότι με τον νόμο αυτόν, επιχειρήθηκε, κατά τις εξαγγελίες του, η πλήρης αναμόρφωση του εθνικού ασφαλιστικού συστήματος με την εισαγωγή νέου, ενιαίου συστήματος δημόσιας ασφάλισης, το οποίο χαρακτηρίζεται αφενός από τη θέσπιση όμοιων κανόνων για όλους τους απασχολούμενους είτε στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα και αφετέρου από την ενίσχυση του κοινωνικού και αναδιανεμητικού χαρακτήρα του μέσω της εθνικής σύνταξης.

124. Το νομοθέτημα αυτό είχε ως κανονιστικό του θεμέλιο την παρ. Γ του άρθρου 3 του ν. 4336/2015 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις - Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης» (Α' 94) η οποία έχει τον τίτλο «Συμφωνία Δημοσιονομικών Στόχων και Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων». Στην παράγραφο δε αυτή παρατίθεται το «Μνημόνιο Συνεννόησης για τριετές πρόγραμμα του ΕΜΣ» για την Ελλάδα (τρίτο «Μνημόνιο Συνεννόησης»), στο οποίο αναφέρονται, μεταξύ άλλων, οι δεσμεύσεις της Χώρας για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος.

125. Στις δεσμεύσεις αυτές περιλαμβάνονται η αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, η δημιουργία αντικινήτρων για πρόωρη συνταξιοδότηση, η καθιέρωση στενότερης σύνδεσης μεταξύ εισφορών και παροχών, η καθιέρωση του πραγματικού εισοδήματος ως βάσης υπολογισμού των εισφορών για τους αυτοαπασχολούμενους, η ενοποίηση όλων των ταμείων ασφάλισης σε μία ενιαία οντότητα, η εναρμόνιση των κανόνων επιβολής εισφορών και χορήγησης συντάξεων κ.λπ..

126. Ειδικότερα, στην ανωτέρω παρ. Γ του άρθρου 3 αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Στη στρατηγική ανάκαμψης λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη για κοινωνική δικαιοσύνη, μεταξύ και εντός των γενεών. Οι δημοσιονομικοί περιορισμοί έχουν επιβάλει δύσκολες επιλογές και συνεπώς είναι σημαντικό το βάρος της προσαρμογής να μοιραστεί σε όλα τα κοινωνικά στρώματα, λαμβανομένης υπόψη της ικανότητας πληρωμής. ... Οι συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις έχουν επικεντρωθεί σε μέτρα για την κατάργηση των εξαιρέσεων και τον τερματισμό των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων. ... Η εφαρμογή του προγράμματος μεταρρυθμίσεων θα αποτελέσει τη βάση για βιώσιμη ανάκαμψη. Οι σχετικές πολιτικές είναι δομημένες γύρω από τέσσερις πυλώνες: • Αποκατάσταση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (ενότητα 2): Η Ελλάδα θα θέσει ως στόχο την επίτευξη μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού πλεονάσματος ύψους 3,5% του ΑΕΠ, μέσω ενός συνδυασμού εμπροσθοβαρών παραμετρικών δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων, συμπεριλαμβανομένων του συστήματος ΦΠΑ και του συνταξιοδοτικού συστήματός της, υποστηριζόμενου από ένα φιλόδοξο πρόγραμμα για την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης και της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, καθώς και για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, ενώ παράλληλα θα διασφαλίζεται η επαρκής προστασία των ευπαθών ομάδων. ... Προκειμένου να αποδείξει τη δέσμευσή της για την εφαρμογή αξιόπιστων δημοσιονομικών πολιτικών, η κυβέρνηση θα εγκρίνει (Βασικό

παραδοτέο), τον Οκτώβριο του 2015, συμπληρωματικό προϋπολογισμό για το 2015 εφόσον κριθεί αναγκαίο, το προσχέδιο του προϋπολογισμού του 2016 και μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική στρατηγική για την περίοδο 2016-19, η οποία θα υποστηρίζεται από μεγάλη και αξιόπιστη δέσμη παραμετρικών μέτρων και διαρθρωτικών δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων, συμπεριλαμβανομένων: α) δεύτερης φάσης μεταρρυθμίσεων του συνταξιοδοτικού συστήματος, βλ. ενότητα 2.5.1 ... 2.5 Βιώσιμο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας. 2.5.1 Συντάξεις: Οι συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις του 2010 και του 2012, εάν εφαρμοστούν πλήρως, θα βελτιώσουν σημαντικά τη μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητα του συνολικού συνταξιοδοτικού συστήματος. Ωστόσο, το συνταξιοδοτικό σύστημα παραμένει κατακερματισμένο και δαπανηρό και απαιτεί σημαντικές ετήσιες μεταβιβάσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Ως εκ τούτου, απαιτούνται πολύ πιο φιλόδοξα μέτρα για την αντιμετώπιση των υφιστάμενων διαρθρωτικών προκλήσεων, καθώς και των πρόσθετων πιέσεων στο σύστημα λόγω της οικονομικής κρίσης. Οι εισφορές έχουν μειωθεί λόγω των υψηλών επιπέδων ανεργίας καθ' ην στιγμήν οι πιέσεις στις δαπάνες κορυφώθηκαν, καθώς πολλοί επέλεξαν να συνταξιοδοτηθούν πρόωρα. Για να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις, οι αρχές δεσμεύονται να εφαρμόσουν πλήρως τις υφιστάμενες μεταρρυθμίσεις και επίσης θα προβούν σε περαιτέρω μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας με στόχο την επίτευξη εξοικονόμησης της τάξης του 1/4% του ΑΕΠ το 2015 και της τάξης του 1% του ΑΕΠ έως το 2016. Μεταξύ άλλων, η δέσμη αποσκοπεί στη δημιουργία ισχυρών αντικινήτρων για πρόωρη συνταξιοδότηση αυξάνοντας τις κυρώσεις για την πρόωρη συνταξιοδότηση και καταργώντας σταδιακά τα κεκτημένα δικαιώματα συνταξιοδότησης πριν από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης. ... i. ... ii. Έως τον Οκτώβριο του 2015 (βασικό παραδοτέο) οι αρχές θα θεσπίσουν νομοθετικά περαιτέρω μεταρρυθμίσεις που θα αρχίσουν να ισχύουν από την 1η Ιανουαρίου 2016: α) το συγκεκριμένο σχεδιασμό και τις παραμετρικές βελτιώσεις για την καθιέρωση στενότερης σύνδεσης μεταξύ εισφορών και παροχών• β) τη διεύρυνση και τον εκσυγχρονισμό της βάσης εισφορών και συντάξεων για όλα τα αυτοαπασχολούμενα άτομα, μεταξύ άλλων με μετάβαση από το ονομαστικό στο πραγματικό εισόδημα, υπό τον όρο της τήρησης των κανόνων για τις ελάχιστες απαιτούμενες εισφορές• γ) την αναθεώρηση και τον εξορθολογισμό όλων των διαφορετικών συστημάτων των βασικών συνιστωσών των συντάξεων που είναι εγγυημένες με βάση τις εισφορές και βάσει ελέγχου των πόρων, λαμβάνοντας υπόψη τα κίνητρα για εργασία και για καταβολή εισφορών• δ) τα βασικά στοιχεία της καθολικής ενοποίησης των ταμείων κοινωνικών ασφαλίσεων, μεταξύ άλλων μέσω της εναπομένουσας εναρμόνισης των διαδικασιών για την καταβολή των εισφορών και των παροχών σε όλο το φάσμα των ταμείων• ε) την κατάργηση εντός τριών ετών όλων των εξαιρέσεων που χρηματοδοτούνται με κρατικούς πόρους και την εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τις εισφορές σε όλα τα ταμεία συντάξεων προς τη δομή των εισφορών στο κύριο ταμείο κοινωνικών ασφαλίσεων υπαλλήλων (ΙΚΑ)• στ) την κατάργηση, από την 31η Οκτωβρίου 2015, όλων των περιττών επιβαρύνσεων κατά τη χρηματοδότηση των συντάξεων και την αντιστάθμισή τους με μείωση των παροχών ή αύξηση των εισφορών υπέρ των συγκεκριμένων ταμείων• ζ) τη σταδιακή εναρμόνιση των κανόνων για τις συνταξιοδοτικές παροχές που καταβάλλει ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ) προς το υπόλοιπο συνταξιοδοτικό σύστημα κατ' αναλογία («pro rata»)• η) οι πρόωρες συνταξιοδοτήσεις θα επιβαρύνονται με ποινή για όσους θίγονται από την παράταση της ηλικίας συνταξιοδότησης, που ισοδυναμεί με 10% επιπλέον της τρέχουσας ετήσιας ποινής του 6%• θ) τη βελτίωση της στόχευσης των κοινωνικών συντάξεων αυξάνοντας τις συντάξεις του ΟΓΑ για τους ανασφάλιστους ι) τη σταδιακή κατάργηση του επιδόματος αλληλεγγύης (ΕΚΑΣ) για όλους τους συνταξιούχους έως τα τέλη Δεκεμβρίου του 2019, αρχίζοντας με το ανώτερο 20% των δικαιούχων το Μάρτιο του 2016• ια) αποκατάσταση του παράγοντα διατηρησιμότητας της μεταρρύθμισης του 2012 ή εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτών εναλλακτικών μέτρων στο συνταξιοδοτικό σύστημα• ιβ) η ελληνική

κυβέρνηση θα προσδιορίσει και θα θεσπίσει νομοθετικά έως τον Οκτώβριο του 2015 ισοδύναμα μέτρα για την πλήρη αντιστάθμιση των επιπτώσεων της εφαρμογής της δικαστικής απόφασης σχετικά με τα συνταξιοδοτικά μέτρα του 2012 και θα καταργήσει τις τροποποιήσεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα που εισήγαγαν οι νόμοι 4325/2015 και 4331/2015, σε συμφωνία με τους θεσμούς. iii. Έως το Δεκέμβριο του 2015, (βασικό παραδοτέο) η κυβέρνηση θα ενοποιήσει όλα τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης σε μια ενιαία οντότητα, θα προβεί σε κατάργηση όλων των υφιστάμενων ρυθμίσεων για τη διακυβέρνηση και τη διαχείριση, θα συγκροτήσει νέο διοικητικό συμβούλιο και ομάδα διαχείρισης χρησιμοποιώντας την υποδομή και οργάνωση του ΙΚΑ, θα εφαρμόσει κεντρικό μητρώο συνεισφερόντων και θα δημιουργήσει κοινές υπηρεσίες. Θα εγκρίνει επίσης πρόγραμμα για τη δημιουργία κοινού συνόλου κεφαλαίων που θα τεθεί σε πλήρη λειτουργία μέχρι τα τέλη Δεκεμβρίου 2016. Οι αρχές θα κινηθούν προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης της δήλωσης, της πληρωμής και της είσπραξης των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης στη φορολογική διοίκηση πριν από τα τέλη του 2017. ...».

127. Στο πλαίσιο υλοποίησης της ανωτέρω συμφωνίας, με το ν. 4387/2016 ιδρύθηκε, κατά πρώτον, Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.) (βλ. άρθρα 51 και επ. του ν. 4387/2016), στον οποίο εντάσσονται όλες μνημονευόμενες στο άρθρο 4 παρ. 1 του οικείου νόμου κατηγορίες απασχολούμενων και συνταξιούχων, με τις προβλεπόμενες στην παρ. 3 του οικείου άρθρου εξαιρέσεις (βλ. σκέψη 82 της παρούσας), ανεξαρτήτως απασχόλησης ή ιδιότητας, μεταξύ των οποίων οι λειτουργοί και υπάλληλοι (τακτικοί και μετακλητοί) του Δημοσίου και της Βουλής και οι στρατιωτικοί, όσο και οι απασχολούμενοι στον ιδιωτικό τομέα. Επιπλέον, ορίστηκαν ενιαίοι, για όλους τους απασχολούμενους, μεταξύ των οποίων δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί, κανόνες υπολογισμού των εισφορών και των παροχών, μέσω της θέσπισης του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης, το οποίο είναι ανεξάρτητο από την εθνική (χρηματοδοτούμενη από τον κρατικό προϋπολογισμό) σύνταξη και αθροίζεται με αυτήν, και της άρρηκτης σύνδεσής του με τις καταβληθείσες εισφορές, ως βάση υπολογισμού των οποίων καθιερώνεται, ενιαία, το εισόδημα των υπαγομένων στην ασφάλιση του ανωτέρω φορέα από την ασφαλιστέα δραστηριότητα καθ' όλη τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου (βλ. σκέψεις 83 έως 86 της παρούσας). Προκειμένου δε να διασφαλισθεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος προβλέπεται η άμεση εφαρμογή των νέων κανόνων υπολογισμού των συντάξεων και επί των ήδη συνταξιούχων του Δημοσίου, μέσω του επανυπολογισμού των συντάξεών τους κατά τους ορισμούς του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 και με την επιβολή ανωτάτου ορίου στις ήδη καταβαλλόμενες συντάξεις κατ' άρθρο 13 του οικείου νόμου (βλ. σκέψεις 88, 89, 104, 117 και 121 της παρούσας, ΕλΣυνΟλ 789/2022, 1975/2021, αποφ. 1-4 Ειδ. Δικ. άρ. 88 παρ. 2 Συντάγματος, ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 1102/2023, 957/2021, II Τμ. 930/2019).

128. Περαιτέρω όμως, ενόψει της ασάφειας που είχε προκληθεί από την αδιάστικη διατύπωση του ν. 4387/2016 και προς αντιμετώπιση του ερμηνευτικού κινδύνου κανονιστικής σύγχυσης μεταξύ των δύο εντασσόμενων στον ΕΦΚΑ συνταγματικά διακριτών ασφαλιστικών συστημάτων και συγκεκριμένα του απορρέοντος από τα άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και των προς αυτούς εξομοιούμενων αφενός (βλ. σκέψεις 13 έως 27 της παρούσας) και του κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος συστήματος κοινωνικής ασφάλισης αφετέρου (βλ. αναλυτικά σκέψεις 28 έως 32 της παρούσας και συναφώς ΕλΣυν Ολ Πρακτ. της 1^{ης} Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, ΕλΣυν II Τμ. 930/2019, III Τμ. 277, 278/2019 και ΣτΕ Ολ 1880/2019 και αναλυτικά επί της διαλεκτικής της σχετικής νομολογίας ΕλΣυν Ολ. 2020/2020), με τις προεκτεθείσες διατάξεις του ν. 4670/2016 αποσαφηνίστηκε η θεσμική αυτοτέλεια του πρώτου εκ των ανωτέρω συστημάτων εντός του ΕΦΚΑ (μετονομασθέντος από 1.3.2020 σε e- ΕΦΚΑ) και διευκρινίστηκε η ρυθμιστική και λειτουργική του διάκριση από το επίσης εντασσόμενο στον ίδιο φορέα κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα.

129. Σε κάθε περίπτωση, οι ανειλημμένες δεσμεύσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας με θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δη της Συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, ως ανωτέρω (βλ. σκέψεις 78 και 124, 125 και 126 της παρούσας) και η ανάγκη άμεσης αντιμετώπισης των δημοσιονομικών κινδύνων από τη μη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος, δεν επέβαλλαν ούτε θα μπορούσαν να επιβάλουν την κατά παράβαση του Συντάγματος θεσμική αλλοίωση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και την εξομοίωσή του με το κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Και τούτο, διότι η λήψη μέτρων για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας επιβάλλεται εκ του Συντάγματος να γίνεται εντός των ορίων και του θεσμικού πλαισίου που το ίδιο θέτει (βλ. σκέψεις 22, 41 και 42 της παρούσας, ΕλΣυν Ολ 1388, 1277, 32/2018, 244/2017, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 668/2012), ενώ η θεσμική οργάνωση και η δομή τόσο του συνταξιοδοτικού όσο και του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος δεν συνιστούν ρυθμιστικό αντικείμενο του ενωσιακού δικαίου. Ανεξαρτήτως δε της συμβατότητας των σχετικών συμφωνιών και των επιμέρους ρητρών τους με το ενωσιακό δίκαιο (βλ. συναφώς αποφ. Γενικού Δικαστηρίου της 13.7.2018, T- 680/13, Dr. K. Chrysostomides & Co. LLC κατά Συμβουλίου Ευρωπαϊκής Ένωσης και λοιπών θεσμικών οργάνων αυτής, της 3.5.2017, T-531/14, Λειμονιά Σωτηροπούλου και λοιποί κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρβλ.αποφ. ΔΕΕ της 13.6.2017, C- 258/14, Eugenia Florescu), ανάγεται στη σφαίρα ευθύνης του νομοθέτη η σύμφωνη με το Σύνταγμα υιοθέτηση διαρθρωτικών και δημοσιονομικών μέτρων σε αρμονία προς τις προβλέψεις του, χωρίς να επέρχεται αλλοίωση των θεσμών που κατοχυρώνει το ίδιο το Σύνταγμα. Αντιθέτως, σε αρμονία και προς τις λοιπές συνταγματικές και υπερνομοθετικής ισχύος αρχές που διέπουν τη διανομή των πόρων στο πεδίο του ασφαλιστικού - συνταξιοδοτικού δικαίου, η αρχή της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, ως αρχή τόσο του ενωσιακού όσο και του εθνικού δικαίου (βλ. σκέψη 10 της παρούσας), που αποτέλεσε κατά τα ανωτέρω το νομικό θεμέλιο των διαρθρωτικών μεταβολών που συντελέστηκαν στην ελληνική συνταξιοδοτική και ασφαλιστική νομοθεσία, αποτελεί και μία από τις βαρύνουσες αρχές ερμηνείας για τον καθορισμό της φύσης, του σκοπού, της δομής, της οργάνωσης και της λειτουργίας του νέου θεσμικού πλαισίου (βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 957/2021).

130. Στο πλαίσιο αυτό, όπως έγινε δεκτό με την 2020/2020 απόφαση της Ολομελείας του Δικαστηρίου τούτου, που επελήφθη προδικαστικού ερωτήματος με κύριο αντικείμενο την ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. σκέψεις 13 έως 27 της παρούσας) στον ενιαίο συνταξιοδοτικό – ασφαλιστικό φορέα, το νεότερο νομοθέτημα (ν. 4670/2020) αναγνώρισε ρητώς ότι υφίσταται «ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών», διακηρύσσοντας ότι στους σκοπούς της ευρύτερης μεταρρύθμισης που θεσπίστηκε με τον ν. 4387/2016 περιλαμβάνεται η «ένταξη» του ειδικού αυτού συστήματος στον οικείο Φορέα. Επίσης, το εν λόγω νομοθέτημα περιέλαβε ειδικό για τους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς ορισμό της σύνταξης, διαφοροποιώντας αυτόν από τον ορισμό που δίδεται για τους λοιπούς δικαιούχους ήτοι τους εντασσόμενους στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, καθόσον για τους τελευταίους ως σύνταξη νοείται «το ποσό που καταβάλλεται μηνιαίως ως αναπλήρωση του εισοδήματος μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό απασχόληση, αποτελούμενο από το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης», ενώ για τους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς σύνταξη είναι «το ποσό που καταβάλλεται σε αυτούς, μετά την έξοδό τους από την υπηρεσία, ως συνέχεια της αμοιβής τους, το οποίο, για λόγους δημοσιονομικής βιωσιμότητας και λογιστικής ενότητας του συστήματος, υπολογίζεται σε αντιστοιχία με το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης». Στο ίδιο νομοθέτημα ορίζεται σαφώς, προς αποφυγή σύγχυσης, ότι οι κανόνες για την απονομή της σύνταξης στους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς θεσπίζονται με νόμο

ύστερα από γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. σκέψη 26 της παρούσας), και ότι καμία διάταξη του ν. 4387/2016 όπως τροποποιείται δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως αφαιρούσα ή θίγουσα τη δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών για την απονομή συντάξεως στους ανωτέρω λειτουργούς και υπαλλήλους.

131. Ακολούθως, η Ολομέλεια δέχθηκε ότι η ερμηνευτική ρήτρα που θεσπίστηκε με τον ν. 4670/2020, ότι καμία διάταξη του νομοθέτηματος δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως αφαιρούσα ή θίγουσα τη δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών εκ της απονομής συντάξεως σε δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς (βλ. άρθρο 23 του ν. 4670/2020 και σκέψεις 115 και 119 της παρούσας), δεν αναπτύσσει μόνο δικονομικής φύσεως συνέπειες, αλλά κυρίως, προκειμένου να έχει χρήσιμο αποτέλεσμα αναφορικά με τον σκοπό στον οποίο αποβλέπει, υπεισέρχεται στον καθορισμό του εννοιολογικού περιεχομένου των όρων που χρησιμοποιούνται στο νομοθέτημα, υποδεικνύοντας την επιλογή της ερμηνευτικής εκείνης εκδοχής που καταλήγει στην επιβεβαίωση της κατά το Σύνταγμα ειδικότητας του οικείου συνταξιοδοτικού συστήματος και στον σεβασμό της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου επί των ως άνω διαφορών.

132. Επίσης, η Ολομέλεια με την ίδια απόφαση έκρινε ότι με τις ρυθμίσεις των άρθρων 19, 20 και 21 του ν. 4670/2020 (βλ. σκέψεις 111, 112 και 113 της παρούσας), στις οποίες, ως εκ της ασάφειας των αρχικών προβλέψεων του ν. 4387/2016 και των επεξηγήσεων που τις συνοδεύουν, πρέπει να αποδοθεί γνησίως ερμηνευτικός χαρακτήρας προσδίδων σε αυτές αναδρομικότητα, κατ' άρθρο 77 του Συντάγματος, ο νομοθέτης επιχείρησε να ευθυγραμμίσει τις ρυθμίσεις του ν. 4387/2016 στις εκ του Συντάγματος ιδιαίτερες απαιτήσεις, ως αυτές αποτυπώνονται ιδίως στη συναφή νομολογία του Δικαστηρίου, αναφορικά με το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. μεταξύ άλλων ΕλΣυνΟλ. 137/2019, 1388, 1277, 32/2018, 244/2017). Εν όψει τούτων, η Ολομέλεια δέχθηκε ότι, κατ' αρχήν, με την επιφύλαξη των ειδικότερων ρυθμίσεων των οικείων νομοθετημάτων (ν. 4387/2016 και 4670/2020) και της κατ' ιδίαν συμβατότητάς τους προς τις συνταγματικές αρχές που διέπουν το ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό καθεστώς και τις εγγυήσεις που συνοδεύουν το status κάθε ιδιαίτερης κατηγορίας λειτουργών και υπαλλήλων (βλ. σκέψεις 14, 19 και 20 της παρούσας) στην ισχύουσα πλέον νομοθεσία αναγνωρίζεται η ύπαρξη και αυτοτέλεια του καθεστώτος αυτού, ότι το καθεστώς αυτό εντάσσεται στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης και πλέον Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης για λόγους βιωσιμότητας του συστήματος και ενότητας της λογιστικής διαχείρισης και ότι η σύνταξη που καταβάλλεται στους ανωτέρω είναι συνέχεια του μισθού τους και όχι αναπλήρωση των αποδοχών ενεργείας μετά την επέλευση ασφαλιστικού κινδύνου.

133. Κατόπιν αυτών, υπό το φως των εκτιθέμενων στις σκέψεις 13 έως 33 της παρούσας συνταγματικών αρχών που διέπουν το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και σύμφωνα με τις ερμηνευτικές κατευθύνσεις που έχουν δοθεί από την Ολομέλεια με την ως άνω 2020/2020 απόφασή της, οι διατάξεις των νόμων 4387/2016 και 4670/2020, σε ό,τι αφορά την οργανωτική δομή και διάρθρωση του ΕΦΚΑ και ήδη e-ΕΦΚΑ και την εντός αυτού διακριτή ρύθμιση και λειτουργία αφενός του συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και αφετέρου του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης έχουν τα ακόλουθα θεμέλια.

134. Ενόψει των συνταγματικών αρχών της διανεμητικής δικαιοσύνης, της κοινωνικής αλληλεγγύης, της δίκαιης αποταμίευσης και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. σκέψεις 9, 10 και 11 της παρούσας), ο νομοθέτης, για την αντιμετώπιση της κρίσης του εθνικού ασφαλιστικού συστήματος, δύναται κατ' αρχήν να προβαίνει σε οργανωτικές και διαρθρωτικές μεταβολές κατά τη διανομή των πόρων, όπως στην ενεργοποίηση ή και στην το πρώτον θεσμοθέτηση ευρύτερων μορφών κοινωνικής αλληλεγγύης και αναδιανομής. Τούτο δε, όταν αιτιολογημένα και βάσει οικονομικών και αναλογιστικών μελετών προκύπτει ότι δεν είναι δυνατή η συμβολή του

Κράτους μέσω της χρηματοδότησης του συνταξιοδοτικού – ασφαλιστικού συστήματος, ή η αυτοχρηματοδότηση του συνταξιοδοτικού συστήματος ή/και των ασφαλιστικών κοινοτήτων από τους ασφαλισμένους που ευθέως ωφελούνται από το συνταξιοδοτικό σύστημα ή/και από το ασφαλιστικό κεφάλαιο και μετέχουν στους κινδύνους του (βλ. ΕλΣυνΟλ. 32/2018, 244/2017, Τέταρτο Τμ. 957/2021).

135. Στο πλαίσιο αυτό, είναι νοητή και η ανάπτυξη θεσμών διεπαγγελματικής, διαταμειακής αλληλεγγύης, με την ενοποίηση φορέων, τη μεταφορά πόρων από πλεονασματικούς ασφαλιστικούς φορείς σε ελλειμματικούς, την αναδιανομή των ήδη συνεστημένων υπέρ των ασφαλιστικών φορέων πόρων και τη διοχέτευσή τους προς τους πλέον ελλειμματικούς ή με την τροφοδότηση των Κεφαλαίων Αποθεματικών Ασφάλισης και την κάλυψη μέσω αυτών των ελλειμμάτων των ασφαλιστικών φορέων, ενώ υπό τις ίδιες προϋποθέσεις αιτιολόγησης, παρίσταται συμβατή με το Σύνταγμα η αύξηση του ύψους ή η θεσμοθέτηση νέων κοινωνικών πόρων ή ακόμη και η αύξηση της φορολογίας ή η θεσμοθέτηση γενικευμένων φορολογικών βαρών, στο πεδίο της εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης, με σκοπό την ενίσχυση του εθνικού δημόσιου συνταξιοδοτικού – ασφαλιστικού συστήματος. Η επιλογή του επιπέδου, στο οποίο ενεργοποιείται η αρχή της αλληλεγγύης (ενδοταμειακό – διαταμειακό – εθνικό), εναπόκειται στην κατ' αρχήν ευχέρεια του νομοθέτη, πρέπει, όμως, να είναι επαρκώς αιτιολογημένη, προκειμένου να καθίσταται εφικτός ο δικαστικός έλεγχος συνταγματικότητας, κατ' άρθρα 87 παρ. 2 και 93 παρ. 4 του Συντάγματος, ενόψει και των συνταγματικών αρχών του κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, στον βαθμό δε που οι εν λόγω μεταβολές συνεπάγονται την επιβολή βαρών πρέπει να συνάδει, όπως προεκτέθηκε, με τις ανωτέρω αρχές της ισότητας ενώπιον του νόμου, της ισότητας στα δημόσια βάρη, καθώς και της αναλογικότητας (βλ. σκέψεις 11 και 12 της παρούσας και ΕλΣυν Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, Τέταρτο Τμ. 957/2021).

136. Εξ άλλου, τα μνημονεύόμενα στις αιτιολογικές εκθέσεις των νόμων 4387/2016 και 4670/2020, συνταγματικά θεμέλια της ασφαλιστικής – συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης, και δη οι αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης, της αναδιανομής του εισοδήματος, της κοινωνικής αλληλεγγύης, της ισότητας στην κατανομή των βαρών και της ανάγκης διασφάλισης της βιωσιμότητας του δημόσιου ασφαλιστικού συστήματος, καθώς και η επίκληση της ανάγκης διοικητικής αναδιάρθρωσης για την επίτευξη του εξορθολογισμού, της απλούστευσης και της αποτελεσματικότητας του συστήματος αυτού, συνιστούν θεμιτούς λόγους για τους οποίους, κατ' αρχήν, και ενόψει και του ευρέος περιθωρίου εκτίμησης του νομοθέτη κατά τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής, κατ' άρθρα 106 παρ. 1 και 26 του Συντάγματος, δικαιολογείται η μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος διά της οργανωτικής τους ενοποίησης σε ένα εθνικό δημόσιο ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό σχήμα, υπό τη μορφή του ν.π.δ.δ. (βλ. ΕλΣυν Ολ. 32/2018, 244/2017, Τέταρτο Τμ. 957/2021, πρβλ. ΣτΕ Ολ 2287-2290/2015). Όπως, άλλωστε, ευθέως συνάγεται, από τις προπαρασκευαστικές εργασίες των νόμων 4387/2016 και 4670/2020 και ειδικότερα από τις αιτιολογικές τους εκθέσεις και τις προεκτεθείσες επιμέρους ρυθμίσεις τους, η επιχειρούμενη με αυτούς θεσμική αναδιάρθρωση αφορά κατ' αρχήν και πλην των προβλεπόμενων στα οικεία νομοθετήματα εξαιρέσεων, το σύνολο του εθνικού δημόσιου ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος και όχι μόνον στο κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικοασφαλιστικό, παρά τη στενότερη διατύπωση που ενίοτε χρησιμοποιείται στα κείμενα αυτά (βλ. ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020/2020, Πρακτ. της 1^{ης} Ειδ. Συν/σης της 12.2.2020). Η εν λόγω μεταρρύθμιση, για την εξυπηρέτηση των ανωτέρω αρχών διανεμητικής δικαιοσύνης, κατ' άρθρα 4 παρ. 5, 25 παρ. 1 α, δ και 4 και 79 επ. του Συντάγματος (βλ. και σκέψεις 11 και 12 της παρούσας), με την ένταξη των δύο διακριτών κατά το Σύνταγμα συστημάτων σε ενιαίο Φορέα, είναι κατ' αρχήν συνταγματικά ανεκτή στον βαθμό που δεν επέρχεται θεσμική αλλοίωση των συστημάτων αλλά αμφότερα διατηρούν τις δομικές θεσμικές τους ιδιαιτερότητες και δεν παρακάμπτονται οι συνταγματικές εγγυήσεις αυτών και δη οι αρχές που διέπουν το ειδικό συνταξιοδοτικό

καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, κατ' άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος (βλ. αναλυτικά σκέψεις 13 έως 27 της παρούσας, Τέταρτο Τμ. 957/2021 και στο πνεύμα αυτό ΕλΣυν Ολ 504/2021, 2020/2020).

137. Στο ίδιο πλαίσιο, η εκ μέρους του νομοθέτη επίκληση της αρχής της ισότητας, ως αιτιολογικής βάσης για τη θέσπιση κατ' αρχήν ομοιόμορφων κανόνων ασφάλισης και συνταξιοδότησης των εντασσομένων στα δύο συνταγματικώς διακριτά ασφαλιστικά συστήματα αλλά και ως διακηρυκτικής αρχής διέπουσας του σύνολο των νεοπαγών διατάξεων (βλ. άρθρο 1 Α του ν. 4387/2016, που προστέθηκε με το άρθρο 20 του ν. 4670/2020 και σκέψη 112 της παρούσας), δεν έχει την έννοια της τυπικής, αλλά της αναλογικής - διαφοροποιητικής ισότητας του άρθρου 4 παρ. 1 του Συντάγματος, η οποία πραγματώνεται με τη ρυθμιστική αντιστοιχία/αναλογία και λειτουργική ισοδυναμία των συστημάτων (βλ. αναλυτικώς σκέψεις 28 έως 32 της παρούσας περί της λειτουργικής αντιστοιχίας/ισοδυναμίας του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με εκείνο του κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, σε επίπεδο κύριας ασφάλισης, κατά τρόπο που να επιτυγχάνεται η πρακτική εναρμόνιση των διακριτών θεσμών και να μην θίγονται οι αρχές της υποχρεωτικότητας και καθολικότητας της κοινωνικής ασφάλισης καθώς και τα άρθρα 27 και 33 του ν. 4387/2016 περί της κατ' αναλογία εφαρμογής των διατάξεων του Κεφαλαίου Β του νόμου για τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς και στους υπαγομένους στο καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης). Συνεπώς, με την επιφύλαξη της διασφάλισης ενός ισοδύναμου επιπέδου ελάχιστων παροχών στους δικαιούχους και των δύο συστημάτων, κατά τα λοιπά τόσο κατά τη θεσμοθέτηση όσο και κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των οικείων κανόνων, επιβάλλεται η υιοθέτηση λύσεων συμβατών με τις κατ' ιδίαν αρχές των συστημάτων αυτών, ειδικώς δε σε ό,τι αφορά το σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, με σεβασμό των αρχών που εκτίθενται στις σκέψεις 13 έως 27 της παρούσας, ως άμεση απόρροια της ιδιαιτερότητας της λειτουργικής τους σχέσης με το Κράτος.

138. Περαιτέρω, ως προς τις ειδικότερες πτυχές της αναδιάρθρωσης, ενόψει των συνταγματικών αρχών που διέπουν τους συνταξιοδοτικούς νόμους (βλ. άρθρα 73 παρ. 2 και 80 παρ. 1 του Συντάγματος, αναλυτικώς σκ. 26 της παρούσας) σε συνδυασμό και με την προεκτεθείσα ρύθμιση του άρθρου 1 Β του ν. 4387/2016, που προστέθηκε με το άρθρο 21 του ν. 4670/2020 και έχει αναδρομική, κατά τα ανωτέρω, ισχύ (βλ. σκέψεις 113 και 130 της παρούσας), σύμφωνα με την οποία το Σύνταγμα συνιστά την πρωταρχική πηγή των κανόνων απονομής σύνταξης στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, θεσπίζονται δε με νόμο κατόπιν της γνωμοδότησης του Ελεγκτικού Συνεδρίου, συνάγεται ότι έχει πλέον θεσπισθεί ένα πλέγμα οργανικών του Συντάγματος διατάξεων που διέπει το εν λόγω ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς με δύο ρυθμιστικούς πυλώνες. Ο πρώτος αποτελεί τον Συνταξιοδοτικό Κώδικα, όπως αυτός έχει διαδοχικώς τροποποιηθεί και συμπληρωθεί, που θεσπίζει το πάγιο, βασικό σύστημα αναφοράς του καθεστώτος ασφάλισης και συνταξιοδότησης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και εφαρμόζεται στον βαθμό που δεν έχει τροποποιηθεί ή καταργηθεί από τα επιγενόμενα νομοθετήματα (βλ. την προεκτεθείσα διάταξη του άρθρου 21 του ν. 4387/2016 και σκέψεις 91 και 105 της παρούσας) και ο δεύτερος συντίθεται από τους διάδοχους νόμους 4387/2016 και 4670/2020, όπως αυτοί εκάστοτε ισχύουν, που ρυθμίζουν επιμέρους εκφάνσεις της ασφαλιστικής και συνταξιοδοτικής κατάστασης της κατηγορίας αυτής στο πλαίσιο του κατά τα ανωτέρω νέου σχήματος διανεμητικής δικαιοσύνης στο πεδίο του Εθνικού Ασφαλιστικού Συνταξιοδοτικού Συστήματος με γνώμονα τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του. Το σύνολο δε των κανόνων που διέπουν την ασφαλιστική – συνταξιοδοτική κατάσταση της κατηγορίας αυτής δικαιούχων πρέπει να θεσπίζεται, να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται κατά τρόπο συνεκτικό και σε πνεύμα πρακτικής

εναρμόνιση με τις υπερνομοθετικής ισχύος αρχές που διατρέχουν τον σκοπό, την οργάνωση και τη λειτουργία του (βλ. σκέψεις 13 έως 25 της παρούσας).

139. Ακολούθως, επί της ένταξης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών σε ενιαίο με τους κοινούς ασφαλισμένους φορέα, η Ολομέλεια με την ως άνω 2020/2020 απόφασή της έκρινε ότι με τις διατάξεις του ν. 4387/2016, όπως αυτές ισχύουν κατόπιν της αποσαφήνισής τους με τις οικείες ρυθμίσεις του ν. 4670/2020, ο νομοθέτης δεν κατέλυσε την συνταγματικά θεμελιώδη υποχρέωση του Δημοσίου να απονέμει και να καταβάλλει αυτό τις συντάξεις στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, αλλά προέβη σε μία θεμιτή οργανωτική διαρθρωτική μεταβολή, προκειμένου να διασφαλισθεί η μακροχρόνια βιωσιμότητα του εθνικού συστήματος συνταξιοδότησης. Ανεξαρτήτως δε των όρων που ο κοινός νομοθέτης χρησιμοποιεί στους κανόνες που διέπουν το σύστημα αυτό, η σύσταση νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, στο οποίο το Κράτος, μεταξύ άλλων, μεταβιβάζει τη διαχείριση της υποχρέωσης του Δημοσίου να απονέμει και να καταβάλλει τις συντάξεις στις ανωτέρω κατηγορίες συνταξιούχων, είναι συνταγματικώς ανεκτή, υπό την προϋπόθεση πάντως ότι ύστερα από ανάλυση της φύσης των σχέσεων που καθιρύονται, το Δημόσιο δεν απεκδύεται της άμεσης υποχρέωσης αυτού για απονομή και καταβολή των συντάξεων στους ανωτέρω, καθιστάμενο τρίτος, η δε αξίωση των ανωτέρω έναντι του Δημοσίου δεν συναρτάται προς την ικανότητα του κατά τα ανωτέρω ενδιάμεσου ασφαλιστικού φορέα να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του (βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 957/2021).

140. Ενόψει αυτών, από τις διατάξεις του άρθρου 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα [κωδικοποιηθέντος με το άρθρο μόνο του π.δ/τος 169/2007 (Α' 210) που ορίζει ότι «1. Ο τακτικός δημόσιος υπάλληλος που λαμβάνει κάθε μήνα μισθό από το Δημόσιο Ταμείο ή από άλλους ειδικούς πόρους, δικαιούται σε ισόβια σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο: ...»], σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις του Κεφαλαίου Β' του ν. 4387/2016 (άρθρα 4 έως 26 καθώς και 51, 51 Α, 53, 70 και 100 του οικείου νόμου, όπως ισχύουν μετά την τροποποίηση και συμπλήρωσή τους με τις διατάξεις του ν. 4670/2020, καθώς και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθείσες ΚΥΑ 124456/0092/13.12.2016, περί μεταφοράς από 1.1.2017, της αρμοδιότητας πληρωμής και αναδρομικών συντάξεων στον τότε ΕΦΚΑ και 2915/783/17.1.2018 περί της μεταβίβασης της αρμοδιότητας κανονισμού των συντάξεων του Δημοσίου στον εν λόγω Ενιαίο Φορέα, συνάγεται ότι το Δημόσιο εξακολουθεί να συνιστά τον κατ' αρχήν ασφαλιστικό φορέα στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, υπό την ιδιότητά του ως εργοδότη, και ότι η ένταξη της ειδικής αυτής κατηγορίας ασφαλισμένων από 1.1.2017 στον ΕΦΚΑ, και ήδη από 1.3.2020 ε – ΕΦΚΑ, έχει την έννοια ότι μεταβιβάστηκαν σ' αυτόν οι επιμέρους διοικητικές αρμοδιότητες είσπραξης και διαχείρισης των εισφορών, απονομής και καταβολής των παροχών (βλ. άλλωστε και την ΣτΕ Ολ. 1823/2020 που αναγνωρίζει και μετά τη σύσταση του ΕΦΚΑ το Δημόσιο Ταμείο ως υπόχρεο καταβολής των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών). Επομένως, ο ΕΦΚΑ αναδέχθηκε κατά τούτο τις σχετικές πρωτογενείς υποχρεώσεις του Δημοσίου, το οποίο εξακολουθεί να αποτελεί, παράλληλα πλέον με τον νεοσυσταθέντα εθνικό φορέα ασφάλισης, άμεσο συνοφειλέτη και σε κάθε περίπτωση εκ του Συντάγματος εγγυητή των κυρίων συνταξιοδοτικών παροχών των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών. Οι υποχρεώσεις, άλλωστε, αυτές του Δημοσίου και η ειδική εγγυητική του θέση στο εν λόγω σύστημα επαγγελματικής ασφάλισης απορρέουν ευθέως από την ειδική λειτουργική σχέση που το συνδέει με την κατηγορία αυτή δικαιούχων, συνιστώντας όρο της απασχόλησής τους (βλ. σκέψεις 15, 16 και 17 της παρούσας) και δεν συνδέονται με την όλως διάφορη εγγυητική λειτουργία του Κράτους στο πλαίσιο της κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικής ασφάλισης, υπό το πρίσμα δε αυτό πρέπει να ερμηνεύονται για το εν λόγω ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα οι εκτιθέμενες στη σκέψη 112 της παρούσας διατάξεις του άρθρου 1 Α του ν. 4387/2016, που προστέθηκαν με το άρθρο 20 του ν. 4670/2020 περί της εγγυητικής ευθύνης του Κράτους σε ό,τι αφορά τις

παροχές κύριας σύνταξης της κατηγορίας αυτής δικαιούχων (βλ. ΕλΣυν Ολ 504/2021, 2020/2020, 32/2018, 244/2017).

141. Περαιτέρω, με τη σύσταση του εθνικού αυτού φορέα και την ένταξη του συνόλου των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών σ' αυτόν υπό την ανωτέρω έννοια, ήτοι με τη διατήρηση του Δημοσίου ως κατ' αρχήν ασφαλιστικού - συνταξιοδοτικού φορέα δυνάμει της ιδιαίτερης υπηρεσιακής κατάστασης των εντασσομένων στο οικείο σύστημα, ομοιογενοποιούνται οι όροι ασφάλισης και συνταξιοδότησης όλων όσοι εντάσσονται στο κατά το Σύνταγμα ειδικό αυτό καθεστώς και αίρονται τα ζητήματα αντισυνταγματικότητας των διατάξεων των άρθρων 27 παρ. 2 του ν. 3863/2010 (Α' 115) και 2 του ν. 3865/2010 (Α' 120), με τις οποίες είχε ήδη επέλθει ένταξη των εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στην ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ από 1.1.2011 και εφεξής (βλ. ΕλΣυνΟλ. Πρακτ. 3ης Ειδ. Συν/σης της 24.6.2010 και της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της 29.6.2010), αλλά και τα συναφή ζητήματα αντισυνταγματικότητας που εγείρονταν από την ένταξη των δικαστικών λειτουργών και των μελών του κυρίου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους στην ασφάλιση του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ) με τις διατάξεις του άρθρου 39 του ν. 4075/2012 (Α' 89), οι οποίες επιπροσθέτως δεν προκύπτει ότι είχαν υποβληθεί στο Ελεγκτικό Συνέδριο προς γνωμοδότηση, κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος.

142. Εξ άλλου, ενόψει και της ρητής διατύπωσης του άρθρου 26 του ν. 4387/2016 (βλ. σκέψη 92 της παρούσας), οι διατάξεις του Κεφαλαίου Β του νόμου αυτού, εφαρμόζονται αναλόγως και για τους υπαλλήλους των Ο.Τ.Α. και των άλλων Ν.Π.Δ.Δ. που εμπίπτουν στο ρυθμιζόμενο από το οικείες διατάξεις ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και συνδέονται με το Κράτος και τις υποδιαρέσεις αυτού στο πλαίσιο της κατά τόπο και καθ' ύλην αυτοδιοίκησης με ειδική λειτουργική σχέση, είτε οι συντάξεις τους βαρύνουν το Δημόσιο είτε τους οικείους φορείς, ενώ οι ίδιες διατάξεις εφαρμόζονται αναλόγως και στα εξομοιούμενα προς τους ανωτέρω πρόσωπα, ήτοι στο προσωπικό του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος και των υπαλλήλων των ασφαλιστικών Ταμείων του προσωπικού των Σιδηροδρομικών Δικτύων, που διέπονται από το καθεστώς του ν.δ. 3395/1955 (Α' 276). Συνεπώς, και οι λοιπές κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων, κατά κύριο λόγο υπαλλήλων ΟΤΑ ή ν.π.δ.δ., για τους οποίους το βάρος απονομής και καταβολής των συντάξεων είχε αναλάβει είτε το Δημόσιο είτε είχε ήδη αναδεχθεί άλλο ν.π.δ.δ. (βλ. μεταξύ άλλων τον ν. 3163/1955 για την απονομή των συντάξεων των υπαλλήλων του Ι.Κ.Α. από τον τελευταίο αυτό φορέα στο πλαίσιο επαγγελματικής ασφάλισης, αντίστοιχης με εκείνη του ειδικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, ΕλΣυνΟλ 244/2017, 1510/1996 και βλ. απόφ. ΔΕΚ της 22.11.1995, C- 443/93, Βουγιούκας κατά Ελλάδος, για την ένταξη όσων λαμβάνουν σύνταξη υπό το καθεστώς του ν. 3163/1955 από το ΙΚΑ στο ελληνικό ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων και σκέψη 17 της παρούσας), είτε κατόπιν επιλογής τους με βάση το σύστημα των κοινών ασφαλισμένων (βλ. μεταξύ άλλων την παρ. 6 του άρθρου 11 του ν.δ. 4277/1962, Α' 191, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 4 του ν.δ. 4579/1966, Α' 234), εντάσσονται στον νέο Εθνικό Φορέα διατηρώντας την ιδιοτυπία της ασφαλιστικής -συνταξιοδοτικής τους σχέσης με αυτόν ενόψει της οικείας συνταγματικής θεσμικής εγγύησης, ενώ το σχετικό συνταξιοδοτικό status διατηρούν και οι κατά νόμο εξομοιούμενοι προς αυτούς.

143. Περαιτέρω, ενόψει της κατά τα ανωτέρω αποσαφήνισης των διατάξεων του ν. 4387/2016 με τις διατάξεις του ν. 4670/2020 και της επιβεβαίωσης της ειδικότητας του συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών εντός του νέου εθνικού σχήματος διανεμητικής δικαιοσύνης στο πεδίο κατανομής των ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών βαρών και παροχών (βλ. ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020/2020), η μη ένταξη στον φορέα αυτό ειδικών κατηγοριών συνταξιούχων [βλ. άρθρο 4 παρ. 3 του ν. 4387/2016 για την εξαίρεση α) των παθόντων από τρομοκρατική ενέργεια ή βίαιο

συμβάν που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των ν. 1897/1990 και 1977/1991, β) των δικαιούχων πολεμικής σύνταξης ή σύνταξης αναπήρου οπλίτη ειρηνικής περιόδου ή σύνταξη Εθνικής Αντίστασης Ο.Γ.Α. ή ανασφάλιστου Αγωνιστή Εθνικής Αντίστασης, σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 168/2007, του π.δ. 169/2007 και των άρθρων 22 και 27 του ν. 1813/1988, γ) των λογοτεχνών - καλλιτεχνών που δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3075/2002, δ) των δικαιούχων προσωπικής σύνταξης και ε) όσων δικαιούνται σύνταξης λόγω ανικανότητας ή λόγω θανάτου που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας και ένεκα ταύτης, σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ.169/2007, σε συνδυασμό και με αυτές του π.δ. 168/2007, σκέψεις 82 και 102 της παρούσας], οι οποίοι διαχρονικά εντάσσονται στην ειδική συνταξιοδοτική προστασία του Δημοσίου, δεν εγείρει ζήτημα συστημικής αντίθεσης στην κατ' άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της ισότητας, τέτοια που να επιδρά στη συνταγματικότητα της ένταξης του κύριου κορμού των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον νέο Εθνικό φορέα υπό την προεκτεθείσα έννοια. Υπό το πρίσμα δε αυτό και συνεκτιμώντας τις διορθωτικές κανονιστικές παρεμβάσεις του ν. 4670/2020, με τις οποίες αποτράπηκε η επί της αρχής θεσμική αλλοίωση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών εντός του νέου εθνικού φορέα με διατήρηση της ειδικής θέσης και του Δημοσίου στο οικείο σύστημα, τα όσα αναφέρονται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου επί της παραγράφου 3 του άρθρου 4, σύμφωνα με την οποία «Με τις διατάξεις της παρ. 3 εξαιρούνται από την υπαγωγή στον Ε.Φ.Κ.Α., τα πρόσωπα που ρητά αναφέρονται στην παράγραφο αυτή, λόγω των απολύτως ιδιαίτερων συνθηκών ασφάλισης/συνταξιοδότησής τους, αφού εκ των πραγμάτων τυχόν υπαγωγή τους στον Ε.Φ.Κ.Α. θα δημιουργήσει επί του παρόντος μείζονα διαχειριστικά προβλήματα» και ότι η υπαγωγή στον φορέα θα εξετασθεί σε δευτέρα φάση και αφού εξασφαλιστεί η ομαλή τους ένταξη...», συνιστούν θεμιτή, κατ' αρχήν, αιτιολογία της διαφοροποίησης των επίμαχων περιορισμένων κατηγοριών συνταξιούχων και των δικαιούχων τους ως προς τη διατήρησή τους στο οργανωτικό σχήμα του Δημοσίου και μόνον και τη συνέχιση εφαρμογής του συνόλου των διατάξεων του Συνταξιοδοτικού Κώδικα. Και τούτο, στον βαθμό που η απονομή των συντάξεων των κατηγοριών αυτών κατ' αρχήν δεν συνδέεται με την παροχή λειτουργήματος ή απασχόλησης και την καταβολή εισφορών/κρατήσεων, στην ενιαία διαχείριση και κατανομή των οποίων αποβλέπει η σύσταση του νέου εθνικού ασφαλιστικού και συνταξιοδοτικού φορέα (βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 957/2021).

144. Στη συνέχεια, από τις επιμέρους διατάξεις των Κεφαλαίων Α', Β' και Ε' του ν. 4387/2016, με τις οποίες υλοποιήθηκε η διαρθρωτική ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον ΕΦΚΑ, όπως αυτές πλέον ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με τις διατάξεις του ν. 4670/2020, συνάγεται ότι ο νομοθέτης δεν προέβη στη λειτουργική εξομοίωση της συνταξιοδοτικής προστασίας των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με την κοινωνικοασφαλιστική προστασία, αλλά σαφώς διέκρινε την συνταγματικά κατοχυρωμένη και πλήρως από το Δημόσιο εγγυημένη περιουσιακή τους αξίωση σε συνέχεια καταβολής αποδοχών μετά την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία από τον εργοδότη ή από ειδικά συνεστημένο προς τούτο ανάδοχο του σχετικού βάρους φορέα, στο πλαίσιο της ειδικής επαγγελματικής τους σχέσης (βλ. σκέψη 29 της παρούσας), από τις κοινωνικοασφαλιστικές παροχές μετά την επέλευση ασφαλιστικού κινδύνου (βλ. σκ. 28 της παρούσας).

145. Ειδικότερα, από τις θεμελιακές συνταγματικές αρχές που διέπουν το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. σκέψεις 13 έως 25 και 29 παρούσας), τις με αναδρομική ισχύ ερμηνευτικές διατάξεις των άρθρων 19, 20, 21, 22 και 23, όπως αυτές αναλυτικά εκτίθενται στις σκέψεις 112 έως 115 της παρούσας, σε συνδυασμό με στο σύνολο των ρυθμίσεων των Κεφαλαίων Β' και Γ' του ν. 4387/2016, σε πνεύμα συνοχής, πρακτικής εναρμόνισης και ενότητας των δύο διαδοχικώς θεσπισθέντων νομοθετημάτων, σύμφωνα και με τις ερμηνευτικές

κατευθύνσεις της 2020/2020 απόφασης της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, συνάγεται ότι με την αναγνώριση της εισδοχής του συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών υπαλλήλων και στρατιωτικών, ως ειδικού, εντός του εθνικού φορέα (βλ. άρθρα 1 παρ. 1 εδ. α και β, 1 Β παρ. 2 και 2 και 5 Α του ν. 4387/2016, όπως έχουν αναδρομικώς προστεθεί και ισχύουν), η χρήση των όρων «ενότητα» του ασφαλιστικού συστήματος (άρθρο 1 Α εδ. α του ν. 4387/2016) και «κοινοί κανόνες» ασφάλισης ασφαλισμένων στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα προσλαμβάνει νέο περιεχόμενο.

146. Ως ενότητα του συστήματος, ενόψει και όσων εκτέθηκαν στις σκέψεις 127, 128 και 136 της παρούσας, νοείται όχι η ασφαλιστική και συνταξιοδοτική εξομοίωση των δύο αυτών κατηγοριών, αλλά η ένταξή τους σε ένα ενιαίο σχήμα διανεμητικής δικαιοσύνης με κοινό δημοσιονομικό μηχανισμό διαχείρισης εισφορών, κατανομής ασφαλιστικών – συνταξιοδοτικών βαρών και διανομής ασφαλιστικών – συνταξιοδοτικών πόρων. Επίσης, οι κανόνες που διέπουν τις δύο κατηγορίες δύνανται κατά περίπτωση να είναι κοινοί (βλ. άρθρα 27 και 33 του ν. 4387/2016 περί της εφαρμογής των διατάξεων του Κεφαλαίου Β΄ για το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς και στους ασφαλισμένους του ιδιωτικού τομέα), δηλαδή οι σχετικές διατάξεις να εμφανίζουν ταυτότητα στη διατύπωση και τυπικές κανονιστικές αντιστοιχίες στα επιμέρους σημεία λειτουργίας του συστήματος. Οι κανόνες όμως αυτοί δεν είναι ίδιοι, αφού διαφοροποιείται ουσιώδης όρος του περιεχομένου τους και δη το υποκειμενικό πεδίο ισχύος τους (βλ. άρθρα 4 και 26 του ν. 4387/2016 για την εφαρμογή του Κεφαλαίου Β΄ του ίδιου νόμου στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς), που αυτομάτως διαφοροποιεί το πλαίσιο ερμηνείας και εφαρμογής τους, ως εκ της συνταγματικής και πλέον και νομοθετικής αναγνώρισης της ειδικότητας του συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. ΕλΣυνΟλ 1477, 504/2021, 2020/2020, Τέταρτο Τμ. 957/2021, ΣτΕ 2166/2022).

147. Συγκεκριμένα, η ένταξη των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, των προς αυτούς εξομοιούμενων και όσων έλκουν από αυτούς δικαίωμα κύριας σύνταξης στον νέο εθνικό φορέα κατά το σκέλος της κύριας ασφάλισης – συνταξιοδότησής τους, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 4 επ. και 51 επ. του ν. 4387/2016 και των ρυθμίσεων των ΚΥΑ 124456/0092/13.12.2016 και 2915/783/17.1.2018, δεν συνεπάγεται υπαγωγή στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ ως κοινωνικοασφαλιστικού φορέα, κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, ούτε ιδρύεται μεταξύ της εν λόγω κατηγορίας και του φορέα αυτού έννομη σχέση κοινωνικής ασφάλισης, σύμφωνα και με τη ρητή επιφύλαξη του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4387/2016, όπως αναδρομικά αντικαταστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 19 του ν. 4620/2020. Με τις διατάξεις αυτές, ο ΕΦΚΑ αναδέχεται σωρευτικά με το Δημόσιο την υποχρέωση ασφάλισης και συνταξιοδότησης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, των προς αυτούς εξοιούμενων και όσων έλκουν από αυτούς δικαίωμα σύνταξης, και μεταβιβάζεται στον εν λόγω φορέα η αρμοδιότητα διαχείρισης των εισφορών, κατανομής ασφαλιστικών - συνταξιοδοτικών βαρών, απονομής και πληρωμής των ασφαλιστικών – συνταξιοδοτικών παροχών ως συνέχειας των αποδοχών τους, ενώ εξακολουθεί τη σχετική ευθύνη να υπέχει και το Δημόσιο, ως εκ του Συντάγματος υπόχρεος και εγγυητής του συστήματος (βλ. σκέψεις 25, 139 και 140 της παρούσας, ΕλΣυνΟλ 1477, 504/2021, 2020/2020, Τέταρτο Τμ. 957/2021).

148. Αντιθέτως, για τους ασφαλισμένους που δεν εντάσσονται στο ανωτέρω ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς, η βάση των άρθρων 27 επ. και 4 έως 20 του ν. 4387/2016 υπαγωγή στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ έχει την έννοια της υπαγωγής σε καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης, κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος (βλ. συναφώς και άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε αναδρομικώς και ισχύει), για την κάλυψη κινδύνων. Μεταξύ δε των καλυπτόμενων κινδύνων εντάσσεται και ο κίνδυνος γήρατος, μετά την έξοδό τους από την ενεργό απασχόληση, με την επέλευση του οποίου ο εργαζόμενος αποκτά αξίωση καταβολής σύνταξης που, κατ' αρχήν και ως εκ της οργάνωσης του συστήματος στην ασφαλιστική τεχνική των κινδύνων, δεν προσιδιάζει σε

αμοιβή, όπως στην περίπτωση των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, αλλά σε κοινωνικοασφαλιστική παροχή (βλ. σκέψη 28 της παρούσας, ΕλΣυνΟλ 32/2018, 244/2017, Τέταρτο Τμ. 957/2021, ΣτΕ Ολ 2287-2290/2015).

149. Εξ άλλου, στο πλαίσιο της ασφαλιστικής – συνταξιοδοτικής σχέσης μεταξύ των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών αφενός και του Δημοσίου και του e-ΕΦΚΑ αφετέρου, η εν λόγω κατηγορία ασφαλισμένων εξακολουθεί, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του άρθρου 5 του ν. 4387/2016, όπως αυτές ίσχυσαν διαδοχικά, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 22 του ν. 4670/2020 (βλ. σκέψεις 83, 102 και 115 της παρούσας), και υπό το νέο οργανωτικό σχήμα να καταβάλλει εισφορές. Εισφορές καταβάλλει και το Δημόσιο ή το οικείο ν.π.δ.δ. κατά περίπτωση ως εργοδότης, το πρώτο, όμως, διατηρεί ταυτόχρονα τη συνταγματική του ιδιότητα ως κατ' αρχήν ασφαλιστικού και συνταξιοδοτικού φορέα υπόχρεου σε καταβολή της σύνταξης και σε κάθε περίπτωση εγγυητή αυτής. Οι εισφορές αυτές συνεχίζουν να αποτελούν τμήμα της αμοιβής του ασφαλισμένου, που παρακρατείται όχι ως δημόσιο βάρος κατ' άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος, αλλά ως συνταξιοδοτικό βάρος για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικής προσδοκίας προς απονομή σύνταξης, ως συνέχειας των αποδοχών ενεργείας, μετά την έξοδό του από την υπηρεσία, ενώ το ύψος τους πρέπει, σύμφωνα και με την αρχή της εν ευρεία εννοία ανταποδοτικότητας, να τελεί σε εύλογη και δίκαιη αναλογία προς το ύψος της καταβλητέας σύνταξης (βλ. αναλυτικά σκέψη 25 της παρούσας). Ενόψει, όμως, της ευχέρειας του νομοθέτη να οργανώνει το ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα ως προς τον τρόπο λειτουργίας του φορέα συνταξιοδότησης και των χρηματοδοτικών του μέσων (κρατικός προϋπολογισμός, σύσταση κεφαλαίων ή ειδικών λογαριασμών για την χρηματοδότηση των συντάξεων), σεβόμενος πάντως τις συνταγματικές υψής θεμελιώδεις αρχές που το διέπουν (βλ. ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020/2020, 32/2018, 244/2017), με την ένταξη της κατηγορίας αυτής στον νέο εθνικό φορέα, οι οικείες εισφορές παύουν να αποτελούν κοινό έσοδο του κρατικού προϋπολογισμού για την αντιμετώπιση του συνόλου των εξόδων του, σύμφωνα με την αρχή της καθολικότητας του προϋπολογισμού και την απορρέουσα από την τελευταία αρχή του μη ειδικού προορισμού των δημοσίων εσόδων (βλ. ΕλΣυν Ολ. 32/2018, 244/2017), αποκτούν δε πλέον ειδικό προορισμό τροφοδοτώντας το ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό κεφάλαιο του ΕΦΚΑ (βλ. ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 957/2021).

150. Το κεφάλαιο αυτό στο οποίο εισρέουν οι κατ' άρθρο 56 του ν. 4387/2016 πόροι (βλ. σκέψη 98 της παρούσας), έχει οργανωθεί ως ενιαίο για όλες τις κατηγορίες των εντασσομένων στον e- ΕΦΚΑ σε εθνική, διαταμειακή, διεπαγγελματική βάση, καθόσον ο νομοθέτης στοχεύοντας στη διασφάλιση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας και επάρκειας του εθνικού ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος, βάσει και των δεσμεύσεων που ανέλαβε στο πλαίσιο του τρίτου «Μνημονίου Συνεννόησης» (βλ. σκέψεις 124 έως 126 της παρούσας) επέλεξε, κινούμενος εντός του περιθωρίου εκτίμησης που διαθέτει εκ του Συντάγματος (βλ. σκέψεις 10, 11 και 29 της παρούσας), να υπερβεί τις παραδοσιακές μορφές οργάνωσης της ασφαλιστικής αναδιανομής, αλληλεγγύης και αποταμίευσης στο ελληνικό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα [πλήρης δημοσιονομικός διαχωρισμός χρηματοδοτικών μέσων του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών από το λοιπό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα, σύστημα πολλαπλών ασφαλιστικών κοινοτήτων με αναδιανεμητικά χαρακτηριστικά τύπου Bismarck, με φορά από τον ενεργό πληθυσμό στους συνταξιούχους, ανάπτυξη εντός κάθε επιμέρους ασφαλιστικής κοινότητας αφενός της κοινωνικής – ενδοταμειακής – ενδογενεακής αλληλεγγύης, μέσω της αναδιανομής του εισοδήματος υπέρ των οικονομικά ασθενέστερων μελών της οικείας ασφαλιστικής ομάδας και αφετέρου της κοινωνικής – ενδοταμειακής διαγενεακής αλληλεγγύης, με τη συμβολή στη βιωσιμότητα και την αειφορία του ασφαλιστικού κεφαλαίου υπέρ και των επόμενων γενεών της ίδιας όμως ασφαλιστικής κοινότητας, βλ. αναλυτικά επί των επιπέδων της κοινωνικής – ασφαλιστικής αναδιανομής και αλληλεγγύης ΕλΣυν Ολ 32/2018, 244/2017, αποφ. ΔΕΚ της 22.1.2002, C- 218/00 «Cisal di Battistello Venanzio

& C. Sas και Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (INAIL)», σκ. 38, 39, 40, 42, της 17.2.1993, συνεκδ. υποθ. C-159/91 και C-160/91, Roucet και Pistre κατά AGF και Cancava σκ. 8 επ. και ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 957/2021].

151. Με την ανακατεύθυνση, όμως, των εισφορών που προέρχονται από το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (μισθωτού και εργοδότη) στο ενιαίο αυτό κεφάλαιο επιχειρήθηκε αποκλειστικά η δημοσιονομική ενίσχυση του εθνικού ασφαλιστικού κεφαλαίου (βλ. τους βασικούς πυλώνες της βιώσιμης ανάκαμψης του προγράμματος μεταρρυθμίσεων του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος στο πλαίσιο του τρίτου «Μνημονίου Συνεννόησης, σκ. 78, 123 έως 127 της παρούσας και άρθρα 1 παρ. 2 και 1 Α του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκαν με τα άρθρα 19 και 20 του ν. 4670/2020 σε σκέψεις 111 και 112 της παρούσας), με τη διεύρυνση της βάσης της ασφαλιστικής αναδιανομής των πόρων και της κοινωνικής αλληλεγγύης, σε εθνικό ενδογενεακό και διαγενεακό επίπεδο, ενόψει και των οικείων συνταγματικών επιταγών του κοινωνικού κράτους δικαίου και του χρέους κοινωνικής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 1 α' και 4 του Συντάγματος), και όχι η θεσμική αλλοίωση του εν λόγω ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος, όπως επιβεβαιώθηκε από τις εκτιθέμενες στις σκέψεις 112 έως 115 της παρούσας διατάξεις του ν. 4670/2020. Συνεπώς, οι αρχές της αναδιανομής, της ανταποδοτικότητας και της αλληλεγγύης που διέπουν τη λειτουργία του εθνικού δημόσιου ασφαλιστικού συστήματος του e- ΕΦΚΑ κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 1 Α του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 20 του ν. 4670/2020, κατά το σκέλος του ρυθμιστικά διακριτού και λειτουργικά αυτοτελούς ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, έχουν την έννοια της δημοσιονομικής συμβολής για τον σχηματισμό του προϊόντος του εθνικού ασφαλιστικού κεφαλαίου από το οποίο κατ' αρχήν επωφελούνται πλέον και οι υπαγόμενοι στο ειδικό αυτό καθεστώς, μέσω του ευρύτερου μηχανισμού αναδιανομής των πόρων στους κόλπους του νέου εθνικού φορέα ασφάλισης. Στο ίδιο πλαίσιο, οι ασφαλισμένοι αυτής της κατηγορίας δεν μετέχουν στους κινδύνους του κεφαλαίου αυτού κατά τον ίδιο τρόπο που μετέχουν οι υπαγόμενοι στο εντός του e – ΕΦΚΑ λειτουργούν κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα, αφού το σύνολο των κυρίων συνταξιοδοτικών τους παροχών εγγυάται το Δημόσιο, ως κύριος ασφαλιστικός τους φορέας, ο οποίος δεν απεκδύεται την συνταγματική ειδική εγγυητική του θέση στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς, όπως εκτίθεται στις σκέψεις 139 και 140 της παρούσας.

152. Αντιθέτως, όσοι υπάγονται στο κοινωνικοασφαλιστικό σκέλος του e- ΕΦΚΑ (μισθωτοί και εργοδότες), σε ό,τι αφορά την κύρια σύνταξη, μετέχουν στο σχηματισμό και τους κινδύνους του κεφαλαίου αυτού, υπό τους όρους της κοινωνικής ασφάλισης, οι δε ασφαλιστικές τους παροχές είναι κατ' αρχήν ευθέως εξαρτώμενες από τις δημοσιονομικές αντοχές και την επάρκεια του κεφαλαίου αυτού, με όριο την κατ' άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της προστασίας της αξίας του ανθρώπου, όπως αυτή εξειδικεύεται στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης (βλ. ΣτΕ Ολ 2287-2290/2015). Περαιτέρω, κατά το σκέλος αυτό το Κράτος μετέχει και ως τρίτος στην κοινωνικοασφαλιστική σχέση, στο πλαίσιο της υποχρεωτικής, κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, μέριμνάς του για την προστασία του ασφαλιστικού κεφαλαίου, εγγυώμενο τη βιωσιμότητά του, χάριν και των επόμενων γενεών (βλ. υπό την έννοια αυτή για το κοινωνικοασφαλιστικό σκέλος του e- ΕΦΚΑ άρθρο 1 παρ. 2 εδ. β' του ν. 4387/2016 και ήδη άρθρο 1 Α εδ. β' και γ' του ίδιου νόμου, όπως προστέθηκε με το άρθρο 20 του ν. 4670/2020 και ΕλΣυν Ολ. 32/2018, 244/2017, ΣτΕ Ολ 2287-2290/2015, 2200/2010, 2180/2004, πρβλ. ΑΕΔ 5,4,3/2007, Πρακτ. Επεξ. Ολ. ΣτΕ 240/2006), στο πλαίσιο της από το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος υποχρέωσής του να χρηματοδοτεί απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης (βλ. ΕλΣυν Ολ. 32/2018, 244/2017, Πρακτ. Ολ. 3ης Ειδ. Συν/σης της 24.6.2010, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015).

153. Η ανωτέρω διάκριση των εντασσομένων στα δύο διακριτά αυτά συστήματα ασφάλισης ως προς τη σύνδεσή τους με το ασφαλιστικό κεφάλαιο και τους κινδύνους

του, δικαιολογείται εξ επόψεως αναλογικής – διαφοροποιητικής ισότητας, κατ' άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος (βλ. σκέψεις 7, 32 και 137 της παρούσας). Και τούτο, διότι οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί, όσο είναι στην ενέργεια, υπόκεινται στις δεσμεύσεις της ειδικής λειτουργικής τους σχέσης με το δημόσιο εν ευρεία εννοία (Δημόσιο και ν.π.δ.δ.), στο πλαίσιο της οποίας οι αποδοχές τους, που συνιστούν και βάση προσδιορισμού των εισφορών, δεν καθορίζονται βάσει της ελεύθερης ατομικής ή συλλογικής διαπραγματεύσεως, όπως στους απασχολούμενους με σχέση ιδιωτικού δικαίου, αλλά ευθέως εκ του νόμου. Αντιθέτως, οι όροι απασχόλησης της δεύτερης αυτής κατηγορίας είναι κατ' αρχήν ελεύθερα διαπραγματεύσιμοι, με την επιφύλαξη της τήρησης των ελάχιστων ορίων προστασίας, όπως αυτοί καθορίζονται από τον νόμο και τις ΣΣΕ (βλ. άρθρα 22 παρ. 2 και 23 παρ. 2 του Συντάγματος και ν. 2738/1999 «Συλλογικές Διαπραγματεύσεις στη Δημόσια Διοίκηση, μονιμοποιήσεις συμβασιούχων αορίστου χρόνου και άλλες διατάξεις», Α' 180, στο άρθρο 3 του οποίου δεν περιλαμβάνονται στο αντικείμενο των συλλογικών διαπραγματεύσεων οι αποδοχές και τα συνταξιοδοτικά ζητήματα και την εφαρμογή των ν. 1876/1990 «Ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις και άλλες διατάξεις», Α' 27, για το προσωπικό ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, όπως ισχύει για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου, που καλύπτει ευρύτερο αντικείμενο συλλογικής διαπραγματεύσεως, περιλαμβανομένων των αποδοχών (βλ. σκέψεις 15, 28 και 31 της παρούσας).

154. Περαιτέρω, στο επίπεδο των παροχών, η κύρια σύνταξη που καταβάλλεται πλέον από τον e-ΕΦΚΑ στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, βάσει των ρυθμίσεων των άρθρων 7 και 8 του ν. 4387/2016, όπως αυτές εννοιολογικά διευκρινίστηκαν με τις ερμηνευτικές διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 4670/2020, εξακολουθεί να αποτελεί και υπό το νέο νομοθετικό καθεστώς, το ποσό που καταβάλλεται σ' αυτούς, μετά την έξοδό τους από την υπηρεσία, ως συνέχεια της αμοιβής τους. Η παροχή δε αυτή, χωρίς να χάνει τα βασικά της συνταγματικά χαρακτηριστικά ως ισόβιας περιοδικής απολαυής, κατ' αρχήν καταβαλλόμενη από το Δημόσιο Ταμείο αλλά και από άλλον ειδικά συνεστημένο προς τούτο ανάδοχο φορέα, όπως πλέον ο e-ΕΦΚΑ, υπό την πλήρη, όμως, εγγύηση του Δημοσίου και υπό μορφή συνέχειας του μισθού, υπολογίζεται πλέον σε αντιστοιχία με το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης, όπως αυτές ρυθμίζονται στον ν. 4387/2016, για λόγους δημοσιονομικής βιωσιμότητας και λογιστικής ενότητας του συστήματος (βλ. ΕλΣυν Ολ 504/2021, 2020/2020). Συνεπώς, μετά τη νομοθετική επιβεβαίωση της φύσης των κύριων συνταξιοδοτικών παροχών και υπό την προϋπόθεση ότι οι επιμέρους διαρρυθμίσεις του τρόπου υπολογισμού της σύνταξης δεν αντιβαίνουν στις θεμελιώδεις συνταγματικές εγγυήσεις της φύσης και του ύψους της, ως εύλογης ή σταθερής κατά περίπτωση αναλογίας προς τις αποδοχές ενέργειας (βλ. σκέψεις 19 έως 21 της παρούσας), το νέο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων είναι συνταγματικώς ανεκτό και δεν επιφέρει ρωγή στη νομικά προκαθορισμένη συνταγματική έννοια και λειτουργία της «σύνταξης» των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, τέτοια που να θίγει τον πυρήνα των συνταγματικών διατάξεων που την κατοχυρώνουν (βλ. ΕλΣυν Ολ.1975, 504/2021, 2020/2020 και επί της αντισυνταγματικότητας των σχετικών ρυθμίσεων για τους δικαστικούς λειτουργούς ενόψει των ιδιαίτερων συνταγματικών τους θεσμικών εγγυήσεων, βλ. Ειδ. Δικ. άρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2018, 255, 257/2022 και ΕλΣυνΟλ 1330-1332/2023).

155. Ειδικότερα, στο νέο ενιαίο διανεμητικό σύστημα του ν. 4387/2016, όπως αυτός ισχύει μετά την τροποποίησή του με τον ν. 4670/2020, στο οποίο εντάσσονται, σύμφωνα με τα ανωτέρω, ως δύο διακριτά του σκέλη, αφενός το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και αφετέρου το κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα (βλ. συγκεκριμένα τα άρθρα 2, 7 και 8 αυτού, καθώς και τα προεκτεθέντα αποσπάσματα της αιτιολογικής έκθεσης του νόμου), το πρώτο τμήμα της σύνταξης αποτελείται από την «εθνική σύνταξη», η οποία δεν χρηματοδοτείται από ασφαλιστικές εισφορές, αλλά απευθείας από

τον κρατικό προϋπολογισμό και αντιστοιχεί στην κατ' αρχήν ευθεία συμμετοχή του κράτους μέσω του κρατικού προϋπολογισμού στις συνταξιοδοτικές παροχές που καταβάλλει ο φορέας.

156. Η εθνική αυτή σύνταξη ορίζεται, καταρχήν, για την πρώτη εφαρμογή του νόμου αυτού, σε 384 ευρώ μηνιαίως και καταβάλλεται στο ακέραιο εφόσον έχουν συμπληρωθεί τουλάχιστον 20 έτη ασφάλισης. Το ποσό της εθνικής σύνταξης βαίνει μειούμενο κατά 2% για κάθε έτος ασφάλισης που υπολείπεται των 20 ετών, εφόσον έχουν συμπληρωθεί τουλάχιστον 15 έτη ασφάλισης. Ήδη δε προβλέπεται ότι η προϋπόθεση συμπλήρωσης 15 ετών ασφάλισης για την καταβολή της εθνικής σύνταξης δεν ισχύει για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης με τη συμπλήρωση χρόνου ασφάλισης μικρότερου των 15 ετών, ενώ το ποσό της εθνικής σύνταξης δεν μπορεί να υπολείπεται αυτού που αντιστοιχεί στα δεκαπέντε (15) έτη ασφάλισης (άρθρο 7 ν. 4387/2016, σκέψεις 85 και 102 της παρούσας). Επομένως, ο προσδιορισμός της δεν συνδέεται άμεσα με το χρόνο υπηρεσίας, ενώ για τον καθορισμό του ύψους της δεν λαμβάνονται υπόψη υπηρεσιακά κριτήρια, πλην του χρόνου ασφάλισης, χορηγείται δε μόνο με τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης χωρίς οποιαδήποτε άλλη προϋπόθεση. Η συνταξιοδοτική αυτή παροχή, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου, έχει αναδιανεμητική λειτουργία και αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς εγγυάται ένα κατώτατο ποσό σύνταξης που εξασφαλίζει στην ευπαθή ομάδα των χαμηλοσυνταξιούχων ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης και παρέχει, κατ' αποτέλεσμα, υψηλότερα ποσοστά αναπλήρωσης σε ασφαλισμένους με χαμηλότερες συντάξιμες αποδοχές ή λίγα χρόνια ασφάλισης. Ο δε υπολογισμός της έγινε με βάση το 60% του διάμεσου εισοδήματος, σύμφωνα με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεπώς, κατά το μέρος αυτό, η καταβαλλόμενη σύνταξη, εμφανίζει κατ' αρχήν προνοιακά χαρακτηριστικά, ως εργαλείο παραπληρωματικότητας μεταξύ παροχών του προνοιακού και του ασφαλιστικού συστήματος (βλ. σχετικά την οικεία αιτιολογική έκθεση του νόμου, βλ. και την αιτιολογική έκθεση του ν. 3863/2010 επί του λειτουργικά ταυτόσημου θεσμού της βασικής σύνταξης και σκέψη 33 της παρούσας), συναρτάται με την προϋφιστάμενη ασφαλιστέα ιδιότητα του συνταξιοδοτούμενου, εφόσον καταβάλλεται υπό τον όρο ότι έχει θεμελιωθεί συνταξιοδοτικό δικαίωμα από τον δικαιούχο, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, αλλά δεν συνδέεται ούτε με την υπηρεσιακή ιδιότητα, ούτε με τις επιμέρους παραμέτρους αυτής (καθήκοντα, εξέλιξη), πλην του χρόνου ασφάλισης, ως όρου κλιμακωτής μείωσης του ύψους της, ενώ δεν συναρτάται ούτε με τις ασφαλιστέες αποδοχές και τις καταβληθείσες κατά τη διάρκεια του υπηρεσιακού βίου ασφαλιστικές εισφορές, ούτε χρηματοδοτείται από τις τελευταίες και, ως εκ τούτου, αποτελεί παροχή που καταβάλλεται κατ' αρχήν στο πλαίσιο της εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης σε όλους τους συνταξιούχους.

157. Για τους εντασσόμενους στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, το τμήμα αυτό της σύνταξης, αποτελεί μέρος των αποδοχών που εξακολουθούν να λαμβάνουν μετά την έξοδό τους από την υπηρεσία, κατά τη ρητή πλέον διατύπωση του άρθρου 2 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με τις ερμηνευτικές διατάξεις του άρθρου 20 του ν. 4670/2020, ενώ σε οργανικό επίπεδο πληρούται ευθέως μία εκ των βασικών αρχών της οικείας συνταγματικής θεσμικής εγγύησης, ήτοι εκείνη της χρηματοδότησης από το Δημόσιο, των σχετικών συνταξιοδοτικών παροχών (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1477, 504/2021, 2020/2020 και σκέψεις 24, 25, 139, 140 της παρούσας). Εξ άλλου, η εθνική σύνταξη υποκατέστησε λειτουργικά για τους εντασσόμενους στο διανεμητικό σχήμα του e-ΕΦΚΑ το κατώτατο όριο σύνταξης που επίσης προβλέπεται στον Συνταξιοδοτικό Κώδικα [βλ. άρθρο 55 του π.δ/τος 169/2007, σύμφωνα με την παρ. 5 του οποίου, όπως είχε αντικατασταθεί διαδοχικά με τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 3 του ν. 3620/2007, Α' 276 και από 1.11.2011, με την παρ.6α του άρθρου 3 του ν.4151/2013 Α' 103/29.4.2013 «Το κατώτατο όριο σύνταξης ή βοηθήματος των συνταξιούχων και βοηθηματούχων του Δημοσίου γενικά, καθορίζεται,

χωρίς το συνυπολογισμό του επιδόματος εξομάλυνσης, καθώς και του τυχόν καταβαλλόμενου επιδόματος ανικανότητας, σε ποσοστό τριάντα επτά επί τοις εκατό (37%) του μηνιαίου βασικού μισθού του εισαγωγικού μισθολογικού κλιμακίου της ΠΕ κατηγορίας, «όπως αυτός ίσχυε την 31.10.2011, βλ. και τις σχετικές επιγενόμενες διαδοχικές τροποποιήσεις με την παρ. 4 α του αρ. 1 του ν. 4335/2015 (Α' 129)». Και υπό το καθεστώς δε του οικείου Κώδικα, η εν λόγω παροχή συνιστά μερική υπέρ των συνταξιούχων απόκλιση από τους κανόνες εκκαθάρισης του ύψους της σύνταξης, όπως αυτοί προβλέπονταν στο συνταξιοδοτικό σύστημα, αφού δεν εξαρτάται ευθέως με την συγκεκριμένη υπηρεσιακή κατάσταση του υποχρέου, σκοπεί δε στην εξασφάλιση, στο πλαίσιο του ειδικού αυτού συστήματος, μίας ελάχιστης, αναγκαίας για την αξιοπρεπή διαβίωση του δικαιούχου συνταξιοδοτικής παροχής, ενόψει των απορρευσών από το Σύνταγμα αρχών του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος) και του κοινωνικού κράτους δικαίου (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος) (βλ. σκέψη 17 της παρούσας και ΕλΣυν Ολ. Πρακτ. 2ης Ειδ. Συν/σης 12.8.2015, II Τμ. 577/2017). Σε αρμονία με την γενικότερη οικονομία του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, υπολογίζεται σε συνάρτηση με συγκεκριμένα μισθολογικά μεγέθη (βλ. ΕλΣυν II Τμ. 577/2017, βλ. συναφώς και 920/2016/7.6.2016 εγκύκλιο της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων με θέμα «Οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 4337/2015 και του ν. 4342/2015 και συμπληρωματικές οδηγίες για την εφαρμογή διατάξεων του ν. 3865/2010, του ν. 3863/2010 και του ν. 4151/2013»). Στο νέο δε σύστημα η αντίστοιχη παροχή (εθνική σύνταξη) υπολογίζεται σε ποσοστό του διάμεσου εισοδήματος βάσει των κατευθυντηρίων γραμμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ανταποκρίνεται σε ένα από τα κριτήρια υπολογισμού των συντάξεων του ειδικού καθεστώτος (βλ. σκέψη 32 της παρούσας, κριτήριο στ. τρέχουσες δημοσιονομικές και εισοδηματικές συνθήκες). Στον βαθμό, άλλωστε, που η παροχή αυτή, αποτελεί κατώτατο όριο σύνταξης και τμήμα των συνολικών συνταξιοδοτικών παροχών των εντασσομένων στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, ο καθορισμός της με τον προβλεπόμενο στο άρθρο 7 του ν. 4387/2016 μηχανισμό, καθ' αρχήν, δεν παραβιάζει τις απαιτήσεις του συστήματος αυτού, με την επιφύλαξη της εκάστοτε επικαιροποίησής της (βλ. άρθρα 7 παρ. 6 και 14 παρ. 3 του ν. 4387/2016) και της συμβατότητάς της με τις θεμελιώδεις αρχές της προστασίας της αξίας του ανθρώπου και ενός ελαχίστου επιπέδου προστασίας (πρβλ. απόφαση του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας της 9.2.2010, 1 BvL 1/09, 1 BvL 3/09, 1 BvL 4/09, Rn. 135, για το Existenzminimum), ενώ ως προς την συμβολή του τμήματος αυτού για τον καθορισμό του συνολικού ύψους της σύνταξης και την τήρηση της αρχής της αναλογίας σύνταξης και μισθού ενεργείας, πρέπει να κρίνεται συνολικά μετά και την άθροισή της με το ανταποδοτικό μέρος (βλ. ΕλΣυνΟλ 2020/2020, Τέταρτο Τμ. 957/2021).

158. Εξ άλλου, το δεύτερο τμήμα της σύνταξης αποτελείται από την «ανταποδοτική σύνταξη», το ύψος της οποίας προσδιορίζεται με βάση τον χρόνο ασφάλισης και το ύψος του εισοδήματος του συνταξιοδοτούμενου κατά την διάρκεια της ενεργού ασφαλιστικής του διαδρομής. Ως συντάξιμες αποδοχές για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους σύνταξης κύριας ασφάλισης λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού βίου, των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου που υπόκεινται σε εισφορές (άρθρο 8 ν. 4387/2016), ο δε μέσος αυτός όρος υπολογίζεται ως το ημίτιο της διαίρεσης του συνόλου των ασφαλιστέων μηνιαίων αποδοχών διά του συνολικού χρόνου ασφάλισής του. Ειδικά για τους συνταξιούχους του Δημοσίου που υπάγονται στις διατάξεις του ν. 4387/2016, για τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών, που προκύπτει από το ασφαλιστικό έτος 2002 και έως την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού, ενώ αν δεν προκύπτει χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ασφάλισης ή άλλος που λογίζεται ως

συντάξιμος), τουλάχιστον 5 ετών από την 1.1.2002 μέχρι την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου ή λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού, τότε για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών αναζητείται χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος) και κατά το πριν την 1.1.2002 χρονικό διάστημα και μέχρι τη συμπλήρωση συνολικά έως 5 ετών ασφάλισης, ενώ αν δεν προκύπτει χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ασφάλισης ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος), τουλάχιστον 5 ετών από την 1.1.2002 μέχρι την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου ή λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού, τότε για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών αναζητείται χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος) και κατά το πριν την 1.1.2002 χρονικό διάστημα και μέχρι τη συμπλήρωση συνολικά έως 5 ετών ασφάλισης (βλ. σκέψεις 86, 102, 116 και 120 της παρούσας). Επομένως, το ύψος της ανταποδοτικής σύνταξης προσδιορίζεται βάσει του ύψους του ασφαλιστέου εισοδήματος του συνταξιούχου κατά τη διάρκεια της συνολικής του ασφαλιστικής υπηρεσίας, το ανώτατο όριο του οποίου προσδιορίζεται μηνιαίως κατά τα ανωτέρω. Επιπλέον θεσπίζεται ένας συντελεστής – ποσοστό αναπλήρωσης των συντάξιμων κατ' έτος αποδοχών, που καθορίζει το ύψος της χορηγητέας σύνταξης ανάλογα με τα έτη ασφάλισης μέχρι τη συνταξιοδότηση, ήτοι ανάλογα με το αν ο ασφαλισμένος επιλέξει την πρόωγη συνταξιοδότησή του ή την παράταση του ενεργού ασφαλιστικού βίου. Κύριο μέσο χρηματοδότησης της «ανταποδοτικής» συνταξιοδοτικής παροχής αποτελούν, στο πλαίσιο της αρχής της ανταποδοτικότητας και της αρχής της κοινωνικής διαγενεακής αλληλεγγύης, οι ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλονται από τον ενεργό πληθυσμό και, στο πλαίσιο της εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης, η συμμετοχή του κράτους με την καθιέρωση της εγγυητικής υποχρέωσής του για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών, καθώς και με τη μεταβίβαση στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης των προσθέτων πόρων των προβλεπόμενων στο άρθρο 49 του ν. 4387/2016 πρόσθετων πόρων, που συνιστούν καταρχήν πόρους του κρατικού προϋπολογισμού (βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 957/2021).

159. Περαιτέρω, για τους εντασσόμενους στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και το ανταποδοτικό αυτό τμήμα της σύνταξης συνιστά συνέχεια των αποδοχών που ελάμβανε ο δικαιούχος κατά την ενεργό άσκηση των καθηκόντων του, σύμφωνα με τα ρητώς προβλεπόμενα στο άρθρο 2 του ν. 4387/2016, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 του ν. 4670/2020. Εξ άλλου, αν και η σύνταξη κατά το σκέλος αυτό κατ' αρχήν χρηματοδοτείται με πόρους του ασφαλιστικού κεφαλαίου που κατά κύριο λόγο σχηματίζεται από τις εισφορές των ενεργών ασφαλισμένων, ενόψει και του αναδιανεμητικού χαρακτήρα του συστήματος, το Δημόσιο εξακολουθεί να αποτελεί, παράλληλα με τον νέο εθνικό συνταξιοδοτικό φορέα κατά το Σύνταγμα και το παραλλήλως ισχύον σύστημα αναφοράς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, υπόχρεο καταβολής της συνταξιοδοτικής παροχής και σε κάθε περίπτωση εγγυητή της, υπό την ιδιότητά του ως εργοδότη και όχι ως τρίτου χρηματοδότη, ανεξαρτήτως της δημοσιονομικής επάρκειας και βιωσιμότητας του κεφαλαίου αυτού (βλ. στο πνεύμα αυτό ΕλΣυν Ολ. 1477, 504/2021, 2020/2020). Η βασική διαφοροποίηση σε σχέση με το σύστημα αναφοράς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα έγκειται στη στενότερη σύνδεση εισφορών – παροχών, ενόψει και των δεσμεύσεων που ανέλαβε η Ελληνική Δημοκρατία στο πλαίσιο του Μνημονίου Συνεννόησης για τριετές πρόγραμμα του ΕΜΣ (βλ. σκέψεις 124 έως 126 της παρούσας), καθόσον υπό το καθεστώς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί κατέβαλλαν μεν εισφορές για την γένεση συνταξιοδοτικής προσδοκίας συμβάλλοντας στην ενίσχυση των εσόδων του Δημοσίου ή του ν.π.δ.δ. που κατέβαλλε τις συντάξεις τους, πλην αυτές δεν συνδέονταν με τον σχηματισμό διακριτού ασφαλιστικού κεφαλαίου, όπως στο νέο σύστημα. Εξ άλλου, το τμήμα αυτό της σύνταξης δεν συνδέεται ευθέως με τα εν στενή εννοία υπηρεσιακά δεδομένα του δικαιούχου (βλ. άρθρο 9 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα για τον καθορισμό του συντάξιμου μισθού και την αναλογία

προς αυτό, σκέψεις 19, 20 και 21 της παρούσας), αλλά μόνον εμμέσως, αφού η ανταποδοτική σύνταξη συνδέεται αφενός με το σύνολο των ασφαλιστέων αποδοχών για τις οποίες έχουν καταβληθεί εισφορές και αφετέρου με τα έτη ασφάλισης.

160. Περαιτέρω, όπως έγινε δεκτό με την 2020/2020 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, ενόψει της συνταγματικής αρχής της εύλογης αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενέργειας, που συνιστά εγγενές στοιχείο της λειτουργίας των συντάξεων των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών ως συνέχειας των αποδοχών τους (βλ. σκέψεις 19 έως 21 της παρούσας), η σύνταξη της κατηγορίας αυτής, όπως προκύπτει από τον υπολογισμό της με βάση τα δύο τμήματα, την εθνική και την ανταποδοτική άλλως αναλογική σύνταξη, δεν αποδίδει κατά διαφανή τρόπο την εύλογη αναλογία, όπως αντιθέτως συνέβαινε με το προϊσχύον καθεστώς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα εντός του οποίου, κατά τα άρθρα 9 και 34 αυτού, η σύνταξη των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών υπολογιζόταν σε σταθερό ποσοστό επί των αποδοχών ενεργείας των υπηρετούντων. Κατά τα γενόμενα δεκτά με την ίδια απόφαση ο νέος τρόπος υπολογισμού των συντάξεων δεν αντιβαίνει άνευ ετέρου στην εν λόγω συνταγματική αρχή, στον βαθμό που το ποσό σύνταξης που προκύπτει κατ' εφαρμογή των άρθρων 7 και 8 του ν. 4387/2016 τελεί κατ' αποτέλεσμα ως αριθμητικό μέγεθος σε εύλογη αναλογία προς τις αποδοχές ενέργειας. Και τούτο, σε πνεύμα μίας δίκαιης ισορροπίας εντός του πλαισίου διανεμητικής δικαιοσύνης (βλ. σκέψεις 6 έως 12 της παρούσας), μεταξύ αφενός των νομίμων προσδοκιών των δικαιούχων για ένα ύψος σύνταξης που θα τους εξασφαλίζει επίπεδο ζωής που δεν αφίσταται ουσιωδώς από εκείνο που είχαν εξασφαλίσει κατά τη διάρκεια του ενεργού τους βίου, αναλόγως της θέσης, του βαθμού και των ετών υπηρεσίας τους, και αφετέρου των απαιτήσεων μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος από το οποίο επωφελούνται τόσο οι ίδιοι όσο και οι επόμενες γενεές στο πλαίσιο της διαγενεακής αλληλεγγύης και της εξ αυτής απορρέουσας αρχής της δίκαιης αποταμίευσης υπέρ των μελλοντικών γενεών (βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 957/2021 και ως προς την μη συμβατότητα του συστήματος αυτού με τις συνταγματικές θεσμικές εγγυήσεις του ιδιαίτερου status των δικαστικών λειτουργών και της εξ αυτού απορρέουσας αρχής της σταθερής αναλογίας των συντάξεων και των αποδοχών ενεργείας βλ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2-2018, 255, 256, 257/2022, ΕλΣυνΟλ 1330-1332/2023).

161. Κατόπιν αυτών και υπό το φως των ερμηνευτικών κατευθύνσεων της ως άνω απόφασης, σε ό,τι αφορά το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών αποτελεί άμεση και βασική υποχρέωση του νομοθέτη να ανταποκριθεί στις συνταγματικές απαιτήσεις κατ' αρχήν ευθείας κανονιστικής αποτύπωσης της αρχής της εύλογης αναλογίας κατόπιν τεχνικών σταθμίσεων, υπό το φως των ανωτέρω αρχών, επικουρικά δε εάν συντρέχουν ειδικοί λόγοι διαφορετικού λογιστικού υπολογισμού προς διασφάλιση της συνταγματικής αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και ενόψει των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει για τη διασφάλιση της χρηματοδότησης της εθνικής οικονομίας (βλ. σκέψεις 123 έως 129 της παρούσας), όπως αυτοί που επικαλείται ο νομοθέτης στο πλαίσιο της επίδικης μεταρρύθμισης, να προβεί στη σύνταξη ειδικής μελέτης για την αντιστοίχιση αποδοχών ενεργείας και συντάξεων των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών υπό το νέο σύστημα υπολογισμού, βάσει των συνταγματικών παραμέτρων της αρχής αυτής (βλ. σκέψεις 19 έως 21 της παρούσας). Μέχρι την εναρμόνισή του με τις απαιτήσεις αυτές, επιβάλλεται, κατ' αρχήν, να γίνεται σύγκριση του ύψους της σύνταξης όπως αυτή προκύπτει από τον νέο υπολογισμό του ν. 4387/2016, ως ισχύει, με το τελευταίο διαφανές σύστημα υπολογισμού των συντάξεων του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, που συνιστά, άλλωστε, και τον πρώτο οργανικό του Συντάγματος πυλώνα του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος αλλά και το βασικό σύστημα αναφοράς των συντάξεων των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. σκέψη 138 της παρούσας και πρβλ. κατ' αναλογία την διαπλαστική δικαστική τεχνική της επέκτασης ενός έγκυρου συστήματος αναφοράς για τη διασφάλιση της αρχής της ισότητας των φύλων αποφ. ΔΕΕ της 7.10.2019, C- 171/18,

“Safeway Ltd κατά Andrew Richard Newton, Safeway Pension Trustees Ltd, σκ. 17 και πρβλ. αποφ. της 28.9.1994, Coloroll Pension Trustees, C-200/91, σκ. 31 και 32, της 28.9.1994, Avdel Systems, C-408/92, σκ. 16 και 17, καθώς και της 28.9.1994, van den Akker, C-28/93, σκ. 16 και 17). Άλλωστε, ο νομοθέτης υιοθέτησε τη μέθοδο της σύγκρισης με τη διάταξη του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 και τη σταδιακή εφαρμογή του νέου συστήματος στους παλαιούς συνταξιούχους, ενόψει της συνταγματικής αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Μέχρι δε την ευθυγράμμισή του οικείου πλαισίου προς τις απαιτήσεις της αρχής της εύλογης αναλογίας, η σύγκριση αυτή επιβάλλεται για όλες τις κατηγορίες των συνταξιούχων του Δημοσίου, παλαιών και νέων, με βάση τα κατ’ αρχήν πρόσφορα προς διάγνωση της εύλογης αναλογίας κριτήρια των μισθολογικών και συνταξιοδοτικών δεδομένων που αποτελούσαν τη βάση υπολογισμού της σύνταξης υπό το καθεστώς του Κώδικα. Τούτο, άλλωστε, επιβάλλεται και από τις συνταγματικές αρχές της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας και της προβλεψιμότητας που επιτάσσουν να παρέχεται η δυνατότητα στον δημόσιο λειτουργό, υπάλληλο και στρατιωτικό, να έχει πλήρη πρόσβαση και ενημέρωση σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού του ύψους της σύνταξής του, ως βασικού πόρου για τη διαμόρφωση των όρων διαβίωσής του, σε συνάρτηση με τις αποδοχές ενεργείας του (βλ. σκέψεις 17 και 18 της παρούσας). Περαιτέρω, αφού ληφθούν υπ’ όψιν τα βασικά συνταξιοδοτικά δεδομένα του Κώδικα και υπολογισθεί η σύνταξη με το σύστημα αυτό και την εκεί αποτυπωθείσα διαφανή αναλογία, πρέπει να γίνει σύγκριση του ύψους της σύνταξης που θα λάμβανε ο δικαιούχος αυτής της κατηγορίας με το νέο σύστημα υπολογισμού. Αναλόγως δε του αποτελέσματος και εφόσον προκύπτει ότι ο νέος υπολογισμός συνεπάγεται την επιβολή νέου βάρους επί των συντάξεων επιβάλλεται να χωρήσει ο οριακός δικαστικός έλεγχος των λοιπών παραμέτρων της αρχής αυτής [βλ. σκέψεις 11 και 12 της παρούσας α) θετική αναλογία με αποδοχές εξόδου, β) μη επιβολή μονομερών βαρών μόνον στις συντάξεις, γ) κλιμάκωση των βαρών ώστε να μην ανατρέπεται η ιεράρχηση αποδοχών – συντάξεων δ) μη λήψη αποκλειστικά υπ’ όψιν του κατωτάτου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης, κατ’ άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, ε) τεκμηρίωση και αιτιολόγηση του ύψους της σύνταξης σε σχέση με τις τρέχουσες αποδοχές των εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και στ) συνεκτίμηση επίκαιρων δημοσιονομικών και εισοδηματικών δεδομένων, βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 957/2021].

162. Αντίθετη εκδοχή, κατά την οποία ο δικαστικός έλεγχος θα μπορούσε να χωρήσει απευθείας, με μοναδική εκτίμηση του ύψους της σύνταξης, όπως προκύπτει από τον νέο υπολογισμό, δηλαδή χωρίς προηγουμένως να μεσολαβήσει το στάδιο του υπολογισμού με το τελευταίο έγκυρο σύστημα αναφοράς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, θα ελλόχευε τον κίνδυνο η δικαστική κρίση να είναι συγκυριακή και αποσπασματική, χωρίς τη συνεκτίμηση του συνόλου των μισθολογικών δεδομένων που πρέπει να λαμβάνονται για τη διάγνωση της τήρησης της οικείας συνταγματικής αρχής, καθώς και τον κίνδυνο ανατροπής της ιεραρχικής δομής του μισθολογικού και συνταξιοδοτικού καθεστώτος της κατηγορίας αυτής, που επιβάλλει οι συντάξεις να διασφαλίζουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, ανάλογες της θέσης, των καθηκόντων, των συνθηκών απασχόλησης, του χρόνου υπηρεσίας και της υπηρεσιακής τους εξέλιξης (βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 957/2021).

163. Στον αντίποδα του περιγραφόμενου στις σκέψεις 130 έως 161 της παρούσας ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών για τους υπαγόμενους στο κατ’ άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικοασφαλιστικό καθεστώς, η κύρια σύνταξη που χορηγείται από τον ΕΦΚΑ αποτελεί κοινωνικοασφαλιστική παροχή, και συνίσταται στην αναπλήρωση του εισοδήματος μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό απασχόληση, αποτελούμενη από το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης. Η παροχή δε αυτή, την οποία κατά το σκέλος της εθνικής σύνταξης χρηματοδοτεί το Κράτος, στο πλαίσιο της εθνικής κοινωνικής αλληλεγγύης και κατά το ανταποδοτικό σκέλος οι ίδιοι οι απασχολούμενοι και οι εργοδότες τους με τις εισφορές τους υπό την εγγύηση του Κράτους ως τρίτου,

υπόκειται σε αρχές διακριτές σε σχέση με την σύνταξη που χορηγείται στους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς ως συνέχειας των αποδοχών. Η παροχή αυτή πρέπει να είναι ικανή να εξασφαλίσει στον δικαιούχο ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης, όσο το δυνατόν εγγύτερο προς εκείνο που είχε κατακτήσει κατά τη διάρκεια του εργασιακού του βίου, χωρίς όμως να υφίσταται άμεση σχέση αναλογίας μεταξύ του ύψους της παροχής και των αποδοχών ή του εισοδήματος της ενεργού απασχόλησης, όπως στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος (βλ. ΕλΣυν Ολ. 32/2018, 244/2017, ΣτΕ Ολ 1891/2019, 2288-2289/2015).

164. Περαιτέρω, τόσο στο Κεφάλαιο Β΄ όσο και στο Κεφάλαιο Γ΄ του ίδιου νόμου, ο νομοθέτης, ακολουθώντας την τεχνική της κανονιστικής εξουσιοδότησης κατ' άρθρο 43 παρ. 2 β΄ του Συντάγματος, έχει μεταφέρει την αρμοδιότητα θέσπισης, μεταξύ άλλων και συνταξιοδοτικής φύσης διατάξεων, στην κανονιστικώς δρώσα διοίκηση με την έκδοση υπουργικών αποφάσεων, τόσο για τον εκάστοτε προσδιορισμό του ύψους της σύνταξης του Δημοσίου, όσο και για τη μεταφορά των αρμοδιοτήτων πληρωμής και κανονισμού των συντάξεων αυτών στον ΕΦΚΑ (βλ. ενδεικτικά άρθρα 4 παρ. 4 για τις λεπτομέρειες ένταξης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον ΕΦΚΑ, 5 παρ. 5 για τον καθορισμό των εισφορών, 8 παρ. 4 β΄ για την αναπροσαρμογή του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης, 14β παρ. 1 β εδ. β΄ για την αναπροσαρμογή του ανταποδοτικού σκέλους των συντάξεων, 100 παρ. 1δ β΄ και γ΄ του ν. 4387/2016 για τη μεταφορά των αρμοδιοτήτων πληρωμής και κανονισμού συντάξεων στον ΕΦΚΑ). Τα ζητήματα, όμως, αυτά, σε ό,τι αφορά το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα του Δημοσίου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2 και 80 του Συντάγματος και την νομοθετική αποτύπωση των οικείων διατάξεων στο άρθρο 1 Β του ν. 4387/2016, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 21 του ν. 4670/2020 (βλ. σκέψη 113 της παρούσας), απαιτείται να ρυθμίζονται με ειδικό συνταξιοδοτικό νόμο, ο οποίος τυγχάνει της προηγούμενης γνωμοδότησης του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με συνέπεια οι σχετικές εξουσιοδοτικές διατάξεις να εγείρουν ζητήματα συνταγματικότητας. Σε κάθε δε περίπτωση από την πρακτική αυτή γεννάται ζήτημα σύγκρουσης δικαιοδοσιών, κατά παράβαση του άρθρου 98 παρ. 1 περ. στ΄ του Συντάγματος, καθόσον μεταφέρεται δικαιοδοτική ύλη στο Συμβούλιο της Επικρατείας, που έχει την γενική ακυρωτική αρμοδιότητα βάσει του άρθρου 95 παρ. 1 α του Συντάγματος, ενώ για τα ζητήματα που αφορούν το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, βάσει του άρθρου 98 παρ. 1 στ΄ του Συντάγματος, αποκλειστικά αρμόδιο να κρίνει κυρίως ή παρεμπιπτόντως είναι το Ελεγκτικό Συνέδριο (βλ. σκέψεις 2 και 40 της παρούσας, ΑΕΔ 4/2001, 1/2004 και a contrario ΑΕΔ 28/2004, ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 3ης Ειδ. Συν/σης της 8.6.2021, 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, 3ης Ειδ. Συν/σης της 24.6.2010). Πάντως, οι επιμέρους αυτές συστημικές παθολογίες του νέου διανεμητικού φορέα θα κριθούν στο πλαίσιο διαφορών που θα αναφούν από την εφαρμογή τους και δεν καθιστούν μη ανεκτή την κατ' αρχήν ένταξη των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον φορέα αυτό.

165. Εξ άλλου, σύμφωνα με το άρθρο 98 παρ. 1 εδ. στ΄ του Συντάγματος, το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει δικαιοδοσία επί των διαφορών που αναφέρονται από την απονομή συντάξεων των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, βάσει του Κεφαλαίου Β΄ του ν. 4387/2016, όπως, άλλωστε, επιβεβαιώθηκε και νομοθετικά με τη διάταξη του άρθρου 5B του ίδιου νόμου, όπως προστέθηκε με το άρθρο 23 του ν. 4670/2020, με την επιφύλαξη της ειδικής δικαιοδοσίας του κατ' άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Ειδικού Δικαστηρίου (βλ. σκέψεις 27 και 115 της παρούσας). Δοθέντος δε, ότι το υποκειμενικό και αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής του Κεφαλαίου αυτού έχει κατ' αρχήν οριοθετηθεί με τις ερμηνευτικές διατάξεις των άρθρων 19, 20, 21 και 22 του ν. 4670/2020 (βλ. σκέψεις 111 έως 114 της παρούσας), καθόσον αφορά στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, την ασφαλιστική τους σχέση με το Δημόσιο και τον e- ΕΦΚΑ, στον οποίο ανατίθεται η διαχείριση των εισφορών και η απονομή των παροχών, ως συνέχειας των αποδοχών τους,

κατά τα ανωτέρω, δεν γεννάται ζήτημα σύγκρουσης δικαιοδοσίας, υπό την έννοια του άρθρου 6 περ. δ', 43 και 44 του ν.δ. 345/1976 «Περί κυρώσεως του Κώδικος περί του κατά το άρθρον 100 του Συντάγματος Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου» (Α' 141) μεταξύ του Ελεγκτικού Συνεδρίου και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και κατ' αναίρεση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ως αρμόδιων για την επίλυση κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών που αναφύονται από την εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου Γ του ν. 4387/2016, βάσει των άρθρων 94 παρ. 1 του Συντάγματος και 7 παρ. 1 α του ν. 702/1977, και ικανοποιείται η συνταγματική απαίτηση για πρακτική εναρμόνιση του διαχωρισμού των δικαιοδοσιών. Εξ άλλου, κατ' αρχήν δεν εγείρεται ζήτημα έκδοσης αντίθετων αποφάσεων μεταξύ του Ελεγκτικού Συνεδρίου αφενός και του Συμβουλίου της Επικρατείας αφετέρου, σε περίπτωση αμφισβήτησης περί της ουσιαστικής αντισυνταγματικότητας ή της έννοιας διατάξεων του Κεφαλαίου Β του ν. 4387/2016, κατ' άρθρα 6 περ. ε' και 48 παρ. 1 του ν.δ. 346/1976, καθόσον παρά το γεγονός ότι οι διατάξεις του Κεφαλαίου αυτού εφαρμόζονται κατ' αναλογία και στην κοινωνική ασφάλιση, η διαφοροποίηση του αντικειμενικού και υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής τους τις καθιστά και τυπικά διακριτές, ερμηνεύονται δε σε συνδυασμό με τις διατάξεις για την ένταξη του ειδικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον ε - ΕΦΚΑ, της έννοιας της σύνταξης ως συνέχειας των αποδοχών, διαφοροποιείται δε το πλαίσιο και η δέσμη αρχών υπό το φως των οποίων πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται, με συνέπεια να μην πληρούνται οι επιβαλλόμενοι από τις οικείες διατάξεις όροι μίας τέτοιας αντίθεσης [ως προς τις προϋποθέσεις εφαρμογής των οικείων διατάξεων βλ. ενδεικτικώς ΑΕΔ 3/2016 «Επειδή, κατά την έννοια των ... διατάξεων των άρθρων 100 παρ. 1 περ. ε του Συντάγματος και 6 περ. ε και 48 παρ. 1 του Κώδικα Α.Ε.Δ., για να υπάρχει, ως προς την έννοια τυπικού νόμου, αντίθεση μεταξύ αποφάσεων ανωτάτων δικαστηρίων, για την άρση της οποίας ιδρύεται δικαιοδοσία του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, πρέπει οι αποφάσεις αυτές να αναφέρονται στο αυτό κρίσιμο νομικό ζήτημα, βάσει των αυτών διατάξεων, η δε αντίθεση να προκύπτει από τις αιτιολογίες τους εκείνες που είναι αναγκαίες για τη θεμελίωση του διατακτικού τους. Ετσι, δεν υπάρχει αντίθεση, με την ανωτέρω έννοια και, συνεπώς, δεν συντρέχει δικαιοδοσία του Α.Ε.Δ., α) όταν τα ανώτατα δικαστήρια δεν ερμήνευσαν την ίδια διάταξη τυπικού νόμου αλλά διαφορετικές, έστω και αν αυτές έχουν την ίδια διατύπωση, β) όταν δεν ερμήνευσαν αποκλειστικά και μόνο την ίδια διάταξη τυπικού νόμου, αλλά το ένα απ' αυτά την ερμήνευσε σε συνδυασμό και με άλλες διατάξεις, οπότε το επιλυθέν ζήτημα δεν είναι το ίδιο αλλά διαφορετικό, γ) όταν το νομικό ζήτημα που έλυσε το ένα δικαστήριο δεν ήταν αναγκαίο για να λύσει το άλλο δικαστήριο το νομικό ζήτημα που είχε αχθεί ενώπιόν του και δ) όταν, γενικά, η αντίθεση δεν προκύπτει από τις αναγκαίες για τη στήριξη του διατακτικού των αποφάσεων αιτιολογίες τους» (βλ. και Α.Ε.Δ 4/2014, 15, 8/2013, 13/2007, 3/2006 κ.ά.)].

166. Στο πλαίσιο της συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης που επέφερε ο ν. 4387/2016 (βλ. σκέψεις 123 έως 159 παρούσας) και κατ' επίκληση των αρχών της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των εντασσομένων στο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της διαγενεακής ισότητας και αλληλεγγύης, με τις ρυθμίσεις των άρθρων 6, 13 και 14 του οικείου νόμου, όπως αυτές διαδοχικώς τροποποιήθηκαν και ισχύουν (βλ. σκέψεις 83, 87, 88 και 114 της παρούσας), εισάγεται ένα ιδιαίτερο μεταβατικό πλαίσιο σταδιακής υποδοχής των εντασσομένων στον νέο φορέα, με γνώμονα αφενός την κατ' αρχήν διασφάλιση των νομίμων προσδοκιών τους σε σχέση με τους όρους απονομής σύνταξης και αφετέρου τη σύμμετρη συμβολή όλων των κατηγοριών δικαιούχων (παλαιών και νέων) στην περίσωση του Εθνικού Συνταξιοδοτικού Κεφαλαίου. Ειδικότερα, με τις ανωτέρω ρυθμίσεις, ο νομοθέτης, προκειμένου να επιτύχει, εν μέσω της παρατεινόμενης οικονομικής κρίσης και υπό συνθήκες έντονων δημοσιονομικών πιέσεων, τον στόχο της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος - βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα - αλλά και να διασφαλίσει την ευχερή παρακολούθηση του στόχου αύξησης της

συνταξιοδοτικής δαπάνης το πολύ κατά 2,5% του ΑΕΠ του έτους 2009 μέχρι το έτος 2060, επέλεξε την άμεση εφαρμογή των νέων κανόνων υπολογισμού των συντάξεων τόσο στους εξερχόμενους από την υπηρεσία μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, όσο και στους ήδη συνταξιούχους μέσω του επανυπολογισμού των συντάξεών τους.

167. Ειδικότερα, η ένταξη των συνταξιούχων στο νέο οργανωτικό ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό σχήμα του ΕΦΚΑ (ήδη e- ΕΦΚΑ) σε ό,τι αφορά το ύψος των συνταξιοδοτικών παροχών γίνεται σταδιακά, το ποσό δε της σύνταξής τους συναρτάται κατ' αρχήν με τον βαθμό ωριμότητας των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και των νομίμων προσδοκιών των εντασσομένων, ενώ σταδιακή είναι και η μεταφορά αρμοδιοτήτων απονομής των συντάξεων από τις υπηρεσίες του Δημοσίου στις υπηρεσίες του νεοπαγούς φορέα. Συγκεκριμένα, από τις διατάξεις των άρθρων 4, 6, 72 Α, και 94 παρ. 2 και 100 του ν. 4387/2016 (βλ. σκέψεις 82, 84 και 99 της παρούσας) συνάγεται ότι α) από 1.1.2017 οι εν ενεργεία δημόσιοι υπάλληλοι και λειτουργοί υπάγονται για κύρια σύνταξη στο καθεστώς του ν. 4387/2016, οι δε συντάξεις τους κανονίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του τελευταίου αυτού νόμου, ενώ ως προς τους όρους θεμελίωσης του δικαιώματος και τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου (άρθρο 4 παρ. 1 α και β του ν. 4387/2016), β) οι συντάξεις όσων από τα ανωτέρω πρόσωπα αποχωρούν από την Υπηρεσία τους λόγω συνταξιοδότησης μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, ήτοι μέχρι τις 12.5.2016, υπολογίζονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ίσχυαν κατά τις 31.12.2014 και καταβάλλονται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 13 και 14 του ν. 4387/2016, αντιστοίχως δε αιτήσεις συνταξιοδότησης που εκκρεμούσαν μέχρι την έναρξη ισχύος του ως άνω νόμου κρίνονται με βάση τη συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου, όπως αυτή ίσχυε στις 31.12.2014, εφαρμοζομένων περαιτέρω και των διατάξεων των άρθρων 13 και 14 του ν. 4387/2016, ακόμη και αν η πληρωμή της σύνταξης ανατρέχει σε χρονικό σημείο πριν από την έναρξη ισχύος του οικείου νόμου (άρθρο 6 παρ. 1 α και 94 παρ. 1 του ν. 4387/2016), γ) οι συντάξεις των υπαγομένων στο νέο φορέα που δεν πληρούν, κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 τις προϋποθέσεις άμεσης καταβολής της σύνταξής τους επειδή δεν έχουν συμπληρώσει το κατά περίπτωση προβλεπόμενο όριο ηλικίας ή που αποχωρούν από την υπηρεσία μετά την έναρξη ισχύος του νόμου κανονίζονται με βάση τις διατάξεις του νέου νόμου, στις περιπτώσεις δε αυτές για τις αιτήσεις που θα κατατεθούν εντός του 2016 ή για όσους αποχωρήσουν κατά το έτος αυτό, εάν το ποσό της απονεμόμενης σύνταξης υπολείπεται του ποσού της σύνταξης που θα απονεμόταν με βάση το προϊσχύον καθεστώς, ήτοι τη συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου, όπως αυτή ίσχυε στις 31.12.2014, σε ποσοστό άνω του 20%, το ήμισυ της διαφοράς καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, με ανάλογη εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 14, για τις αιτήσεις που θα κατατεθούν εντός του 2017 και για όσους αποχωρήσουν κατά το έτος αυτό καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά το ένα τρίτο (1/3) της διαφοράς και ως προς τις αιτήσεις που θα κατατεθούν εντός του 2018 και για τους αποχωρούντες κατά το εν λόγω έτος καταβάλλεται το ένα τέταρτο (1/4) της διαφοράς (άρθρο 6 παρ. 1 β και γ και 94 παρ. 2 του ν. 4387/2016). Εξ επόμεως δε κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ των υπηρεσιών, το Δημόσιο διατήρησε για ένα μεταβατικό στάδιο τις συνταξιοδοτικές του αρμοδιότητες ως προς τα εντασσόμενα στο νέο φορέα πρόσωπα, ήτοι εξακολούθησε α) να υπολογίζει και να εισπράττει έως τις 31.12.2016 τις ασφαλιστικές εισφορές των προσώπων που εντάσσονται στο νέο σύστημα (άρθρο 4 παρ. 2 α), β) να καταβάλλει έως την ίδια ημερομηνία τις ήδη κανονισθείσες από αυτό συντάξεις (άρθρο 4 παρ. 2 α), γ) να επιλαμβάνεται μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Οικονομικής και Δημοσιονομικής Πολιτικής των αιτήσεων συνταξιοδότησης που υποβλήθηκαν έως τις 12.5.2016 μέχρι την περαίωση όλων των αιτήσεων, καθώς και των αιτήσεων που υποβάλλονται μετά την ημερομηνία αυτή και έως την έκδοση της κυα περί μεταφοράς των σχετικών αρμοδιοτήτων στον νέο φορέα,

κανονίζοντας τις σχετικές συντάξεις (άρθρα 72 Α και 100 παρ. 1). Η μεταφορά των σχετικών συνταξιοδοτικών αρμοδιοτήτων με διατήρηση της εκ του Συντάγματος εγγυητικής ευθύνης του Δημοσίου, ολοκληρώθηκε με τις κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 100 παρ. 1 του ν. 4387/2016 εκδοθείσες κυα και συγκεκριμένα την κυα 124456/0092/13.12.2016, περί μεταφοράς από 1.1.2017, της αρμοδιότητας εισπραξης των εισφορών και πληρωμής των συντάξεων, περιλαμβανόμενων και των αναδρομικών στον τότε ΕΦΚΑ και την κυα 2915/783/17.1.2018 περί της μεταβίβασης της αρμοδιότητας κανονισμού των συντάξεων του Δημοσίου στον εν λόγω Ενιαίο Φορέα (βλ. σκέψεις 99 και 139 της παρούσας).

168. Περαιτέρω, με τις ρυθμίσεις των άρθρων 13 και 14 του ν. 4387/2016 προβλέπεται η άμεση εφαρμογή των νέων κανόνων υπολογισμού των συντάξεων και επί των ήδη συνταξιούχων του Δημοσίου, μέσω του επανυπολογισμού των συντάξεών τους κατά τους ορισμούς του άρθρου 14 του ν. 4387/2016.

169. Ειδικότερα, με τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 13 ορίσθηκε, για τους ήδη κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού συνταξιούχους του Δημοσίου, ανώτατο όριο δυναμένης να καταβληθεί σύνταξης. Ειδικότερα, προβλέφθηκε, ως προς αυτούς, η αναστολή καταβολής, έως τις 31.12.2018 (ημερομηνία ολοκλήρωσης του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής κατά τα προεκτεθέντα), κάθε ατομικής μηνιαίας σύνταξης, κατά το ποσό (ακαθάριστο) που υπερβαίνει τις 2.000 ευρώ (ή τις 3.000 ευρώ, προκειμένου περί αθροίσματος συντάξεων), καθώς και η καταβολή εκ νέου, από 1.1.2019, του υπερβάλλοντος ποσού, εφόσον αυτό προκύψει μετά τον επανυπολογισμό της σύνταξης επί τη βάση των οριζόμενων στο ως άνω άρθρο 14. Και τούτο προκειμένου, όπως αναφέρεται στην οικεία αιτιολογική έκθεση του νόμου επί του σχετικού άρθρου να επιτευχθεί η οικονομική εξυγίανση του ασφαλιστικού συστήματος και η άμβλυνση των κοινωνικών αντιθέσεων και ανισοτήτων [βλ. σκέψεις 88 και 103 της παρούσας και ήδη τις διατάξεις του άρθρου 120 του ν. 4623/2019 «Ρυθμίσεις του Υπουργείου Εσωτερικών, διατάξεις για την ψηφιακή διακυβέρνηση, συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις και άλλα επείγοντα ζητήματα» (Α' 134) με τις οποίες προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ότι: «1. Το συνολικό ακαθάριστο ποσό κάθε μηνιαίας κύριας σύνταξης ή περισσότερων της μιας συντάξεων λόγω γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου που χορηγούνται από τον ΕΦΚΑ και εφόσον μέρος του χρόνου ασφάλισης διανύθηκε ή ανάγεται έως και 31.12.2016, ανέρχεται κατ' ανώτατο όριο στο δωδεκαπλάσιο της εθνικής σύνταξης της παραγράφου 6 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016 (Α' 85) που αντιστοιχεί σε είκοσι χρόνια ασφάλισης, όπως το ποσό αυτής ισχύει κάθε φορά. Το οριζόμενο στο προηγούμενο εδάφιο ανώτατο όριο καταλαμβάνει και τις κάθε είδους προσαυξήσεις της σύνταξης ή των συντάξεων, ενώ δεν καταλαμβάνει τα ποσά των χορηγούμενων από τον ΕΦΚΑ επιδομάτων αναπηρίας. 2. Το ανώτατο όριο της παραγράφου 1 εφαρμόζεται και στις συντάξεις που έχουν χορηγηθεί έως και τις 12.5.2016 ή ανατρέχουν στην ίδια ημερομηνία και οι οποίες επανυπολογίστηκαν με βάση τα άρθρα 14 και 33 του ν. 4387/2016 όπως ισχύουν. Η τυχόν προσωπική διαφορά που έχει προκύψει από την αναπροσαρμογή ανακαθορίζεται με βάση το νέο ανώτατο όριο. 3. Ποσά συντάξεων που έχουν ήδη απονεμηθεί μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 και υπερβαίνουν το ανώτατο όριο της παραγράφου 1, προσαρμόζονται στο οριζόμενο από τις παραγράφους 1 και 2 ποσό από την ημερομηνία έναρξης καταβολής τους. Τυχόν επιπλέον διαφορές συντάξεων αναζητούνται άτοκα ως καλοπίστως εισπραχθείσες και επιστρέφονται με παρακράτηση σε ποσοστό 20% της μηνιαίας καταβαλλόμενης σύνταξης και μέχρι ολοσχερούς εξοφλήσεως. ...»].

170. Ακολούθως, με τις διατάξεις του άρθρου 14 του ν. 4387/2016, όπως αυτές εξελικτικά τροποποιήθηκαν και ισχύουν αφενός διαμορφώθηκε ένα ιδιαίτερο πλέγμα επανυπολογισμού των συντάξεων με βάση τους νέους ενιαίους κανόνες και προστασίας του ύψους των ήδη καταβαλλομένων κατά την έναρξη ισχύος του νόμου συντάξεων και αφετέρου εισήχθη νέα βάση εφεξής αναπροσαρμογής των συντάξεων καταργούμενης της

συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου με τις οποίες προβλεπόταν διαφορετικός τρόπος αναπροσαρμογής και αύξησης των συντάξεων.

171. Ειδικότερα, στην παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω, χρόνο εισάγεται ο γενικός κανόνας ότι οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του νόμου κύριες συντάξεις στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, αναπροσαρμόζονται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 7, 8, 13 και τις περιλαμβανόμενες στο άρθρο 14 ειδικότερες διαρρυθμίσεις, για τον δε υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους των ήδη καταβαλλόμενων κατά την έναρξη ισχύος του νόμου λαμβάνεται υπ' όψιν ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου έχει ήδη κανονισθεί η σύνταξη με βάση την οικεία συνταξιοδοτική νομοθεσία (άρθρο 14 παρ. 1 α και β). Περαιτέρω, σύμφωνα με την αρχική διατύπωση της παρ. 2 του άρθρου αυτού έως τις 31.12.2018 (οπότε ολοκληρωνόταν, κατά τα αναφερόμενα στην αιτιολογική έκθεση, το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής), οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του εν λόγω νόμου συντάξεις εξακολουθούν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί στις 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις, ενώ από 1.1.2019 και εφόσον το ποσό της σύνταξης, όπως υπολογίζεται, είναι μεγαλύτερο από το ποσό που προκύπτει από τον υπολογισμό της βάσει της παρ. 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στο δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος, και ως την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων (άρθρο 14 παρ. 2 α και β). Στη συνέχεια, όμως, με το άρθρο 1 παρ. 2 ν. 4472/2017, ορίστηκε, τροποποιηθέντος με το νόμο αυτόν, κατά τούτο, του ως άνω άρθρου 14 του ν. 4387/2016, ότι από 1.1.2019 το τυχόν υπερβάλλον μετά τον επανυπολογισμό ποσό περικόπτεται μέχρι ποσοστού 18% επί της καταβαλλόμενης κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 κύριας σύνταξης του δικαιούχου και ότι εάν και μετά την εν λόγω περικοπή, το καταβαλλόμενο ποσό εξακολουθεί να είναι μεγαλύτερο από το ποσό της αναπροσαρμογής που προκύπτει βάσει της παρ. 1 του ίδιου άρθρου, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στο δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος, και ως την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων. Σύμφωνα δε με την εκτιθέμενη στη σκέψη 104 της παρούσας αιτιολογική έκθεση της νεότερης αυτής διάταξης, η εν λόγω περικοπή αποσκοπούσε στην επιτυχή ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης στο πλαίσιο του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής για τη σταθερή και άμεση χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας, ώστε να επιτευχθεί ο δημοσιονομικός στόχος περιστολής της δαπάνης κατά ποσοστό 1% του ΑΕΠ για το έτος 2019 και να διασφαλισθεί η βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, ενώ με τις ρυθμίσεις του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4583/2018 ο ως άνω ποσοστιαίος περιορισμός απαλείφθηκε. Και τούτο, καθόσον, όπως αναφέρεται στην οικεία αιτιολογική έκθεση «τα δεδομένα που υφίσταντο κατά την ψήφιση του ν. 4472/2017 έχουν αλλάξει σημαντικά. Ήδη, σήμερα μετά την ολοκλήρωση των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής και την οριστική έξοδο της χώρας από τα Μνημόνια, αποδείχθηκε πλήρως ότι η Ελλάδα έχει κατορθώσει να επιτύχει το δημοσιονομικό της στόχο για πρωτογενές πλεόνασμα, στόχος που μπορεί πλέον να επιτευχθεί και χωρίς το μέτρο της απομείωσης της προσωπικής διαφοράς στο πλαίσιο του επανυπολογισμού των συντάξεων, το οποίο, άλλωστε, είναι μέτρο μη διαρθρωτικού χαρακτήρα. Τα υπερπλεονάσματα του ΕΦΚΑ, τα οποία αναμένονται να αυξηθούν ακόμη περισσότερο από την αύξηση των εισπραττόμενων εισφορών λόγω της ενίσχυσης της αγοράς εργασίας και της συνακόλουθης βελτίωσης της απασχόλησης, στα πλαίσια και της εν γένει αναπτυξιακής κατεύθυνσης της χώρας και της ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας, αποδεικνύουν ότι το ανωτέρω μέτρο είναι μη δημοσιονομικά αναγκαίο για την ισορροπία και τη βιωσιμότητα του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, η οποία έχει πλήρως διασφαλιστεί». Με τις ρυθμίσεις, άλλωστε, του άρθρου 25 του ν. 4670/2020 αντικαταστάθηκε το άρθρο 14 του ν. 4387/2016 και χωρίς να τροποποιηθούν οι βασικές ρυθμίσεις των άρθρων 1 και 2 αυτού, όπως ίσχυαν κατά τον χρόνο δημοσίευσής του ν.

4670/2020, προβλέφθηκε στην παρ. 3 αυτού ο επανυπολογισμός των ήδη καταβαλλομένων καθώς και των εκκρεμών συντάξεων με βάση τα αυξημένα ποσοστά αναπλήρωσης του άρθρου 8 του ίδιου νόμου, όπως αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 24 του ν. 4670/2020 (βλ. σκέψεις 117 και 121 της παρούσας), ενώ προβλέφθηκαν περαιτέρω μέτρα διασφάλισης του ύψους των συντάξεων με την καταβολή προσωπικής διαφοράς (παρ. 3 α, β.α., β.β. και β.γ) .

172. Τέλος, με τις διατάξεις αρχικώς των παρ. 3 και 4 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 και εν συνεχεία των παρ. 4 και 5 του ίδιου άρθρου, μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε σ' αυτό το άρθρο 25 του ν. 4670/2020 (βλ. σκέψεις 117 και 121 της παρούσας) θεσπίστηκε ένα νέο σύστημα αναπροσαρμογής των συντάξεων του Δημοσίου με βασικούς συντελεστές το ετήσιο ποσοστό μεταβολής του ΑΕΠ και τον μέσο ετήσιο γενικό δείκτη τιμών καταναλωτή. Και ενώ καταργήθηκαν οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου που προέβλεπαν διαφορετικό τρόπο αναπροσαρμογής των συντάξεων, οι σχετικές μεταβολές τελούν πάντοτε υπό την επιφύλαξη της συνταγματικής αρχής της εύλογης αναλογίας συντάξεων και αποδοχών ενέργειας για τους δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς (βλ. αναλυτικά σκέψεις 19 έως 21 και 160 έως 162 της παρούσας). Για την διασφάλιση δε της δημοσιονομικής ισορροπίας προβλέπεται αφενός η υποχρεωτική εκπόνηση αναλογιστικών μελετών από την Εθνική Αναλογιστική Αρχή, που επικυρώνονται από την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αντικείμενο τη συνεχή παρακολούθηση της εξέλιξης της εθνικής συνταξιοδοτικής δαπάνης και αφετέρου ένα συγκεκριμένο μακροπρόθεσμο εύρος δημοσιονομικής επιβάρυνσης του συστήματος από την καταβολή των εθνικών, ανταποδοτικών και επικουρικών συντάξεων (βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 957/2021).

173. Από την επισκόπηση α) του συνόλου των διατάξεων του ν. 4387/2016, όπως τροποποιήθηκαν με τις ρυθμίσεις του ν. 4670/2020 και ισχύουν, καθώς και των αιτιολογικών τους σκέψεων (βλ. σκέψεις 78 έως 121 της παρούσας), β) της ερμηνείας τους σε ό,τι αφορά την οργανωτική ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στο εθνικό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα και τους όρους διακριτής λειτουργίας του από το κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, ενόψει και των ερμηνευτικών παραδοχών και κατευθύνσεων των αποφάσεων της Ολομέλειας του Δικαστηρίου (βλ. αναλυτικά σκέψεις 123 έως 171 της παρούσας και ΕλΣυνΟλ 1975, 1477, 504/2021, 2020/2020) και γ) των διατάξεων του άρθρου 22 του ν. 4488/2017 με τις οποίες θεσπίζεται ένα ιδιαίτερο σύστημα καταβολής εισφορών, μεταξύ άλλων και για όσους εκλέγονται βουλευτές και λαμβάνουν βουλευτική αποζημίωση (βλ. αναλυτικά σκέψη 122 της παρούσας), εγείρονται τα εξής ζητήματα: **1.** Εάν ενόψει α) του κατ' άρθρα 26 παρ. 1, 51 έως 63 και 73 επ. του Συντάγματος ιδιαίτερου status των βουλευτών, ως μελών του νομοθετικού σώματος, και των θεσμικών εγγυήσεων που περιβάλλουν το λειτούργημά τους, δικαιολογητικό θεμέλιο των οποίων αποτέλεσε η κατά τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 και του Ζ'/1975 Ψηφίσματος της Βουλής θέσπιση της καταβολής βουλευτικής σύνταξης από το Δημόσιο, ως ποσοστού της βουλευτικής αποζημίωσης, β) των διατάξεων των άρθρων 2 παρ.1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και των από αυτές απορреουσών υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχών του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας κατά την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων και των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της κοινωνικής αλληλεγγύης, γ) της συνταγματικής αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και δ) της επικουρικής προστασίας της περιουσίας χωρίς απαγορευμένες διακρίσεις κατά την ΕΣΔΑ (άρθρα 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και 14 αυτής), κατά την ορθή έννοια

των άρθρων 4 παρ. 1 και 55 του ν. 4387/2016 στον νέο δημόσιο ασφαλιστικό φορέα (ΕΦΚΑ και ήδη e- ΕΦΚΑ) εντάσσονται ή όχι και οι βουλευτές που είχαν εκλεγεί πριν από την θέση σε ισχύ του ν. 4093/2012 και την από 1.1.2013 μεταβολή του συστήματος των βουλευτικών συντάξεων και εν γένει οι βουλευτές που εμπίπτουν στις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974, καθώς και οι προς αυτούς εξομοιούμενοι.

2. Σε περίπτωση που γίνει δεκτό ότι η κατηγορία αυτή εντάσσεται, κατά το Σύνταγμα και τον νόμο, στο νέο σύστημα, εάν ενόψει α) του κατ' άρθρα 26 παρ. 1, 51 έως 63 και 73 επ. του Συντάγματος ιδιαίτερου status των βουλευτών, ως μελών του νομοθετικού σώματος, και των θεσμικών εγγυήσεων που περιβάλλουν το λειτούργημά τους, δικαιολογητικό θεμέλιο των οποίων αποτέλεσε η κατά τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 και του Ζ' /1975 Ψηφίσματος της Ολομέλειας της Βουλής θέσπιση της βουλευτικής σύνταξης, ως ποσοστού της βουλευτικής αποζημίωσης, β) των διατάξεων των άρθρων 2 παρ.1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και των από αυτές απορреουσών υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχών του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας κατά την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων και των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της κοινωνικής αλληλεγγύης, γ) της συνταγματικής αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και δ) της επικουρικής προστασίας της περιουσίας χωρίς απαγορευμένες διακρίσεις κατά την ΕΣΔΑ (άρθρα 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και 14 αυτής), πρέπει να γίνει δεκτό ότι στον νέο νόμο δεν περιλαμβάνονται ειδικές ρυθμίσεις που να καθορίζουν τον τρόπο υπολογισμού των συντάξεων των βουλευτών που εμπίπτουν στο ν.δ. 99/1974 και των προς αυτούς εξομοιούμενων, οι δε περιλαμβανόμενες στον νόμο διατάξεις δεν παρίστανται συμβατές με τις ανωτέρω υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές σε σχέση με το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς της κατηγορίας αυτής συνταξιούχων και για τον λόγο αυτό, σύμφωνα και με τις ρυθμίσεις των άρθρων 21 και 55 παρ. 2 του ν. 4387/2016, λόγω του ρυθμιστικού κενού, πρέπει οι συντάξεις τους να εξακολουθήσουν να κανονίζονται σύμφωνα με την ισχύουσα κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου για τις βουλευτικές συντάξεις, ήτοι σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν.δ/τος 99/1974, του άρθρου 8 του Ζ'/1975 Ψηφίσματος και βάσει των αποφάσεων της Ολομέλειας της Βουλής, σε αναλογία προς την βουλευτική αποζημίωση, με τις περικοπές που έχουν θεσμοθετηθεί και έχουν κριθεί συμβατές με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ ή εάν πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν υφίσταται τέτοιο ρυθμιστικό κενό και ότι κατ' αρχήν εμπίπτουν στο πλέγμα διατάξεων του ν. 4387/2016, κανονίζονται δε σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 6, 7, 8, 13, 14 και 94 του οικείου νόμου, οι οποίες παρίστανται κατ' αρχήν συμβατές με το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς των βουλευτών.

3. Στην περίπτωση που γίνει δεκτό ότι οι συνταξιούχοι βουλευτές κατ' αρχήν εμπίπτουν στο πλαίσιο απονομής συνταξιοδοτικών παροχών του ν. 4387/2016: i. Εάν ειδικώς για τους βουλευτές που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα υπό την ισχύ του ν.δ/τος 99/1974 και συμπληρώνουν το όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξής τους μετά την δημοσίευση του ν. 4387/2016 επιβάλλεται, ενόψει α) του κατ' άρθρα 26 παρ. 1 και 59 έως 63 και 73 επ. του Συντάγματος ιδιαίτερου status των βουλευτών, ως μελών του νομοθετικού σώματος, και των θεσμικών εγγυήσεων που περιβάλλουν το λειτούργημά τους, δικαιολογητικό θεμέλιο των οποίων αποτέλεσε η κατά τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 και του άρθρου 8 του Ζ' 1975 Ψηφίσματος της Ολομέλειας της Βουλής θέσπιση της βουλευτικής σύνταξης, ως ποσοστού της βουλευτικής αποζημίωσης, β) των διατάξεων των άρθρων 2 παρ.1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και των από αυτές απορреουσών υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχών του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας, της

προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας κατά την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων και των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της κοινωνικής αλληλεγγύης, γ) της συνταγματικής αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και δ) της επικουρικής προστασίας της περιουσίας χωρίς απαγορευμένες διακρίσεις κατά την ΕΣΔΑ (άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και 14 αυτής), να υπολογίζονται οι συντάξεις σύμφωνα με τα ισχύοντα για τις ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του νόμου συντάξεις (άρθρα 6 παρ. 1 α, 13, 14 και 94 παρ. 1 του ν. 4387/2016) και όχι με βάση το νέο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων (άρθρα 6 παρ. 1 β και γ, 7, 8 και 94 παρ. 2 του ν. 4387/2016) ανεξαρτήτως του εάν οι δικαιούχοι υπέβαλαν την αίτηση συνταξιοδότησής τους πριν ή μετά την έναρξη ισχύος του νόμου, ii. εάν ενόψει των ίδιων ως άνω υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεων και αρχών οι συντάξεις της κατηγορίας αυτής βουλευτών υπολογίζονται όπως οι συντάξεις των βουλευτών που είχαν κανονισθεί πριν από την θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016 εφόσον έχουν υποβάλει αίτηση συνταξιοδότησης πριν από την δημοσίευση του τελευταίου αυτού νόμου ή iii. εάν σε κάθε περίπτωση οι συντάξεις των βουλευτών που πληρούν τους όρους καταβολής της σύνταξης μετά την θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016, όπως η συμπλήρωση του ορίου ηλικίας, πρέπει να υπολογίζονται με βάση το νέο σύστημα κανονισμού συντάξεων, ήτοι σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 1 β και γ, 7, 8 και 94 παρ. 2 αυτού, ανεξαρτήτως του χρόνου θεμελίωσης του δικαιώματος και υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης.

174. Ειδικότερα, επί του πρώτου ζητήματος, ήτοι της ένταξης ή μη στον ΕΦΚΑ και ήδη e- ΕΦΚΑ των βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων που εμπίπτουν στις συνταξιοδοτικές διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974, μπορεί να υποστηριχθεί η θέση ότι η κατηγορία αυτή ασφαλισμένων, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4387/2016 και ότι εξακολουθεί να συνταξιοδοτείται από το Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ως άνω ν.δ/τος, η δε σύνταξή τους εξακολουθεί να υπολογίζεται με βάση τις διατάξεις των άρθρων 4 του οικείου ν.δ/τος και 8 του Ζ'/1975 Ψηφίσματος σε συνδυασμό με την 16345/2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, συνυπολογιζομένων και των περικοπών που έχουν κριθεί και θα κριθούν συνταγματικές από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου (βλ. αναλυτικά σκέψεις 46 έως 57 και 64 έως 77 της παρούσας και επί των εκκρεμών προδικαστικών ερωτημάτων βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 1102/2023). Και τούτο διότι : Α) Τόσο από τον τίτλο του Κεφαλαίου Β του Πρώτου Μέρους του ν. 4387/2016 «Συντάξεις Δημοσίων υπαλλήλων και στρατιωτικών» όσο και από την γραμματική διατύπωση των διατάξεων του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 4387/2016, στο οποίο απαριθμούνται οι κατηγορίες των ασφαλισμένων που εντάσσονται στον ΕΦΚΑ και ήδη e- ΕΦΚΑ, προκύπτει ότι οι εντασσόμενοι (οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου, οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί της Βουλής, των Ν.Π.Δ.Δ. και των ΟΤΑ α' και β' βαθμίδας, οι ιερείς και οι υπάλληλοι των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και του Πυροσβεστικού Σώματος, βλ. σκέψεις 82 και 102 της παρούσας) αποτελούν άμεσα ή έμμεσα όργανα του κράτους που συνδέονται με υπηρεσιακό δεσμό με το Δημόσιο, την Βουλή, τα ΝΠΔΔ ή τους ΟΤΑ, απότοκο δε της έμμισθης αυτής υπηρεσιακής σχέσης (πρβλ. υπό την έννοια αυτή άρθρο 56 του Συντάγματος για τα κωλύματα εκλογιμότητας και ΑΕΔ 16, 8/2020) αποτελεί και η ασφαλιστική σχέση κατ' αρχήν με το Δημόσιο, ως εργοδότη και με τον e- ΕΦΚΑ, ως φορέα στον οποίο μεταβιβάζεται η σχέση αυτή. Από τις ρυθμίσεις δε αυτές της παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016, που οριοθετούν το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του Κεφαλαίου Β του Μέρους Α του ως άνω νόμου, σε συνδυασμό με τις ύστερες ερμηνευτικές διατάξεις των άρθρων 19, 20, 21, 22 και 23 του ν. 4670/2020 και τον σκοπό θέσπισής τους που συνίσταται στην επιβεβαίωση της ένταξης του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών ως διακριτού συστήματος στον e- ΕΦΚΑ (βλ. αναλυτικά σκέψεις 111 έως 115 και 118,

119 της παρούσας), όπως αυτές ερμηνεύθηκαν με τις αποφάσεις της Ολομέλειας (βλ. ΕλΣυνΟλ 1975, 1477, 504/2021, 2020/2020, βλ. σκέψεις 130 έως 160 της παρούσας), σαφώς συνάγεται ότι στο Κεφάλαιο αυτό εμπίπτουν αποκλειστικά όσοι εντάσσονται στο συνταγματικώς κατοχυρωμένο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. σκέψεις 13 έως 27 της παρούσας) και οι προς αυτούς εξομοιούμενοι (βλ. άρθρο 26 του ν. 4387/2016 και σκέψη 92 της παρούσας), για τους οποίους η σύνταξη αποτελεί συνέχεια των αποδοχών, ήτοι του μισθού ενεργείας (βλ. άρθρο 22 του ν. 4670/2020 και σκέψη 114 της παρούσας). Αντιθέτως ούτε προκύπτει ρητώς ούτε δύναται να συναχθεί από το σύνολο των διατάξεων των νόμων 4387/2016 και 4670/2020 ότι στο νέο ενιαίο αυτό σύστημα εμπίπτουν και οι βουλευτές που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα υπό τους όρους του ν.δ/τος 99/1974 (βλ. σκέψεις 46 και 48 της παρούσας), ήτοι υπό το καθεστώς που ίσχυε πριν από την κατάργηση της βουλευτικής σύνταξης με τις ρυθμίσεις της Υποπαρ. Β1 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, για όσους αποκτούν το αξίωμα μετά την 1.1.2013 (βλ. σκέψεις 45 και 71 της παρούσας) και οι προς αυτούς εξομοιούμενοι (βλ. άρθρο 46 του ν. 1202/1981 και σκέψη 57 της παρούσας). Η κατηγορία αυτή αιρετών δεν συνδέεται με το Δημόσιο ή με την Βουλή με υπηρεσιακό δεσμό, αλλά το συνταξιοδοτικό τους δικαίωμα αποτελεί αντανάκλαση σε επίπεδο κοινής νομοθεσίας των ιδιαίτερων συνταγματικών θεσμικών εγγυήσεων που περιβάλλουν το δημόσιο λειτούργημά τους, κατ' άρθρα 26 παρ. 1, 51 έως 63 και 73 επ. του Συντάγματος (βλ. αναλυτικά σκέψεις 34 έως 56 της παρούσας και για τους προς αυτούς συνταξιοδοτικά εξομοιούμενους Ευρωβουλευτές βλ. ειδικότερα σκέψη 57 της παρούσας), η δε σύνταξη αποτελεί συνέχεια της βουλευτικής τους αποζημίωσης, η οποία δεν φέρει τα χαρακτηριστικά μισθού, όπως συμβαίνει με τους εντασσόμενους στο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, αλλά συνιστά υλικό προνόμιο προσαρμοσμένο στην κεντρική θέση του αξιώματος του βουλευτή στη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος υπό όρους αυτονομίας που σκοπεί στη διευκόλυνση της πρόσβασης στο αιρετό αξίωμα και στην εξασφάλιση αφενός των μέσων άσκησης του λειτούργημάτος του και αφετέρου της μερικής αναπλήρωσης του εισοδήματός τους μετά την λήξη της θητείας τους προς διασφάλιση του επιπέδου διαβίωσής τους (βλ. αναλυτικά σκέψεις 36 και 50 της παρούσας).

Β) Στον βαθμό που α) δεν περιελήφθη ρητή, σαφής και προβλέψιμη διάταξη περί της κατ' αρχήν συμπερίληψης της κατηγορίας αυτής δικαιούχων στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4387/2016 και συγκεκριμένα ούτε στο άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 4387/2016 ούτε στο άρθρο 26 αυτού που οριοθετούν την έκταση εφαρμογής του Κεφαλαίου Β του Πρώτου Μέρους του ν. 4387/2016, αλλά ούτε και στην οργανωτική διάταξη του άρθρου 55 του ίδιου νόμου που καθορίζει τους εντασσόμενους στον ΕΦΚΑ ασφαλισμένους σε αναγκαία αντιστοιχία προς τις κύριες ειδικές ρυθμίσεις του άρθρου 4 παρ. 1 του οικείου νόμου, β) δεν ενσωματώθηκε σχετική σαφής ερμηνευτική ρύθμιση στις διατάξεις του ν. 4670/2020 οι οποίες περιορίζονται στην αποσαφήνιση της διακριτής ένταξης των υπαγομένων στο συνταγματικώς κατοχυρωμένο συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. επίσης την διάταξη του άρθρου 28 παρ. 9 του ν. 4670/2020 σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης/χορηγίας μόνον όσων είχαν διατελέσει Δήμαρχοι, Πρόεδροι Κοινότητας και Νομάρχες προ του 2002, και ΕλΣυνΤρίτοΤμ. 179/2023) και γ) δεν περιλαμβάνεται καμία ρητή διάταξη ως προς την κατάργηση των διατάξεων του ν.δ/τος 99/1974 (ήτοι του άρθρου 4, ως προς τον τρόπο υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, του άρθρου 6 για την διαδικασία κανονισμού από τα συνταξιοδοτικά όργανα του Δημοσίου, του άρθρου 7 για την ανάλογη εφαρμογή του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, ως εκάστοτε ισχύει, του άρθρου 8 για την καταβολή εισφορών κλπ.), καθώς και των ρυθμίσεων του άρθρου 8 του Ζ/1975 Ψηφίσματος της Ολομέλειας της Βουλής (βλ. αναλυτικά σκέψεις 46 έως 57 της παρούσας), η ένταξη της κατηγορίας αυτής στον νέο ασφαλιστικό φορέα δεν δύναται να συναχθεί ούτε εμμέσως από το γεγονός ότι ενώ οι βουλευτές που εμπίπτουν στο ν.δ.

99/1974, στο αρχικό σχέδιο νόμου, επί του οποίου γνωμοδότησε και το Ελεγκτικό Συνεδριό (βλ. σκέψη 107 της παρούσας) είχαν περιληφθεί ρητώς στον κύκλο των εξαιρούμενων από το πεδίο εφαρμογής του Κεφαλαίου Β του Μέρους Πρώτου ν. 4387/2016, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016, εν συνεχεία η κατηγορία αυτή απαλείφθηκε και αναδιατυπώθηκε η παρ. 1 του άρθρου 4 του νόμου περιλαμβάνοντας στο πεδίο εφαρμογής και τους λειτουργούς της Βουλής. Ειδικότερα, κατά τη ήδη εκτεθέντα (βλ. σκέψη 174 Α της παρούσας), ως λειτουργοί της Βουλής, νοούνται οι έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί που συνδέονται με υπηρεσιακό δεσμό με αυτήν, κατ' αντιστοιχία προς τους λειτουργούς του Δημοσίου, ελλείψει ειδικής περί του αντιθέτου ρύθμισης [βλ. π.χ. τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 1897/1991 «Περί απονομής και παροχής βοήθειας σε θύματα τρομοκρατίας ...» (Α'120) με τις οποίες αναγνωρίζεται δικαίωμα σε σύνταξης σε εμμίσθους δημοσίους λειτουργούς και υπαλλήλους, πολιτικούς ή στρατιωτικούς, που καθίστανται πλήρως ανίκανοι για την εκτέλεση των καθηκόντων τους εξαιτίας ή εξ αφορμής τρομοκρατικής πράξης ή άλλου εγκλήματος βίας, από το οποίο προκλήθηκε αναπηρία σε ποσοστό 67% και άνω, που έγινε σε βάρος τους λόγω της ιδιότητάς τους ενώ αναγνωρίζεται ρητώς ότι στην έννοια των λειτουργών για την εφαρμογή του νόμου αυτού θεωρούνται, μεταξύ άλλων και οι βουλευτές]. Η επιφύλαξη, άλλωστε, που διατυπώθηκε από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατά την κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος γνωμοδοτική διαδικασία (βλ. ΕΛΣυνΟλ Πρακτ. 1^{ης} Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016), ως προς την εξαίρεση συγκεκριμένων κατηγοριών από το πεδίο εφαρμογής του νόμου, δεν μπορεί να αποκοπεί απ' την ευρύτερη επιφύλαξή της ως προς την μη συμβατότητα της αρχικής διατύπωσης των διατάξεων του Κεφαλαίου Β του Μέρους Πρώτου του ν. 4387/2016 προς την συνταγματική θεσμική εγγύηση του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, πριν από την αποσαφήνισή τους με τις ερμηνευτικές ρυθμίσεις του ν. 4670/2020 και την σαφή πλέον διάκριση του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος του Δημοσίου από το κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα (βλ. στο πνεύμα αυτό και την 930/2019 απόφαση του Π Τμήματος, που εκδόθηκε πριν από την δημοσίευση του ν. 4670/2020 και σκέψεις 28 έως 32 και 107 της παρούσας). Σε κάθε δε περίπτωση ούτε από τα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της 25.4.2016 και της 5.5.2016 της Διαρκούς Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων και της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων, τα Πρακτικά των ΡΚ και ΡΚΑ Συνεδριάσεων της Βουλής στις 7 και 8 Μαΐου 2016, στα οποία περιέχεται, μεταξύ άλλων, επιχειρηματολογία του αρμοδίου Υπουργού για την δικαιολόγηση της μη ένταξης των βουλευτών στον νέο ασφαλιστικό φορέα και επ' αυτής αντίθεση μελών της Αντιπολίτευσης ούτε από τις συνοδευτικές εκθέσεις και μελέτες του οικείου νομοσχεδίου (βλ. την από 6.5.2016 έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής με την οποία έγινε η σχετική επισήμανση για την προσθήκη και των «λειτουργών» της Βουλής, στην διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 4 του σχεδίου νόμου, χωρίς καμία ειδική αναφορά στην διακριτή περίπτωση των βουλευτών, την έκθεση τροποποιούμενων διατάξεων, την έκθεση αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων, την έκθεση δημόσιας διαβούλευσης, καθώς και τις κατ' άρθρο 75 παρ. 1 και 3 του Συντάγματος εκθέσεις του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους) προκύπτει ότι η κατηγορία αυτή εντάχθηκε στον οικείο φορέα. Ούτε, άλλωστε, η μεμονωμένη πρόβλεψη του άρθρου 23 παρ. 4 β του ν. 4387/2016, με την οποία ρυθμίζεται αποκλειστικά το ζήτημα της καταβολής αναδρομικών ποσών συντάξεων σε συνταξιούχους που emπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν.δ/τος 99/1974 και στους κληρονόμους τους, λόγω της αναπροσαρμογής των συντάξεών τους με βάση τις διατάξεις του άρθρου 57 του ν. 3691/2008, σε εκτέλεση τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. σκέψεις 105 και 66 της παρούσας), δύναται να αποτελέσει σαφή και ασφαλή βάση με την δέουσα ευκρίνεια, ως εκ της σημασίας του διακυβεύματος (μεταβολή φορέα ασφάλισης και συστήματος υπολογισμού των συνταξιοδοτικών παροχών), για την κατάργηση πλέγματος διατάξεων του ως άνω ν.δ.τος 99/1974 και του άρθρου 8 του Ζ' /1975 Ψηφίσματος της Ολομέλειας της Βουλής. Και

τούτο, καθόσον με την διάταξη αυτή του ν. 4387/2016 απλώς παρέχεται ειδικότερη εξουσιοδότηση στον Υπουργό Οικονομικών, στην αρμοδιότητα του οποίου εντάσσεται και ο τομέας των συντάξεων του Δημοσίου (βλ. τα άρθρα 48 και επ. του τότε ισχύοντος π.δ. 111/2014 «Οργανισμός του Υπουργείου Οικονομικών» [(Α' 178/διορθ. σφαλμ. Α' 25)], να ρυθμίσει με κανονιστική απόφαση το ζήτημα της συμμόρφωσης της συνταξιοδοτικής διοίκησης προς τις αποφάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Γ) Η διατήρηση του ασφαλιστικού καθεστώτος των βουλευτών, όπως αυτό είχε διαμορφωθεί με τις ρυθμίσεις του άρθρου 4 του ν.δ/τος 99/1974 και του άρθρου 8 του Ζ' /1975 Ψηφίσματος της Βουλής επιβεβαιώνεται από τις διατάξεις του άρθρου 22 του ν. 4488/2017, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ασφάλιση αιρετών», με τις οποίες ρυθμίζεται το ζήτημα της καταβολής εισφορών, μεταξύ άλλων και για κύρια ασφάλιση από τους εν ενεργεία βουλευτές (βλ. σκέψη 122 της παρούσας). Οι τελευταίοι διακρίνονται σε δύο επιμέρους κατηγορίες και συγκεκριμένα α) σε όσους είχαν εκλεγεί πριν από την θέση σε ισχύ του ν. 4093/2012, οι οποίοι κατά την ρητή διατύπωση των οικείων διατάξεων, ήτοι της υποπαρ. Β1 της υποπαρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 εξακολουθούν να υπάγονται στις διατάξεις του νδ/τος 99/1974 και διατηρούν την ασφάλιση του Δημοσίου σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 1 ε του ν. 4488/2017, ενώ συνεχίζουν να καταβάλλουν ασφαλιστική εισφορά υπέρ του Δημοσίου και από 1.1.2017 υπέρ του ΕΦΚΑ, για τη λήψη βουλευτικής σύνταξης, χωρίς να μεταβάλλεται το ασφαλιστικό τους καθεστώς και β) όσους εκλέγονται μετά την θέση σε ισχύ του ν. 4093/2012 οπότε και έπαυσε η ισχύς του ν.δ/τος 99/1974, οι οποίοι διατηρούν το προϋφιστάμενο, ήτοι το προ της εκλογής τους ασφαλιστικό καθεστώς με την προσμέτρηση του χρόνου βουλευτείας στον χρόνο ασφάλισής τους [βλ. αναλυτικά σκέψη 122 της παρούσας και υπό το πρίσμα αυτό την εγκύκλιο Φ.21250/31676/Δ16.1111/20.8.2019 του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων «Σχετικά με την ασφάλιση βουλευτών στον ΕΦΚΑ και στο ΕΤΕΑΕΠ» και την εγκύκλιο 10/65531/20.3.2020 της Γενικής Διεύθυνσης Εισφορών του ΕΦΚΑ (ΑΔΑ ΡΨΨΜ465ΧΠΙ-4Τ3) και συγκεκριμένα την ενότητα 24, υπό τον τίτλο «Ασφάλιση Βουλευτών», βλ. και την Σ78/7/30969/11.2.2020 εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με ΘΕΜΑ: «Διευκρινίσεις σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του άρθ. 20 του ν. 4387/2016 στις συντάξεις που καταβάλλει ο ΕΦΚΑ στα πρόσωπα που έχουν την ιδιότητα του βουλευτή», η οποία ερμηνευόμενη υπό το πρίσμα των ανωτέρω πρέπει να νοηθεί ότι αφορά σε κτήση της ιδιότητας του βουλευτή μετά την θέση σε ισχύ του ν. 4093/2012, οπότε και έπαυσαν να ισχύουν οι διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974].

Δ) Τυχόν, άλλωστε, διαφορετικές, ερμηνευτικές κατευθύνσεις που δόθηκαν από την υπηρεσιακή ή συνταξιοδοτική διοίκηση με εγκυκλίους και σύμφωνα με τις οποίες η ιδιότητα του βουλευτή συνιστά ιδιότητα υπακτέα στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ και ήδη e-ΕΦΚΑ, ως εκ του κατ' αρχήν απλώς ερμηνευτικού τους χαρακτήρα, στερούνται δεσμευτικότητας, ενώ και υπό την εκδοχή ότι φέρουν ψευδοερμηνευτικά χαρακτηριστικά παρίστανται ανυπόστατες λόγω της μη δημοσίευσής τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (βλ. άρθρα 5 παρ. 2 περ. θ και 8 παρ. 1 περ. η του ν. 3469/2006 (Α' 131), σε συνδυασμό με το άρθρο 2 παρ. 4 του ν. 3861/2010, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 23 του ν. 4210/2013 (Α' 254) και σε κάθε περίπτωση τόσο αυτές όσο και η βάσει αυτών διαμορφωθείσα διοικητική πρακτική αντιβαίνουν στον νόμο, πρβλ. ΣτΕΟΛ 431-436/2022, ΣτΕ 1220/2021, 935/2018].

Ε) Εξ άλλου, τα συνολικά χαρακτηριστικά του νέου δημόσιου ασφαλιστικού συστήματος και η εν γένει λειτουργία του νέου φορέα (βλ. αναλυτικά σκέψεις 123 έως 172 της παρούσας) δεν συμβαδίζουν ούτε με την ιδιαίτερη φύση του θεσμικού status των μελών του Κοινοβουλίου ούτε του ιδιαίτερου συνταξιοδοτικού συστήματος των βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων (βλ. αναλυτικά σκέψεις 34 έως 57 της παρούσας). Ειδικότερα, η ασφαλιστική – συνταξιοδοτική σχέση είναι προσανατολισμένη στην σύσταση του υπηρεσιακού δεσμού του ασφαλισμένου (διορισμός/πρόσληψη) και ο πυρήνας του συστήματος συναρθρώνεται από ασφαλιστικά μεγέθη όπως ο συνολικός

ασφαλιστικός βίος, οι συντάξιμες αποδοχές, οι καταβληθείσες εισφορές και τα ποσοστά αναπλήρωσης (βλ. την λειτουργία του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης στο άρθρο 8 του ν. 4387/2016 και αναλυτικά σκέψεις 86, 102, 116 και 120 της παρούσας), είναι δε οργανωμένο στην βάση μίας ευρύτερης διαταμειακής, διαγενεακής αλληλεγγύης και αναδιανομής περισσότερων ετερόκλητων κατηγοριών απασχολούμενων, που παρά την κατ' αρχήν συμβατότητά του με το ρυθμιστικά πλέον διακριτό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, στο πλαίσιο του οποίου η σύνταξη αποτελεί συνέχεια του υπαλληλικού βίου και του μισθού που ελάμβαναν οι δικαιούχοι κατά την διάρκειά του (βλ. άρθρο 2 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 22 του ν. 4670/2020 και ΕλΣυνΟλ 1975, 1477, 504/2021, 2020/2020), δεν παράσχει συμβατό με το λειτουργήμα του βουλευτή. Και τούτο, διότι το αξίωμα των βουλευτών είναι αιρετό, η βουλευτική τους θητεία δεν συνιστά εργασία ή απασχόληση, ενώ η βουλευτική τους σύνταξη δεν συνιστά συνέχεια μισθού αλλά αποτελεί συνέχεια -συμπλήρωμα της βουλευτικής τους αποζημίωσης, ως *sui generis* υλικής απολαβής, που μετενεργεί κατά νόμο και μετά την λήξη της θητείας τους, εφόσον πληρούνται οι κατ' ιδίαν όροι θεμελίωσης του δικαιώματός τους.

ΣΤ) Σε κάθε περίπτωση, ενόψει του κατ' άρθρα 26 παρ. 1, 51 έως 63 και 73 επ. του Συντάγματος ιδιαίτερου status των βουλευτών, ως μελών του νομοθετικού σώματος και των θεσμικών εγγυήσεων που περιβάλλουν το λειτουργήμα τους (βλ. αναλυτικά σκέψεις 34 έως 44 της παρούσας), δικαιολογητικό θεμέλιο των οποίων αποτέλεσε η κατά τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 και του άρθρου 8 του Ζ' 1975 Ψηφίσματος της Ολομέλειας της Βουλής θέσπιση της βουλευτικής σύνταξης, ως ποσοστού της βουλευτικής αποζημίωσης (βλ. σκέψεις 46 έως 57 της παρούσας), σε συνδυασμό με τις υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχές του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας κατά την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων και των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών, της κοινωνικής αλληλεγγύης και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. σκέψεις 6 έως 12 και 53 έως 56 της παρούσας), τυχόν ερμηνευτική εκδοχή περί ένταξης των βουλευτών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν.δ/τος 99/1974, ήτοι όσων είχαν εκλεγεί πριν από την παύση της ισχύος του με τον ν. 4093/2012, και των προς αυτούς εξομοιούμενων (βλ. άρθρο 46 του ν. 1202/1981 και σκέψεις 45 έως 57 της παρούσας) α) χωρίς σαφή και διαφανή ρύθμιση που να προβλέπει ρητώς και χωρίς αμφισημίες και ασάφειες την υπαγωγή της κατηγορίας αυτής στον νέο φορέα και τον υπολογισμό της βουλευτικής τους σύνταξης σύμφωνα με τους νέους ενιαίους κανόνες υπολογισμού των συντάξεων (άρθρα 6, 7, 8, 13 και 14 του ν. 4387/2016, όπως διαδοχικώς τροποποιήθηκαν και ισχύουν, βλ. αναλυτικά σκέψεις 84, 85, 86, 87, 88, 102, 103, 104, 116, 117, 120 και 121 της παρούσας) και β) χωρίς μελέτη και τεκμηρίωση της υποδοχής της ειδικής αυτής κατηγορίας στον νέο δημόσιο ασφαλιστικό φορέα, κατά τρόπο που να διασφαλίζει την διατήρηση μίας κατ' αρχήν εύλογης αναλογίας της σύνταξής τους προς την βουλευτική αποζημίωση, με συνέπεια η σύνταξη αυτή να μειώνεται έτι περαιτέρω διά της εφαρμογής των ανωτέρω ενιαίων κανόνων υπολογισμού των συντάξεων με πρόδηλη διατάραξη της δίκαιης ισορροπίας και του ίδιου του πυρήνα του συνταξιοδοτικού δικαιώματος (βλ. σκέψεις 6, 9 έως 12 και 54 έως 57 της παρούσας) στο οποίο οι δικαιούχοι είχαν δικαιολογημένα αποβλέψει, ως όρο της ενεργοποίησης του δικαιώματος συμμετοχής τους στις εκλογές για την αντιμετώπιση των υλικών απαιτήσεων του λειτουργήματός τους και την διαμόρφωση του σχεδίου ζωής τους, θίγει τις ανωτέρω υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές [βλ. σχετικώς τους κανόνες εύλογης αναλογίας που είχαν διασφαλισθεί με το άρθρο 4 του ν.δ/τος 99/1974, όπως αυτές είχαν τροποποιηθεί και του άρθρου 8 του Ζ' /1975 Ψηφίσματος της Βουλής σε σκέψεις 47, 50 και 53 της παρούσας καθώς και τις διαδοχικές περικοπές και την τελική διαμόρφωση του ύψους της βουλευτικής σύνταξης μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 σε σκέψεις 64 έως 77 της παρούσας σε σύγκριση με το ύψος της σύνταξης όπως διαμορφώνεται υπό την ισχύ του ν. 4387/2016, ως άθροισμα της εθνικής σύνταξης

και της ανταποδοτικής με την εφαρμογή ενός περιορισμένου ποσοστού αναπλήρωσης αναλόγως της διάρκειας της θητείας εκάστου δικαιούχου σε σκέψεις 86, 102, 116 και 120 της παρούσας].

Ζ) Η ίδια δε η ενσωμάτωση της κατηγορίας αυτής δικαιούχων στο νέο δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα, με το οποίο επιβάλλονται βάρη στις συντάξεις υπό τους αυτούς όρους με τους λοιπούς δημοσίους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, χωρίς την εκτίμηση εκ μέρους του νομοθέτη των ιδιαιτεροτήτων του θεσμικού τους status και της ιδιότυπης φύσης της βουλευτικής σύνταξης, ως μεγέθους διαχρονικά συναρτώμενου με την διάρκεια της βουλευτικής θητείας, ήτοι του αιρετού τους αξιώματος, που δεν συνοδεύεται με μονιμότητα ή ισοβιότητα, και με το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης, ως απότοκου της αυτονομίας της Βουλής, που αποτέλεσαν, άλλωστε, και την δικαιολογητική βάση της ιδιαίτερης συνταξιοδοτικής της μεταχείρισης με την θέσπιση του ν.δ/τος 99/1974 και των σχετικών ρυθμίσεων του Ζ' 1975 Ψηφίσματος της Βουλής (βλ. αναλυτικά σκέψεις 34 έως 56 της παρούσας), συνιστά παραβίαση της αρχής της αναλογικής διαφοροποιητικής ισότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη, κατ' άρθρα 4 παρ. 1 και 4 παρ. 5 του Συντάγματος (βλ. σκέψεις 51, 52 και 53 της παρούσας). Και τούτο, καθόσον χωρίς την δέουσα τεκμηρίωση και αιτιολόγηση εξομοιώνονται ανεπίτρεπτα μεγέθη προδήλως ανόμοια, ήτοι ο συνολικός εργασιακός βίος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με τον εξ αντικειμένου περιορισμένο χρόνο βουλευτικής θητείας των αιρετών διά της εφαρμογής των ίδιων ποσοστών αναπλήρωσης, προσαρμοσμένων στον συνολικό εργασιακό βίο των δικαιούχων, που οδηγούν σε υποβάθμιση και προσβολή του πυρήνα της βουλευτικής σύνταξης. Οι ίδιες δε αρχές της ισότητας παραβιάζονται και στο πλαίσιο σύγκρισης της κατηγορίας των βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων με τις κατηγορίες που ρητώς εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του Κεφαλαίου Β του Μέρους Πρώτου του ν. 4387/2016 σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016 και στον κύκλο των οποίων είχαν αρχικώς περιληφθεί οι βουλευτές και οι προς αυτούς εξομοιούμενοι που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν.δ/τος 99/1974, δοθέντος ότι πρόκειται για κατηγορίες που δεν εμφανίζουν ίδια ασφαλιστικά χαρακτηριστικά με όσους συνδέονται με το Δημόσιο ή τους λοιπούς δημοσίους φορείς με υπηρεσιακό δεσμό, γεγονός που δικαιολογεί την διατήρηση του προϋφιστάμενου συνταξιοδοτικού τους καθεστώτος με το Δημόσιο, ουσιώδης παράμετρος που συντρέχει και στην περίπτωση των βουλευτών και επιβάλλει για λόγους ίσης μεταχείρισης την συνέχιση υπαγωγής τους στο σύνολο των διατάξεων του ν.δ/τος 99/1974 και των συνταξιοδοτικών προβλέψεων του Ζ' /1975 Ψηφίσματος της Βουλής.

Η) Τέλος και δεδομένων όσων ήδη εκτέθηκαν σε επίπεδο εθνικού δικαίου (βλ. σκέψη 174 παρ. Α έως Ζ της παρούσας) τυχόν υιοθέτηση της ερμηνευτικής εκδοχής α) περί εντάξεως των βουλευτών που εμπίπτουν στο ν.δ. 99/1974 και των προς αυτούς εξομοιούμενων στο νέο ασφαλιστικό φορέα ελλείψει ειδικών και ρητών ρυθμίσεων που να προβλέπουν την υπαγωγή της κατηγορίας αυτής στο νέο δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα, ενόψει και των αντίθετων συμπερασμάτων που μπορεί να συναχθούν από τις οικείες νομοπαρασκευαστικές εργασίες και β) περί μειώσεως των βουλευτικών συντάξεων διά της εφαρμογής των νέων ενιαίων κανόνων υπολογισμού αυτών (άρθρα 6, 7, 8, 13 και 14 του ν. 4387/2016) υπό τους αυτούς όρους με την προδήλως ανόμοια περίπτωση των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών που σταδιοδρομούν καθ' όλο ή κατά το κύριο μέρος του εργασιακού τους βίο στο Δημόσιο, ως προς τα κομβικά ασφαλιστικά μεγέθη (συντάξιμος χρόνος, συντάξιμες αποδοχές και ποσοστά αναπλήρωσης), ενώ για τον ίδιο λόγο της διαφοροποίησης των συνταξιοδοτικών παραμέτρων προβλέπεται ρητή εξαίρεση άλλων κατηγοριών δικαιούχων και διατήρηση ως προς αυτούς του συνταξιοδοτικού καθεστώτος του Δημοσίου [βλ. ήδη και τις διατάξεις των άρθρων 3 και επ. του ν. 5045/2023 «Ενίσχυση του εισοδήματος των μισθωτών, των νέων, της οικογένειας και της εργασίας - Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις» (Α' 136), ως προς τις κατηγορίες αυτές συνταξιούχων] εγείρει επιπλέον ζήτημα ανεπίτρεπτης και δυσανάλογης επέμβασης και εν τέλει

παραβίασης της επικουρικής προστασίας της περιουσίας και των επιμέρους αρχών που την εγγυώνται, ήτοι της υπεροχής του δικαιώματος, της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας, της προβλεψιμότητας και της δίκαιης ισορροπίας καθώς και της απαγόρευσης της αδικαιολόγητης διάκρισης κατ' άρθρα 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ αυτοτελώς και σε συνδυασμό με το άρθρο 14 αυτής (βλ. αναλυτικά σκέψεις 58 έως 63 της παρούσας).

175. Εξ άλλου, επί του ίδιου ζητήματος μπορεί να υποστηριχθεί και η αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή, σύμφωνα με την οποία οι βουλευτές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν.δ/τος 99/1974 και οι προς αυτούς εξομοιούμενοι εντάσσονται, κατ' αρχήν, στο νέο δημόσιο ασφαλιστικό σχήμα του ΕΦΚΑ (ήδη e- ΕΦΚΑ), η ένταξη δε αυτή στον βαθμό που γίνεται σεβαστή η ιδιαιτερότητα του συνταξιοδοτικού τους καθεστώτος και δεν παραβιάζεται ο πυρήνας του δικαιώματός τους (βλ. αναλυτικά σκέψεις 54 έως 63 της παρούσας), δεν θίγει το κατ' άρθρα 26 παρ. 1, 51 έως 63 και 73 επ. του Συντάγματος ιδιαίτερου status των βουλευτών, ως μελών του νομοθετικού σώματος, και των θεσμικών εγγυήσεων που περιβάλλουν το λειτούργημά τους (βλ. αναλυτικά σκέψεις 34 έως 44 της παρούσας), ούτε τις υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχές του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας κατά την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων και των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών, της κοινωνικής αλληλεγγύης και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. σκέψεις 6 έως 12 και 53 έως 56 της παρούσας), καθώς και της προστασίας της περιουσίας χωρίς απαγορευμένες διακρίσεις κατά την ΕΣΔΑ. Ειδικότερα κατά την εκδοχή αυτή:

A. Από την συνδυαστική ερμηνεία α) της παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016, που προσδιορίζει κατά τρόπο θετικό το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του Κεφαλαίου Β του Μέρους Α του οικείου νόμου και μάλιστα ευρύτερα του τίτλου του [«Συντάξεις δημοσίων υπαλλήλων και Στρατιωτικών»], περιλαμβάνοντας το σύνολο των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και των προς αυτούς εξομοιούμενων με ειδική ρητή αναφορά στους «λειτουργούς της Βουλής» που συνταξιοδοτούνται από το Δημόσιο (βλ. σκέψεις 82, 102 και 107 της παρούσας), β) της παρ. 3 του ως άνω άρθρου 4 του ν. 4387/2016, στο οποίο απαριθμούνται περιοριστικά οι κατηγορίες των συνταξιούχων του Δημοσίου που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του νόμου και διατηρούν το υφιστάμενο συνταξιοδοτικό τους καθεστώς, από τον κύκλο των οποίων στο τελικό κείμενο του νόμου απαλείφθηκε εκείνη των βουλευτών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν.δ/τος 99/1974 και των προς αυτούς εξομοιούμενων, κατόπιν και της σχετικής επιφύλαξης της Ολομέλειας του Δικαστηρίου με τα Πρακτικά της 1^{ης} Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, γ) του άρθρου 55 του ν. 4387/2016 που περιλαμβάνεται στο σκέλος των οργανωτικών διατάξεων του οικείου νόμου και στο οποίο υιοθετείται η ευρύτερη διατύπωση ότι στον κύκλο των ασφαλιστέων προσώπων εντάσσονται «Οι μέχρι την ένταξη ... ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του Δημοσίου και τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών αυτών, οι οποίοι καθίστανται αντιστοίχως ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του Ε.Φ.Κ.Α.» (βλ. σκέψη 97 της παρούσας), σαφώς συνάγεται ότι στις εντασσόμενες κατηγορίες περιλαμβάνονται και οι βουλευτές που είχαν εκλεγεί πριν από την 1.1.2013 (βλ. τις διατάξεις της υποπαρ. Β1 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 περί παύσης ισχύος του ν.δ/τος 99/1974 για όσους βουλευτές εκλέγονται μετά την τελευταία ως άνω ημερομηνία και σκέψεις 45 και 71 της παρούσας) και εμπίπτουν στις ρυθμίσεις του ν.δ/τος 99/1974, καθώς και οι προς αυτούς εξομοιούμενοι (βλ. σκέψεις 45 έως 57 της παρούσας). Κριτήριο δε για την υπαγωγή στην ασφάλιση του νέου φορέα δεν αποτελεί αποκλειστικά η υπηρεσιακή σχέση του ασφαλισμένου με τον δημόσιο φορέα (Δημόσιο, Βουλή, ΝΠΔΔ, ΟΤΑ α' και β' βαθμού) αλλά η ασφαλιστέα δραστηριότητα (απασχόληση λειτουργών και υπαλλήλων ή δημόσιο λειτούργημα που κατά νόμο ιδρύει ασφαλιστική σχέση με το Δημόσιο, όπως και εκείνο των βουλευτών

που υπάγονται στο ν.δ. 99/1974 των προς αυτούς εξομοιούμενων (βλ. αναλυτικά σκέψεις 46 έως 57 της παρούσας).

Β. Η ένταξη της κατηγορίας αυτής στο σύστημα του ΕΦΚΑ (ήδη e- ΕΦΚΑ) επιβεβαιώνεται και από την ύστερη διάταξη του άρθρου 22 του ν. 4488/2017, η οποία ρυθμίζει ζητήματα ασφάλισης αιρετών, μεταξύ των οποίων και των βουλευτών και μάλιστα τόσο εκείνων που είχαν εκλεγεί το πρώτον πριν από την θέση σε ισχύ του ν. 4093/2012, οι οποίοι εξακολουθούν να εντάσσονται στο ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς του ν.δ/τος 99/1974, υπό την έννοια ότι δικαιούνται βουλευτικής σύνταξης (άρθρο 2 του οικείου ν.δ/τος) και οι οποίοι κατά την ρητή πλέον διατύπωση του νόμου, από 1.1.2017, ήτοι μετά την σύσταση του νέου φορέα, καταβάλλουν εισφορές επί της βουλευτικής αποζημίωσης που λαμβάνουν υπέρ του ΕΦΚΑ και ήδη e- ΕΦΚΑ όσο και εκείνων που εκλέγονται μετά την έκδοση του ν. 4093/2012 και δη από 1.1.2013, οι οποίοι διατηρούν το προ της εκλογής τους ασφαλιστικό καθεστώς με την προσμέτρηση του χρόνου βουλευτείας τους στον χρόνο ασφάλισής τους (βλ. αναλυτικά σκέψη 122 της παρούσας). Η ρύθμιση, άλλωστε, του νόμου ότι οι αιρετοί της πρώτης κατηγορίας εξακολουθούν να εντάσσονται στην ασφάλιση του Δημοσίου, έχει προδήλως την έννοια ότι το Δημόσιο αποτελεί τον κατ' αρχήν ασφαλιστικό τους φορέα, βάσει του άρθρου 2 του ν.δ/τος 99/1974, όπως ακριβώς ισχύει και για τους λοιπούς συνταξιούχους του Δημοσίου, πλην και η κατηγορία αυτή εντάσσεται στο νέο φορέα ο οποίος αναδέχεται την αρμοδιότητα εισπραξης και διαχείρισης των εισφορών και καταβολής των συνταξιοδοτικών παροχών (βλ. σκέψεις 51 και 140 της παρούσας). Αντίθετη δε ερμηνευτική εκδοχή δεν δύναται να δικαιολογήσει την σαφή επιλογή του νομοθέτη να καταβάλλονται οι εισφορές και των εκλεγέντων το πρώτον πριν από την 1.1.2013 βουλευτών στον ΕΦΚΑ [βλ. συναφώς την εναρμονιζόμενη με τις ανωτέρω ερμηνευτικές θέσεις εγκύκλιο Φ.21250/31676/Δ16.1111/20.8.2019 του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων «Σχετικά με την ασφάλιση βουλευτών στον ΕΦΚΑ και στο ΕΤΕΑΕΠ» και την εγκύκλιο 10/65531/20.3.2020 της Γενικής Διεύθυνσης Εισφορών του ΕΦΚΑ και την ενότητα 24 αυτής, υπό τον τίτλο «Ασφάλιση Βουλευτών», βλ. και την Σ78/7/30969/11.2.2020 εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με ΘΕΜΑ: «Διευκρινίσεις σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του άρθ. 20 του ν. 4387/2016 στις συντάξεις που καταβάλλει ο ΕΦΚΑ στα πρόσωπα που έχουν την ιδιότητα του βουλευτή»]. Επίσης, δηλωτική της εισδοχής του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των βουλευτών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν.δ/τος 99/1974 και των προς αυτούς εξομοιούμενων συνιστά και η ενσωμάτωση στο Κεφάλαιο Β του Μέρους Πρώτου του ν. 4387/2016 της διάταξης του άρθρου 23 παρ. 4 β του ν. 4387/2016, με την οποία παρέχεται ειδικότερη εξουσιοδότηση στην κανονιστικώς δρώσα διοίκηση να ρυθμίζει τα ζητήματα συμμόρφωσης προς τις αποφάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου σχετικά με την αναδρομική αναπροσαρμογή των συντάξεων των βουλευτών του ως άνω ν.δ/τος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 57 του ν. 3691/2008 (βλ. σκέψεις 105 και 66 της παρούσας).

Γ. Περαιτέρω, οι αναδρομικώς ισχύουσες ερμηνευτικές ρυθμίσεις των άρθρων 19, 20, 21, 22 και 23 του ν. 4670/2020 (βλ. σκέψεις 111 έως 115 της παρούσας), με τις οποίες, σύμφωνα και με την νομολογία της Ολομέλειας του Δικαστηρίου (βλ. ΕλΣυνΟλ 1477, 504/2021, 2020/2020), οριοθετήθηκε εννοιολογικά και λειτουργικά το διακριτό ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών εντός του νέου φορέα, ως ειδικότερο σύστημα – πλαίσιο, καταλαμβάνει και όλες τις κατηγορίες ασφαλισμένων που εντάσσονται στο συνταξιοδοτικό σύστημα του Δημοσίου με ειδικά νομοθετήματα, πλην των ειδικώς αναφερομένων εξαιρέσεων της παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016 κατά τα ανωτέρω (βλ. στο πνεύμα αυτό και την κατ' άρθρο 28 παρ. 9 του ν. 4670/2020 ειδική ρύθμιση ως προς τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης, μεταξύ άλλων και των αιρετών των ΟΤΑ). Μεταξύ δε των κατηγοριών που εντάσσονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών περιλαμβάνονται και οι βουλευτές που

συνταξιοδοτούνται από το Δημόσιο και στους οποίους εφαρμοζόταν αναλογικά το οργανικό νομοθέτημα του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (βλ. άρθρα 2, 6 και 7 του ν.δ/τος 99/1974 και σκέψεις 46 και 49 της παρούσας). Στο πλαίσιο αυτό, η σύνταξη συνιστά και για την κατηγορία αυτή συνέχεια της «αμοιβής», κατ' άρθρο 2 του ν. 4387/2016, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του από το άρθρο 22 του ν. 4670/2020, υπό την ευρεία έννοια της παροχής που ελάμβαναν στο πλαίσιο της ασφαλιστέας δραστηριότητάς τους, ήτοι της βουλευτικής αποζημίωσης που εισέπρατταν κατά την διάρκεια της θητείας τους (βλ. σκέψη 50 της παρούσας) και επί της οποίας υπολογίζονταν και οι εισφορές για την θεμελίωση προσδοκίας απονομής βουλευτικής σύνταξης.

Δ. Εξ άλλου, η ένταξη της κατηγορίας αυτής αιρετών στο νέο σύστημα, με την επιφύλαξη της εφαρμογής των ειδικότερων διατάξεων ως προς τον τρόπο υπολογισμού των συντάξεών τους, παρίσταται κατ' αρχήν λειτουργικά συμβατή με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του θεσπισθέντος με τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 συνταξιοδοτικού τους συστήματος, όπως κατ' αναλογία έχει κριθεί από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου και σε ό,τι αφορά το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών. Και τούτο διότι : α) Διατηρείται, κατά τα ανωτέρω, ως κατ' αρχήν ασφαλιστικός - συνταξιοδοτικός τους φορέας το Δημόσιο, κατ' άρθρο 2 του ν.δ/τος 99/1974, το οποίο και εγγυάται τις συντάξεις τους, όπως και στο πλαίσιο του ευρύτερου συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με το οποίο συνδέεται οργανωτικά το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό status των βουλευτών (βλ. σκέψεις 46, 51 και 140 της παρούσας), β) εντάσσονται στον νέο φορέα τόσο οι ενεργοί βουλευτές που εμπίπτουν στο καθεστώς του ν.δ/τος 99/1974, ήτοι όσοι είχαν εκλεγεί πριν από την 1.1.2013 (όσοι εξελέγησαν μετά την ημερομηνία αυτή εντάσσονται στον ενιαίο φορέα διατηρώντας την ασφαλιστική σχέση που είχαν κατά τον προ της εκλογής τους εργασιακό - ασφαλιστικό τους βίο) καταβάλλοντας από 1.1.2017 εισφορές επί της βουλευτικής τους αποζημίωσης υπέρ του νέου φορέα, ώστε μέσω της εισροής των ποσών στο νέο ενιαίο ασφαλιστικό κεφάλαιο να χρηματοδοτούνται και οι συντάξεις των βουλευτών των οποίων έχει ήδη τερματισθεί ή θα τερματισθεί ο χρόνος βουλευτείας και έχουν θεμελιώσει ή θα θεμελιώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα υπό τους όρους του ν.δ/τος 99/1974, ενώ πέραν της οργανωτικής αυτής μεταβολής για δημοσιονομικούς λόγους και με την επιφύλαξη των επιμέρους ζητημάτων που εγείρονται από την εφαρμογή ενιαίων κανόνων υπολογισμού των συντάξεων δεν μεταβάλλεται η αναδιανεμητική δομή και φορά του ιδιαίτερου συνταξιοδοτικού τους συστήματος (καταβολή εισφορών επί της βουλευτικής αποζημίωσης για την θεμελίωση δικαιώματος και απονομή σύνταξης, κατ' άρθρα 8 του ν.δ/τος 99/1974, 18 και 17 του ν. 2084/1992), με την πλήρωση των όρων του άρθρου 5 του ν.δ/τος 99/1974, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει), γ) με τις διατάξεις του άρθρου 21 παρ.1 του ν. 4387/2016 ρητώς προβλέπεται ότι για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται από τον ν. 4387/2016 εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, σε ό,τι δε αφορά στην ειδική κατηγορία των βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων, ως τέτοια συνταξιοδοτική νομοθεσία νοείται το ν.δ. 99/1974, ιδίως ως προς το δικαίωμα συνταξιοδότησης και τις χρονικές προϋποθέσεις θεμελίωσής του (άρθρα 2 και 5 του οικείου ν.δ/τος), στον βαθμό που οι ρυθμίσεις του δεν έχουν αντικατασταθεί από τις ρυθμίσεις του ν. 4387/2016, όπως αυτός ισχύει, δ) σε επίπεδο παροχών, η σύνταξη, κατά τα ανωτέρω και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με τις ρυθμίσεις του άρθρου 22 του ν. 4670/2020, εξακολουθεί να αποτελεί συνέχεια των απολαβών της ενεργού βουλευτικής τους θητείας, ήτοι της βουλευτικής τους αποζημίωσης και ε) κατ' αντιστοιχία προς ό,τι έγινε δεκτό για το συνταγματικώς κατοχυρωμένο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. αναλυτικά σκέψεις 136 έως 143 της παρούσας), με το οποίο διαχρονικά συνδέεται το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό σύστημα των βουλευτών (βλ. σκέψη 51 της παρούσας) και το τελευταίο αυτό σύστημα, εντασσόμενο στις ρυθμίσεις του Κεφαλαίου Β του Μέρους Πρώτου του ν. 4387/2016, οργανώνεται

κατά τρόπο διακριτό από το κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, με κύριους πυλώνες αφενός τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 και του Συνταξιοδοτικού Κώδικα για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται από το οικείο διάταγμα, στον βαθμό που οι ρυθμίσεις των δύο νομοθετημάτων εξακολουθούν να ισχύουν και αφετέρου τις νεοπαγείς διατάξεις του ν. 4387/2016, του άρθρου 22 του ν. 4488/2017 και του ν. 4670/2020, χωρίς να αλλοιώνονται τα θεσμικά του χαρακτηριστικά.

Ε. Σε κάθε δε περίπτωση, η ίδια η κατ' αρχήν επιλογή του νομοθέτη να εντάξει στο νέο εθνικό δημόσιο ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό σύστημα μαζί με το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα του Δημοσίου και το εντός αυτού οργανωμένο ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς των βουλευτών, με την επιφύλαξη ειδικότερων ζητημάτων που εγείρονται από τον τρόπο υπολογισμού των συνταξιοδοτικών παροχών και του ύψους αυτών, δεν αντιβαίνει στο κατ' άρθρα 26 παρ. 1, 51 έως 63 και 73 επ. του Συντάγματος ιδιαίτερο status των βουλευτών, ως μελών του Κοινοβουλίου και στις θεσμικές εγγυήσεις που περιβάλλουν το λειτούργημά τους (βλ. αναλυτικά σκέψεις 34 έως 44 της παρούσας), ούτε τις υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχές του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας κατά την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων και των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών, της κοινωνικής αλληλεγγύης και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. σκέψεις 6 έως 12 και 53 έως 56 της παρούσας). Και τούτο, διότι σύμφωνα και με όσα αναλυτικώς εκτίθενται στις σκέψεις 134 έως 160 της παρούσας για τις θεμελιώδεις αρχές της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης και την ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος του Δημοσίου στον νέο φορέα, η κατ' αρχήν ένταξη και του ειδικότερου συνταξιοδοτικού συστήματος των βουλευτών στον ΕΦΚΑ (e- ΕΦΚΑ) ως ενιαίο σχήμα διανεμητικής δικαιοσύνης με κοινό δημοσιονομικό μηχανισμό διαχείρισης εισφορών, κατανομής ασφαλιστικών – συνταξιοδοτικών βαρών και διανομής ασφαλιστικών - συνταξιοδοτικών πόρων υπαγορεύθηκε από τις συνταγματικές αρχές της διανεμητικής δικαιοσύνης, της κοινωνικής αλληλεγγύης, της δίκαιης αποταμίευσης και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. σκέψεις 9 έως 12 της παρούσας) για την αντιμετώπιση της οξείας κρίσης του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος. Εντάσσεται δε στο πεδίο ευχέρειας του νομοθέτη η λήψη τέτοιων διαρθρωτικών και οργανωτικών μέτρων σε αρμονία προς τις ανωτέρω υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχές και επί της βουλευτικής σύνταξης στον βαθμό που δεν θίγεται η φύση της ως συνέχεια της βουλευτικής αποζημίωσης, η κατ' αρχήν υποχρέωση και σε κάθε περίπτωση πρωτογενής εγγυητική ευθύνη του Δημοσίου ως υπόχρεου προς απονομή τους και ο πυρήνας του δικαιώματος ως προς την διασφάλιση του ύψους της σε αναλογία προς την βουλευτική αποζημίωση, της οποίας αποτελεί συνέχεια (βλ. σκέψεις 54 έως 56 της παρούσας).

ΣΤ. Τυχόν, άλλωστε, εξαίρεση της ειδικής αυτής κατηγορίας συνταξιούχων, ήτοι των βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων που εμπίπτουν στο ν.δ. 99/1974 από την ένταξη στον νέο φορέα στο πλαίσιο της επιχειρούμενης αναδιάρθρωσης του εθνικού ασφαλιστικού - συνταξιοδοτικού συστήματος προς διασφάλιση της βιωσιμότητάς του, ενώ αντιθέτως έχει ενταχθεί οργανωτικά σ' αυτό ο κεντρικός κορμός του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος του Δημοσίου, θα ήγειρε ζήτημα αντίθεσης στις αρχές της αναλογικής – διαφοροποιητικής ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών (βλ. σκέψεις 7 και 8 της παρούσας) προς τις λοιπές κατηγορίες συνταξιούχων του Δημοσίου που εντάχθηκαν στο νέο διανεμητικό σχήμα συμβάλλοντας κατ' αρχήν με τις εισφορές τους στην αιεσιότητα του συστήματος, ανεξαρτήτως των ειδικότερων ζητημάτων που δύνανται να εγείρονται ως προς τον τρόπο υπολογισμού και το ύψος των συνταξιοδοτικών παροχών. Στον βαθμό δε που οι βουλευτές και οι προς αυτούς εξομοιούμενοι βαρύνονται με εισφορές επί της βουλευτικής τους αποζημίωσης προκειμένου να θεμελιώσουν συνταξιοδοτική προσδοκία κατά τις ρυθμίσεις του ν.δ/τος 99/1974, η δε ασφάλιση και συνταξιοδότησή τους ακολουθεί την ασφαλιστική τεχνική του συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (η βουλευτική ηθρεία ισοδυναμεί με ασφαλιστέα απασχόληση, προβλέπεται η καταβολή εισφορών για

την απονομή συντάξεων) δεν αποτελούν συγκρίσιμη κατηγορία με εκείνες που εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής της παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016, των οποίων οι συντάξεις δεν συνδέονται με την καταβολή εισφορών και για τον λόγο αυτό δεν εντάσσονται στο νέο φορέα αλλά εξακολουθούν να καταβάλλονται από το Δημόσιο.

Ζ. Τέλος, κατά την ίδια εκδοχή και λαμβανομένων υπ' όψιν όσων έγιναν δεκτά στις προηγούμενες σκέψεις σε επίπεδο εθνικού δικαίου (βλ. σκέψεις 175 Α έως ΣΤ), μόνη η οργανωτική ένταξη και η διαρθρωτική ενσωμάτωση του ιδιαίτερου συνταξιοδοτικού συστήματος των βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων στο νέο εθνικό δημόσιο ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό σύστημα, δεν εγείρει ζητήματα αντίθεσης στην επικουρική προστασία της περιουσίας κατ' άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, δοθέντος ότι σύμφωνα με τα αναλυτικώς εκτιθέμενα στις σκέψεις 58 έως 63 της παρούσας τέτοιου είδους μεταβολές εντάσσονται στο περιθώριο εκτίμησης του νομοθέτη και είναι συμβατές με την Σύμβαση εφόσον δεν επιφέρουν επέμβαση τέτοια που να θίγει την δίκαιη ισορροπία με τις νόμιμες περιουσιακές προσδοκίες των δικαιούχων, ζήτημα που αφορά στην εφαρμογή των επιμέρους κανόνων υπολογισμού των συντάξεων και καθορισμού του ύψους τους και όχι στο ζήτημα της οργανωτικής ένταξης σε νέο φορέα. Τόσο δε η όμοια μεταχείριση της κατηγορίας αυτής με τον κύριο κορμό των ασφαλισμένων του Δημοσίου σε σχέση με την από κοινού ένταξή τους σε ενιαίο φορέα διαχείρισης εισφορών, κατανομής βαρών και καταβολής ασφαλιστικών – συνταξιοδοτικών παροχών για την διασφάλιση της βιωσιμότητας του εθνικού ασφαλιστικού - συνταξιοδοτικού συστήματος όσο και η διαφοροποίηση των βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων προς τις ειδικές κατηγορίες συνταξιούχων που εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής του ν. 4387/2016, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 3 αυτού, παρίσταται αρκούντως δικαιολογημένη και δεν στερείται προδήλως λογικής βάσης, ώστε να τίθεται ζήτημα παραβίασης του άρθρου 14 της ΕΣΔΑ, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής.

176. Περαιτέρω, υπό την εκδοχή ότι οι βουλευτές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν.δ/τος 99/1974 και οι προς αυτούς εξομοιούμενοι εντάσσονται οργανωτικά κατά το Σύνταγμα και τον νόμο στο νέο σύστημα, επί του δεύτερου ζητήματος (βλ. σκέψη 173) ήτοι εάν εμπεριέχονται στον ν. 4387/2016 διατάξεις για τον υπολογισμό των συντάξεων συμβατές με τις υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές που διέπουν το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς των βουλευτών, κατά τα ανωτέρω (βλ. σκέψεις 6 έως 9, 55 και 56 και 173 της παρούσας) ή εάν υφίσταται ρυθμιστικό κενό που πρέπει να καλυφθεί με την κατ' άρθρο 21 του ν. 4387/2016 εφαρμογή της ισχύουσας κατά την θέση σε εφαρμογή της τελευταίας αυτής διάταξης συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου για τις βουλευτικές συντάξεις, μπορεί να υποστηριχθεί η θέση ότι το νέο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων παρίσταται συστημικά μη συμβατό με τις ανωτέρω αρχές και ότι, ως εκ τούτου, οι συντάξεις της κατηγορίας αυτής δικαιούχων αν και εντάσσονται οργανωτικά στο νέο σύστημα πρέπει να εξακολουθήσουν να υπολογίζονται σύμφωνα με τις ρυθμίσεις των άρθρων 4 του ν.δ/τος 99/1974 και 8 του Ζ' /1975 Ψηφίσματος της Βουλής, καθώς και τις καθορίζουσες το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής, ήτοι με βάση το τελευταίο έγκυρο σύστημα αναφοράς που ίσχυε για την εν λόγω κατηγορία συνταξιούχων, ως αναλογία της βουλευτικής αποζημίωσης, σύμφωνα και με τις διατάξεις του άρθρου 21 του ν. 4387/2016. Ειδικότερα: **Α)** Στο πλαίσιο του εθνικού δημόσιου ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος ο νομοθέτης δύναται κατ' αρχήν να προβεί, μεταξύ άλλων και σε θεσμοθέτηση νέου τρόπου υπολογισμού των συντάξεων, μεταξύ των οποίων και των βουλευτικών (βλ. σκέψεις 10, 11, 12, 55 και 56 της παρούσας), κατ' επίκληση των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, της διαγενεακής ισότητας και αλληλεγγύης, καθώς και της δίκαιης αποταμίευσης, με απώτερο στόχο την σύμμετρη συμμετοχή όλων των συνταξιούχων στην μακροχρόνια απόδοση και αειφορία του εθνικού συνταξιοδοτικού κεφαλαίου (βλ. σκέψεις 100, 124, 125, 126 για τις αιτιολογικές βάσεις της συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης του ν.

4387/2016). Περαιτέρω, όμως, και παρά το γεγονός ότι η βουλευτική σύνταξη εξακολουθεί να αποτελεί συνέχεια της βουλευτικής αποζημίωσης (βλ. υπό την έννοια αυτή το άρθρο 2 του ν. 4387/2016, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 22 του ν. 4387/2016 κα ανωτέρω σκέψη 175 της παρούσας) το νέο σύστημα υπολογισμού της ως αθροίσματος της βασικής σύνταξης (προνοιακού χαρακτήρα παροχή που ανταποκρίνεται στις γενικές συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού) και της ανταποδοτικής (μέγεθος που συγκροτείται από συντελεστές προσαρμοσμένους στον συνολικό εργασιακό βίο των απασχολουμένων, βλ. αναλυτικά σκέψεις 84 έως 86, 102, 116 και 120 της παρούσας), ήτοι μεγεθών απολύτως μη συνδεδεμένων και μη συναφών με τις ιδιαιτερότητες της βουλευτικής θητείας και της βουλευτικής αποζημίωσης, ως κυρίου μεγέθους αναφοράς που ανταποκρίνεται τόσο στο θεσμικό status του βουλευτικού αξιώματος όσο και στις υλικές ανάγκες εκπλήρωσης του δημοσίου λειτουργήματος του βουλευτή αναγόμενο στην απόλυτη αυτονομία της Βουλής (βλ. σκέψεις 34 έως 57 της παρούσας), δεν παρίσταται εξ αρχής συμβατό με τις υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές που διέπουν το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς των βουλευτών, ήτοι με το κατ' άρθρα 26 παρ. 1, 51 έως 63 και 73 επ. του Συντάγματος ιδιαίτερο status των βουλευτών, σε συνδυασμό με τις αρχές του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας κατά την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων και των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών. Και τούτο, πολλώ μάλλον διότι η βουλευτική σύνταξη ως παραπληρωματική της βουλευτικής αποζημίωσης παροχή που λειτουργεί ως πρόσθετο κίνητρο και εγγύηση για την άσκηση του παθητικού εκλογικού δικαιώματος (βλ. σκέψεις 35, 36, 37, 50 και 52 της παρούσας) αποτελούσε όρο στον οποίο είχαν δικαιολογημένα αποβλέψει οι βουλευτές που είχαν εκλεγεί πριν από την 1.1.2013 για την ίδια τη συμμετοχή τους στις εκλογές και την διαμόρφωση του εν γένει σχεδίου ζωής και απασχόλησής τους (βλ. σκέψη 6 της παρούσας), η δε ποσοτική της αλλοίωση με την χρήση αριθμητικών μεγεθών μη συμβατών με την ιδιαίτερη λειτουργία της βουλευτικής σύνταξης και μάλιστα κατά τρόπο σημαντικά μειωτικό του ύψους της παραβιάζει τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις και αρχές.

Β) Περαιτέρω, η εφαρμογή του νέου τρόπου υπολογισμού των συντάξεων συνεπάγεται την επιβολή βαρών στις συντάξεις της κατηγορίας αυτής, χωρίς περαιτέρω ειδική αιτιολόγηση και διαφανή, συνεκτική, συστηματική ενσωμάτωση αυτών στο νέο δημόσιο ασφαλιστικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, πέραν των παρατιθέμενων στις σκέψεις 100 και επ. χωρίων της αιτιολογικής έκθεσης του ν. 4387/2016 που αφορούν τα θεμέλια της ασφαλιστικής – συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης, στο γενικό μέρος της ίδιας έκθεσης αναφέρονται και τα εξής: «Τα μέτρα που ελήφθησαν έως σήμερα κατά την διάρκεια της κρίσης επιδείνωσαν αντί να θεραπεύσουν τις δομικές ... αδυναμίες [του ασφαλιστικού συστήματος]. Οι σημαντικές περικοπές των συντάξεων αλλοίωσαν σημαντικά την αναλογική (ανταποδοτική) τους πλευρά. Οι περικοπές, περαιτέρω, υπονόμισαν την αξιοπιστία των υποσχέσεων του συστήματος. Το μέσο εισόδημα από συντάξεις μειώθηκε από 1200 Ευρώ περίπου το 2010 σε 833 ευρώ περίπου σήμερα. Στην ουσία, έχει τεθεί σε λειτουργία μια διαδικασία συνεχούς απαξίωσης, όπου δημοσιονομικά θέματα οδηγούν σε προσαρμογές συντάξεων που υποτιμούν ακόμη περισσότερο το κοινωνικό συμβόλαιο μεταξύ των γενεών, οδηγώντας σε τάσεις απεμπλοκής, κυρίως εκ μέρους των νεότερων», ενώ δεν γίνεται καμία περαιτέρω αναφορά στο ζήτημα του ύψους των βουλευτικών συντάξεων και του βαθμού συμβολής αυτής της ειδικής και περιορισμένης κατηγορίας δικαιούχων στην συνολική συνταξιοδοτική δαπάνη. Περαιτέρω, δεν έχουν προσκομισθεί ενώπιον του Τμήματος εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου κρίσιμα στοιχεία για την τεκμηρίωση της ενσωμάτωσης των βουλευτικών συντάξεων στο νέο τρόπο υπολογισμού του ν. 4387/2016 [βλ. πάντως το αναφερόμενο στο σκεπτικό της ΣτΕ Ολ 1891/2019 οικ. 20263/121/4.5.2016 «ενημερωτικό σημείωμα» της Προϊσταμένης της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στο οποίο αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στη σελίδα 9 του

σημειώματος αυτού υπό τον τίτλο: “Εξέλιξη συνταξιοδοτικής δαπάνης (κύριων και επικουρικών συντάξεων)” αναφέρονται τα εξής: “Στο συνημμένο πίνακα 2, παρουσιάζεται η εξέλιξη της συνταξιοδοτικής δαπάνης κύριων και επικουρικών συντάξεων για την περίοδο 2009-2015 και οι αντίστοιχες προβολές του βασικού σεναρίου για την περίοδο 2016-2019, χωρίς τη δαπάνη για τις παροχές του ΕΚΑΣ. Σύμφωνα με τα στοιχεία εξέλιξης της συνταξιοδοτικής δαπάνης, διαπιστώνεται σημαντική μείωση σε απόλυτα μεγέθη, τα έτη 2010 και 2013, λόγω της εφαρμογής των διαδοχικών νόμων περιορισμού της (ν. 4024/2011, ν. 4051/2012, ν. 4093/2012), ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ παρατηρείται αύξηση, η οποία οφείλεται στη σημαντική μείωση του ΑΕΠ την ίδια περίοδο. Οι προβολές του βασικού σεναρίου έως το 2019 (πριν δηλαδή τη σύνταξη του σχεδίου νόμου για την ασφαλιστική μεταρρύθμιση), παρουσιάζουν τη σταδιακή αύξηση της συνταξιοδοτικής δαπάνης σε απόλυτα μεγέθη (32,06 δις το 2019) για τους λόγους που προαναφέρθηκαν (αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων, αύξηση της μέσης σύνταξης των νέων συνταξιούχων). Στο βασικό αυτό σενάριο το ύψος της συνταξιοδοτικής δαπάνης το έτος 2019 αντιστοιχεί στο 16,3% του ΑΕΠ (το υψηλό ποσοστό οφείλεται στο μειωμένο κατά 17% ΑΕΠ 2019 έναντι του ΑΕΠ 2009). Επισημαίνεται ότι στις προβολές αυτές έχει συμπεριληφθεί η δημοσιονομική επίπτωση των ν. 4051/2012 και 4093/2012, η οποία αντιστοιχεί σε εξοικονόμηση της τάξης 2% του ΑΕΠ. Αν εξαιρεθεί η δημοσιονομική επίπτωση των προαναφερθέντων νόμων, η συνταξιοδοτική δαπάνη το έτος 2019 θα φθάσει το 18,5% του ΑΕΠ (ποσοστό εξαιρετικά υψηλό σε σχέση με τους αντίστοιχους μέσους Ευρωπαϊκούς Δείκτες).” Ακολουθεί δε ο πίνακας 2 στη σελίδα 10 του ως άνω σημειώματος με την εξέλιξη της συνταξιοδοτικής δαπάνης κατά τα έτη 2009-2019). Από τις σχετικές πάντως αναφορές στην αιτιολογική έκθεση και από το ανωτέρω έγγραφο, το οποίο σε κάθε περίπτωση δεν κάνει ειδική μνεία στο ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό σύστημα των βουλευτών, εμφανίζεται ως μόνη αιτιολογία για την ενσωμάτωση των εν λόγω περικοπών η εξοικονόμηση της τάξεως του 2% του ΑΕΠ και ότι, αν δεν λαμβάνονταν υπόψη οι περικοπές αυτές, η συνταξιοδοτική δαπάνη θα έφθανε το έτος 2019 το 18,5% του ΑΕΠ. Από την αιτιολογία αυτή συνάγεται ότι ο επανυπολογισμός των συντάξεων αποσκοπεί προεχόντως στην επίτευξη δημοσιονομικού και μόνον σκοπού, ήτοι τη μείωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης ως ποσοστού του ΑΕΠ - και μάλιστα βραχυπροθέσμου έως και το έτος 2019, ενώ στο δημοσιονομικό αυτό σχέδιο δεν εντάσσεται κατά τρόπο διαφανή, συνεκτικό, και συστηματικό ο επανυπολογισμός των συντάξεων των βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων.

Γ) Περαιτέρω, στον βαθμό που ο νομοθέτης δεν προέβη σε ειδικότερη αιτιολόγηση της υπαγωγής των βουλευτικών συντάξεων σε συνάρτηση τόσο με τα γενικότερα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής που έλαβε κατά τον χρόνο θέσης σε ισχύ του ν. 4387/2016 και την εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων για τη μη περαιτέρω επιβάρυνση της κατηγορίας αυτής, όσο και σε σχέση με την τήρηση της εύλογης αναλογίας μεταξύ βουλευτικής σύνταξης και βουλευτικής αποζημίωσης, ως στοιχείου του θεσμικού status των βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων και ως εγγενούς στοιχείου της βουλευτικής σύνταξης στην οποία οι βουλευτές έχουν θεμελιώσει νόμιμη περιουσιακή προσδοκία ενόψει των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, η αυτόματη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 6, 7 και 8 του οικείου νόμου (ν. 4387/2016) στις συντάξεις τους, με τις οποίες επιβάλλεται η πλήρης αποσύνδεση της βουλευτικής σύνταξης από την βουλευτική αποζημίωση και η ραγδαία μείωση του ύψους των συντάξεων με την εφαρμογή ποσοστών αναπλήρωσης που δεν συμβαδίζουν με την περιορισμένη χρονική διάρκεια της βουλευτικής θητείας στην οποία είναι προσαρμοσμένοι οι όροι θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού τους δικαιώματος (βλ. άρθρα 21 του ν. 4387/2016 και 5 του ν.δ/τος 99/1974), παραβιάζει τις ανωτέρω αρχές και θίγει τον πυρήνα του συνταξιοδοτικού δικαιώματος των βουλευτών [βλ. σκέψεις 54 έως 57 της παρούσας και την σύγκριση της αναλογίας βουλευτικής σύνταξης και βουλευτικής αποζημίωσης με βάση αφενός το καθεστώς των άρθρων 4 του ν.δ/τος 99/1974 και 8 του Ζ' 1975

Ψηφίσματος της Βουλής σε συνδυασμό με την 16345/19.11.2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής και αφετέρου το καθεστώς των άρθρων 6, 7 και 8 του ν. 4387/2016, ως εξής: 1. Για 4 έτη βουλευτείας – βουλευτική σύνταξη βάσει νδ/τος 99/1974: 1.284 ευρώ - ανταποδοτικό μέρος σύνταξης βάσει άρθρου 8 του ν. 4387/2016 : 158 ευρώ + αναλογούσα εθνική σύνταξη βάσει του άρθρου 7 του ίδιου νόμου – 2. Για έξι χρόνια βουλευτείας : βουλευτική σύνταξη βάσει του ν.δ/τος 99/1974 1926 ευρώ – ανταποδοτικό μέρος βουλευτικής σύνταξης βάσει του άρθρου 8 του ν. 4387/2016 : 237 ευρώ + αναλογούσα εθνική σύνταξη βάσει άρθρου 7 του ίδιου νόμου – 3. Για οκτώ έτη βουλευτείας – βουλευτική σύνταξη βάσει ν.δ/τος 99/1974: 2.568 ευρώ – ανταποδοτικό μέρος βουλευτικής σύνταξης βάσει άρθρου 8 του ν. 4387/2016 : 316 ευρώ + αναλογούσα εθνική σύνταξη βάσει του άρθρου 7 του ίδιου νόμου – 4. Για δέκα έτη βουλευτείας : βουλευτική σύνταξη βάσει του ν.δ/τος 99/1974 : 3.209 ευρώ – ανταποδοτικό μέρος σύνταξης κατ’ άρθρο 8 του ν. 4387/2016 : 395 ευρώ + αναλογούσα εθνική σύνταξη βάσει του άρθρου 7 του ίδιου νόμου – 5. Για 12 έτη βουλευτείας : 3.466 ευρώ – ανταποδοτικό μέρος σύνταξης κατ’ άρθρο 8 του ν. 4387/2016 : 474 ευρώ + αναλογούσα εθνική σύνταξη κατ’ άρθρο 7 του ν. 4387/2016 – 6. Για 15 έτη βουλευτείας : ποσό σύνταξης βάσει του νδ/τος 99/1974 : 3.851 ευρώ – ανταποδοτικό μέρος σύνταξης βάσει άρθρου 8 του ν. 4387/2016 : 593 ευρώ + αναλογούσα εθνική σύνταξη – 7. Για 17 έτη βουλευτείας : βουλευτική σύνταξη βάσει νδ/τος 99/1974: 4.108 ευρώ – ανταποδοτικό μέρος σύνταξης βάσει άρθρου 8 του ν. 4387/2016 : 679 ευρώ + εθνική σύνταξη βάσει άρθρου 7 του ν. 4387/2016 και 8. Για 20 έτη βουλευτείας: βουλευτική σύνταξη βάσει του νδ/τος 99/1974 : 4.108 ευρώ – ανταποδοτικό μέρος σύνταξης βάσει άρθρου 8 του ν. 4387/2016: 815 ευρώ + εθνική σύνταξη βάσει άρθρου 7 του ίδιου νόμου, βλ. συναφώς το προσκομιζόμενο από τον ενάγοντα ενημερωτικό σημείωμα της Ένωσης Βουλευτών - Ευρωβουλευτών].

Δ) Εξ άλλου, η ομοιόμορφη μεταχείριση των συνταξιούχων βουλευτών που emπίπτουν στο ν.δ. 99/1974 και των προς αυτούς εξομοιούμενων με τους λοιπούς δημοσίους λειτουργούς και υπαλλήλους που εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής του Κεφαλαίου Β του Μέρους Πρώτου του ν. 4387/2016 και για τους οποίους έχει κριθεί ότι ο υπολογισμός των συντάξεων βάσει των άρθρων 6, 7, 8, 13 και 14 του ν. 4387/2016 είναι κατ’ αρχήν σύμφωνος με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ [βλ. σχετικώς ΕλΣυνΟλ 2020/2020 για την κατ’ αρχήν συμβατότητα της ένταξης των δημοσίων υπαλλήλων και στρατιωτικών με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ με την επιφύλαξη της τήρησης της αρχής της εύλογης αναλογίας συντάξεων και αποδοχών ενεργείας καθώς και τις ΕλΣυνΟλ1975/2021 και 789/2022 με τις οποίες κρίθηκε η συμβατότητα του ανωτάτου ορίου συντάξεων και του συστήματος επανυπολογισμού των άρθρων 13 και 14 του ν. 4387/2016 με υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες και αρχές, βλ. αντιθέτως τις 1-4/2018, 255, 256 και 257/2021 αποφάσεις του Ειδ. Δικ. του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και ΕλΣυνΟλ 1330-1332/2023 για το όλως ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς των δικαστικών λειτουργών], αντίκειται στις αρχές της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών (βλ. σκέψεις 7 και 8 της παρούσας). Και τούτο, διότι πρόκειται για δύο όλως διακριτές κατηγορίες σε σχέση με την λειτουργία και τον σκοπό του συνταξιοδοτικού τους δικαιώματος που αποτελεί, άλλωστε, και την δικαιολογητική βάση των διαφορετικών όρων θεμελίωσης του δικαιώματος και των βαρών που επιβάλλονται σ’ αυτές εφόσον τα βάρη αυτά δεν επιβάλλονται απλώς ως περικοπές σε σύνταξη κατ’ αρχήν κανονισθείσα με βάση την βουλευτική αποζημίωση (βλ. σχετικώς σκέψεις 64 έως 77 της παρούσας για τις διαδοχικές περικοπές που επιβλήθηκαν σε όλες τις συντάξεις του Δημοσίου, περιλαμβανομένων και των βουλευτικών) αλλά διά της πλήρους αποσύνδεσης της βουλευτικής σύνταξης από την βουλευτική αποζημίωση και της αλλοίωσης των μεγεθών προσδιορισμού της, κατά τρόπο μην προσιδιάζοντα στις θεσμικές της ιδιαιτερότητες και την λειτουργική αποστολή της (βλ. σκέψεις 52 και 53 της παρούσας). Στο πλαίσιο αυτό, βάρη που επιβάλλονται διά του νέου συστήματος υπολογισμού των συντάξεων μπορεί να είναι ανεκτά, με την επιφύλαξη της τήρησης της συνταγματικής αρχής της εύλογης αναλογίας μεταξύ συντάξεων και αποδοχών ενεργείας, για τους δημοσίους λειτουργούς,

υπαλλήλους και στρατιωτικούς, επειδή είναι προσαρμοσμένα στον συνολικό εργασιακό βίο των κατηγοριών αυτών που συνδέονται με το Δημόσιο, την Βουλή, τα νπδδ και τους ΟΤΑ με υπηρεσιακή σχέση και σταδιοδρομούν στις οικείες θέσεις (βλ. ως προς τις γενικές κατηγορίες των συνταξιούχων του Δημοσίου τις ΕλΣυνΟλ 1975/2021 και 2020/2020 και αντιθέτως για τις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών τις Ειδ. Δικ. αρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2018, 255, 256, 257/2021 και ΕλΣυνΟλ 1330-1332/2023), δεν παρίστανται όμως συμβατά με το ιδιαίτερο status των βουλευτών, την ιδιαίτερη λειτουργία της βουλευτικής σύνταξης, ως μεγέθους εγγενώς συνδεδεμένου με την βουλευτική αποζημίωση και την χρονική μεταβλητότητα της βουλευτικής τους θητείας.

Ε) Περαιτέρω και ενόψει των όσων έγιναν δεκτά στο πλαίσιο της θέσης αυτής εξ επόψεως εθνικού δικαίου, που παρέχει σε κάθε περίπτωση μείζονα προστασία σε σχέση με το επικουρικό πλαίσιο προστασίας της ΕΣΔΑ (βλ. ΕλΣυνΟλ 1277, 32/2018, 244/2017), ο υπολογισμός των συντάξεων των βουλευτών με βάση τους νέους ενιαίους κανόνες υπολογισμού των συντάξεων, που συνεπάγεται σημαντικές μειώσεις στις συντάξεις των βουλευτών, σε ποσοστό πλέον και του 60% των συντάξεων, όπως αυτές θα υπολογίζονταν με βάση το ν.δ. 99/1974 κατά περίπτωση, με πλήρη ανατροπή της εύλογης αναλογίας προς την βουλευτική αποζημίωση με την οποία εγγενώς συναρτώνται και χωρίς να τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα μιας τόσο σφοδρής μείωσης των συντάξεων τους συνεκτιμωμένου του μικρού αριθμού των δικαιούχων ως εκ της κατάργησης της βουλευτικής σύνταξης υπό μορφή αυτοτελούς παροχής από 1.1.2013, συνεπάγονται ένα υπερβολικό και δυσανάλογο βάρος για την κατηγορία αυτή συνταξιούχων που διαταράσσει την δίκαιη ισορροπία μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και των νομίμων προσδοκιών των δικαιούχων κατά παράβαση του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (πρβλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 15.4.2014, Stefanetti και λοιποί κατά Ιταλίας). Τέλος, κατά την ίδια εκδοχή η χωρίς ειδική αιτιολόγηση πλήρης εξίσωση των συνταξιούχων βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων με τους λοιπούς συνταξιούχους λειτουργούς και υπαλλήλους του Δημοσίου, παρά το γεγονός ότι η βουλευτική σύνταξη έχει όλως διακριτή λειτουργία προσαρμοσμένη στην ιδιαίτερη φύση της βουλευτικής αποζημίωσης με όρους θεμελίωσης και ύψος κατ' αρχήν εναρμονισμένο με τον αριθμό των βουλευτικών θητειών παρίσταται αυθαίρετη και αντίκειται στο άρθρο 14 της ΕΣΔΑ σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής.

177. Επί του ζητήματος δε αυτού μπορεί να υποστηριχθεί και η εκδοχή ότι ο υπολογισμός των βουλευτικών συντάξεων σύμφωνα με τις ρυθμίσεις των άρθρων 6, 7, 8, 9 και 14 του ν. 4387/2016, όπως διαχρονικώς ισχύουν, δεν εγείρει, κατ' αρχήν, ζήτημα μη συμβατότητας με το κατ' άρθρα 26 παρ. 1, 51 έως 63 και 73 επ. του Συντάγματος ιδιαίτερο status των βουλευτών, σε συνδυασμό με τις υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχές του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας κατά την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων και των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών, της κοινωνικής αλληλεγγύης και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, καθώς και της προστασίας της περιουσίας χωρίς απαγορευμένες διακρίσεις κατά την ΕΣΔΑ. Συγκεκριμένα : **Α)** Στο πλαίσιο της σύμφωνης με το Σύνταγμα ένταξης του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος του Δημοσίου, στο οποίο ενσωματώνεται και το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό σύστημα των βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων, με γνώμονα τη διασφάλιση της δημοσιονομικής του βιωσιμότητας και προκειμένου να επιτευχθούν οι βασικοί στόχοι συμπίεσης της συνταξιοδοτικής δαπάνης κατά 2,5% του ΑΕΠ του έτους 2009 μέχρι το έτος 2060, ο νομοθέτης επέλεξε εντός του περιθωρίου εκτίμησης που διαθέτει, κατ' επίκληση των αρχών της διαγενεακής ισότητας και αλληλεγγύης, την άμεση εφαρμογή των νέων, ενιαίων κανόνων υπολογισμού των συντάξεων για όλες τις κατηγορίες συνταξιούχων διαβαθμίζοντας το ύψος της σύνταξης αναλόγως του βαθμού ωριμότητας

του δικαιώματος ή της περιουσιακής προσδοκίας (βλ. αναλυτικά άρθρα 6, 13, 14 και 94 του ν. 4387/2016, σκέψεις 166 έως 170 της παρούσας) τόσο για όσους τερματίζουν την ασφαλιστέα δραστηριότητα μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 ή συμπληρώνουν το όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης μετά την θέση σε ισχύ του ως άνω νόμου όσο και στους ήδη συνταξιούχους μέσω του επανυπολογισμού των συντάξεών τους, με την πρόβλεψη κλιμακούμενης προσωπικής διαφοράς ώστε να επιτευχθεί η ομαλή μετάβαση από το παλιό στο νέο σύστημα συνταξιοδότησης. Ο υπολογισμός, επομένως, των κυρίων συντάξεων των συνταξιούχων βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων, με βάση τις νέες διατάξεις του ν. 4387/2016, δεν συνεπάγεται άμεσα και μονοσήμαντα δημοσιονομικά οφέλη αλλά κατ' αρχήν και, με την επιφύλαξη ειδικότερων περιπτώσεων, λαμβάνει χώρα κατόπιν συνεκτίμησης των δικαιωμάτων και των νομίμων προσδοκιών των δικαιούχων ενόψει των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας.

Β) Δοθέντος δε, ότι η σύσταση του ΕΦΚΑ και πλέον e-ΕΦΚΑ, ως νέου σχήματος διανεμητικής δικαιοσύνης διαχείρισης εισφορών, κατανομής ασφαλιστικών – συνταξιοδοτικών βαρών και απονομής ασφαλιστικών – συνταξιοδοτικών παροχών στο πεδίο του ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού δικαίου, στο οποίο εντάχθηκε ως ρυθμιστικά διακριτό και λειτουργικά αυτοτελές το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και το με αυτό συνδεδεμένο ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό σύστημα των βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων, είχε ως νομικό της θεμέλιο ανειλημμένες δεσμεύσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας με θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δη της Συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, προς διασφάλιση της αρχής δημοσιονομικής βιωσιμότητας του εθνικού ασφαλιστικού- συνταξιοδοτικού συστήματος, η τελευταία αυτή αρχή αποκτά πλέον βαρύνουσα σημασία (βλ. σκέψη 129 της παρούσας) και επιβάλλει με μεγαλύτερη ένταση τη συμβολή όλων όσοι μετέχουν κατ' αρχήν στο προϊόν του Εθνικού Συνταξιοδοτικού Κεφαλαίου στο πλαίσιο μίας ευρύτερης μορφής αναδιανομής και κοινωνικής αλληλεγγύης, κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος.

Γ) Στο πλαίσιο αυτό, τα διαρθρωτικά μέτρα νέου υπολογισμού των συντάξεων κατά τρόπο ενιαίο για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, μεταξύ των οποίων και οι βουλευτές, σηματοδοτούν την μερική αντιστροφή της συνήθους ροής της αναδιανομής (από τον ενεργό πληθυσμό στους συνταξιούχους) αυτή τη φορά από τους συνταξιούχους στους νέους εν ενεργεία ασφαλισμένους, ως αναγκαία διορθωτική παρέμβαση υπέρ των μελλοντικών γενεών και ενόψει των αρχών της διαγενεακής ισότητας, αλληλεγγύης και δίκαιης αποταμίευσης υπέρ αυτών (βλ. σκέψη 9 της παρούσας). Και τούτο, καθόσον από τις προβολές του συστήματος προκύπτει ότι οι μελλοντικοί συνταξιούχοι θα λάβουν σημαντικά μικρότερου ύψους συντάξεις από την παρούσα γενιά αυτών. Η επίρριψη δε του κόστους εξισορρόπησης του συστήματος και στους συνταξιούχους, με το νέο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων και τη διατήρηση μιας κλιμακούμενης προσωπικής διαφοράς, παρίσταται κατ' αρχήν αιτιολογημένη από την άποψη της προσφορότητας, της καταλληλότητας και της αναγκαιότητας του μέτρου από τα υφιστάμενα στοιχεία και δη τις αιτιολογικές εκθέσεις των διαδοχικώς εκδοθέντων νόμων (σοβαρή και διαρκής επιδείνωση της αναλογίας εργαζομένων/συνταξιούχων λόγω του οξυμένου δημογραφικού προβλήματος της χώρας, διαρκής μείωση των θέσεων απασχόλησης και αύξηση των θέσεων μερικής απασχόλησης λόγω της υψηλής ανεργίας, δραστική μείωση των αποδοχών, υφιστάμενες παθογένειες του συστήματος κλπ, βλ. συναφώς και το προμνησθέν ενημερωτικό σημείωμα της Προϊσταμένης της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που αποτέλεσε την βάση του σκεπτικού της ΣτΕ Ολ. 1891/2019, στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης).

Δ) Εξ άλλου και ενόψει των αρχών της ισότητας ενώπιον του νόμου και της ισότητας ενώπιον των δημοσίων βαρών, ο νέος τρόπος υπολογισμού των συντάξεων, μεταξύ άλλων και των βουλευτών, εμφανίζει, κατ' αρχήν, θεμιτή συνάφεια με την βαρυνόμενη

κατηγορία, ενόψει και της επιχειρούμενης μεταρρύθμισης, για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης και διαγενεακής ισότητας και αλληλεγγύης, καθόσον και οι εμπύπτοντες στο ν.δ. 99/1974 βουλευτές καθώς και οι προς αυτούς εξομοιούμενοι, ωφελούνται εξ ίσου από τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του σε εθνική πια βάση οργανωμένου ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος, τη διατήρηση δηλαδή της ικανότητάς του να χορηγεί συντάξεις στους υφιστάμενους και στους μελλοντικούς συνταξιούχους (πρβλ. στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης ΣτΕ Ολ 1891/2019). Περαιτέρω, η επίρριψη του εν λόγω συνταξιοδοτικού βάρους στους συνταξιούχους βουλευτές δεν συνεπάγεται την συνταγματικά μη συμβατή με το ειδικό τους καθεστώς συμμετοχή αυτών στους κινδύνους του ασφαλιστικού κεφαλαίου, αφού εξακολουθούν να έχουν αξίωση για πλήρη εγγύηση της σύνταξής τους από το Ελληνικό Δημόσιο, κατά τα ανωτέρω, με την επιφύλαξη της διατήρησης μίας εύλογης αναλογίας μεταξύ της βουλευτικής αποζημίωσης και της βουλευτικής σύνταξης, συνιστά κατ' αρχήν θεμιτή τη συμβολή τους, ενόψει του κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος χρέους κοινωνικής αλληλεγγύης, στην βιωσιμότητα του Εθνικού Συνταξιοδοτικού Συστήματος στο οποίο μετέχουν (πρβλ. a contrario ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 32/2018, 244/2017).

Ε) Εξ άλλου, ως προς την τήρηση της εύλογης αναλογίας της βουλευτικής σύνταξης σε σχέση με την βουλευτική αποζημίωση επιβάλλεται να γίνεται συνολική εκτίμηση κατά τη διαμόρφωση του ύψους των συντάξεων και αναλόγως του πλαισίου στο οποίο λαμβάνονται τα μέτρα επί των συνταξιοδοτικών παροχών, ενδέχεται να προσλαμβάνουν βαρύνουσα αξία δημοσιονομικά κριτήρια επιβάλλοντας μία διαφορετικού τύπου στάθμιση, προκειμένου να εξισορροπηθούν οι νόμιμες προσδοκίες των δικαιούχων με τη δημοσιονομική βιωσιμότητα κατά τη διανομή των δημοσίων πόρων. Ειδικότερα, αναλόγως του δημοσιονομικού περιβάλλοντος, ήτοι είτε των γενικών αντοχών του κρατικού προϋπολογισμού, στον βαθμό που οι συντάξεις των βουλευτών και των προς αυτούς εξομοιούμενων βαρύνουν ευθέως αυτόν, είτε του ν.π.δ.δ. που έχει αναδεχθεί το σχετικό βάρος με παράλληλη πάντως διατήρηση της υποχρέωσης του Δημοσίου, ως εγγυητή αυτών, τα τρέχοντα δημοσιονομικά και εισοδηματικά δεδομένα, δύνανται υπό τις περιστάσεις να έχουν βαρύνουσα σημασία δικαιολογώντας ακόμη την επιβολή αυξημένων βαρών επί των συντάξεων, εφόσον τούτο παρίσταται απολύτως αναγκαίο για την περίσωση του συνταξιοδοτικού συστήματος, ως μηχανισμού διαχείρισης εισφορών, κατανομής βαρών και διανομής των πεπερασμένων δημοσίων ασφαλιστικών πόρων. Εν προκειμένω, η ίδια η σύσταση του ΕΦΚΑ και πλέον e- ΕΦΚΑ, ως εθνικού ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού φορέα, συνιστά θεσμική μεταρρύθμιση που οργανώνεται στην πλέον ευρεία εθνική, διαταμειακή, διεπαγγελματική και διαγενεακή βάση αναδιανομής και αλληλεγγύης, αποσκοπεί δε στην μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος με ένα μετρήσιμο εύλογο ποσοστό δίκαιης αποταμίευσης για τις επόμενες γενεές, που επιβάλλει μία σύμμετρη συμμετοχή των ενεργών ασφαλισμένων, των νέων συνταξιούχων αλλά και των παλαιών συνταξιούχων του Δημοσίου για την άμεση αντιμετώπιση χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων που διακυβεύουν την ευρύτερη δημοσιονομική βιωσιμότητα της Χώρας (βλ. συναφώς τις επισημάνσεις στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4387/2016 και ιδίως ως προς τη σοβαρή και διαρκή επιδείνωση της αναλογίας εργαζομένων/συνταξιούχων λόγω του οξυμένου δημογραφικού προβλήματος της χώρας, τη διαρκή μείωση των θέσεων απασχόλησης και αύξηση των θέσεων μερικής απασχόλησης λόγω της υψηλής ανεργίας, δραστική μείωση των αποδοχών, υφιστάμενες παθογένειες του συστήματος κλπ). Κατ' αρχήν, επομένως, μπορεί να δικαιολογήσει το νέο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων. Και τούτο, διότι στον βαθμό που το ενεργό εισόδημα των μισθωτών του Δημοσίου και εν συνόλω του ενεργού πληθυσμού θεωρείται αιτιολογημένα ότι έχει εξαντλήσει τις δυνατότητες συμβολής του στη βιωσιμότητα του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος τόσο λόγω της συρρίκνωσής του όσο και λόγω της πιο εντατικής αξιοποίησής του για την οικονομική ανάπτυξη, ως αναγκαίας συνιστώσας της μακροπρόθεσμης αιφορίας του οικείου συστήματος, η επίρριψη του σχετικού βάρους και στους συνταξιούχους βουλευτές, ως

μέτρο διόρθωσης και εξισορρόπησης του συστήματος διανομής των παροχών με διαρθρωτικό και όχι αμιγώς δημοσιονομικό πρόσημο, δεν ισοδυναμεί με επιβολή αδικαιολόγητων μονομερών βαρών επί των συντάξεων, με συνέπεια να πληρούνται κατ' αρχήν τόσο η αρχή της εύλογης αναλογίας όσο και οι αρχές της αναλογικής, διαφοροποιητικής ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών. Περαιτέρω, οι επίδικες μειώσεις επιφέρουν μεν σημαντική απομάκρυνση από την βουλευτική αποζημίωση, στην οποία δεν επιβάλλονται αντίστοιχου ύψους βάρη, πλην συναφή μέτρα έχουν ληφθεί και επί των αποδοχών του συνόλου του ενεργού πληθυσμού, οι οποίες, κατά τα ανωτέρω, αποτελούν τη συρρικνωμένη λόγω του δημογραφικού προβλήματος πηγή άντλησης των εισφορών στο πλαίσιο της συνήθους διαγενεακής αναδιανομής (από τους ενεργούς στους συνταξιούχους/ pay as you go system) και, κατά τούτο, η δημοσιονομική τους αντιμετώπιση δικαιολογημένα διαφοροποιείται ουσιαστικά από την αντίστοιχη του εισοδήματος των συνταξιούχων, με συνέπεια, να μην διαπιστώνεται κατ' αρχήν κατάδηλη και αδικαιολόγητη απόκλιση από την βουλευτική αποζημίωση, λαμβανομένης υπ' όψιν της σωρευτικής καταβολής στους βουλευτές και των συνταξιοδοτικών παροχών από την επαγγελματική τους δραστηριότητα και με την επιφύλαξη των ιδιαίτερων περιστάσεων έκαστης περίπτωσης των οποίων το βάρος επίκλησης και απόδειξης φέρει ο συνταξιούχος.

ΣΤ) Τέλος, κατά την ίδια εκδοχή, ενόψει του ότι το απορρέον από τα άρθρα 26 παρ. 1 και 59 έως 63 του Συντάγματος ιδιαίτερο status των βουλευτών σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ.1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτές απορρέουσες αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ως προς την προστασία των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών των πολιτών, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας, είναι πληρέστερη της επικουρικής προστασίας που παρέχεται στο πλαίσιο της ΕΣΔΑ και του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής, σε συνδυασμό και με το άρθρο 14 αυτής, παρέλκει η αυτοτελής εξέταση της συμβατότητας του νέου συστήματος υπολογισμού των συντάξεων με την Σύμβαση (βλ. στο πνεύμα αυτό, ΕλΣυν Ολ. 1975/2021, 1277, 32/2018, 244/2017). Σε κάθε πάντως περίπτωση, εκ των ανωτέρω παραδοχών σε επίπεδο εθνικού δικαίου (βλ. σκέψεις 177 Α έως Ε της παρούσας) και λαμβανομένων υπ' όψιν των ιδιαιτεροτήτων των βουλευτικών συντάξεων, ήτοι ότι καταβάλλονται στο πλαίσιο άσκησης αιρετού δημοσίου λειτουργήματος κατ' αρχήν σωρευτικά με λοιπές συντάξεις και δεν αποτελούν απόρροια επαγγελματικής (υπηρεσιακής/εργασιακής σχέσης), η σχετική νομοθετική επιλογή για την υπαγωγή και της κατηγορίας αυτής συνταξιούχων στο νέο ενιαίο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων, κατ' άρθρα 6, 7 και 8 του ν. 4387/2016 κείται εντός του περιθωρίου εκτίμησης του εθνικού νομοθέτη και δεν στερείται προδήλως λογικής βάσης ώστε να μην τίθεται ζήτημα παραβίασης των ως άνω διατάξεων της Σύμβασης [βλ. επί των όρων επικουρικής προστασίας των συντάξεων από τα εθνικά μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής στο πλαίσιο της ΕΣΔΑ και την τεχνική του ελέγχου συμβατότητας με αυτήν ΕλΣυν Ολ. 137/2019 και απόφ. ΕΔΔΑ της 15.4.2014 Stefanetti και λοιποί κατά Ιταλίας, στην οποία περιλαμβάνονται ως συνεκτιμώμενα κριτήρια: (i) το ποσοστό μείωσης, (ii) το ποσοστό εισφορών που είχε καταβάλει έναντι του μισθού ενεργείας του, (iii) το συνολικό ποσό εισφορών στον εργασιακό βίο, (iv) το μέσο ποσό σύνταξης στη Χώρα, (v) το κατώτατο ποσό σύνταξης στη Χώρα, (vi) το όριο φτώχειας στη Χώρα, (vii) τη θεμιτή προσδοκία που έφερε ο συνταξιούχος ενώ ακόμη ήταν στην ενέργεια σε ένα επίπεδο ζωής που του εξασφάλιζε η σύνταξη ενόψει των εισφορών του, (viii) το μέγεθος της θυσίας που υπέστη η κατηγορία στην οποία υπάγεται ο συνταξιούχος σε σύγκριση με άλλες κατηγορίες συνταξιούχων]. Τούτο δε, με την επιφύλαξη των κατ' ιδίαν περιστάσεων έκαστης περίπτωσης (π.χ. εάν η βουλευτική σύνταξη αποτελεί την μοναδική σύνταξη του δικαιούχου συνεκτιμωμένου του ποσοστού της μείωσης σε συνδυασμό με το ύψος των καταβληθεισών εισφορών), των οποίων πάντως το βάρος επίκλησης και απόδειξης φέρει ο ενάγων.

178. Τέλος, σε περίπτωση που γίνει δεκτό ότι α) οι βουλευτές που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα βάσει του ν.δ/τος 99/1974 και οι προς αυτούς εξομοιούμενοι, κατ' αρχήν εμπίπτουν στο ανωτέρω νεοπαγές πλαίσιο απονομής συνταξιοδοτικών παροχών του ν. 4387/2016 (βλ. σκέψη 175 της παρούσας) και β) ότι ο υπολογισμός της σύνταξης τους χωρεί βάσει των διατάξεων του νόμου αυτού ήτοι βάσει των άρθρων 6, 7, 8 και 94 παρ. 1 για τις συντάξεις που κανονίζονται βάσει του νέου νόμου και των άρθρων 6 παρ. 1, 13, 14 και 94 παρ. 2 για τις συντάξεις που έχουν κανονισθεί πριν από την θέση σε ισχύ του νόμου, με την επιφύλαξη και των σχετικών κρίσεων της Ολομέλειας επί των ήδη παραπεμφθέντων από το παρόν Τμήμα προδικαστικών ερωτημάτων με τις 1505 και 1102/2023 αποφάσεις του (βλ. σκέψη 177 της παρούσας) εγείρεται το περαιτέρω ζήτημα (βλ. σκέψη 173 της παρούσας) εάν ειδικώς για τους βουλευτές που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα υπό την ισχύ του ν.δ/τος 99/1974 και συμπληρώνουν το όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξής τους (άρθρα 3 και 18 του ν. 2084/1992, βλ. και σκέψη 48 της παρούσας) μετά την δημοσίευση του ν. 4387/2016 επιβάλλεται, ενόψει του απορρέοντος από τα άρθρα 26 παρ. 1, 51 έως 63 και 73 επ. του Συντάγματος ιδιαίτερου status των βουλευτών σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ.1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτές απορρέουσες αρχές του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ως προς την προστασία των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών των πολιτών, της αναλογικής – διαφοροποιητικής ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας, καθώς και της επικουρικής προστασίας της ΕΣΔΑ και του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής, σε συνδυασμό και με το άρθρο 14 αυτής, να υπολογίζονται σύμφωνα με τα ισχύοντα για τις ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του νόμου συντάξεις (άρθρα 6 παρ. 1 α, 13, 14 και 94 παρ. 1 του ν. 4387/2016) και όχι με βάση τις διατάξεις για τον κανονισμό των νέων συντάξεων (άρθρα 6 παρ. 1 β και γ, 7, 8 και 94 παρ. 2 του ν. 4387/2016) ανεξαρτήτως του εάν υπέβαλαν την αίτηση συνταξιοδότησής τους πριν ή μετά την έναρξη ισχύος του νόμου, ή εάν ενόψει των ίδιων ως άνω αρχών οι συντάξεις της κατηγορίας αυτής βουλευτών υπολογίζονται όπως οι συντάξεις των παλαιών συνταξιούχων εφόσον έχουν υποβάλει αίτηση συνταξιοδότησης πριν από την θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016 ή τέλος εάν σε κάθε περίπτωση οι συντάξεις των βουλευτών που πληρούν τους όρους καταβολής της σύνταξης μετά την θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016 πρέπει να υπολογίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 1 β και γ, 7, 8 και 94 παρ. 2 αυτού, ανεξαρτήτως του χρόνου υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης. Ειδικότερα, επί του ζητήματος αυτού μπορεί να υποστηριχθεί ότι, υπό το φως των ανωτέρω διατάξεων και αρχών, για τον καθορισμό των εφαρμοστέων ρυθμίσεων του ν. 4387/2016, κρίσιμος είναι ο χρόνος θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και όχι ο χρόνος συμπλήρωσης του ορίου ηλικίας καταβολής της σύνταξης ή ο χρόνος υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης. Και τούτο διότι από τον χρόνο θεμελίωσης του δικαιώματος, ο δικαιούχος έχει πλήρες περιουσιακό δικαίωμα εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και εν όψει των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας έχει νόμιμη προσδοκία διατήρησης του ύψους των συνταξιοδοτικών παροχών, σε ύψος που να μην αφίσταται ουσιωδώς του ποσού της βουλευτικής αποζημίωσης και της βάσει αυτής διαμορφούμενης σύνταξης, ως αυτό είχε κατά τον χρόνο εκλογής του και θεμελίωσης του δικαιώματός του (βλ. σκέψεις 6 έως 12, 53 έως 57 της παρούσας). Συνεπώς, εφόσον ο συνταξιούχος έχει θεμελιώσει το συνταξιοδοτικό του δικαίωμα υπό την ισχύ των διατάξεων των άρθρων 4 του ν.δ/τος 99/1974 και 8 του Ζ' /1975, με τις οποίες η βουλευτική σύνταξη τελούσε σε συνάρτηση με την διάρκεια της βουλευτικής θητείας κάθε δικαιούχου και σε ευθεία αναλογία με την εκάστοτε προβλεπόμενη βουλευτική αποζημίωση, στο ύψος που αυτή ανερχόταν σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής και εν τέλει σύμφωνα με την 16345/2015

απόφαση αυτής (βλ. σκέψεις 43, 44, 47, 53 έως 56 και 64 έως 77 της παρούσας), ανεξαρτήτως εάν συμπληρώνει το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης μετά την θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016 και ανεξαρτήτως του χρόνου υποβολής της αίτησής του, επιβάλλεται κατ' αρχήν ενόψει του βαθμού ωριμότητας του δικαιώματός του και των με αυτό συνδεόμενων νομίμων προσδοκιών του να υπολογισθεί όπως υπολογίζονται οι ήδη κανονισθείσες συντάξεις των συνταξιούχων βουλευτών, ήτοι βάσει των άρθρων 6 παρ. 1 α, 13 και 14 του ν. 4387/2016, με την κατ' αρχήν διατήρηση του ύψους της σύνταξης στο ποσό στο οποίο αυτή ανερχόταν στις 31.12.2014 και με την εφαρμογή του προβλεπόμενου ανωτάτου ορίου σύνταξης, στον βαθμό που οι σχετικές διατάξεις κριθούν από την Ολομέλεια κατ' αρχήν συμβατές με το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς των βουλευτών και εφαρμοστέες επί των συντάξεων όσων βουλευτών είχαν συνταξιοδοτηθεί πριν από την θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016 (βλ. συναφώς σκέψη 175 της παρούσας και τις αποφάσεις 1102/2023 και 1505/2023 του παρόντος Τμήματος με τα παραπεμφθέντα στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου προδικαστικά ερωτήματα). Αντίθετη εκδοχή, κατά την οποία οι βουλευτές που έχουν θεμελιώσει το συνταξιοδοτικό τους δικαίωμα, βάσει των διατάξεων των άρθρων 4 του ν.δ/τος 99/1974 και 8 του Ζ'/1975 Ψηφίσματος της Ολομέλειας της Βουλής, πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 και συμπληρώνουν το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης μετά την θέση σε ισχύ του τελευταίου ως άνω νόμου, υποβάλλοντας μάλιστα πριν από την δημοσίευσή του σχετική αίτηση κανονισμού σύνταξης, εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 β και γ, 7, 8 και 94 παρ. 2 του ν. 4387/2016, συνεπάγεται α) την αιφνίδια μεταβολή του συστήματος κανονισμού της βουλευτικής σύνταξης με τη ραγδαία μείωση του ύψους της σε σχέση με το ποσό στο οποίο θα ανερχόταν η βουλευτική σύνταξη κατά τον χρόνο θεμελίωσης του δικαιώματος ακόμη και με την επ' αυτής εφαρμογή των άρθρων 13 και 14 του ν. 4387/2016, χωρίς η μείωση αυτή να δύναται να ισοσκελισθεί με την καταβολή της προβλεπόμενης στα άρθρα 6 παρ. 1 γ και 94 παρ. 2 του ν. 4387/2016 περιορισμένης προσωπικής διαφοράς, που κλιμακώνεται αναλόγως του χρόνου υποβολής της αίτησης (βλ. σκέψεις 84 έως 86, 88, 89, 99, 102 έως 104, 116, 117, 166 έως 168 της παρούσας) επιβάλλοντας στην κατηγορία ένα υπερβολικό και δυσανάλογο βάρος που δεν δύναται να δικαιολογηθεί από τον κατ' αρχήν θεμιτό σκοπό του νέου συστήματος υπολογισμού των συντάξεων ενόψει των ανωτέρω υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεων και αρχών και β) εξομοιώνει ανεπίτρεπτα και κατά παράβαση των άρθρων 4 παρ. 1 και 5 και 17 παρ. 1 του Συντάγματος, καθώς και των διατάξεων του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, σε συνδυασμό με το άρθρο 14 αυτής, όσους έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 και δεν έχει πληρωθεί όρος του ενεργού λόγω μη συμπλήρωσης του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης με όσους το θεμελιώνουν μετά την έναρξη ισχύος του οικείου νόμου, ήτοι έχουν μεν εκλεγεί για πρώτη φορά πριν από την 1.1.2013 αλλά συμπληρώνουν τις χρονικές προϋποθέσεις θεμελίωσης από 12.5.2016 και εφεξής, παρά το γεγονός ότι η πρώτη κατηγορία έχει πλήρως προστατευτέο περιουσιακό δικαίωμα επί της σύνταξης, υπό καθεστώς που προέβλεπε την ευθεία αναλογία σύνταξης με την βουλευτική αποζημίωση και νόμιμη προσδοκία διατήρησης της αναλογικής αυτής σχέσης με επεμβάσεις που δεν θίγουν τον πυρήνα του δικαιώματος (βλ. σκέψεις 53 έως 63 της παρούσας).

179. Επί του ίδιου, άλλωστε, ζητήματος μπορεί να υποστηριχθεί και η θέση ότι στον βαθμό που κριθεί από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου ότι κατ' αρχήν ο νέος τρόπος υπολογισμού των συντάξεων που θεσπίζεται με τις διατάξεις των άρθρων 6, 7 και 8 του ν. 4387/2016, είναι συμβατός με το απορρέον από τα άρθρα 26 παρ. 1 και 59 έως 63 του Συντάγματος ιδιαίτερο status των βουλευτών σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ.1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτές απορρέουσες αρχές του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ως προς την προστασία των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών των πολιτών, της αναλογικής – διαφοροποιητικής ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της

αναλογικότητας, καθώς και της επικουρικής προστασίας της ΕΣΔΑ και ειδικότερα του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής, σε συνδυασμό και με το άρθρο 14 της Σύμβασης (βλ. αναλυτικά σκέψη 177 της παρούσας) η υπαγωγή όσων συνταξιούχων βουλευτών έχουν μεν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα πριν από την θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016 αλλά συμπληρώνουν το ηλικιακό όριο καταβολής του μετά την θέση σε ισχύ του νόμου αυτού απευθείας στο νέο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων βάσει των άρθρων 6 παρ. 1 β και γ, 7, 8 και 94 παρ. 2 του ν. 4387/2016, ακόμη και αν έχουν υποβάλει αίτηση συνταξιοδότησης πριν από την έναρξη ισχύος του νόμου, παρίσταται κατ' αρχήν και αυτή συμβατή με τις ανωτέρω υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές. Και τούτο, διότι α) η εν λόγω κατηγορία δεν πληρούσε κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος των οικείων διατάξεων όλους τους όρους καταβολής της σύνταξης με συνέπεια η ωριμότητα του δικαιώματος και των εξ αυτού απορρεουσών προσδοκιών να μην είναι συγκρίσιμη με το δικαίωμα και τις προσδοκίες όσων είχαν ήδη δικαιωθεί σύνταξης κατά την έναρξη εφαρμογής του νόμου, οι οποίοι δικαιολογημένα και ευλόγως αντιμετωπίζονται διαφορετικά, κατ' άρθρα 6 παρ. 1 α, 13, 14 και 94 παρ. 1 του ν. 4387/2016, β) σε κάθε περίπτωση, από τις ανωτέρω υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές δεν απορρέει αξίωση των δικαιούχων σε συγκεκριμένο ύψος σύνταξης (σκέψεις 22 και 55 της παρούσας), ενώ προβλέπεται ως μερικό αντιστάθμισμα της σχετικής περιουσιακής απώλειας η καταβολή προσωπικής διαφοράς, κατ' άρθρο 94 παρ. 2 του ν. 4387/2016 και γ) η νομοθετική επέμβαση στο ύψος των συντάξεων και όσων βουλευτών δεν είχαν συμπληρώσει το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης κατά την θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016 με τις ρυθμίσεις των άρθρων 6 παρ. 1 β και γ, 7, 8 και 94 παρ. 2 αυτού παρίσταται κατ' αρχήν δικαιολογημένη, συνεκτικά ενταγμένη στο νέο εθνικό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα, ενόψει των αρχών της κοινωνικής ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης, της δίκαιης αποταμίευσης και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Με την επιφύλαξη δε των ιδιαίτερων περιστάσεων έκαστης περίπτωσης (π.χ. εάν η βουλευτική σύνταξη αποτελεί την μοναδική σύνταξη που καταβάλλεται στον δικαιούχο και ανέρχεται σε μικρό ύψος) δεν εγείρεται κατ' αρχήν ζήτημα αντίθεσης του νέου τρόπου υπολογισμού των συντάξεων για όσους βουλευτές συμπληρώνουν το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 προς τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις και αρχές και την ΕΣΔΑ.

180. Στην υπό κρίση υπόθεση, από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα:

181. Ο ενάγων διετέλεσε Βουλευτής της Εκλογικής Περιφέρειας ... για τρεις κοινοβουλευτικές περιόδους και συγκεκριμένα α) κατά την Η' Περίοδο για το διάστημα από 10.10.1993 έως 24.8.1996, β) κατά την Ι' Περίοδο για το διάστημα από 9.4.2000 έως 11.2.2004 και γ) κατά την ΙΓ' Περίοδο για το διάστημα από 4.10.2009 έως 11.4.2012 (βλ. την ... βεβαίωση του Προϊσταμένου του Τμήματος Βουλευτών και Κομμάτων της Βουλής), κατά την τελευταία δε αυτή περίοδο το ύψος της βουλευτικής του αποζημίωσης ανήλθε σε 5.780,60 ευρώ, το δε ύψος των κρατήσεων υπέρ του Δημοσίου για τον κλάδο σύνταξης ανήλθε σε 385,57 ευρώ (βλ. ... βεβαίωση της Προϊσταμένης Οικονομικών Υπηρεσιών της Βουλής).

182. Με την ... αίτησή του προς το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους ο ενάγων, ο οποίος είχε ήδη δικαιωθεί από 1.1.2013 σύνταξης από τότε Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολουμένων (ΕΤΑΑ) – Τομείας Μηχανικών και ΕΔΕ, που κατά τον χρόνο απονομής της ανερχόταν στο συνολικό ακαθάριστο ποσό των 2.001,21 ευρώ [κύρια σύνταξη 917,05 ευρώ και ειδική προσαύξηση 1.084,16 ευρώ] η οποία κατά τον Απρίλιο του έτους 2016, ανερχόταν στο καθαρό ποσό των 1.382,93 (κύρια σύνταξη 917,05 ευρώ +ειδική προσαύξηση 1.084,16 ευρώ), μετά την αφαίρεση των περικοπών της ΕΑΣ και των νόμων 4024/2011, 4051/2012, 4093/2012, της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, της κράτησης υγειονομικής περίθαλψης και του αναλογούντος φόρου, βλ. την ... απόφαση της Διευθύντριας Συντάξεων και Ασφάλισης του ΤΣΜΕΔΕ και την προσκομιζόμενη από

τον ενάγοντα καρτέλα πληρωμής συνταξιούχου ...] ζήτησε τον κανονισμό βουλευτικής σύνταξης, υποβάλλοντας τα απαιτούμενα προς τούτο δικαιολογητικά.

183. Εν συνεχεία και δοθέντος ότι η συνταξιοδοτική διοίκηση δεν προχώρησε σε έκδοση συνταξιοδοτικής πράξης, ο ενάγων με την ... αίτησή του προς το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους ζήτησε εκ νέου την έκδοση πράξης απονομής σύνταξης από το Δημόσιο ως συνταξιοδοτικό του φορέα, με βάση τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974, του Ζ'/1975 Ψηφίσματος και της 16345/2015 απόφασης της Βουλής, καθόσον, κατά τους ισχυρισμούς του, οι διατάξεις του ήδη τεθέντος σε ισχύ ν. 4387/2016 δεν καταλαμβάνουν τους συνταξιούχους βουλευτές, οι οποίοι τελούν σε ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς και δεν εμπίπτουν στην έννοια των κατ' άρθρο 4 παρ. 1 του ως άνω νόμου λειτουργών της Βουλής, ούτε δύνανται να εξομοιωθούν με δημοσίους λειτουργούς ή υπαλλήλους.

184. Κατόπιν της αίτησης αυτής, ο Γενικός Γραμματέας Οικονομικής και Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών απηύθυνε το ... ενημερωτικό σημείωμα προς τον τότε Υπουργό Οικονομικών, στο οποίο αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής : «...Από την γραμματική διατύπωση των παραπάνω διατάξεων [ενν. του άρθρου 4 του ν. 4387/2016] δεν προκύπτει ρητά η υπαγωγή των αιρετών (βουλευτών και αιρετών οργάνων των ΟΤΑ α και β βαθμίδας) στο ασφαλιστικό καθεστώς του ΕΦΚΑ και στην ασφάλιση αυτού. Ωστόσο η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι η βούληση του νομοθέτη ήταν η υπαγωγή της κατηγορίας αυτής στο ως άνω καθεστώς και στην ως άνω ασφάλιση και η σύνταξή τους θα υπολογίζεται με βάση τις οικείες γενικές διατάξεις που ισχύουν για όσους έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του ν. 4387/2016, με ό, τι αυτό συνεπάγεται, αφού: α) αν ο νομοθέτης ήθελε την μη υπαγωγή της ανωτέρω κατηγορίας (αιρετών) στον ΕΦΚΑ και επομένως την παραμονή τους στο ασφαλιστικό καθεστώς του Δημοσίου, θα την εξαιρούσε ρητά όπως έχει κάνει και με τις λοιπές κατηγορίες στην παράγραφο 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016, τις οποίες δεν αφήνει να προκύψουν συμπερασματικά μόνο από την παρ. 1 α του ίδιου άρθρου. β) η κατηγορία αυτή των αιρετών, αρχικά είχε συμπεριληφθεί στις εξαιρέσεις της παρ. 3 του παραπάνω άρθρου, όπως προκύπτει από τα Πρακτικά της 1^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 20^{ης} Απριλίου 2016, όπου μεταξύ άλλων στο σχετικό άρθρο του σχεδίου νόμου που στάλθηκε για γνωμοδότηση στο Ελεγκτικό Συνέδριο, αναφερόταν ότι «... για τους βουλευτές και τα αιρετά όργανα των ΟΤΑ α και β βαθμίδας που δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 91/1943..., του ν.δ. 99/1974 ... και του άρθρου 9 του ν. 2703/1999 (...))», αλλά τελικά αφαιρέθηκε από το νομοσχέδιο που κατατέθηκε στη Βουλή και ψηφίστηκε απ' αυτήν. Επίσης σας γνωρίζουμε ότι η αρμόδια Διεύθυνση (Διενέργειας Μεταβολών και Δειγματοληπτικών Ελέγχων επί των Πολιτικών, Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων) της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα έχει ήδη κρίνει την υπαγωγή της ανωτέρω κατηγορίας στον ΕΦΚΑ και δεν περιλαμβάνει τις συντάξεις των προσώπων αυτών στις δαπάνες για συντάξεις Δημοσίου που βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Η πληρωμή των συντάξεων των συνταξιούχων αιρετών γίνεται πλέον από τον ΕΦΚΑ μετά την αριθμ. 124456/0092/13.12.2016 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, στην οποία άλλωστε ρητά ορίζεται ότι εξακολουθούν να πληρώνονται από το Δημόσιο οι συντάξεις των προσώπων της παραγρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016 με τη διαδικασία που προβλέπεται από τις οικείες διατάξεις όπως αυτές ίσχυαν κατά τη δημοσίευση της απόφασης αυτής. Παρά ταύτα, η Υπηρεσία μας δέχεται πιέσεις από πρόσωπα της κατηγορίας αυτής για κανονισμό σύνταξης πληρωτέας από το Δημόσιο, τα οποία ισχυρίζονται ότι οι διατάξεις του ν. 4387/2016 δεν τους αφορούν και ότι η υπαγωγή τους στον ΕΦΚΑ είναι αυθαίρετος και στερείται νομικής βάσης, αφού κάτι τέτοιο δεν προκύπτει γραμματικά από τον ίδιο το νόμο. Κατόπιν αυτών, η Υπηρεσία μας κρίνει σκόπιμο να τροποποιηθούν οι σχετικές διατάξεις έτσι, ώστε, να αναφέρεται ρητά ότι οι βουλευτές και τα αιρετά όργανα των ΟΤΑ α' και β' βαθμίδας που δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 91/1943 ..., του ν.δ. 99/1974 ... και του άρθρου 9 του ν. 2703/1999 ...

υπάγονται στις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016 από την ημερομηνία ισχύος τους, είτε να γίνει αυθεντική ερμηνεία τους, έτσι ώστε να προκύπτει η υπαγωγή τους στο ασφαλιστικό καθεστώς του ΕΦΚΑ και στην ασφάλιση αυτού από την ίδια ημερομηνία που ισχύει και για τις λοιπές κατηγορίες».

185. Ακολούθως, στο 124601/2017/9.6.2017 ενημερωτικό σημείωμα της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους προς τον Αναπληρωτή Υπουργό Οικονομικών, την Υπουργό Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, τον Διοικητή του ΕΦΚΑ, τον Γενικό Διευθυντή Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα και την Διεύθυνση Δημοσιονομικής Πολιτικής αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι «οι εν ενεργεία βουλευτές υπόκεινται σε κράτηση 10% υπέρ σύνταξης σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2084/1992 επί της βουλευτικής αποζημίωσης (... το ύψος της μηνιαίας βουλευτικής αποζημίωσης από 5.705,60 ευρώ που ήταν μέχρι 31.12.2015, ανέρχεται σήμερα σε 5.135,04 ευρώ, από 1.1.2016). Κατόπιν τούτων, επισημαίνουμε τα προβλήματα που δημιουργούνται: 1) Δεν έχει εκδοθεί από την Υπηρεσία καμία σύνταξη σε ενδιαφερομένους που η έναρξη καταβολής αρχίζει από 13.5.2016 και εφεξής. 2) Δεν έχει χορηγηθεί ENANTI σύνταξης σε ενδιαφερόμενους που η έναρξη καταβολής της σύνταξης ήταν μετά την ισχύ του ν. 4387/2016. 3) Δεν έχει εκδοθεί έναντι σύνταξης, στα μέλη οικογένειας αποβιώσαντος βουλευτή ... Επειδή τα πρόσωπα που emπίπτουν στις προαναφερόμενες ρυθμίσεις ... είναι μια ειδική κατηγορία συνταξιούχων οι οποίοι δεν έχουν 20ετή συντάξιμη υπηρεσία, δεν θα δικαιωθούν Εθνικής Σύνταξης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Ν. 4387/2016. Όσα πρόσωπα εκ των ανωτέρω, λαμβάνουν και άλλη σύνταξη, μπορούν να δικαιωθούν την Εθνική Σύνταξη από τον ΕΦΚΑ, εφόσον αποκτούν αυτοτελές συνταξιοδοτικό δικαίωμα, από άλλο ασφαλιστικό φορέα (π.χ. ΕΦΚΑ-ΤΣΜΕΔΕ ή ΕΦΚΑ -ΤΣΑΥ, ΕΤΑΑ κ.ο.κ.). ...».

186. Εν συνεχεία και δοθέντος ότι από την υποβολή της αρχικής αίτησης του ενάγοντος για την απονομή βουλευτικής σύνταξης δεν είχε εκδοθεί σχετική πράξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες, ο ενάγων με το ... έγγραφο του προς τον Γενικό Διευθυντή Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους ενέμεινε στα ανωτέρω αιτήματά του (βλ. σκέψεις 182 και 183 της παρούσας) και επανέλαβε τους ισχυρισμούς του περί κανονισμού βουλευτικής σύνταξης από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Δημοσίου με βάση τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974, του Ζ'/1975 Ψηφίσματος και της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής και όχι εκείνες του ν. 4387/2016.

187. Ακολούθως, με το ... έγγραφο του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Σύνταξης ο ενάγων ενημερώθηκε ότι α) με το 15351/31.1.2017 έγγραφο του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών δόθηκε εντολή να καταβάλλεται ποσό 345,60 ευρώ (ποσό που αντιστοιχεί σε εθνική σύνταξη 15 τουλάχιστον ετών ασφάλισης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 4387/2016) σε όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης, πληρωτέας μετά τις 13.5.2016 και δεν emπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 4151/2013 περί προκαταβολής σύνταξης, β) θα του καταβάλλεται την προτελευταία εργάσιμη ημέρα ποσό 340,60 ευρώ ως «έναντι σύνταξης», αρχής γενομένης από τον Οκτώβριο του έτους 2017, γ) κατά τον μήνα αυτόν θα του καταβληθούν και αναδρομικά από 20.12.2016, επί του ποσού δε αυτού θα γίνεται κράτηση για υγειονομική περίθαλψη σύμφωνα με το άρθρο 44 του ν. 4387/2016, καθώς και κάθε άλλη νόμιμη κράτηση και δ) το συνολικό ποσό που θα καταβληθεί ως «έναντι σύνταξης» θα συμψηφισθεί με τα ποσά που θα προκύψουν ως αναδρομικά σύνταξης, μετά την έκδοση της οριστικής συνταξιοδοτικής πράξης (βλ. σχετικώς και τα ενημερωτικά σημειώματα συντάξεως μηνών Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου 2017, Ιανουαρίου, Φεβρουαρίου και Μαρτίου 2018, εκ των οποίων προκύπτει η καταβολή της ως άνω εθνικής σύνταξης και αναδρομικών ποσών συντάξεων).

188. Περαιτέρω, με το ... έγγραφο του Διευθυντή της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Συντάξεων Υπαλλήλων ΟΤΑ, ΝΠΔΔ και Ειδικών κατηγοριών προς

την Διεύθυνση Υποστήριξης Βουλευτών – Τμήμα Βουλευτών και Κομμάτων, στο πλαίσιο της διαδικασίας απονομής σύνταξης στον ενάγοντα και ενόψει των προβλεπομένων στα άρθρα 8 του ν. 4387/2016, 94 του ν. 4461/2017 και 1 του ν. 4488/2017 [σύμφωνα με τα οποία για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης και των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών που υπόκεινται σε εισφορές από το ασφαλιστικό έτος 2002 μέχρι και την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου – λειτουργού ενώ αν δεν προκύπτει χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ασφάλισης ή άλλος, που λογίζεται ως συντάξιμος), τουλάχιστον πέντε (5) ετών από την 1.1.2002 μέχρι και την έναρξη καταβολής της σύνταξης, τότε αναζητείται χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ασφάλισης ή άλλος, που λογίζεται ως συντάξιμος) και για το πριν την 1.1.2002 χρονικό διάστημα και μέχρι τη συμπλήρωση έως πέντε ετών ασφάλισης, λαμβανομένων υπ' όψιν των αποδοχών του ασφαλισμένου για κάθε ημερολογιακό έτος προσαυξανόμενων σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 4387/2016, όπως αυτές προστέθηκαν με την παρ. 2 του άρθρου 94 του ν. 4461/2017], ζητήθηκε από την αρμόδια Υπηρεσία της Βουλής να αποστείλει πίνακα στον οποίο θα περιλαμβάνονται για κάθε έτος από το 2002 μέχρι και την ημερομηνία αποχώρησης του ενάγοντος, με την επιφύλαξη του άρθρου 1 του ν. 4488/2017, οι αποδοχές επί των οποίων έγιναν κρατήσεις για κύρια σύνταξη κατά μήνα και στο σύνολο, συμπεριλαμβανομένων των Δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα και Επιδομάτων Αδείας εφόσον γι' αυτά έχουν γίνει κρατήσεις για κύρια σύνταξη, ως προς δε τον τελευταίο μήνα μόνον οι αποδοχές που αναλογούν στις ημέρες υπηρεσίας μέχρι και την ημερομηνία αποχώρησης (λήξη συντάξιμης υπηρεσίας).

189. Κατόπιν αυτών, ο ενάγων υπέβαλε την από ... (αρ. πρωτ. ΓΛΚ ...) επιστολή προς τη Διεύθυνση Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Συντάξεων με την οποία ενέμενε στο ανωτέρω αιτήμά του για τον κανονισμό σύνταξης με βάση τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 και όχι με εκείνες του ν. 4387/2016 (βλ. σκέψεις 182, 183 και 186 της παρούσας).

190. Στις ... εκδόθηκε η ... συνταξιοδοτική πράξη από την Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του ΕΦΚΑ, με την οποία κανονίστηκε στον ενάγοντα, βάσει των διατάξεων των άρθρων 6 παρ.1 β, 7 και 8 του ν. 4387/2016, σύνταξη ποσού 821,01 Ευρώ, πληρωτέα από τον ΕΦΚΑ από τις ..., ημερομηνία συμπλήρωσης του 65^{ου} έτους της ηλικίας του (άρθρα 3 και 18 του ν. 2084/1992). Ειδικότερα, όπως προκύπτει από την οικεία συνταξιοδοτική πράξη α) η συντάξιμη υπηρεσία του ενάγοντος, με βάση τα έτη βουλευτείας του ανήλθε σε 9 έτη 2 μήνες και 26 ημέρες [από 10.1.1993 έως 24.8.1996: 02-10-15/ από 9.4.2000 έως 11.2.2004 : 03-10-03/ από 4.10.2009 έως 11.4.2012:02-06-08], β) η βουλευτική σύνταξη με βάση τις διατάξεις που ίσχυαν πριν από την έκδοση του ν. 4387/2016 (ν.δ. 99/1974, Ζ'/1975 Ψήφισμα) είχε υπολογισθεί σε 2.888,44 ευρώ, που αντιστοιχεί στο ¼ της βουλευτικής αποζημίωσης προσαυξημένο κατά 25% για κάθε έτος πέραν των τεσσάρων ετών βουλευτείας [βουλευτική αποζημίωση: 5.135,00:1/4=1.283,74 + 1604,67 (25%X5 έτη πέραν της 4ετίας)] και γ) το ανωτέρω ποσό της απονεμηθείσας σ' αυτόν σύνταξης (821,01 ευρώ), που υπολείπεται αυτής που θα του κανονιζόταν υπό το προϊσχύον καθεστώς κατά 2.067,43 ευρώ, ήτοι κατά 72% περίπου, προέκυψε από το άθροισμα της αναλογούσας εθνικής σύνταξης ποσού 345,60 ευρώ και της ανταποδοτικής σύνταξης ύψους 475,41 ευρώ [συντάξιμες αποδοχές ύψους 6.686,45 ευρώ (372.212,47: 55,66666), με ποσοστό αναπλήρωσης 7,11%].

191. Με το ... έγγραφο της Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του ΕΦΚΑ εστάλη στον ενάγοντα η ανωτέρω συνταξιοδοτική πράξη και του γνωστοποιήθηκε, μεταξύ άλλων, ότι α) ότι από ... ποσά συντάξεών του θα του καταβληθούν την προελευταία εργάσιμη ημέρα του Ιουλίου του 2019 και ότι τα ποσά που είχε εισπράξει έναντι της σύνταξής του θα συμψηφισθούν με τα ποσά των αναδρομικών συντάξεων που θα του καταβληθούν και β) δεν δικαιούται ποσό προσωπικής διαφοράς αφού αποχώρησε από την υπηρεσία στις ... δηλαδή πριν από την

έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 (άρθρο 6 παρ. 1 γ του ν. 4387/2016), ενώ με το ... έγγραφο της ίδιας Διεύθυνσης και ενόψει της 51230/0092/18.12.2018 (ΑΔΑ: 6ΛΟ0Η-Α72) κοινής εγκυκλίου των υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης γνωστοποιήθηκε στον ενάγοντα ότι α) πλέον της βασικής σύνταξης που του αναλογεί θα λαμβάνει και ποσό 574,81 ευρώ, ως προσωπική διαφορά κατ' άρθρο 6 παρ. 1 γ του ν. 4387/2016, που αντιστοιχεί στο ½ της διαφοράς μεταξύ του ποσού των 771,75 ευρώ (καταβαλλόμενο προ φόρου ποσό σύνταξης υπολογιζόμενο βάσει των διατάξεων του ν. 4387/2016 και του ποσού των 1.921,37 ευρώ (καταβαλλόμενο προ φόρου ποσό σύνταξης υπολογιζόμενο βάσει των διατάξεων της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας όπως αυτές ίσχυαν κατά την 31.12.2014) αφού το πρώτο υπολείπεται του δεύτερου σε ποσοστό μεγαλύτερο του 20% και η σύνταξη είναι πληρωτέα από 20.12.2016 και β) τα αναδρομικά που προκύπτουν από την σχετική προσωπική διαφορά θα καταβληθούν την προτελευταία εργάσιμη μέρα του μήνα Νοεμβρίου 2019, μαζί με τη σύνταξη του μηνός Δεκεμβρίου 2019.

192. Ήδη, με την υπό κρίση αγωγή και κατ' εκτίμηση του περιεχομένου της, όπως αυτό αναπτύσσεται με το 12.4.2022 υπόμνημα, ο ενάγων ζητεί, κατόπιν περιορισμού του αιτήματός του – δηλαδή μετά την αφαίρεση από το αρχικό αγωγικό του αίτημα ύψους 25.828,16 ευρώ [που υπολογίσθηκε μετά την αφαίρεση από το ακαθάριστο ποσό της αναλογούσας στον ενάγοντα βουλευτικής σύνταξης για το διάστημα από 20.12.2016 έως 8.1.2018, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν.δ/τος 99/1974, όπως είχε τροποποιηθεί με τις ρυθμίσεις του άρθρου 29 παρ. 1 του ν. 1694/1987 και της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής (μηνιαίου ύψους 2.888,46 συνυπολογιζόμενου του κατά τους ισχυρισμούς του καταβλητέου επιδόματος εξομάλυνσης ποσού 244 ευρώ και αφαιρουμένων των περικοπών της περ. θ της υποπαρ. Β1 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 και της μείωσης – κράτησης του άρθρου 44 του ν. 4387/2016 για υγειονομική περίθαλψη και του ποσού των 2.874,42 που του είχε καταβληθεί αναδρομικά κατά τον χρόνο άσκησης της αγωγής, χωρίς την αφαίρεση των κατά τους ισχυρισμούς του αντισυνταγματικών περικοπών των άρθρων 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010 (ως προς την επιβολή της ΕΑΣ) και συνακόλουθα των άρθρων 44 παρ. 10 του ν. 3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011, περί αυξήσεως του ύψους της οικείας εισφοράς, του άρθρου 1 παρ. 1 α του ν. 4051/2012 και της υποπαρ. Β3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012], του ποσού των 16.552,49 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στο ύψος των διαφορών συντάξεων που εισέπραξε αναδρομικά κατά το διάστημα από 20.12.2016 έως 8.1.2018 - να υποχρεωθεί το Ελληνικό Δημόσιο να του καταβάλει, βάσει των άρθρων 105 ΕισΝΑΚ και 914 ΑΚ, το ποσό των 10.524,97 ευρώ, νομιμοτόκως από την γέννηση των σχετικών αξιώσεών του, άλλως από την επίδοση της αγωγής. Το κεφάλαιο αυτό αντιστοιχεί στις συντάξεις που ο ενάγων ισχυρίζεται ότι στερήθηκε κατά το διάστημα από2016 έως και 31.1.2018 από την παράνομη παράλειψη των οργάνων του εναγομένου Ελληνικού Δημοσίου να εκδώσουν πράξη κανονισμού βουλευτικής σύνταξης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 και την 16345/19.11.2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, όπως αυτές ίσχυαν κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο (βλ. και σκέψεις 1 και 2 της παρούσας).

193. Στο πλαίσιο αυτό, ο ενάγων επικαλούμενος σχετικές γνωμοδοτήσεις πανεπιστημιακών καθηγητών τις οποίες και προσκομίζει, προβάλλει, κατ' εκτίμηση του περιεχομένου της ένδικης αγωγής του και του από 12.4.2022 υπομνήματός του, ότι παρανόμως τα όργανα του εναγομένου δεν του κανόνισαν σύνταξη με βάση τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 και του Ζ' 1975 Ψηφίσματος της Βουλής, καθόσον οι εκλεγέντες βουλευτές προ του ν. 4093/2012 δεν emπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4387/2016 και δεν εντάσσονται στο συνταξιοδοτικό καθεστώς του ΕΦΚΑ, βάσει της γραμματικής αλλά και της σύμφωνης με το Σύνταγμα ερμηνείας του άρθρου 4 παρ. 1 του ως άνω νόμου, υπό το φως του απορρέοντος από τα άρθρα 26 παρ. 1 και 51 έως 63 και 73 επ. του Συντάγματος ιδιαίτερου status των βουλευτών σε συνδυασμό με τις διατάξεις των

άρθρων 2 παρ.1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτές απορρέουσες αρχές του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ως προς την προστασία των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών των πολιτών, της αναλογικής – διαφοροποιητικής ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας, καθώς και της επικουρικής προστασίας της ΕΣΔΑ και ειδικότερα του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής, σε συνδυασμό και με το άρθρο 14 της Σύμβασης.

194. Εξ άλλου, μετά την άσκηση της υπό κρίση αγωγής, ο ενάγων άσκησε κατά της ως άνω ... συνταξιοδοτικής πράξης (βλ. σκέψη 190 της παρούσας) την από ... έφεση - αγωγή κατά του Ελληνικού Δημοσίου και του ΕΦΚΑ (ΑΒΔ ...), η οποία εκκρεμεί ενώπιον του Τρίτου Τμήματος του Δικαστηρίου και με την οποία ζητεί α) την ακύρωση άλλως μεταρρύθμιση της οικείας συνταξιοδοτικής πράξης και τον κανονισμό της σύνταξης του από τις υπηρεσίες του Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 και του Ζ' /1975 Ψηφίσματος της Βουλής, β) την εις ολόκληρον καταδίκη των εναγομένων στην καταβολή συνολικού ποσού 163.948,75 ευρώ, που αντιστοιχεί στα ποσά συντάξεων που φέρεται να στερήθηκε ο ενάγων κατά το διάστημα από2016 έως 31.12.2020 από τον παράνομο, κατά τους ισχυρισμούς του, κανονισμό της σύνταξης του σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 1 β, 7 και 8 του ν. 4387/2016 αντί του νομίμου κανονισμού της βάσει των διατάξεων των άρθρων 2 και 4 του ν.δ/τος 99/1974, σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις του Ζ' /1975 Ψηφίσματος της Βουλής [το ποσό υπολογίζεται από τον ενάγοντα ως εξής: i) για το διάστημα από2016 έως και 31.1.2018, που συμπίπτει με το διάστημα στο οποίο ανάγονται οι ένδικες αξιώσεις της υπό κρίση αγωγής, στη διαφορά μεταξύ αφενός του ποσού της βουλευτικής σύνταξης υπολογιζόμενης με βάση το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης σύμφωνα με το Ζ'/1975 Ψήφισμα της Βουλής και αφετέρου του ποσού που διεκδικεί με την υπό κρίση αγωγή και αντιστοιχεί στο ύψος των συντάξεων με βάση υπολογισμού το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης, όπως αυτό είχε μειωθεί με την 16345/19.11.2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, αφαιρούμενων των ποσών που του έχουν ήδη καταβληθεί και των περικοπών των οποίων δεν αμφισβητείται η συνταγματικότητα, βλ. αναλυτικά σκέψη 192 της παρούσας] και ii) για το διάστημα από 1.2.2018 έως 31.10.2019 και από 1.11.2019 έως 31.12.2010, τα ποσά βουλευτικών συντάξεων που θα του καταβάλλονταν αν η σύνταξή του είχε κανονισθεί με βάση τις διατάξεις των άρθρων 2 και 4 του ν.δ/τος 99/1974 και του άρθρου 8 του Ζ'/1975 Ψηφίσματος της Βουλής], άλλως δε και όλως επικουρικός το ποσό των 75.399,73 ευρώ, που αντιστοιχεί στην διαφορά μεταξύ αφενός του ποσού της βουλευτικής σύνταξης που του καταβλήθηκαν και θα του καταβληθούν, με βάση τις διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 1 β, 7 και 8 του ν. 4387/2016 και αφετέρου του ποσού στο οποίο αυτή θα ανερχόταν με βάση το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης σύμφωνα με την 16345/19.11.2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, αφαιρούμενων των ποσών που του έχουν ήδη καταβληθεί και των περικοπών των οποίων δεν αμφισβητείται η συνταγματικότητα και γ) την καταβολή ποσού 2.000 ευρώ για την ικανοποίηση της ηθικής του βλάβης από την ανωτέρω παράνομη πράξη των συνταξιοδοτικών οργάνων.

195. Τέλος, ο ενάγων με την από ... έφεσή του (ΑΒΔ ...) που επίσης εκκρεμεί ενώπιον του Τρίτου Τμήματος του Δικαστηρίου, στρέφεται κατά του ως άνω ... εγγράφου της Διεύθυνσης Απονομής Συντάξεων Δημοσίου Τομέα με το οποίο του γνωστοποιήθηκε η καταβολή προσωπικής διαφοράς, κατ' επίκληση σχετικής εγκυκλίου των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (βλ. σκέψη 191 της παρούσας) προβάλλοντας ότι παρανόμως του καταβάλλεται το ποσό προσωπικής διαφοράς που προβλέπεται στο άρθρο 6 παρ. 1 γ και 94 παρ. 2 του ν. 4387/2016, όφειλε δε η συνταξιοδοτική διοίκηση ενόψει της ιδιότητάς του ως συνταξιούχου βουλευτή να τον υπαγάγει στις διατάξεις των άρθρων 94 παρ. 1 α

και β και 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016 και να του καταβάλει το σύνολο του ποσού που αντιστοιχεί στη σύνταξή του στο ύψος που αυτή ανερχόταν στις 31.12.2014.

196. Υπό τα δεδομένα αυτά, το Τμήμα διαπιστώνει ότι α) ο ενάγων, συνταξιούχος βουλευτής θεμελίωσε το συνταξιοδοτικό του δικαίωμα υπό το καθεστώς του ν.δ/τος 99/1974 και υπέβαλε την αίτηση συνταξιοδότησής του προς τις συνταξιοδοτικές υπηρεσίες του Ελληνικού Δημοσίου πριν από την θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016, ενώ συμπλήρωσε το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης μετά την θέση σε ισχύ του τελευταίου ως άνω νόμου, β) η υπό κρίση αποζημιωτική αγωγή με το προεκτεθέν περιεχόμενο (βλ. σκέψεις 1 και 192 της παρούσας) έχει ως βάση της την παράλειψη των οργάνων του Ελληνικού Δημοσίου να επιληφθούν της ... αίτησης συνταξιοδότησης του ενάγοντος και να κανονίσουν σ' αυτόν σύνταξη από ... 2016 σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 2, 4, 5, 6 και 7 του ν.δ/τος 99/1974, 66 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, 48 επ. του π.δ. 111/2014, 8 του Ζ' 1975 Ψηφίσματος καθώς και την 16345/19.11.2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής και αίτημά της την αποκατάσταση της ζημίας του ενάγοντος από την εν λόγω παράνομη και αντιβαίνουσα σε υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές παράλειψη, παρίσταται δε συναφής τόσο με την από ... έφεση - αγωγή του ίδιου κατά του Ελληνικού Δημοσίου και του ΕΦΚΑ (ΑΒΔ ...) (βλ. σκέψη 194 της παρούσας), η οποία κατά το αγωγικό της αίτημα έχει ως βάση της την παράνομη κατά τους ισχυρισμούς του ενάγοντος έκδοση της ... συνταξιοδοτικής πράξης από τον ΕΦΚΑ με την οποία κανονίστηκε η σύνταξή του με βάση τις διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 1 β, 7, 8 και 94 παρ. 2 του ν. 4387/2016, υπολειπόμενη κατά 2.067,43 ευρώ, ήτοι κατά προσέγγιση κατά 72% σε σχέση με την σύνταξη που θα του είχε απονεμηθεί βάσει των διατάξεων του άρθρου 4 του ν.δ/τος 99/1974, 8 του Ζ'/1975 Ψηφίσματος και της 16345/19.11.2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής όσο και με την από ... έφεσή του κατά του εγγράφου γνωστοποίησης περί καταβολής προσωπικής διαφοράς, βάσει του άρθρου 94 παρ.2 του ν. 4387/2016 (ΑΒΔ ...) (βλ. σκέψη 195 της παρούσας), αμφότερα δε τα ανωτέρω ένδικα βοηθήματα εκκρεμούν ενώπιον του αρμοδίου προς εκδίκασή τους Τρίτου Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. ήδη άρθρο 24 παρ. 1 γ του ν. 4820/2021 (Α'130), γ) το αίτημα της υπό κρίση αγωγής δεν έχει ικανοποιηθεί με την ως άνω ... συνταξιοδοτική πράξη και με το ... έγγραφο της οικείας Διεύθυνσης του ΕΦΚΑ, το κύρος των οποίων σε κάθε περίπτωση δεν έχει ακόμη κριθεί με δικαστική απόφαση, ως εκ της εκκρεμότητας των κατ' αυτών ασκηθέντων ενδίκων διαπλαστικών βοηθημάτων, με αποτέλεσμα να μην τίθεται εξ αυτού του λόγου ζήτημα νόμου ή ουσία αβασίμου της υπό κρίση αγωγής ή έκλειψης του αντικειμένου της και δ) για την διατύπωση κρίσης επί της βασιμότητας της ένδικης αγωγής και για τον προσδιορισμό της έκτασης της ζημίας του ενάγοντος επιβάλλεται να εξετασθούν και να επιλυθούν τα τιθέμενα στην σκέψη 173 της παρούσας νομικά ζητήματα (πέραν των ζητημάτων που έχουν ήδη παραπεμφθεί ενώπιον της Ολομέλειας με τις 1102 και 1505/2023 αποφάσεις του παρόντος Τμήματος), που αφορούν στο α) εάν ο ενάγων, ως συνταξιούχος βουλευτής εντάσσεται ή όχι στο ν. 4387/2016, σύμφωνα με τα άρθρα 4 παρ. 1 και 55 του ν. 4387/2016, β) εάν η σύνταξή του πρέπει να υπολογισθεί με βάση τις διατάξεις των άρθρων 4 του ν.δ/τος 99/1974 και 8 του Ζ'/1975 Ψηφίσματος της Βουλής και τις προβλέψεις της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, συνυπολογιζομένων και των συνταγματικών περικοπών ή με βάση τις διατάξεις του ν. 4387/2016 και γ) εάν ως εκ του χρόνου θεμελίωσης του δικαιώματός του και υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησής του πριν από την θέση σε ισχύ του νέου νόμου πρέπει η σύνταξή του να υπολογισθεί όπως οι συντάξεις των παλαιών συνταξιούχων βουλευτών ή με βάση το νέο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων.

197. Ο ν. 4700/2020 ορίζει στο άρθρο 162 ότι: «1. Τμήμα του Δικαστηρίου, όταν επιλαμβάνεται υπόθεσης στην οποία ανακύπτει ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ή κρίνει ότι διάταξη τυπικού νόμου αντίκειται σε διάταξη υπέρτερης τυπικής ισχύος, χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας, μπορεί, με απόφασή του που δεν υπόκειται σε

ένδικα μέσα, να υποβάλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια. Οι παρ. 4 και 6 του άρθρου 163 εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή. (...) 2. Η απόφαση της Ολομέλειας είναι υποχρεωτική για το Τμήμα που υπέβαλε το ερώτημα και δεσμεύει τους παρεμβάντες ενώπιον της Ολομέλειας». Με τις διατάξεις αυτές ρυθμίζεται ο θεσμός του προδικαστικού ερωτήματος στις δίκες ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο πλαίσιο υποθέσεων στις οποίες είτε ανακύπτουν ζητήματα που από τη φύση τους έχουν γενικότερο ενδιαφέρον και αναμένεται να προκαλέσουν σημαντικό αριθμό διαφορών, είτε κρίνεται ότι διάταξη τυπικού νόμου αντίκειται σε διάταξη υπέρτερης τυπικής ισχύος, χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. και την ομοίου περιεχομένου προϋσχύσασα διάταξη του άρθρου 108 Α του π.δ. 1225/1981, ΕλΣυν Ολ. 484/2018, πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 1510/2016). Περαιτέρω, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 163 παρ. 4, περίληψη της απόφασης δημοσιεύεται σε δύο εφημερίδες των Αθηνών, η υποβολή δε του ερωτήματος συνεπάγεται υποχρεωτικά την αναστολή εκδίκασης των εκκρεμών υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο νομικό ζήτημα, τόσο εκείνων που δεν έχουν συζητηθεί, όσο και εκείνων που έχουν συζητηθεί (βλ. ΕλΣυνΤέταρτο Τμ. 1505, 1102/2023).

198. Κατόπιν αυτών και δοθέντος ότι τα εγείρομενα στην υπό κρίση υπόθεση ζητήματα (βλ. σκέψεις 173 και 196 της παρούσας), για την επίλυση των οποίων μπορούν να υποστηριχθούν οι εκτιθέμενες στις σκέψεις 174 έως 179 της παρούσας εκδοχές, είναι γενικότερης σημασίας και με συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων (συνταξιούχων βουλευτών που εμπίπτουν στο καθεστώς του ν.δ/τος 99/1974 και των προς αυτούς εξομοιούμενων), ενώ δεν έχουν ήδη επιλυθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας, το Τμήμα κρίνει ότι η επίλυση των οικείων ζητημάτων πρέπει να παραπεμφθεί στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου και να ανασταλεί η εκδίκαση της υπό κρίση αγωγής.

Για τους λόγους αυτούς

Αναστέλλει την εκδίκαση της αγωγής.

Παραπέμπει στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

1. Εάν ενόψει α) του κατ' άρθρα 26 παρ. 1, **51 έως 63** και 73 επ. του Συντάγματος ιδιαίτερου status των βουλευτών, ως μελών του νομοθετικού σώματος, και των θεσμικών εγγυήσεων που περιβάλλουν το λειτούργημά τους, δικαιολογητικό θεμέλιο των οποίων αποτέλεσε η κατά τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 **και του Ζ'/1975 Ψηφίσματος** της Βουλής θέσπιση **της καταβολής βουλευτικής σύνταξης από το Δημόσιο**, ως ποσοστού της βουλευτικής αποζημίωσης, β) των διατάξεων των άρθρων 2 παρ.1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και των από αυτές απορреουσών υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχών του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας κατά την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων και των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της κοινωνικής αλληλεγγύης, γ) της συνταγματικής αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και δ) της επικουρικής προστασίας της περιουσίας χωρίς απαγορευμένες διακρίσεις κατά την ΕΣΔΑ (άρθρα 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και 14 αυτής), **κατά την ορθή έννοια των διατάξεων των άρθρων 4 παρ. 1 και 55 του ν. 4387/2016**, στον νέο δημόσιο ασφαλιστικό φορέα (**ΕΦΚΑ και ήδη e- ΕΦΚΑ**) εντάσσονται ή όχι και οι βουλευτές που είχαν εκλεγεί πριν από την θέση σε ισχύ του ν. 4093/2012 και την από 1.1.2013 μεταβολή του συστήματος των βουλευτικών συντάξεων και εν γένει οι βουλευτές που εμπίπτουν στις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974, καθώς και οι προς αυτούς εξομοιούμενοι.

2. Σε περίπτωση που γίνει δεκτό ότι η κατηγορία αυτή εντάσσεται, κατά το Σύνταγμα και τον νόμο, στο νέο σύστημα, εάν ενόψει α) του κατ' άρθρα 26 παρ. 1, **51 έως 63** και 73 επ. του Συντάγματος ιδιαίτερου status των βουλευτών, ως μελών του νομοθετικού σώματος, και των θεσμικών εγγυήσεων που περιβάλλουν το λειτούργημά

τους, δικαιολογητικό θεμέλιο των οποίων αποτέλεσε η κατά τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 και του Ζ' /1975 Ψηφίσματος της Ολομέλειας της Βουλής θέσπιση της βουλευτικής σύνταξης, ως ποσοστού της βουλευτικής αποζημίωσης, β) των διατάξεων των άρθρων 2 παρ.1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και των από αυτές απορреουσών υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχών του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας κατά την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων και των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της κοινωνικής αλληλεγγύης, γ) της συνταγματικής αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και δ) της επικουρικής προστασίας της περιουσίας χωρίς απαγορευμένες διακρίσεις κατά την ΕΣΔΑ (άρθρα 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και 14 αυτής), πρέπει να γίνει δεκτό ότι στον νέο νόμο δεν περιλαμβάνονται ειδικές ρυθμίσεις που να καθορίζουν τον τρόπο υπολογισμού των συντάξεων των βουλευτών που εμπίπτουν στο ν.δ. 99/1974 και των προς αυτούς εξομοιούμενων, οι δε περιλαμβανόμενες στον νόμο διατάξεις δεν παρίστανται συμβατές με τις ανωτέρω υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές σε σχέση με το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς της κατηγορίας αυτής συνταξιούχων και για τον λόγο αυτό, σύμφωνα και με τις ρυθμίσεις **των άρθρων 21 και 55 παρ. 2 του ν. 4387/2016**, λόγω του ρυθμιστικού κενού, πρέπει οι συντάξεις τους να εξακολουθήσουν να κανονίζονται σύμφωνα με την ισχύουσα κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού συνταξιοδοτική νομοθεσία του Δημοσίου για τις βουλευτικές συντάξεις, ήτοι σύμφωνα με τις διατάξεις **του άρθρου 4 του ν.δ/τος 99/1974, του άρθρου 8 του Ζ'/1975 Ψηφίσματος** και βάσει των αποφάσεων της Ολομέλειας της Βουλής, σε αναλογία προς την βουλευτική αποζημίωση, με τις περικοπές που έχουν θεσμοθετηθεί και έχουν κριθεί συμβατές με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ ή εάν πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν υφίσταται τέτοιο ρυθμιστικό κενό και **ότι** κατ' αρχήν εμπίπτουν στο πλέγμα διατάξεων του ν. 4387/2016, κανονίζονται δε σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 6, 7, 8, 13, 14 και 94 του οικείου νόμου, οι οποίες παρίστανται κατ' αρχήν συμβατές με το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς των βουλευτών.

3. Στην περίπτωση που γίνει δεκτό ότι οι συνταξιούχοι βουλευτές κατ' αρχήν εμπίπτουν στο πλαίσιο απονομής συνταξιοδοτικών παροχών του ν. 4387/2016: **i.** Εάν ειδικώς για τους βουλευτές που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα υπό την ισχύ του ν.δ/τος 99/1974 και συμπληρώνουν το όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης τους μετά την δημοσίευση του ν. 4387/2016 επιβάλλεται, ενόψει α) του κατ' άρθρα 26 παρ. 1 και 51 έως 63 και 73 επ. του Συντάγματος ιδιαίτερου status των βουλευτών, ως μελών του νομοθετικού σώματος, και των θεσμικών εγγυήσεων που περιβάλλουν το λειτούργημά τους, δικαιολογητικό θεμέλιο των οποίων αποτέλεσε η κατά τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 και του άρθρου 8 του Ζ' 1975 Ψηφίσματος της Ολομέλειας της Βουλής θέσπιση της βουλευτικής σύνταξης, ως ποσοστού της βουλευτικής αποζημίωσης, β) των διατάξεων των άρθρων 2 παρ.1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 17 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και των από αυτές απορреουσών υπέρτερης τυπικής ισχύος αρχών του κοινωνικού κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας κατά την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων και των νομίμων περιουσιακών προσδοκιών, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της κοινωνικής αλληλεγγύης, γ) της συνταγματικής αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και δ) της επικουρικής προστασίας της περιουσίας χωρίς απαγορευμένες διακρίσεις κατά την ΕΣΔΑ (άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και 14 αυτής), να υπολογίζονται οι συντάξεις σύμφωνα με τα ισχύοντα για τις ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του νόμου συντάξεις (άρθρα 6 παρ. 1 α, 13, 14 και 94 παρ. 1 του ν. 4387/2016) **και όχι με βάση το νέο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων** (άρθρα 6 παρ. 1 β και γ, 7, 8 και 94 παρ. 2 του ν. 4387/2016) ανεξαρτήτως του εάν **οι δικαιούχοι υπέβαλαν την αίτηση συνταξιοδότησής τους πριν ή μετά την έναρξη ισχύος του νόμου, ii.**

εάν ενόψει των ίδιων ως άνω υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεων και αρχών οι συντάξεις της κατηγορίας αυτής βουλευτών υπολογίζονται όπως οι συντάξεις των βουλευτών που είχαν κανονισθεί πριν από την θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016 εφόσον έχουν υποβάλει αίτηση συνταξιοδότησης πριν από την δημοσίευση του τελευταίου αυτού νόμου ή **iii.** εάν σε κάθε περίπτωση οι συντάξεις των βουλευτών που πληρούν τους όρους καταβολής της σύνταξης μετά την θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016, όπως η συμπλήρωση του ορίου ηλικίας, πρέπει να υπολογίζονται με βάση το νέο σύστημα κανονισμού συντάξεων, ήτοι σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 1 β και γ, 7, 8 και 94 παρ. 2 αυτού, ανεξαρτήτως του χρόνου θεμελίωσης του δικαιώματος και υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης.

Διατάσσει την δημοσίευση περίληψης της απόφασης σε δύο εφημερίδες των Αθηνών.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 6 Απριλίου 2023 και στις 11 Ιανουαρίου 2024.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΡΕΔΡΟΣ
ΕΛΕΝΗ ΡΟΖΑΚΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 14 Μαρτίου 2024.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ